

W. D. Collins
DR. TYTUS BENNI
PROFESOR UNIwersYTETU

ORTOFONJA ANGIELSKA

PODRĘCZNIK WZOROWEJ WYMOWY

ORAZ

SŁOWNIK FONETYCZNY

M. I. KOLIN (PUBLISHERS) LTD.
229-231 HIGH HOLBORN, LONDON, W.C.1

Ludwik
DR. TYTUS BENNI
PROFESOR UNIwersYTETU

ORTOFONJA ANGIELSKA

PODRĘCZNIK WZOROWEJ WYMOWY

ORAZ

SŁOWNIK FONETYCZNY

M. I. KOLIN (PUBLISHERS) LTD.

229-231 HIGH HOLBORN, LONDON, W.C.1

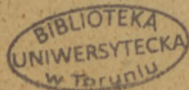
REPRINTED JANUARY 1942

PRZEDMOWA

I w szkołach, i w praktycznym życiu codziennym, angielszczyzna zaczyna odgrywać coraz to znaczniejszą rolę w nowym państwie naszym. Zgodnie z tem ukazują się coraz to częściej nowe podręczniki do nauki tego języka, mniej lub więcej szczęśliwie pomyślane i opracowane, jeden jednak brak cechuje je wszystkie, — mianowicie niewystarczające przedstawienie wymowy. Tymczasem w wypadku języka angielskiego wymowa powinna niewątpliwie stać na miejscu naczelnem w tych opracowaniach i szczególną cieszyć się opieką. Otrzymując od ministerstwa wychowania do oceny te nowe książki, mające rozpowszechnić u nas znajomość języka angielskiego, dotkliwiej, niż kto inny, brak ten odczuwam i pragnę obecnie w miarę możliwości mojej złemu zaradzić. Chcę więc dać krótki podręcznik, nie obciążony obszernym materiałem naukowym, który w ciągu długich lat zbierałem i dotąd zbieram, dający jednak wszystkie praktyczne wyniki i korzyści tej pracy przygotowawczej. Chcę więc dać rzecz praktyczną, dającą się bezpośrednio zastosować jako dopełnienie każdego polskiego podręcznika do nauki języka angielskiego, ale metodycznie, na podstawie naukowej, opracowaną. Poza tem przypuszczam, że i osoby, znające już język, znajdą w tej „Ortofonji“, a w szczególności w dołączonym słowniczku, który stanowi istotną jej część składową, rozwiązanie wielu wątpliwości co do wymowy tego lub innego wyrazu, — a każdemu praktykowi wiadomo, że takie wątpliwości następują się nierzadko, powiedziałbym nawet wciąż, i osobom, mającym język angielski w stałym użyciu, o ile zależy im tylko na osiągnięciu dobrej wymowy.

Za podstawę wzorowej wymowy przyjąłem, jak to się ogólnie czyni obecnie, mowę wykształconą południowej Anglii, lub, co się sprowadza prawie do tego samego, mowę wykształconych

PRINTED IN GREAT BRITAIN BY THE REPLIKA PROCESS BY
PERCY LUND, HUMPHRIES & CO. LTD., LONDON AND BRADFORD



sfer londyńskich. Przedstawicielami tej wymowy są Sweet i Jones, których odnośne prace podaję poniżej. Uważałem jednak, że nie można było pominąć odstępstw od tej normy, a mianowicie odmienną wymowę pewnych wyrazów, o ile jest ona ogólnie uznana za równie wzorową, tem bardziej, że często bardzo będziemy je słyszeli z ust czyto przybyszów z Anglii północnej, ze Szkocji, czy też z Ameryki, gdzie formy dawniejsze, które już zanikły na południu Anglii, są uważane za właściwe i panują niepodzielnie. Takie rozbieżności wymowy zaznaczone są w części objaśniającej, a w najważniejszych wypadkach i w słowniku, gdzie podaję niekiedy dwie odmiany dla jednego wyrazu.

Pod względem rozkładu zewnętrznego korzystałem wiele z pracy fonetyka norweskiego Western'a „Kurze Darstellung der englischen Aussprache“, co do samej treści, to oczywiście przede wszystkim opierałem się na własnej wymowie potocznej, a następnie na nowszych pracach fonetyków angielskich i skandynawskich. Wymienię tutaj: Jespersen: „A Modern English Grammar“; Jones: „English Pronunciation“, „English Phonetics“ i „Pronouncing Dictionary“; Western: „Englische Lautlehre“, nie mówiąc o dawniejszych, klasycznych dziełach Sweet'a, Storm'a i Vietor'a. Słowniczek wymowy imion własnych, osobowych i geograficznych, ułożyłem na podstawie słownika Schröder'a: „Neuenglisches Aussprachwörterbuch mit besonderer Berücksichtigung der wichtigsten Eigennamen“.

Warszawa, w grudniu 1921 roku.

Autor.

W S T Ę P

PISOWNIA TRADYCYJNA A FONETYCZNA

§ 1. — Pisownia tradycyjna.

Anglicy mają tę smutną sławę, że ze wszystkich narodów europejskich mają najtrudniejszą pisownię, gdyż najbardziej stosunkowo oddaloną od mowy rzeczywistej. Utrudnia to naturalnie w znacznym stopniu młodemu pokoleniu angielskiemu nauczanie się tej pisowni, ale nie tylko Anglicy na tem cierpią, — również i inne narody mają z tem kłopot. Rozumiemy i odczuwamy tego uczonego francuskiego, który na zjeździe filologów w Londynie na żartobliwą uwagę angielskiego mówcy, iż pisownia angielska jest klęską narodową (a national calamity), z istic gallijską uprzejmością odpowiedział, iż byłby nawet skłonny nazwać ją: an international calamity.

Skąd się bierze ten rozdzwiek między mową a pismem? Oczywiście niema jeszcze tej różnicy w chwili, gdy dany naród przystępuje dopiero do wynajdywania środków utrwalania dźwięków swej mowy na piśmie, czyli liter. Wtedy pisownia jest fonetyczna, t. zn. piszący stara się oddać mniej lub więcej dokładnie to co mówi, z biegiem rozwoju jednak mowa podlega zmianom. Zmianom coraz to dalszym, coraz to bardziej oddalającym ją od stanu pierwotnego, który został utrwalony w pisowni. W pisowni natomiast wszyscy są usposobieni zachowawczo, niechętnie ją zmieniają, skoro i bez zmian służy swemu celowi. W ten sposób naogół niezgodność mowy i pisma jest tem większa, im dawniejszej daty jest pisownia. Zrozumiałem przeto się staję, że Anglicy i Francuzi mają pisownię więcej oddaloną od ideału fonetycznego, czyli gorszą, niż Polacy lub Czesi i Serbowie, gdyż mają dawniejszą tradycję piśmienniczą.

§ 2. — Reformy pisowni.

Nie można twierdzić, by pisownia, gdy jest raz ustalona, zupełnie nie podlegała zmianom w ciągu wieków. Są zmiany i są przedewszystkiem wahania i chwiejności u różnych pisarzy, gdyż dopiero w naszych czasach dba się o zupełną dokładność w tej dziedzinie i o kodyfikację szczegółową ze względu na ogromne rozpowszechnienie pisma i druku i konieczność jednolitości. Stąd zjazdy ortograficzne i rozporządzenia odpowiednich urzędów lub ciał zbiorowych we wszystkich krajach kulturalnych. Z konieczności jednak zmiany i reformy nie mogą być radykalne ze względu na tradycję i przyzwyczajenia starszego pokolenia, i żądania reform daleko idących wobec tego nie mogą liczyć na szybkie wykonanie. Ruch w tym kierunku w Anglii, tak bardzo potrzebującej reformy ortograficznej, jest silny i ześrodkowuje się w towarzystwie Simplified Spelling Society (London W. C., Great Russell Street 44), niezależnie od tego istnieje podobny ruch w Stanach Zjednoczonych, który nawet ma większe stosunkowo rezultaty swej pracy wobec tego, że działa w kraju mniej skrępowanym tradycjami.

§ 3. — Obecna pisownia angielska.

Niewiele osób, nawet dobrze znających język angielski, zdaje sobie sprawę z ogromnego rozdźwięku między mową a pismem w dzisiejszej angielszczyźnie. Dobrze jest jednak uświadomić to sobie dokładnie, by następnie odczuć konieczność stosowania odrębnej pisowni fonetycznej, o ile się chce zdobyć właściwą wymowę. Gdy Polak słyszy dźwięk [i], to napisze go w jakimkolwiek wyrazie polskim zawsze z pomocą tego samego znaku, a nawet gdy mu wymienimy wyraz nieznany, którego nigdy nie słyszał i nie pisał, ale zawierający ten dźwięk, napisze go poprawnie. Poza kilkoma wypadkami, np. *u* i *ó*, lub *rz* i *ż*, naogół nie będzie wątpliwości dla Polaka, jak ma na piśmie wyrazić dany dźwięk, gdyż nie będzie miał wyboru. To też pisownia polska jest prawie fonetyczna i dlatego łatwa.

Przeciwstawmy temu stanowi rzeczy fakty z pisowni angielskiej. Dyktujemy Anglikowi i Polakowi następujących 13 wyrazów, zawierających tę samą dwugłoskę; pierwszy napisze tradycyjnie, drugi, nie znający tych wyrazów, fonetycznie, tak jak słyszy:

Anglik :	Polak :	Anglik :	Polak :
<i>go</i>	[gou]	<i>mauve</i>	[mouw]
<i>goes</i>	[gouz]	<i>bureau</i>	[biurou]
<i>road</i>	[roud]	<i>yeoman</i>	[joum,n]
<i>rode</i>	[roud]	<i>sew</i>	[sou]
<i>row</i>	[rou]	<i>brooch</i>	[broucz]
<i>rowed</i>	[roud]	<i>though</i>	[ðou]
		<i>soul</i>	[soul].

Widzimy, że Anglik ma do wyboru trzynaście sposobów wyrażenia na piśmie dwugłoski [ou], a nie myli się pod tym względem tylko dlatego, że się każdego z tych wyrazów osobno nauczył pisać w związku z jego znaczeniem. Wyrazu nieznanego sobie napisać nie potrafi.

Podaję tutaj dla porównania różne sposoby pisania w ortografii angielskiej innych samogłosek i dwugłosek angielskich, zastrzegając się, że nie wszystkie te sposoby są równie częste; wybrałem tylko wszelkie możliwe odmiany graficzne danego dźwięku, by unaocznic ogromną rozbieżność mowy i pisma w języku angielskim:

Dwugłoskę [aj] pisze się w czternaście sposobów:

<i>I</i>	[aj]	<i>type</i>	[tajp]
<i>cry</i>	[kraj]	<i>aisle</i>	[ajl]
<i>cries</i>	[krajz]	<i>isle</i>	[ajl]
<i>high</i>	[haj]	<i>guide</i>	[gajd]
<i>height</i>	[hajt]	<i>buy</i>	[baj]
<i>file</i>	[fajl]	<i>good-bye</i>	[gud baj]
<i>either</i>	[ajðə]	<i>eye</i>	[aj].

Samogłoskę [u:] pisze się w dziesięć sposobów:

<i>truth</i>	[tru:ð]	<i>drew</i>	[dru:]
<i>true</i>	[tru:]	<i>mood</i>	[mu:d]
<i>rule</i>	[ru:l]	<i>through</i>	[ðru:]
<i>fruit</i>	[fru:t]	<i>move</i>	[mu:w]
<i>rheumatism</i>	[ru:mətyz,m]	<i>shoe</i>	[szu:]

§ 4. — Konieczność pisowni fonetycznej.

Widzimy, że tradycyjna pisownia angielska nie może być pomocną przy omawianiu kwestji wymowy, lecz przeciwnie, przeszkadza wyrobieniu sobie poglądu właściwego na wymowę,

a następnie utrudnia samą wymowę. Musimy więc zupełnie odzielić od siebie te dwa działy: najprzód należy poznać dźwięki języka angielskiego niezależnie od pisowni i opanować je w praktyce, a następnie trzeba ustalić stosunek pisowni do tych dźwięków. Inaczej mówiąc: najprzód trzeba nauczyć się wymawiać dźwięki, a następnie czytać litery.

Nieodzownym środkiem do tego celu jest pisownia fonetyczna, t. j. taka, w której każdy odrębny dźwięk oznacza się odrębnym znakiem, zawsze tym samym, przyczem ten odrębny znak nie oznacza już nic innego. W ten sposób osiągnie się zupełną jasność. W książeczce niniejszej, przeznaczony dla polskiego czytelnika, za podstawę naszej specjalnej pisowni (transkrypcji) weźmiemy zwykłą pisownię polską. A więc wszystkie te dźwięki angielskie, które istnieją również w mowie polskiej, będziemy wyrażali na piśmie zapomocą odpowiednich polskich znaków, natomiast dla dźwięków innych, istniejących tylko w mowie angielskiej, a nie istniejących w mowie polskiej, wprowadzimy kilka nowych znaków. Okaze się, że tych nowych znaków będzie niewiele, bo tylko sześć.

Najwygodniejby było, gdyby dla każdego pojedynczego dźwięku wprowadzić jedną pojedynczą literę, ale toby oddaliło nas zbyt znacznie od pisowni polskiej, która często stosuje znaki dwuliterowe dla wyrażenia jednego pojedynczego dźwięku i pisze *sz, cz, dz*, gdzie mamy coś pojedynczego, a nie złożonego. Poświęcamy więc w danym wypadku wzgląd teoretyczny dla wygody praktycznej i stosujemy się do przyzwyczajęń pisowni polskiej.

Wyrazy, pisane transkrypcją fonetyczną, będziemy zawsze podawali w nawiasie, dla tem łatwiejszego odróżnienia od zwykłej pisowni angielskiej.

CZEŚĆ FONETYCZNA

§ 5. — Przycisk w języku angielskim.

Każdy wyraz, polski czy angielski, może być rozłożony na zgłoski. Wyraz: or-to-fo-nja ma cztery zgłoski, wyraz: an-giel-ska ma trzy zgłoski. Otóż jedna zgłoska wyrazu wymawia się zawsze mocniej od innych, w języku polskim przedostatnia; mówimy, że język polski ma przycisk na przedostatniej zgłosce wyrazu. Ta przedostatnia zgłoska nazywa się mocną, inne zaś sła-

bemi. Umyślnie będziemy unikali wyrazu „akcent“, gdyż wyraz ten oznacza popularnie coś znacznie ogólniejszego, mianowicie cały sposób wymawiania, np. w zdaniu: „on ma dobry akcent angielski, wymawia zupełnie jak Anglik“.

Ponieważ wszystkie wyrazy polskie mają (poza kilku wyjątkami, jak: rzeczpospolita, wogóle) przycisk na zgłosce przedostatniej, mówimy, że język polski ma stały przycisk na przedostatniej zgłosce. Tymczasem przycisk angielski jest niestały: w różnych wyrazach spoczywa na różnych zgłoskach, nie przedstawia jednak wielkich trudności do opanowania, gdyż musimy odliczyć wszystkie wyrazy jednozgłoskowe, które stanowią ogromną większość w języku angielskim, inne zaś przeważnie mają przycisk na pierwszej zgłosce wyrazu. W naszej pisowni fonetycznej nie będziemy wcale oznaczali przycisku, gdy będzie znajdował się na pierwszej zgłosce wyrazu, we wszystkich innych wypadkach kreska pionowa będzie oznaczała, że następująca po kresce zgłoska ma być wymówiona mocniej niż inne, a więc *simplicity* [sym|plysity], *psychology* [saj|kolodzy]. W wyrazach polskich pisalibyśmy w takim razie: uni|wersytet, orto|fonia angielska, rzeczpos|polita, wogóle. — Niekiedy będą się zdarzały wyrazy, mające dwie zgłoski z przyciskiem: *fifteen* [[fyf|ti:n], wtedy oczywiście dla uniknięcia nieporozumienia będziemy musieli pisać kreskę pionową i przed pierwszą zgłoską. I w języku polskim miewamy dwa przyciski w jednym wyrazie, np. |naopo|wiadał, jeden przycisk główny i jeden drugorzędny.

Prócz różnicy co do miejsca przycisku istnieje znaczna różnica między przyciskiem polskim i angielskim pod względem siły. Mocna zgłoska angielska jest mocniejsza od polskiej, a słaba odpowiednio słabsza, a więc odstęp między angielską mocną i słabą bardzo znaczny. Ta sama samogłoska polska, wymówiona w zgłosce mocnej i słabej, zmienia się stosunkowo nieznacznie, np. w wyrazie Afryka ostatnia samogłoska jest tylko trochę krótsza i słabsza od pierwszej, tymczasem w angielskim *Africa, America* słabe a zupełnie traci swoje właściwe brzmienie, tak jest słabe i krótkie, wymawia się bowiem [äfrykə əmerykə].

§ 6. — Różna długość samogłosek angielskich.

Samogłoski angielskie są albo długie, albo krótkie. Polak takiej różnicy nie posiada, wobec tego z trudnością przy-

wyka do starannego rozróżniania pod tym względem i często przy zresztą zupełnie dobrej wymowie angielskiej w tym wypadku nie potrafi się przystosować. Należy więc od samego początku starannie rozróżniać. Samogłoska angielska albo jest długa, np. [ke:r] 'troska' i wtedy brzmi przeciąglej niż tenże dźwięk polski, albo jest krótka, np. [ten] 'dziesięć', i wtedy brzmi krócej od samogłoski polskiej. Jak widzimy, długie trwanie samogłoski oznaczamy w naszej pisowni fonetycznej, stawiając dwukropek po danej literze. Wyrażamy w ten sposób podwójnie długie trwanie. Wszystkie samogłoski bez tego znaku wymawiać należy krótko.

§ 7. — Samogłoski długie.

Mamy pięć samogłosek długich angielskich, mianowicie: [a:], [e:], [i:], [o:], [u:]. Brzmia one, jak wskazuje pisownia fonetyczna, podobnie jak po polsku, z tą różnicą, że są przeciągłe. Pozatem jednak należy trzy z nich: [a:], [e:], [o:] wymawiać szerzej, t. zn. z nieco szerszym otwarciem ust i większym oddaleniem języka od podniebienia, niż odpowiednie dźwięki polskie.

Łatwo zauważyć istotną różnicę tych trzech samogłosek, a tamtych dwóch: biorąc za punkt wyjścia neutralne otwarcie ust, grupa trzech samogłosek wymaga szerszego otwarcia, a zaś grupa dwóch zwężenia tego otworu pierwsze będą szerokie samogłoski (szersze od pozycji neutralnej), drugie zaś wąskie (węższe od pozycji neutralnej). Oto przykłady:

[a:]	—	<i>half</i>	[ha:f]	połowa
		<i>calm</i>	[ka:m]	spokojny
[e:]	—	<i>care</i>	[ke:r]	troska
		<i>pear</i>	[pe:r]	gruszka
[o:]	—	<i>cork</i>	[ko:k]	korek
		<i>Paul</i>	[po:l]	Paweł
[i:]	—	<i>meat</i>	[mi:t]	mięso
		<i>feet</i>	[fi:t]	nogi
[u:]	—	<i>tomb</i>	[tu:m]	nagrobek
		<i>cool</i>	[ku:l]	chłodny.

§ 8. — Samogłoski krótkie [e], [o], [u], [y].

Z angielskich samogłosek krótkich cztery będziemy oznaczali zwyczajnie odpowiednimi znakami polskimi w naszej pi-

sowni fonetycznej. Znaczy to, że należy je wymawiać tak jak odpowiednie polskie, jednak z zastrzeżeniem, podanem w poprzednim paragrafie, że są krótsze od polskich. Polski sposób wymawiania samogłosek w mocnej zgłosce pod względem ich trwania należałoby nazwać pośrednim: samogłoski polskie nie są ani długie, ani krótkie, lecz pośrednie. Często słyszy się taką krótką, jak gdyby urwaną wymowę samogłosek polskich w Polsce zachodniej, co oczywiście jest spowodowane wpływem sąsiedztwa językowego. Język niemiecki również, podobnie jak angielski, posiada tę różnicę samogłosek długich i krótkich (przeciągłych i urwanych).

[e]	—	<i>debt</i>	[det]	dług
		<i>ten</i>	[ten]	dziesięć
[o]	—	<i>pot</i>	[pot]	dzbanek
		<i>dog</i>	[dog]	pies
[u]	—	<i>full</i>	[ful]	pełny
		<i>book</i>	[buk]	książka
[y]	—	<i>pity</i>	[pyty]	litość
		<i>silver</i>	[sylwər]	srebro.

Co do tej ostatniej samogłoski [y], to nie jest ona zupełnie identyczna ze zwykłym polskim [y], lecz zajmuje miejsce pośrednie między polskim [y] a [i] pod względem stosunku języka do podniebienia, t. zn. że język jest nieco więcej podniesiony, niż przy polskim [y], ale różnica ta jest stosunkowo nieznaczna. Tymczasem bardzo jest ważnem, by Polak nie wymawiał tego dźwięku angielskiego jak polskie [i], do czego ma skłonność z powodu pisowni angielskiej. Takie wymawianie [piti] zamiast [pyty] jest bardzo rażące dla ucha.

W Polsce zachodniej polskie *y* często wymawiane jest właśnie tak jak ten dźwięk angielski i niemiecki.

§ 9. — Samogłoska krótka [ä].

Poza wyżej wymienionymi samogłoskami krótkimi mamy w języku angielskim trzy zupełnie odrębne samogłoski krótkie mające swoiste zupełnie brzmienie i wymagające wprowadzenia zupełnie nowych znaków dla nich.

Stosunkowo najłatwiejszą z tych trzech głosek jest samogłoska wyrazów:

Jack [dżäk] Janek
have [häv] mieć,

nazywa się ona popularnie „krótkiem *a* angielskim“ ze względu na to, że jest to zwykła krótka wartość litery *a*.

Jest to zgłoska leżąca, według popularnego określenia, między polskiem [a] i polskiem [e]; mówi się też, że jest to szeroko wymówione [e]. Na piśmie przedstawia się zapomocą litery *a*, skąd powstaje skłonność wymawiania jej zupełnie jako [a]. Z drugiej strony Polak, słyszący tę głoskę ma skłonność do wymawiania jej całkowicie jako [e] i w ten sposób nie robi żadnej różnicy w wymowie między *man* [män] 'człowiek' i *men* [men] 'ludzie'. Widocznie ta ostatnia skłonność się ustala, gdyż odpowiednie wyrazy, gdy się zdarzają w polskim tekście, pisane są przez *e*, np. *mecz* (futbolowy), po angielsku *match* [mäcz], albo *reglan* (rodzaj paltota), po angielsku *raglan* [rägl,n].

Określenie nasze będzie brzmiało tak, że głoska ta leży dokładnie na połowie drogi między polskiem [a] i polskiem [e], zarówno pod względem wrażenia słuchowego, jak i położenia języka.

Gdy rozchylimy nieco usta, nie wymawiając żadnej samogłoski, mamy obojętne położenie grzbietu języka. Przy przejściu od tego położenia obojętne do samogłoski [a] obserwujemy cofnięcie i opadnięcie grzbietu; przy przejściu od położenia obojętne do samogłoski [e] mamy znaczne wzniesienie i wysunięcie naprzód grzbietu języka. Widzimy więc z tego, co znaczy położenie języka pośrednie między [a] i [e], którego żądamy dla samogłoski [ä].

Wielką pomocą przy wytworzeniu omawianej samogłoski jest następująca obserwacja. Największego wzniesienia ku górze i wysunięcia ku przodowi grzbietu języka ze wszystkich głosek wymaga [j]. Otóż gdy w wyrazach polskich samogłoska [a] sąsiaduje z obu stron z [j], np. w wyrazie *ja* *k* *o*, wtedy to [a] zostaje mimowoli pociągnięte przez sąsiadów ku górze i ku przodowi, wskutek czego wymawiamy nie [jajko], jak zamierzamy, lecz [jäjko]. Należy więc starannie obserwować w lustrze i zapomocą dotyku położenie języka przy wymawianiu tej głoski i nauczyć się ją wytwarzać zupełnie samodzielnie, niezależnie od sąsiedztwa. Podobnie mamy ten sam dźwięk [ä] w wyrazach: *ja* *ś* *min*, *Janina*, *nia* *ń* *ka*, *cia* *ś* *niej*, itp. Przekonałem się, że wskazaną tutaj drogą każdy Polak może zdobyć właściwą wymowę omawianej głoski angielskiej.

§ 10. — Samogłoska krótka [e].

Bardzo szczególną głoską angielską jest samogłoska [e], zwaną popularnie „krótkiem *u* angielskim“ ze względu na to, że tak brzmi w pewnych położeniach pisane angielskie *u*. Bardzo trafnie nazwał ktoś ten dźwięk „szczeknięciem“.

Chcąc dokładnie go określić, musimy podać położenie obu ruchomych narządów mowy, wchodzących tu w grę, mianowicie języka i warg. Otóż pierwszy ma pozycję cofniętą wstecz w porównaniu z położeniem obojętnym, ale nie opuszczoną w dół, jak przy zwykłym [a], naogół więc można powiedzieć, że pod względem położenia języka jest to odmiana naszego [a], nieco podniesiona w porównaniu z normalnym. Natomiast położenie warg jest zupełnie inne. Jest ono obojętne, t. zn. że wargi nie są wysunięte naprzód i zaokrąglone jak przy [o], a jeszcze więcej przy [u], ale również nie są rozszerzone wzdłuż z cofniętymi kątami ust, jak przy [e], a jeszcze więcej przy [i] lecz znajdują się w pozycji pośredniej między pozycją dla [o] i pozycją dla [e]. Wogóle dla Polaka stanowi dużą trudność osiągnąć tę obojętną pozycję warg, tak charakterystyczną dla Anglika. Polak musi mieć wyraźną artykulację warg, albo wyraźnie zaokrągloną [o, u], albo wyraźnie rozszerzoną [a, e, i]. Tymczasem tutaj wymaga się biernego położenia warg.

A więc samogłoska, o której mowa, będzie to [a] nieco podniesione pod względem położenia języka, z biernym położeniem warg. Wskutek takiego położenia warg głoska ta brzmi głucho.

Z powodu bliskości z głoską [a] używamy dla oznaczenia tego nowego dźwięku tejeż litery, lecz odwróconej, dla przypomnienia odmiennego układu warg.

<i>dumb</i>	[dɛm] niemy
<i>Monday</i>	[mɛndy] poniedziałek
<i>duck</i>	[dɛk] kaczka
<i>enough</i>	[y nɛf] dosyć.

Przedstawiona wymowa tego dźwięku panuje w Anglii południowej i jest uważana za wzorową. Należy jednak zauważyć, że w Szkocji i Stanach Zjednoczonych dźwięk ten ma brzmienie inne, historycznie dawniejsze, mianowicie jest identyczne z [ə], którego opis podajemy niżej.

§ 11. — Samogłoska krótka [ə].

Jak sposób fonetycznego oznaczania danej głoski wskazuje, ma ona bierne położenie warg (dlatego litera odwrócona). Wybieramy literę *e*, gdyż stosunkowo najwięcej zbliża się ona do [e].

Oto jej opis: stopień otwarcia, mierzony na odległości szeregu zębów górnych i dolnych, mniejszy, powiedzmy dwa razy mniejszy, niż przy polskim [e]. Język zupełnie biernie w ustach. Wargi w położeniu biernym, ani zaokrąglone (jak dla [o]), ani rozszerzone (jak dla [e]). Wynik słuchowy takiego układu będzie głuchy, nieco dla naszego ucha zbliżony do niemieckiego *ö* lub francuskiego *eu*.

Głoska ta w mocnej zgłosce spotyka się tylko przed spółgłoską [r], i jak już wyżej wspominaliśmy, zamiast [ɛ] w Szkocji i Ameryce (por. § 10). Poza tem często się zdarza w zgłoskach słabych.

Przykłady na głoskę [ə] w zgłosce mocnej:

<i>bird</i>	[bə:d]	ptak
<i>first</i>	[fə:st]	pierwszy
<i>person</i>	[pə:s,n]	osoba
<i>girl</i>	[gə:l]	dziewczyna.

Głoska [r] objaśniona jest w § 20, [r] = [ə], otrzymujemy więc w wymowie londyńskiej w podanych wyrazach długie [ə:]

<i>bird</i>	[bə:d]	ptak
<i>first</i>	[fə:st]	pierwszy
<i>person</i>	[pə:s,n]	osoba
<i>girl</i>	[gə:l]	dziewczyna.

Przykłady na głoskę [ə] w zgłosce słabej:

<i>papa</i>	[pə'pa:]	tata
<i>mamma</i>	[mə'ma:]	mama
<i>America</i>	[ə'merɪkə]	Ameryka
<i>paper</i>	[peɪpə]	papier.

§ 12. — Dwugłoski angielskie.

Oprócz pojedynczych samogłosek język angielski posiada t. zw. dwugłoski (dyftongi). Jest ich pięć: [aj ej oj au ou]. Przykłady:

[aj]	—	<i>five</i>	[fajw]	pięć
		<i>time</i>	[tajm]	czas

[ej]	—	<i>cake</i>	[kej]k	ciasto
		<i>tail</i>	[teɪ]l	ogon
[oj]	—	<i>oil</i>	[oj]l	olej
		<i>boy</i>	[boɪ]	chłopiec
[au]	—	<i>house</i>	[haus]	dom
		<i>cow</i>	[kau]	krowa
[ou]	—	<i>coal</i>	[koul]	węgiel
		<i>cold</i>	[kould]	zimny.

Ponieważ nie przywykliśmy nazywać takich połączeń dwóch samogłosek w jednej zgłosce mianem dwugłosek, musimy wyjaśnić pochodzenie i znaczenie tego terminu.

W gramatyce polskiej istnieje twierdzenie, że wyraz ma tyle zgłosek, ile ma samogłosek; że każda zgłoska zawiera samogłoskę i że każda samogłoska tworzy zgłoskę (czy to sama, czy to wspólnie ze spółgłoskami). Z drugiej strony nie ulega wątpliwości, że polskie połączenie *aj* nie jest niczem innym, jak zestawieniem dwóch samogłosek *a + i* w jednej zgłosce. Tak samo zestawienie *ja* jest tylko *i + a*, wymówione razem, w jednej zgłosce. Czyli mielibyśmy zjawisko sprzeczne z ogólną zasadą. Poradziliśmy sobie w gramatyce polskiej z tą trudnością w ten sposób, że samogłoskę *i* wtedy, gdy nie tworzy ona swojej osobnej zgłoski, lecz należy do cudzej, nazywamy spółgłoską *jot* i piszemy ją odrębnie zapomocą innej litery.

Inne gramatyki, t. j. inne narody, poradziły sobie inaczej. Piszą nie *oj* naprzykład, jak my, lecz *oi* i nazywają takie połączenie dwugłoską (dyftongiem). Taką dwugłoskę stawiają na równi z samogłoską i mówią, że wyraz ma tyle zgłosek, ile ma samogłosek lub dwugłosek. W ten sposób ratują naczelną zasadę. Stosując ten sposób pojmowania do polszczyzny, mielibyśmy nie tylko dwugłoski, jak w wyrazach *Jan*, *daj*, lecz i trójgłoski, jak w wyrazie *jajko*.

Biorąc rzecz bezstronnie, t. j. pomijając dotychczasowe przyzwyczajenia gramatyki polskiej i angielskiej, możemy się zdecydować albo na jedno, albo na drugie. Albo powiemy, że mamy do czynienia z pięciu dwugłoskami w języku angielskim, albo też, że niema dwugłosek, lecz spółgłoskowe [i] w połączeniach [aj ej oj] i spółgłoskowe [u] w połączeniach [au ou]. Wybieramy pierwszy punkt widzenia jako dogodniejszy.

Co do samej wymowy, to niema obawy, by Polak nie połączył obu elementów należycie przy pierwszych trzech dwu-

głoskach, gdyż mamy te połączenia i w mowie polskiej. Natomiast przy dwóch drugich należy pamiętać, że połączenia [au ou] wymawia się razem, jako jedność, jak w polskich wyrazach: miauczeć, kaucja, Austria, aula.

Co do poszczególnych wymienionych dwugłosek zauważyć jeszcze należy, że:

1. W dwugłosce [aj] pierwsza część składowa [a] wymawia się z przystosowaniem do następującego [j], a więc z pewnym wzniesieniem i wysunięciem naprzód grzbietu języka, zbliżającym go do położenia dla [ä], natomiast druga część [j] ze zbliżeniem do pierwszej części, czyli że język nie podnosi się tak wysoko. Jest to upodobnienie wzajemne i może być wyrażone przesadnie jako [äy].

2. Również i przy dwugłosce angielskiej [au] pierwsza część składowa nie odpowiada czystemu polskiemu [a], lecz jest miększa, t. j. nieco wyższa i wysunięta naprzód, jakkolwiek mniej, niż przy [aj], przez co zbliża się do [äu]. Będzie to takie [a], jakie słyszymy w wyrazach polskich maj, siano, gdyż łatwo dostrzec, że w takich wypadkach wymawiamy po polsku nieco odrębny dźwięk; zmiekczonej przez sąsiednią spółgłoskę miękką lub [j]. W § 9 mieliśmy znaczne zmiekczenie [a] w wyrazach polskich z obustronną spółgłoską miękką lub [j], teraz mamy mniejszy stopień zmiekczenia [a] przy jednostronnym sąsiedztwie zmiekczaćcem. Gdy raz zwróciliśmy uwagę Polaka, uczącego się po angielsku, na te odcienie wymowy samogłoski [a] w języku polskim, z łatwością dostrzeże on podobne różnice w wymowie Anglika w wymienionych wypadkach i będzie miał praktyczną wskazówkę dla prawidłowego naśladowania danych dźwięków. Wymieniane odcienie ułożą się w następujący porządek:

- a) [e] angielskie, jak polskie.
- b) [ä] angielskie, jak polskie [a] w niańka.
- c) [a] w dwugłosce angielskiej [aj].
- d) [a] w dwugłosce angielskiej [au], jak polskie [a] w wyrazie siano.
- e) [a] normalne polskie, jak w polskich wyrazach dach, sad, ale.
- f) [a:] długie angielskie, szersze od polskiego, (por § 7).

3. W dwugłosce [ej] pierwsza część składowa jest węższa (miększa) od zwykłego polskiego [e] w wyrazie sen, ale i w wy-

mowie polskiej sąsiednie [j] lub spółgłoska miękka wpływa zmiekczaćco na poprzednią lub następującą samogłoskę, wskutek czego inaczej wymawiamy [e] w wyrazie sen, a inaczej w wyrazie dzień, mniej, dziewięć, dziesięć, dzisiejszy. Pamiętajmy więc, że angielską dwugłoskę [ej] będziemy wymawiali jak to samo połączenie w polskim wyrazie dzisiejszy.

4. Wreszcie w dwugłosce angielskiej [ou] pierwsza część składowa, w porównaniu ze zwykłym [o] polskim, jest przesunięta nieco ku górze i ku przodowi, (t. zn. jest zmiekczone), wskutek czego staje się dźwiękiem pośrednim między polskim [o] a [ö] jak we francuskim seul lub niemieckim können.

§ 13. — Samogłoska [u] niezgłoskotwórcza.

W poprzednim paragrafie nazwaliśmy dwugłoską połączenie dwóch samogłosek w jednej zgłosce. Zawsze jednak były to takie połączenia dwóch samogłosek, w których pierwsza z nich była główną przedstawicielką zgłoski, a druga dodatkową, w roli spółgłoskowej. Mówimy w takim wypadku, że pierwsza jest zgłoskotwórcza, a druga niezgłoskotwórcza.

Na drugim miejscu, w roli niezgłoskotwórczej, mieliśmy dotąd tylko dwie samogłoski: [i], którą wtedy oznaczamy jako [j], w dwugłoskach [aj ej oj], i [u] w dwugłoskach [au ou]. Nie wprowadziliśmy specjalnego znaku dla takiego [u], lecz zastrzeżliśmy się, że musi być wymawiany łącznie z poprzednią samogłoską.

Takie niezgłoskotwórcze [u] tworzy w mowie angielskiej również i odwrotne dwugłoski, takiej budowy, że najprzód idzie niezgłoskotwórcze [u], a następuje samogłoska zgłoskotwórcza:

<i>water</i>	[u:ɔ:tə _r]	woda
<i>weather</i>	[uəðə _r]	pogoda
<i>war</i>	[u:ɔ:r]	wojna
<i>window</i>	[uɪndou]	okno.

Anglicy w tym wypadku nie mówią o dwugłoskach, jakkolwiek widzimy, że fonetycznie takie połączenie istotnie niczem innym nie jest, lecz nazywają samogłoskę [u] tutaj spółgłoską i mają dla niej w tej roli specjalną literę *w* w swoim systemie graficznym. Jest to o tyle dogodniejszym, że ustala się jeden tylko dźwięk osobny, zamiast całego szeregu nowych dwugłosek, jak widać z podanych przykładów. W każdym razie jednak nie

można mówić o specjalnej nowej spółgłosce, lecz o samogłosce [u] w roli niezgłoskotwórczej. W naszej transkrypcji fonetycznej piszemy mniejszą literę [u], żeby zaznaczyć, że nie ta pierwsza, lecz druga samogłoska jest zgłoskotwórcza.

Wymawiać należy [u] zupełnie jak krótkie [u]. Tylko przed następnym [u] niezgłoskotwórcze [u] różni się od następnego zgłoskotwórczego znaczniejszym zwięzieniem warg:

wood [uud] drzewo
wool [uul] wełna
wound [u:u:nd] rana
woman [u:um,n] kobieta.

Jest to dobitniejsze wymawianie dla zaznaczenia dwóch różnych dźwięków.

Zupełnie tak samo jak angielskie *w* wymawiają Polacy w Wielkopolsce i wielu innych stronach Polski ł, nie jako spółgłoskę, lecz jako niezgłoskotwórcze [u], stąd też często w podręcznikach objaśnia się wymowę omawianego dźwięku angielskiego zapomocą litery ł. Jest to o tyle niewłaściwe, że taka wymowa istnieje w Polsce nie wszędzie, więc wskazówka może być źle zrozumiana, a następnie, taka wymowa dla ł nie może być uważana za wzorową, jakkolwiek bardzo się rozpowszechnia.

§ 14. — [l m n] zgłoskotwórcze.

Obok wymienionych dotąd samogłosek będziemy napotykali w naszej pisowni fonetycznej znak [.,], przedstawiający zupełny zanik krótkiej samogłoski w zgłosce słabej, nieakcentowanej. Gdy wymawiamy *general* [džen,r,l] 'generał', przód języka przechodzi najkrótszą drogą od dźwięku [n] do [r] i od [r] do [l]; niema właściwie żadnej uchwytniej samogłoski między temi trzema spółgłoskami. Nie można jednak pisać wprost [dženrl], gdyż nie zostałyby zaznaczone fonetycznie bardzo ważny fakt, że mamy do czynienia z wyrazem trójzgłoskowym. Dlatego w miejscu zaniku samogłoski piszemy znak [.,]. Łatwo zauważyć, że rolę zgłoskotwórczą biorą w takim wypadku na siebie spółgłoski, gdyż stanowią środek zgłoski.

Jako spółgłoski, tworzące osobne zgłoski bez pomocy samogłosek, występują w mowie angielskiej spółgłoski [l m n].

crystal [kryst,l] kryształ
marble [ma:,b,l] marmur

bottom [bot,m] dno
system [syst,m] system
captain [käpt,n] kapitan
cotton [kot,n] bawełna.

Może powstać wątpliwość, czy w wypadkach, gdy stosujemy znak [.,], Anglik rzeczywiście nie wymawia żadnej samogłoski, czy też jakąś bardzo skróconą samogłoskę [y] lub [ə]. Mówiący Anglik zawsze się będzie upierał przy tem, że wymawia całe samogłoski. w rzeczywistości często wymowa waha się zależnie od tempa mowy i staranności. Jeżeli idzie o wskazówkę praktyczną, to Polak najlepiej będzie wymawiał, gdy w takich wypadkach w mowie potocznej zupełnie pominie samogłoski.

§ 15. — Co to jest głos?

Porównując spółgłoski [f] i [w] pod względem położenia narządów mowy, co najlepiej uczynić, sztucznie przedłużając te dźwięki [ffffff] i [wwwww], zauważamy, że układ obu tych dźwięków przy zębach i wargach jest taki sam, różnica zaś polega tylko na pewnym brzęczeniu przy [w]. Taka sama różnica zachodzi między [sssss] i [zzzzz]. Brzęczenie to pochodzi od drgania wiązań głosowych w krtani, co najlepiej się wyczuwa, gdy się przyłoży palce zewnątrznie do krtani. Jest to powstający w krtani głos, który w pewnych dźwiękach bierze udział, w innych nie. Według tego rozróżniamy dźwięki z głosem, czyli głosowe, i dźwięki bez głosu, czyli niegłosowe.

Obecność głosu przy danym dźwięku wyczuwa się dotykaniem przy krtani, również przez przyłożenie dłoni do głowy, gdyż to drganie strun głosowych przenosi się na całą głowę. Bardzo wyraźnie słyszy się to brzęczenie przy zatknięciu obu uszu palcami.

Badając w ten sposób różne dźwięki, zauważymy, że głosowymi są zawsze samogłoski i spółgłoski nosowe i płynne [m n r l ʎ] i że nie mają one swoich odpowiedników niegłosowych. Tymczasem inne spółgłoski występują parami, podobnie jak wyżej wymienione [f] i [w], [s] i [z], w których różnica polega na obecności lub nieobecności głosu. W ten sam sposób należy porównać [sz] i [ż], [ś] i [ź], a także [t] i [d], [p] i [b], [k] i [g].

§ 16. — Spółgłoski głosowe na końcu wyrazu.

Dokładne zdawanie sobie sprawy z tej różnicy w głosowości nie byłoby dla celów wymowy angielskiej sprawą tak

ogromnie ważną, gdyby nie pewna zasada wymowy polskiej. Idzie o to, że w mowie polskiej stojące na końcu wyrazu spółgłoski głosowe *b, d, g* i *z, ż (rz), ź, w* wymawiane są zawsze bez głosu, to jest jak [p t k] i [s sz ś f], tylko nieco słabiej, mówimy więc grób [grup], dziad [dźat], wróg [wruk], zraz [zras], kurz [kusz], wąż [wąsz], wyłaź [wyłaś], żóraw [żu-raf]. Możemy zupełnie o tem nie wiedzieć, a jednak niewątpliwie tak jest.

Otóż jest to naturalna skłonność mowy polskiej, wobec czego Polak zupełnie mimo woli przenosi tę zasadę i na mowę angielską. Tymczasem Anglik tej zasady nie ma, lecz wymawia i w tej pozycji spółgłoski głosowe z głosem, wobec czego Polak musi zwalczać tę swoją skłonność ze szczególną starannością, wytrzymując głos w ciągu całego trwania danej końcowej spółgłoski głosowej. Powinien więc mówić:

<i>dog</i>	[dog],	a nie [dok]!	pies
<i>bridge</i>	[brydź],	„ „	[brycz]! most
<i>maid</i>	[mejd],	„ „	[mejt]! dziewczyna
<i>five</i>	[fajw],	„ „	[fajf]! pięć
<i>rib</i>	[ryb],	„ „	[ryp]! żebro.

Również starannie głosowo należy wymawiać [z] tam, gdzie podamy ten dźwięk na końcu wyrazu w naszej transkrypcji:

<i>dogs</i>	[dogz]	psy
<i>plums</i>	[pləmz]	śliwki
<i>roses</i>	[rouzyz]	róże
<i>rose</i>	[rouz]	róża.

Podkreślamy ten wypadek specjalnie dlatego, że pisownia angielska zrzadka tylko stosuje osobną literę *z*, zwykle zaś litera *s* służy dla oznaczania zarówno dźwięku [z] jak i dźwięku [s].

§ 17. — Spółgłoski przedniojęzykowe.

Angielskie spółgłoski [t d n] oznaczamy zapomocą odpowiednich polskich liter, zauważyć jednak należy, że zachodzi pewna różnica między odpowiednimi dźwiękami polskimi i angielskimi. Mianowicie w wymowie polskiej przód języka tworzy przy tych dźwiękach zwanie z tylną ścianką zębów i przylegającą częścią dziąseł, podczas gdy Anglik przytykają język wyłącznie do dziąseł, zupełnie tak samo i w tem samym miejscu, jak my to czynimy przy spółgłoskach [cz dź] a także

przeważnie przy [l]. Przez to brzmienie angielskiego [t d] zbliża się nieco do naszych [cz dź]. Bardzo jest korzystnym przywyknąć do takiej wymowy spółgłosek przedniojęzykowych, gdyż Anglik stale mają całość języka nieco cofniętą wstecz, w porównaniu z pozycją polską, i to właśnie nadaje wymowie angielskiej specyficzną barwę. Wymowa spółgłosek przedniojęzykowych jest właściwą miarą tego cofnięcia języka: musi on być na tyle cofnięty, by w sposób naturalny koniec języka przy wzniesieniu dla [t d] wypadał nie przy zębach, lecz dalej wstecz, przy dziąsłach. Takie cofnięcie całego języka należy zachowywać wogóle przy mowie angielskiej, wtedy szczególnie wszystkie samogłoski będą wychodziły w sposób typowy i charakterystyczny dla Anglików.

§ 18. — Tak zwane *th* angielskie.

Mówimy „tak zwane“, gdyż dźwięków nie należy nazywać według tego, jak się wyrażają w piśmie, na papierze, lecz według tego, jak naprawdę brzmią. Otóż wymienione połączenie liter *th* przedstawia nie jeden dźwięk angielski, lecz dwa. Są to bardzo typowe dla angielszczyzny spółgłoski i ogólnie uważane za trudne, — niesłusznie, gdyż uważne przestudjowanie poniższych uwag umożliwi każdemu nauczenie się tych dźwięków w kilka minut. Po wywołaniu danego niezwykłego dźwięku naturalnie należy go utrwalić przez ćwiczenie.

Obie wartości *th* mają wszystkie cechy wspólne prócz głosu, t. zn. że różnią się jedynie tem, czem różni się [f] od [w] i [s] od [z], t. j. głosem. Odmiana niegłosowa, którą piszemy fonetycznie [θ] zapomocą litery greckiej, tak samo wymawianej dzisiaj w języku nowogreckim, polega na utworzeniu wąskiej szczeliny między krawędzią górnych przednich zębów a końcem języka, przez którą przeciska się prąd powietrza. Jest to więc dźwięk tego samego typu, co polskie [f] z tą jednak różnicą, że powietrze przeciska się nie między krawędzią górnych zębów a dolną wargą, lecz między tą krawędzią a końcem języka. Jest to więc [f], przy którym dolna warga zastępuje się końcem języka.

Często spotykamy szczególnie u dzieci, lecz również niezadko u dorosłych w Polsce, taki właśnie dźwięk zamiast zwykłego [s] i [sz]; mówimy wtedy, że dana osoba „szepleni“, gdy słyszymy wymowę [proθe θoθu] zamiast proszę sosu. Przyczyną tego zjawiska jest często zbyt długi język, wskutek czego

wsuwa on się między zęby. To też naśladowując ten dźwięk, można język wysuwać dalej i trzymać między zębami; brzmienie przez to nie zmienia się zasadniczo.

Pisownia tego dźwięku: *th*, zupełnie dobrze charakteryzuje go, gdyż mówi nam, że mamy koniec języka trzymać tak jak przy polskim [t], ale nie wykonać zwarcia zupełnego jak przy [t], lecz przypychać powietrze jak przy [h]. Jest to więc jakgdyby jednoczesne wykonanie tych dwóch dźwięków.

Odmiana głosowa oznacza się u nas zapomocą [ð], również według wartości tej litery nowogreckiej. Sposób wymawiania jest ten sam, co przy odmianie niegłosowej, z tą różnicą, że jednocześnie drgają wiązadła głosowe. Należy więc wymawiać [w], zastępując dolną wargę końcem języka.

Osoby szepleniące wymawiają tę odmianę głosową tam, gdzie chcą wymówić [z] lub [ż], a więc [ðarað dućił še do ðeki] z a r a z rzucił się do rzeki. W zwykłej pisowni angielskiej i ten dźwięk pisze się *th*, jakkolwiek raczej oczekiwalibyśmy *dh*.

<i>thank</i>	[ðänk]	dziękować
<i>thousand</i>	[ðauz,nd]	tysiąc
<i>thin</i>	[ðyn]	cieńki
<i>smith</i>	[smyð]	kowal
<i>breath</i>	[breð]	oddech
<i>bath</i>	[ba:ð]	kąpiel
<i>method</i>	[meðəd]	metoda
<i>author</i>	[o:ðər]	autor
<i>sympathy</i>	[sympəði]	sympatja.

W wymienionych przykładach mamy odmianę niegłosową na początku wyrazu, na końcu i we środku.

Oto przykłady na odmianę głosową w tych samych trzech położeniach:

<i>then</i>	[ðen]	wtedy
<i>that</i>	[ðät]	to
<i>though</i>	[ðou]	chociaż
<i>with</i>	[uɪð]	z
<i>bathe</i>	[bejð]	kąpać się
<i>soothe</i>	[su:ð]	uspakajać
<i>gather</i>	[gäðər]	zbierać
<i>father</i>	[fa:ðər]	ojciec
<i>mother</i>	[mæðər]	matka.

W wypadku gdy omawiany głosowy dźwięk znajduje się na końcu wyrazu, mamy połączenie dwóch trudności, gdyż i tutaj Polak (por. § 16) ma skłonność wymawiać niegłosowo, t. zn. że zamiast [ð] chce mówić [θ] w tej szczególnej pozycji.

Dalszą trudnością dla Polaka, po zdobyciu umiejętnego wymawiania obu omawianych dźwięków w odosobnieniu i w łatwych połączeniach wyrazowych, jak te, które wymieniliśmy, będzie wymowa [θ] i [ð] w połączeniu lub bliskim sąsiedztwie ze spółgłoskami do nich zbliżonemi, głównie [f], [w] i [s], [z].

<i>sixth</i>	[syksθ]	szósty
<i>seventh</i>	[sew,nθ]	siódmy
<i>twelfth</i>	[tu,elfθ]	dwunasty
<i>clothes</i>	[klouðz]	ubrania
<i>mouths</i>	[mauðz]	usta
<i>smiths</i>	[smyðs]	kowale
<i>months</i>	[mənðs]	miesiące.

Dalsze trudniejsze połączenia: *this is the thing* [ðys yz ðy θyn] 'oto jest rzecz', *the sixth street* [ði syksθ stri:t] 'szósta ulica', *hyacinths and chrysanthemums* [hajəsynθs ən kry|sänθəməmz] 'hiacynty i chryzantemy'.

§ 19. — [N], czyli *n* tylnojęzykowe.

<i>ink</i>	[ynk]	atrament
<i>finger</i>	[fynɡər]	palec
<i>ring</i>	[ryn]	dzwonić
<i>sing</i>	[syn]	śpiewać
<i>ringer</i>	[rynər]	dzwonnik
<i>singer</i>	[synər]	śpiewak
<i>ringing</i>	[rynyN]	dzwonienie
<i>singing</i>	[synyN]	śpiewanie.

Angielska spółgłoska [N] istnieje i w mowie polskiej, nie powinna wobec tego sprawiać trudności Polakowi. Wymawiamy ją na przykład w wyrazach: bank [bank], Anglja [anglja], ręka [renka], rąk [ronk], dziwoląg [dziwolonk], węgorz [wengosz]. To też w dwóch pierwszych wyrazach angielskich, podanych w powyższej liście, nie będziemy mieli trudności z wymową, gdyż *n* tylnojęzykowe znajduje się w nich przed spółgłoskami *k*, *g*. Idzie o to, że to *n* nie jest takie same, jak w wyrazach noc, nawet, co łatwo uchwycić uchem i zauważyć

w położeniu języka (patrzac w lustro). Zwykle *n* polskie jest przedniojęzykowe, z przywarciem przodu języka do zębów i dziąseł wewnętrznych, dokładnie w tem samym miejscu, co polskie [t d], podczas gdy opisywane przez nas *n* tylnojęzykowe polega na przywarciu tyłu języka do tylnego podniebienia, zupełnie w tem samym miejscu, co przy polskim [k g]. Polak bez wysiłku wymawia ten dźwięk w wypadkach następujących po nim [k g], gdyż jest to właśnie *n*, przystosowane do tych następujących dźwięków. Trudność dopiero powstaje, gdy należy wymówić [N] bez tych następujących ułatwień, mianowicie na końcu wyrazu, jak w *sing*, *ring*, albo między dwiema samogłoskami, jak w *singer*, *ringer*, wreszcie najtrudniej w takich połączeniach, jak *singing*, *ringing*. Należy wyodrębnić [N] i wymawiać je dla wprawy samo, bez następującego [k], a więc [NNNNNN], a później między dwiema samogłoskami: [ANNA], [ENNE] i t. d.

Osoby, umiejące wymawiać ten dźwięk poprawnie w języku niemieckim w wyrazach *Eng e* [enə], *läng er* [lenər], bez następującego [g], nie będą miały trudności i z angielskiem [N] — o ile oczywiście wymawiają niemiecki dźwięk poprawnie.

§ 20. — *r* angielskie.

Dźwięk [r] polega na wzniesieniu końca języka do dziąseł wewnętrznych zębów górnych, podobnie jak przy [l], i wprawieniu go w drganie. Takie zwykle [r] polskie wymawiają Anglicy tylko przed następującą samogłoską:

<i>river</i>	[rywə _r] rzeka
<i>road</i>	[roud] droga
<i>very</i>	[wery] bardzo
<i>sorrow</i>	[sorou] smutek.

We wszelkich innych wypadkach, a więc przed spółgłoską i na końcu wyrazu, zamierzone [r] nie jest całkowicie wykonane: przód języka nie wznosi się do odpowiedniej wysokości, przez co słyszymy niewyraźną samogłoskę (w wymawianiu południowem, londyńskiem), tę samą, którą oznaczyliśmy zapomocą [ə]. Ponieważ jednak na północy Anglii słyszy się i spółgłoskową wartość tego dźwięku, mianowicie słabo wymówione [r], będziemy oznaczać ten dźwięk zapomocą [r].

<i>arm</i>	[a _r :m] ramię
<i>lord</i>	[lo _r :d] pan

<i>dinner</i>	[dynə _r] obiad
<i>daughter</i>	[dɔ:tə _r] córka.

Co do ostatniego wypadku, gdy *r* znajduje się na końcu wyrazu, to w toku szybko następujących po sobie wyrazów, gdy następny wyraz zaczyna się samogłoską i tworzy z poprzednim całość w wymawianiu, wtedy występuje całkowite [r], zupełnie tak jak przed samogłoską wewnątrz wyrazu. A więc ten sam wyraz będzie różnie wymawiany, zależnie od następującego sąsiedztwa:

<i>your book</i>	[ju: _r buk] twoja książka
<i>your own</i>	[ju: _r oun] twój własny;

podobnie *a pair* [ə pe:_r] 'para', ale *a pair of boots* [ə pe:_r əw bu:ts] 'para butów', *far* [fa:_r] 'daleko', ale [fa:_r ə_{uej}] 'daleko stąd', *for instance* [fərɪnst,ns] 'naprzykład' i t. d.

§ 21. — *l* angielskie.

W transkrypcji naszej stosujemy jeden znak [l] dla wszelkich pisanych angielskich *l* (o ile są wogóle wymawiane), t. zn. że uważamy je za identyczne z [l] polskim. Takie normalne [l] polskie (angielskie, niemieckie, francuskie) wymawia się zapomocą przyparcia końca języka do dziąseł wewnętrznych zębów górnych, zupełnie tak samo, jak przy angielskich [t d n], por. § 17. Nie wszyscy jednak Polacy wymawiają takie właśnie [l]. O ile więc ktoś wymawia po polsku [l'] miękkie, a więc [l'as], [l'os], [l'ubi], zamiast [las], [los], [lubi], co jest również bardzo rozpowszechnione, to należy go ostrzec, by nie wprowadzał tego swego miękkiego dźwięku na miejsce jedynie prawidłowego twardego [l].

Takie jednolite wymawianie dźwięku [l] we wszystkich pozycjach było dawniej uważane za jedynie wzorowe i panuje do dziś dnia w północnej Anglii. Natomiast w dzisiejszej wymowie południowej (londyńskiej) dźwięk ten rozszczepił się na dwa: przed samogłoskami ma dawne brzmienie [l] normalnego, natomiast na końcu wyrazu i przed spółgłoskami brzmi [ɫ]. Ten drugi dźwięk jest już dość ogólnie przyjęty na południu, mimo to nie wszyscy ortofonicy chcą go uznać. Nie wprowadzamy [ɫ] do naszej transkrypcji, zaznaczamy jednak tę odmiennosc. A więc przed samogłoskami:

<i>life</i>	[lajf]	życie
<i>love</i>	[lɛw]	miłość
<i>solid</i>	[solɪd]	solidny
<i>supply</i>	[səplaj]	dostarczyć.

Przed spółgłoskami i na końcu wyrazu, w szczególności gdy [ɫ] końcowe jest zgłoskotwórcze (por. § 14):

<i>salt</i>	[so:lt — so:ɫt]	sól
<i>Wilson</i>	[ˈwɪls,n — ˈwɪɫs,n]	nazwisko
<i>ball</i>	[bo:l — bo:ɫ]	piłka
<i>call</i>	[ko:l — ko:ɫ]	wołać
<i>table</i>	[tejb,l — tejb,ɫ]	stół
<i>little</i>	[lyt,l — lyt,ɫ]	mały.

CZĘŚĆ GRAFICZNA

§ 22. — Angielskie znaki graficzne (= litery).

W części fonetycznej niniejszej książeczki przedstawiliśmy dźwięki mowy angielskiej, pomijając na razie kwestję, jak są tradycyjnie przedstawiane na piśmie, a więc wyłącznie ze stanowiska ich brzmienia. Po ustaleniu tego brzmienia, w następnej części, graficznej, bierzemy za punkt wyjścia tradycyjną pisownię angielską i przedstawiamy, kiedy który dźwięk należy wymawiać. Tutaj w całej pełni występuje korzyść, którą mamy z naszej pisowni fonetycznej.

Wiemy, że mowa angielska przedstawia się na piśmie temi samymi literami, co i polska, z tą różnicą, że Anglicy nie wprowadzili zupełnie dodatkowych znaczków pod i nad literami dla oznaczenia pewnych odmienności, jak np. przy polskich literach *ą ę* lub *ó ń ś ź ć* albo *ł*, które są tylko zwykłymi literami łacińskimi z wyróżniającymi dodatkami. Przystosowując litery łacińskie do swoich potrzeb, Anglicy tylko wprowadzili połączenia paru liter dla oznaczenia nowych dźwięków, dla których zbrakło osobnych znaków, a więc podobnie jak polska pisownia tradycyjna używa połączeń (dwuznaków) *sz, rz, ch*, angielska wprowadziła u siebie *sh, ch, th* i inne.

Możnaby wobec tego nie wymieniać wcale liter angielskich, chcemy tu jednak podać ich nazwy angielskie, które będą dla nas miały znaczenie. Wymieniamy je przytem w porządku tra-

dycyjnie ustalonym, t. zw. alfabetycznym, jakkolwiek żadnego uzasadnienia rzeczowego ten porządek nie posiada. Przy wymienianiu liter porządek jest obojętny, natomiast gdyby szło o dźwięki, podawanie ich w porządku alfabetycznym jest zupełnie niezgodne z ich istotą, a więc błędne.

Litery mają następujące nazwy w języku angielskim:

A:	<i>a</i>	[ej]	N:	<i>en</i>	[en]
B:	<i>be</i>	[bi:]	O:	<i>o</i>	[ou]
C:	<i>ce</i>	[si:]	P:	<i>pe</i>	[pi:]
D:	<i>de</i>	[di:]	Q:	<i>ku</i>	[kju:]
E:	<i>e</i>	[i:]	R:	<i>ar</i>	[a:r]
F:	<i>ef</i>	[ef]	S:	<i>es</i>	[es]
G:	<i>ge</i>	[dʒi:]	T:	<i>te</i>	[ti:]
H:	<i>ache</i>	[ejcz]	U:	<i>u</i>	[ju:]
I:	<i>i</i>	[aj]	V:	<i>ve</i>	[wi:]
J:	<i>ja</i>	[dʒej]	W:	<i>double u</i>	[dɛb,lju:]
K:	<i>ka</i>	[kej]	X:	<i>ex</i>	[eks]
L:	<i>el</i>	[el]	Y:	<i>wy</i>	[ˈaj]
M:	<i>em</i>	[em]	Z:	<i>zed</i>	[zed].

A. LITERY SAMOGŁOSKOWE

§ 23. — Tabelka zwykłych wartości.

Wspomnieliśmy w § 5 że przycisk angielski jest tak mocny, że zupełnie inaczej wymawia się zgłoska mocna a słaba: wobec tego musimy odrębnie omawiać te same samogłoski w zależności od tego, czy znajdują się w zgłosce mocnej, czy słabej. Omówimy najprzód wymowę wszystkich liter samogłoskowych z osobna w zgłosce mocnej, a później zbiorowo przedstawimy te same samogłoski w położeniu słabem.

W § 3 wykazaliśmy, że ten sam dźwięk ma w pisowni angielskiej często cały szereg różnych sposobów wyrażania go w piśmie, czyli że, słysząc dźwięk angielski, jeszcze bynajmniej nie wiemy, jak go napisać. Oczywiście musi istnieć i zjawisko odwrotne: gdy widzimy napisany wyraz angielski, nie wiemy, jak daną literę wymówić, gdyż może ona mieć kilka różnych znaczeń czyli wartości. Przy samogłoskach, od których rozpoczynamy, będziemy odróżniali, dla łatwiejszej orientacji w tej po-

wodzi różnych znaczeń dla tej samej litery, wartości zwykłe, regularne i wartości specjalne, stanowiące wypadki wyjątkowe.

Każda z liter samogłoskowych ma dwa zwykłe znaczenia:

1. jeżeli stoi w zgłosce zamkniętej, t. j. kończącej się spółgłoską, oznacza dźwięk krótki;

2. jeżeli stoi w zgłosce otwartej, t. j. kończącej się samogłoską, oznacza dźwięk długi (lub dwugłoskę).

Zgłoska taka jak: pan, las, on, nazywa się zamkniętą, gdyż ku jej końcowi usta się zamykają, natomiast zgłoska taka jak: pa, la, no, nosi nazwę otwartej, gdyż kończy się otwarciem ust. Można również wyrazić się inaczej, mówiąc o samogłoskach na końcu zgłoski i o samogłoskach we środku zgłoski.

Zwykłe wartości

Litera:	W zgłosce zamkniętej ma wartość:	W zgłosce otwartej ma wartość:
a	[ä] Jack	[ej] table
e	[e] ten	[i:] me
i, y	[y] sit	[aj] my
o	[o] dog	[ou] no
u	[e] plum	[ju:] music

§ 24. — Nieme e.

Zauważyć należy, że przy decydowaniu, czy dana zgłoska jest zamknięta, czy otwarta, dzielimy wyraz nie na zgłoski rzeczywiste, fonetyczne, lecz według liter, gdyż wymieniona zasada pisowni angielskiej jest zasadą graficzną. A więc *make* [mej̩k], *cake* [kej̩k], *time* [taj̩m], liczy się za wyrazy dwuzgłoskowe, jak gdyby były czytane z polską, chociaż w wymowie są jednozgłoskowe. W ten sposób ta niema litera e na końcu wyrazu wyłącznie służy jako sposób pomocniczy dla oznaczenia na piśmie, iż poprzednia samogłoska ma być czytana w swej

wartości długiej. Pouczającym w tym względzie jest porównanie następujących wypadków:

<i>fat</i> [fät]	tłusty	—	<i>fate</i> [fejt]	los
<i>met</i> [met]	spotkał	—	<i>mete</i> [mi:t]	mierzyć
<i>bit</i> [byt]	kawałek	—	<i>bite</i> [bajt]	gryźć
<i>not</i> [not]	nie	—	<i>note</i> [nout]	notować
<i>us</i> [es]	nas	—	<i>use</i> [ju:s]	użytek.

Podobną rolę środka pomocniczego gra niema litera e na końcu wyrazu, gdy wprost przytyka do poprzedniej samogłoski:

<i>pie</i> [paj]	pasztet		<i>die</i> [daj]	umierać
<i>roe</i> [rou]	sarna		<i>toe</i> [tou]	palec u nogi
<i>blue</i> [blu:]	niebieski		<i>true</i> [tru:]	prawdziwy.

Albo też przy tworzeniu form gramatycznych liczby mnogiej lub 3. osoby liczby pojedynczej, gdy proste dopisanie końcówki -s wywołałoby możliwość błędnej wymowy:

<i>potato</i> [pə'tejtəu]	kartofel	—	<i>potatoes</i> [pə'tejtəuz]	kartofle
<i>tomato</i> [tə'ma:təu]	pomidor	—	<i>tomatoes</i> [tə'ma:təuz]	pomidory
<i>lady</i> [lejdy]	pani	—	<i>ladies</i> [lejdyz]	panie
<i>country</i> [kentry]	kraj	—	<i>countries</i> [kentryz]	kraje
<i>I go</i> [aj gou]	idę	—	<i>he goes</i> [hi gouz]	on idzie
<i>I try</i> [aj traj]	próbuję	—	<i>he tries</i> [hi trajz]	on próbuje
<i>I fly</i> [aj flaj]	fruwam	—	<i>he flies</i> [hi flajz]	on fruwa.

Pisownia analogiczna do innych wyrazów np. *potatos*, tak jak *window* — *windows*, lub *gos*, tak jak *I know* — *he knows*, zamieniłaby zgłoskę otwartą na zgłoskę zamkniętą i naruszyłaby stosunek pisma do wymowy.

§ 25. — Podwajanie spółgłosek.

Mamy i odwrotne zjawisko ortograficzne angielskie: podobnie jak możemy przez dodanie e niemego zmienić wartość fonetyczną samogłoski krótkiej na długą (lub dwugłoskę), możemy zmienić wartość fonetyczną samogłoski długiej na krótką przez podwojenie następującej spółgłoski:

<i>later</i> [lej̩tə _r]	później	—	<i>lat-ter</i> [lätə _r]	ostatni
<i>diner</i> [daj̩nə _r]	jedzący obiad	—	<i>din-ner</i> [dynə _r]	obiad.

A więc pamiętać należy, że podwojona na piśmie spółgłoska nigdy nie oznacza w mowie angielskiej przeciągłego wymawiania tej spółgłoski, jak w języku polskim, np. panna, Anna, gdzie

wymawiamy długie *n*, (por. angielską wymowę *Anna* [änə]). Jest to zawsze tylko zwykła pojedyncza spółgłoska z poprzedzającą ją krótką samogłoską.

Dlatego też przy tworzeniu form gramatycznych widzimy zmiany ortograficzne, które prawdziwymi zmianami mowy nie są i tylko pozornie są nieregularnościami:

I beg [beg] proszę — *I begged* [aj begd] prosiłem
I stop [stop] wstrzymuję — *I stopped* [aj stopt] wstrzymałem
I swim [s_uym] pływam — *swimming* [s_uymyn] pływanie
I sit [sy] siedzę — *sitting* [sytyN] siedzenie.

Wypadki powyższe utworzone są zupełnie regularnie według wzoru:

I walk [u_o:k] chodzę — *I walked* [u_o:kt] chodziłem
walking [u_o:kyn] chodzenie,

odstępstwo jest tylko ortograficzne, a jest konieczne ze względu na to, że pisownia *stoped*, *stopping* i t. d. zmuszałaby do błędnego czytania tych wyrazów.

§ 26. — Wymowa litery *a* w zgłosce mocnej:

Na pierwszych dwóch miejscach wymieniamy zwykłe wartości litery *a*, podane w tabelce § 23, najprzód wartość długą czyli *n o m i n a l n ą*, t. j. odpowiadającą *n a z w i e* litery (por. § 22), następnie wartość krótką, a w dalszym ciągu podajemy inne wartości. Tego samego porządku będziemy się trzymali przy wszystkich literach samogłoskowych.

I. Litera *a* wymawia się jako [ej]:

1. W przedostatniej otwartej zgłosce wszystkich wyrazów, mających *e* nieme w ostatniej:

<i>ale</i> [ejl] piwo	<i>rage</i> [rejdz] wściekłość
<i>ape</i> [ejp] małpa	<i>haste</i> [hejst] pośpiech
<i>able</i> [ejb,l] zdolny	<i>wave</i> [u _e jw] fala
<i>make</i> [mej] czynić	<i>waves</i> [u _e jwz] fale
<i>makes</i> [mejks] czyni	<i>tamed</i> [tejmd] oswojony.

2. W przedostatniej otwartej zgłosce wszystkich wyrazów, mających *y* w ostatniej:

<i>baby</i> [bejby] niemowlę	<i>gravy</i> [grejwy] sos
<i>lady</i> [lejdy] pani	<i>navy</i> [nejwy] marynarka
<i>hasty</i> [hejsty] pospieszny	<i>shady</i> [szejdy] cienisty.

3. W następujących wyrazach w przedostatniej otwartej zgłosce:

<i>acorn</i> [ejko:,n]	<i>hazel</i> [hejz,l]
<i>haven</i> [hejw,n]	<i>naked</i> [nejkyd] nagi
<i>raven</i> [rejw,n] kruk	<i>taken</i> [tejk,n] wzięty
<i>shaken</i> [szejk,n] trzęsiony	<i>forsaken</i> [fə:,sejk,n] opuszczony
<i>apron</i> [ejpr,n] fartuch	<i>bacon</i> [bejk,n] słonina
<i>basin</i> [bejs,n] miednica	<i>mason</i> [mejs,n] murarz
<i>paper</i> [pejpa:,] papier	<i>wafer</i> [u _e jfə:,] opłatek
<i>favour</i> [fejwə:,] łaska	<i>famous</i> [fejməs] sławny
<i>fatal</i> [fejt,l] fatalny	<i>label</i> [lejb,l] etykieta
<i>nature</i> [nejtə:,] przyroda	<i>native</i> [nejtyw] tubylec
<i>ague</i> [ejgju] febra	<i>patient</i> [pejsz,nt] cierpliwý
<i>Saviour</i> [sejwja:,] Zbawiciel	<i>gracious</i> [grejszəs] łaskawy.

Wreszcie wszystkie z końcówką *-ation*: *nation* [nejsz,n] 'narodowość', *combination* [kəmby|nejsz,n] 'połączenie', *situation* [syty|ejsz,n] 'położenie' i t. p.

4. W zamkniętej zgłosce tylko w następujących wyrazach:

<i>change</i> [czejndź] zmiana	<i>danger</i> [dejndźə:,] niebezpie-
<i>grange</i> [grejndź] stodoła	czeństwo
<i>range</i> [rejndź] szereg	<i>chamber</i> [czejmbə:,] pokój
<i>angel</i> [ejndź,l] anioł	<i>strange</i> [strejndź] obcy (przym.)
<i>ancient</i> [ejnsz,nt] starożytny	<i>stranger</i> [strejndźə:,] obcy (rzecz.)
	<i>manger</i> [mejndźə:,] żłób.

Wyrazy te pochodzą z języka francuskiego, w którym stała tutaj samogłoska nosowa na miejscu *an*.

II. Litera *a* wymawia się jako [ä]:

1. Regularnie w zgłosce zamkniętej, zgodnie z tablicą wartości zwykłych, np.

<i>cab</i> [küb] dorożka	<i>Albert</i> [älbə,t] Albert
<i>back</i> [bäck] tył	<i>Albion</i> [älbjən] Albjon
<i>wax</i> [u _e äks] воск	<i>balcony</i> [bälkäny] balkon
<i>anchor</i> [änkä:,] kotwica	<i>alphabet</i> [älfəby] alfabet
<i>catch</i> [kącz] łapać	<i>vassal</i> [wäs,l] wasal
<i>cash</i> [käs] gotówka	<i>algebra</i> [äldzybrə] algebra
<i>valley</i> [wäly] dolina	<i>Balfour</i> [bälfu:,] Balfour
<i>passage</i> [päsydz] przejazd	<i>Alfred</i> [älfryd] Alfred
<i>canal</i> [känäl] kanał	<i>saddle</i> [säd,l] siodło
<i>album</i> [älbəm] album	<i>barren</i> [bär,n] bezpłodny.

2. W zgłosce otwartej również wymowa taka występuje bardzo często i bynajmniej nie należy jej uważać za wyjątkową. Oto najczęstsze wypadki w zgłosce przedostatniej:

<i>barbaric</i> [ba: bäryk] barba- rzyński	<i>clamour</i> [klämə,] hałas
<i>magic</i> [mädyk] magiczny	<i>valour</i> [wälə,] dzielność
<i>panic</i> [pänyk] paniczny	<i>Calais</i> [kälys] Calais
<i>tragic</i> [trädyk] tragiczny	<i>Paris</i> [pärys] Paryż
<i>mathematics</i> [mädy mätyks]	<i>radish</i> [rädysz] rzodkiewka
<i>salad</i> [sälad] sałata	<i>famish</i> [fämysz] głodzić
<i>acid</i> [äsyd] kwas	<i>vanish</i> [wänysz] zniknąć
<i>placid</i> [pläsyd] spokojny	<i>parish</i> [pärysz] parafia
<i>rapid</i> [räpyd] szybki	<i>planet</i> [plänyt] planeta
<i>valid</i> [wälyd] zdrowy	<i>talent</i> [täl,nt] talent
<i>invalid</i> [yn wälyd] niezdrowy	<i>Alice</i> [älys] Alicja
<i>camel</i> [käm,l] wielbłąd	<i>malice</i> [mälys] złośliwość
<i>chapel</i> [czäp,l] kaplica	<i>palace</i> [pälys] pałac
<i>gravel</i> [gräv,l] żwir	<i>damage</i> [dämydż] szkoda
<i>travel</i> [träw,l] podróżować	<i>manage</i> [mänydż] zarządzać
<i>carol</i> [kärəl] kolęda	<i>savage</i> [säwydż] dziki
<i>madam</i> [mäd,m] pani	<i>imagine</i> [y mädż,n] wyobrażać
<i>atom</i> [ät,m] atom	<i>famine</i> [fäm,n] głód
<i>cabin</i> [käb,n] kabina	<i>examine</i> [y gzäm,n] badać
<i>latin</i> [lät,n] łacina	<i>satire</i> [säta,r] satyra
<i>satin</i> [säät,n] jedwab	<i>stature</i> [stätjər,] wzrost
<i>baron</i> [bär,n] baron	<i>balance</i> [bäl,ns] bilans
<i>canon</i> [kän,n] armata	<i>palate</i> [pälyt] podniebienie
<i>dragon</i> [dräg,n] smok	<i>statue</i> [stätju] posąg
<i>cavern</i> [kävə,n] jaskinia	<i>value</i> [wälju] wartość
	<i>Spanish</i> [spänysz] hiszpański.

3. W zgłosce trzeciej od końca i dalszych litera *a* z a w s z e się wymawia jako [ä] w zgłosce otwartej:

<i>platina</i> [plätynə] platyna	<i>salary</i> [säləry] wynagrodze- nie
<i>malady</i> [mälädy] choroba	<i>charity</i> [czäryty] dobroczyn- ność
<i>parody</i> [pärädy] parodia	<i>pacify</i> [päsyfaj] uspokajać
<i>tragedy</i> [trädydy] tragedia	<i>Saturday</i> [sätä,dy] sobota
<i>reality</i> [ryälyty] rzeczywistość	<i>catholic</i> [käðəlyk] katolik
<i>family</i> [fämyly] rodzina	<i>animal</i> [änym,l] zwierzę
<i>agony</i> [ägəny] agonja	
<i>vanity</i> [wänyty] próżność	

national [näsz,n,l] narodowy
natural [näjtər,l] naturalny
rational [räsz,n,l] słuszny
manual [mänjuəl] ręczny
comparison [kəm|pärys,n] porów-
 nanie
analysis [ənäljysys] analiza
analogy [ənälədży] analogja
fabulous [fäbjuləs] bajeczny
amorous [ämərəs] miłośny
cabinet [käbynət] gabinet

banister [bänystər,] poręcz
character [käryktər,] charakter
avenue [ävynju] aleja
agitate [ädzytejt] poruszać
charitable [czärytəb,l] dobro-
 czynny
manifestation [mänyfes|tejsz,n]
 manifestacja
gratification [grätyfy|kejsz,n]
 wdzięczność.

Wyjątek stanowią wyrazy dłuższe, ale pochodzące od dwu zgłoskowych, wymienionych w punkcie I. 3. Wtedy mamy:

favour [fejwər,] — *favourite* [fejwəryt]
fatal [fejt,l] — *fatalist* [fejtəlyst].

III. Litera *a* wymawia się jako [e:]

przed następującem *r* w wypadkach wymienionych pod I., jako skutek upodobnienia [ej] do tego [r]. A więc:

1. W wypadkach takich jak *hare* [he:r,] 'zając', *care* [ke:r,] 'troska', *dare* [de:r,] 'odważyć się', *mare* [me:r,] 'klacz'.
2. W wypadkach takich jak *Mary* [me:ry] 'Marja', *vary* [we:ry] 'różnić się'.
3. W wypadkach takich jak *parent* [pe:r,nt] 'rodzić'.

IV. Litera *a* wymawia się jako [a:],

a więc długie i szerokie [a] w wymowie londyńskiej, w pewnych, stosunkowo nielicznych wypadkach, które wymienimy poniżej. W wymowie północnej i amerykańskiej na miejscu samogłoski tej słyszymy długie ale wąskie [ä:]. Takie [a:] na południu Anglii, a [ä:] na północy słyszy się w następujących wypadkach:

1. W połączeniu z następującymi *-ss*, *-sp*, *-st*, *-sk*, jednak nie zawsze, gdy połączenia takie występują:

<i>glass</i> [gla:s] szkło	<i>rascal</i> [ra:sk,l] zbrodniarz
<i>ask</i> [a:sk] pytać	<i>basket</i> [ba:skyt] kosz
<i>grasp</i> [gra:sp] chwytać	<i>cast</i> [ka:st] rzucić
<i>grass</i> [gra:s] trawa	<i>disaster</i> [dyza:stər,] nieszczęście

<i>repast</i> [ry pa:st] jedzenie	<i>pass</i> [pa:s] mijać
<i>past</i> [pa:st] przeszłość	<i>casket</i> [ka:skyt] antałek.

2. W połączeniu z następującym *ff*, *ft*, *ph*:

<i>chaff</i> [cza:f] plewy	<i>after</i> [a:ftə:] po
<i>staff</i> [sta:f] sztab	<i>telegraph</i> [telygra:f] telegraf

i podobnie *paragraph* [pärəgra:f], *photograph* [foutəgra:f], choć mówią również i [telygräf] [foutəgräf].

3. W połączeniu z następującym *th*:

<i>father</i> [fa:ðə:] ojciec	<i>path</i> [pa:ð] droga
<i>rather</i> [ra:ðə:] raczej	<i>bath</i> [ba:ð] kąpiel.

Wyjątek: *wrath* [ro:ð] gniew.

4. W połączeniu z następującym *lf*, *lv*, *lm*:

<i>calf</i> [ka:f] cielę	<i>psalm</i> [sa:m] psalm
<i>calves</i> [ka:wz] cielęta	<i>palm</i> [pa:m] dłoń
<i>half</i> [ha:f] połowa	<i>almond</i> [a:m,nd] migdał
<i>halves</i> [ha:wz] połowy	<i>Malmesbury</i> [ma:mzbəry] imię własne.
<i>alms</i> [a:mz] jałmużna	
<i>calm</i> [ka:m] cisza	

5. W połączeniu z następującym *-nce*, *-nch*, *-nd*, *-nt*, *-ns*, ale również bynajmniej nie zawsze, gdy takie połączenia występują:

<i>dance</i> [da:ns] tańczyć	<i>answer</i> [a:nsə:] odpowiedź
<i>chance</i> [cza:ns] przypadek	<i>command</i> [kə ma:nd] nakaz
<i>France</i> [fra:ns] Francja	<i>demand</i> [dy ma:nd] żądanie
<i>branch</i> [bra:nsz] gałąź	<i>grant</i> [gra:nt] przyznać
<i>Alexander</i> [älygza:ndə:] Aleksander	<i>plant</i> [pla:nt] roślina.

V Litera *a* wymawia się jako [a:] zawsze, a więc zarówno w wymowie londyńskiej, jak i północnej i amerykańskiej:

1. W połączeniu z następującym [r] na końcu wyrazu i przed spółgłoską:

<i>are</i> [a:r] są	<i>charge</i> [cza:r,dz] zarzut
<i>far</i> [fa:r] daleko	<i>charm</i> [cza:r,m] urok
<i>harvest</i> [ha:r,wyst] żniwo	<i>pardon</i> [pa:r,d,n] przebaczenie
<i>starve</i> [sta:r,w] głodzić	<i>card</i> [ka:r,d] karta
<i>star</i> [sta:r] gwiazda	<i>tar</i> [ta:r] smoła
<i>starry</i> [sta:ry] gwiazdzisty	<i>tarry</i> [ta:ry] smolisty.

Wyjątek: *scarce* [ske:,s] rzadki
scarcely [ske:,sly] ledwie.

W innych wypadkach jednak *rr* między samogłoskami oznacza zwyczajnie krótkość poprzedniej samogłoski. a więc (por. § 25):

<i>barren</i> [bär,n] bezpłodny	<i>tarry</i> [täry] zwlekać
<i>barrister</i> [bärystə:r] adwokat	<i>marry</i> [märy] żenić się.

2. W wyrazach następujących:

<i>papa</i> [pə pa:] tato	<i>Cincinnati</i> [synsy na:ty] Cyncynati
<i>mamma</i> [mə ma:] mama	<i>moustache</i> [mu sta:sz] wąsy
<i>drama</i> [dra:mə] dramat	<i>rajah</i> [ra:džə] radża
<i>bravo</i> [bra:wou] brawo!	<i>Chicago</i> [szy ka:gou] Czykago
<i>tomato</i> [tə ma:tou] pomidor	<i>spa</i> [spa:] miejscowość kąpielowa.
<i>panorama</i> [päno ra:mə] panorama	
<i>mahdi</i> [ma:dy] Madi	

VI. Litera *a* wymawia się jako [o:]:

1. W połączeniu z następującym *ll*, a także w połączeniu z *l* + spółgłoska, prócz wymienionych pod IV. 4. Zauważyć należy, że *l* nie wymawia się przed *k* w takich wypadkach.

<i>all</i> [o:l] wszystko	<i>bald</i> [bo:ld] łysy
<i>call</i> [ko:l] wołać	<i>caldrón</i> [ko:ldr,n] kocioł
<i>small</i> [smo:l] mały	<i>salt</i> [so:lt] sól
<i>fall</i> [fo:l] upaść	<i>altar</i> [o:ltə:] ołtarz
<i>tall</i> [to:l] wysoki	<i>alter</i> [o:ltə:] zmienić
<i>also</i> [o:lsou] także	<i>talk</i> [to:k] mówić
<i>always</i> [o:l,yz] zawsze	<i>chalk</i> [czo:k] kreda
<i>although</i> [o:l ðou] chociaż	<i>walk</i> [u:o:k] chodzić
<i>walnut</i> [u:lnət] orzech włoski	<i>falcon</i> [fo:k,n] sokół
<i>balsam</i> [bo:lsəm] balsam	<i>false</i> [fo:ls] fałszywy
<i>Satisbury</i> [so:lszbəry] imię własne	<i>waltz</i> [u:o:lts] walc

Wyjątek: *shall* [szäl] powinien.

2. W połączeniu z poprzedzającym *w* i *qu* (mówiąc fonetycznie: z poprzedzającym [u]) — a z następującym *r*, zamykającym zgłoskę:

<i>war</i> [u:ɔ:r] wojna	<i>warning</i> [u:ɔ:r,nyn] ostrzeżenie
<i>ward</i> [u:ɔ:d] straż	<i>wardrobe</i> [u:ɔ:r,drəb] garderoba
<i>warm</i> [u:ɔ:m] ciepły	<i>quart</i> [ku:ɔ:t] kwarta
<i>warn</i> [u:ɔ:r,n] ostrzegać	<i>quarter</i> [ku:ɔ:r,tə:r] ćwierć.

Będą to wyjątki z ogólniejszej zasady, podanej w punkcie V. 1.

3. W zgłosce otwartej w jednym wyrazie *water* [u_o:tə:] 'woda', poza tem w nazwie *Salisbury*, wymienionej w punkcie 1.

VII. Litera *a* wymawia się jako [o]:

W połączeniu z poprzedzającym *w* i *qu* (mówiąc fonetycznie z poprzedzającym [u]):

<i>wash</i> [u _o sz] myć	<i>quarrel</i> [k _u ør,l] kłótnia
<i>watch</i> [u _o cz] zegar	<i>quadruped</i> [k _u odruded] czwo-
<i>want</i> [u _o nt] potrzeba	ronóg
<i>was</i> [u _o z] był	<i>squalid</i> [sk _u olyd] brudny
<i>wander</i> [u _o ncə _r] wędrować	<i>quality</i> [k _u olyty] jakość
<i>swallow</i> [s _u olou] połykać	<i>qualify</i> [k _u olyfaj] kwalifiko-
<i>swallow</i> [s _u olou] jaskółka	wać
<i>warrant</i> [u _o or,nt] gwarantować	<i>equality</i> [i k _u olyty] równość
<i>warrior</i> [u _o orjə _r] bojownik	<i>quarantine</i> [k _u or,nti:n] kwaran-
<i>wasp</i> [u _o sp] osa	tanna.

Wyjątki: *wag* [u_äg] machać ogonem
waggon [u_äg,n] wóz
wax [u_äks] wosk
swam [s_uäm] płynął.

VIII. Litera *a* wymawia się jako [e]:

W wyrazach: *any* [eny] jakikolwiek
many [meny] dużo
Thames [temz] Tamiza

i w złożeniach: *anything* [enyθyŋ] 'cokolwiek', *anybody* [enybədi],
any one [enyən] 'ktokolwiek', ale *manifold* [mänyfould] 'różno-
rodny'.

§ 27. — Wymowa połączeń z literą *a*.

Aa.

Takie połączenie, o ile należy do jednej zgłoski, oznacza [a:], jak w wyrazach *baa* [ba:] 'beczeć', *bazaar* [bə|za:r] 'bazar'. O ile jednak są to dwie odrębne zgłoski, wymowa będzie inna, np. *Baal* [bej,l] 'Baal' (imię własne).

Ae.

Połączenie to istnieje w wyrazach łacińskich i we wszystkich wypadkach, w których po polsku czyta się jako [e], po angielsku mamy [i:], a więc: *Caesar* [si:zə:] 'Cezar', *daemon* [di:m,n] 'demon', *Aeneid* [i:njyd] 'Eneida', *spiraea* [spaj|ri:ə] 'spirea', *scarabaeus* [skärə|bi:əs] 'skarabeusz', *aesthetic* [i:s|θetyk] 'estetyczny'.

O ile po łacinie czyta się to połączenie dwuzgłoskowo, wtedy i po angielsku mamy odpowiednią inną wymowę: *aerial* [ə|i:rj,l] 'powietrzny'; w wyrazach: *aeronaut* [e:rono:t] 'aeronauta', *aerate* [e:rejt] 'napełniać powietrzem', obie samogłoski zlewają się w jedną pod wpływem akcentu.

W angielskich wyrazach połączenie *ae* istnieje w wyrazie *gaelic*, który wymawia się na północy [gejlyk], na południu [gälyk]. W wyrazie *faery* [fe:ry] 'wróżka', mamy tylko dawniejszą pisownię zamiast *fairy*.

AI, ay.

Pierwsze połączenie pisze się tylko we środku wyrazu, drugie zawsze na końcu, zrzadka we środku; wymawiają się:

I. Normalnie jako [ej]:

<i>rain</i> [rejŋ] deszcz	<i>day</i> [dej] dzień
<i>gain</i> [gejn] zysk	<i>play</i> [plej] zabawa.

II. W połączeniu z następującym [r] wymawiamy [e:], jak zresztą każde [ej], niezależnie od jego pisowni, por. § 26. III.:

<i>pair</i> [pe:r] para	<i>fair</i> [fe:r] jasnowłosość.
-------------------------	----------------------------------

Skraca się w wymowie *prayer* [pre:r] 'modlitwa', zamiast [prejə_r] i często *mayor* [me:r] 'burmistrz', zamiast [mejə_r].

Wyjątki: III.

<i>again</i>	[ə gen] znowu
<i>against</i>	[ə genst] przeciw
<i>says</i>	[sez] mówi
<i>said</i>	[sed] powiedział
<i>waistcoat</i>	[u _ä eskət] kamizelka
<i>wainscot</i>	[u _ä enskət] boazerja

IV.

<i>plaid</i>	[pläd] pled
<i>plait</i>	[plät] warkocz
<i>raillery</i>	[räləry] szydzenie

V.

<i>quay</i>	[ki:] wybrzeże
-------------	----------------

VI.

<i>aisle</i>	[ajl] nawa
--------------	------------

Ao.

Połączenie to mamy w wyrazach *gaol* [dżej] 'więzienie', *gaoler* [dżejlə] 'nadzorca więzienny', pisane zresztą także *jail*, *jailer* w sposób właściwszy, zgodnie z wymową. W wyrazie *extraordinary* potocznie słyszymy [yks|tro:dnəry] 'nadzwyczajny'. Dwuzgłoskowo oczywiście wymawia się to połączenie w wyrazie *aorist* [ejəryst] aoryst.

Au, aw.

Pierwsze połączenie pisze się tylko we środku wyrazu, drugie zawsze na końcu, zrzadka we środku; wymawiają się oba jednakowo.

I. Najczęściej [o:]:

<i>saw</i>	[so:] widział	<i>naughty</i>	[no:ty] niegrzeczny
<i>raw</i>	[ro:] surowy	<i>caught</i>	[ko:t] schwycił
<i>Austria</i>	[o:strijə] Austria	<i>taught</i>	[to:t] uczył
<i>pause</i>	[po:z] przerwa	<i>Paul</i>	[po:l] Paweł
<i>lawn</i>	[lo:n] trawnik	<i>pawn</i>	[po:n] pionek.

II. W paru wyrazach [o]:

<i>laurel</i>	[lor,l] wawrzyn
<i>cauliflower</i>	[kolyflauə] kalafior.

III. W szeregu wyrazów [a:], na północy i w Ameryce [ä:], por. § 26. IV.:

<i>laugh</i>	[la:f] śmiać się
<i>laughter</i>	[la:ftə] śmiech
<i>draught</i>	[dra:ft] przeciąg
<i>aunt</i>	[a:nt] ciotka.

W innych jest wahanie między [a:] a [o:], wobec czego podajemy jako wzorową wymowę odmianę północną z [o:], która więcej odpowiada pisowni: *haunt* [ho:nt, ha:nt] 'straszyć', *launch* [lo:nsz, la:nsz] 'płynąć', *haunch* [ho:nsz, ha:nsz] 'biodro', *gauntlet* [go:ntlet, ga:ntlet] 'rękawica', *laundress* [lo:ndrys, la:ndrys] 'praczka', *daunt* [do:nt, da:nt] 'stawiać opór', *saunter* [so:ntə, sa:ntə] 'stąpać', *jaundice* [džo:ndys, dża:ndys] 'żółtaczka'.

IV. W kilku wyrazach francuskich zachowuje się pisownia francuska i wymowa [ou], jako możliwie zbliżona do francuskiej:

<i>hautboy</i>	[houboj] oboja
<i>mauve</i>	[mouw] żółty
<i>vaudeville</i>	[woudwyl] wodewil.

V. W wyrazie *gauge* [gejdź] 'miara', wymawia się wyjątkowo [ej].§ 28. — Wymowa litery *e* w zgłosce mocnej.

Na pierwszych dwóch miejscach wymieniamy zwykłe wartości litery *e*, podane w tabelce § 23., najprzód wartość długą, czyli nominalną, t. j. odpowiadającą nazwie litery (por. § 22), następnie wartość krótką, a w dalszym ciągu inne wartości.

I. Litera *e* wymawia się jako [i:]:

1. Na końcu wyrazu i przed samogłoską:

<i>he</i>	[hi:] on	<i>museum</i>	[mju:zi:əm] muzeum
<i>she</i>	[sz:i:] ona	<i>deist</i>	[di:yst] deista
<i>idea</i>	[aj di:ə] idea	<i>theatre</i>	[θi:ətə] teatr.

2. W przedostatniej otwartej zgłosce wszystkich wyrazów, mających *e* nieme w ostatniej:

<i>eve</i>	[i:w] wieczór	<i>complete</i>	[k,m pli:t] zupełny
<i>theme</i>	[θi:m] temat	<i>accede</i>	[ək si:d] przystąpić
<i>these</i>	[θi:z] ci, te	<i>serene</i>	[sy ri:n] pogodny
<i>metre</i>	[mi:tə] metr	<i>mere</i>	[mi:r] czysty
<i>here</i>	[hi:r] tutaj	<i>severe</i>	[sy wi:r] srogi.

Wyjątek z tej zasady stanowi punkt V., a poza tem dwa wyrazy:

<i>allege</i>	[ə ledź] przytoczyć
<i>treble</i>	[treb,l] dyszkant.

3. Co do innych wyrazów, zawierających *e* w zgłosce otwartej i akcentowanej, to tylko część ich, i to mniejsza, ma wymowę [i:], większość natomiast ma [e], por. punkt II. Wymieniamy tutaj wyrazy, mające wymowę [i:]

<i>even</i>	[i:w,n] nawet	<i>demon</i>	[di:ɱ,n] demon
<i>evening</i>	[i:wɱn] wieczór	<i>ether</i>	[i:θə] eter
<i>evil</i>	[i:w,l] zło	<i>fetish</i>	[fi:tysz] fetysz
<i>fever</i>	[fi:wə] gorączka	<i>prefix</i>	[pri:fyks] przedrostek
<i>era</i>	[i:rə] era	<i>edict</i>	[i:dykt] edykt
<i>hero</i>	[hi:rou] bohater	<i>secret</i>	[si:kryt] sekret
<i>Eden</i>	[i:d,n] Eden	<i>decent</i>	[di:s,nt] przyzwoity

<i>appreciate</i> [ə pri:szjejt] uznawać	<i>cathedral</i> [kə ði:dr,l] katedra
<i>frequent</i> [fri:kə,ənt] częsty	<i>hebrew</i> [hi:bru] hebrajski
<i>recent</i> [ri:s,nt] niedawny	<i>genial</i> [dži:nj,l] genialny
<i>regent</i> [ri:dż,nt] regent	<i>imperial</i> [ym pi:rj,l] cesarski
<i>adherent</i> [əd hi:r,nt] stronnik	<i>tedious</i> [ti:djəs] nudny
<i>equal</i> [i:kə,əl] równy	<i>previous</i> [pri:vjəs] poprzedni
<i>legal</i> [li:g,l] prawny	<i>region</i> [ri:dż,n] okolica
<i>penal</i> [pi:n,l] karny	<i>obedient</i> [ə bi:dj,nt] posłuszny.

II. Litera e wymawia się jako [e]:

1. Regularnie w zgłosce zamkniętej, prócz wypadku, podanego pod III. Jest to zasada ogólna, na którą wystarcza podać kilka przykładów dla ilustracji:

<i>bed</i> [bed] łóżko	<i>egg</i> [eg] jajko
<i>send</i> [send] posyłać	<i>get</i> [get] dostać
<i>ten</i> [ten] dziesięć	<i>tell</i> [tel] powiedzieć
<i>yellow</i> [jelou] żółty	<i>merry</i> [mery] wesoły.

2. Pozatem jednak bardzo rozpowszechniona jest wymowa [e] i w zgłosce otwartej. Oto wypadki w zgłosce przedostatniej:

<i>very</i> [wery] bardzo	<i>preface</i> [prefys] przedmowa
<i>epic</i> [epyk] epiczny	<i>menace</i> [menys] grozić
<i>ethic</i> [eθyk] etyczny	<i>Venice</i> [wenys] Wenecja
<i>polemic</i> [po lemyk] polemiczny	<i>penance</i> [pen,ns] kara
<i>relic</i> [relyk] pamiątka	<i>lemon</i> [lem,n] cytryna
<i>intrepid</i> [yn trepyd] nieustraszony	<i>melon</i> [mel,n] melon
<i>method</i> [meθəd] metoda	<i>envelop</i> [yn weləp] owijać
<i>herald</i> [her,ld] herold	<i>sever</i> [sewər,] oddzielać
<i>second</i> [sek,nd] drugi	<i>tenor</i> [tenər,] tenor
<i>record</i> [rekə,r,d] sprawozdania	<i>blemish</i> [blemysz] plama
<i>medal</i> [med,l] medal	<i>perish</i> [perysz] ginąć
<i>metal</i> [met,l] metal	<i>relish</i> [relysz] napawać się
<i>level</i> [lew,l] poziom	<i>replenish</i> [ry plenysz] napełniać
<i>rebel</i> [reb,l] powstaniec	<i>credit</i> [kredyt] kredyt
<i>peril</i> [peryl] niebezpieczeństwo	<i>merit</i> [meryt] zasługa
<i>venom</i> [wen,m] trucizna	<i>inherit</i> [yn heryt] dziedziczyć
<i>chemist</i> [kemyst] chemik	<i>pedant</i> [ped,nt] pedant
<i>nephew</i> [nevju] bratanek	<i>tenant</i> [ten,nt] dzierżawca
	<i>present</i> [prez,nt] obecny
	<i>desert</i> [dezər,t] pustynia

<i>legate</i> [legyt] legat	<i>sterile</i> [ster,l] jałowy
<i>prelate</i> [prelyt] prałat	<i>deluge</i> [deljudż] potop
<i>senate</i> [senyt] senat	<i>refuge</i> [refjudż] uciezka.

W zgłosce trzeciej od końca i dalszych stale spotyka się tylko wymowa [e];

<i>legacy</i> [legəsy] legacja	<i>sincerity</i> [syn seryty] szczerłość
<i>supremacy</i> [sju preməsy] supremacja	<i>reverend</i> [rewər,nd] wielobny
<i>melody</i> [melədy] melodja	<i>general</i> [dženər,l] generał
<i>remedy</i> [remydy] lekarstwo	<i>celebrate</i> [selybrejt] obchodzić
<i>cholera</i> [ko leryk,l] choleryczny	<i>hesitate</i> [hezytejt] wahać się
<i>ephemeral</i> [efemər,l] efemeryczny	<i>register</i> [redżystər,] rejestr
<i>epigram</i> [epygrəm] epigram	<i>creditor</i> [kredytər,] wierzyciel
<i>skeleton</i> [skelət,n] szkielet	<i>generous</i> [dženərəs] wspaniałyomyślny
<i>edify</i> [edyfaj] budować	<i>tremulous</i> [tremjuləs] drżący
<i>specify</i> [spesyfaj] wyszczególniać	<i>benefit</i> [benyft] korzyść
<i>celery</i> [seləri] seler	<i>Jesuit</i> [dżezuyt] Jezuita
<i>memory</i> [meməri] pamięć	<i>elegant</i> [elyg,nt] elegancki
<i>brevity</i> [brevyty] krótkość	<i>eminent</i> [emyn,nt] wybitny
<i>deputy</i> [depjuty] poseł	<i>evident</i> [ewyd,nt] oczywisty
<i>lenity</i> [lenyty] łagodność	<i>president</i> [prezyd,nt] prezydent
<i>severity</i> [syweryty] surowość	<i>genuine</i> [dżenjuyn] prawdziwy
<i>melancholy</i> [mel,nkəly] melancholja	<i>heroine</i> [herouyn] bohaterka
<i>venerable</i> [wenərəb,l] czcigodny	<i>medicine</i> [meds,n] medycyna.
<i>ceremony</i> [seryməny] ceremonia	<i>generosity</i> [dženə rosyty] wspaniałyomyślność
<i>egotism</i> [egotyz,m] egoizm	<i>generation</i> [dženə rejsz,n] generacja
<i>heroism</i> [herouyz,m] heroizm	<i>legislation</i> [ledżys lejsz,n] prawodawstwo
<i>necessary</i> [nesysəri] potrzebny	<i>legislature</i> [ledżyslætjər,] prawodawstwo.

III. Litera e wymawia się jako [ə] w zgłosce zamkniętej przed końcowem r i przed r + spółgłoska:

<i>err</i> [ər,] błędzić	<i>mercy</i> [mə,r,sy] litość
<i>certain</i> [sə,t,n] pewny	<i>her</i> [hər,] ja.
Natomiast:	
<i>merry</i> [mery] wesoły	<i>herring</i> [heryn,] śledź
<i>berry</i> [bery] jagoda	<i>ferry</i> [fery] prom.

IV. Litera *e* wymawia się jako [a:].

Wypadek ten stanowi wyjątek z poprzedniego, wymawia się bowiem:

<i>clerk</i>	[kla:rk]	pisarz
<i>sergeant</i>	[sa:rdz,nt]	sierzant
<i>Derby</i>	[da:by]	mięscowość.

Takich imion własnych jest kilka: *Berkeley* [ba:kly], *Berkshire* [ba:kszə], *Derbyshire* [da:byszə], *Cherwell* [cza:ruel]; wymawiają się na miejscu, w Anglii, w sposób podany, przez [a:], natomiast w Szkocji i w Ameryce wymowa pozostaje w większej zgodzie z pisownią, przez [ə].

V. Litera *e* wymawia się jako [e:].

Wyrazów takich mamy cztery:

<i>ere</i>	[e:r]	ledwie
<i>there</i>	[ðe:r]	tam
<i>where</i>	[h _u e:r]	gdzie
<i>were</i>	[u _e :r]	byli,

przyczem zauważyć należy, że ostatni wyraz najczęściej zajmuje w zdaniu miejsce nieakcentowane i wtedy brzmi [uə]. Gdy jest akcentowany, brzmi albo [uə:r] odpowiednio do formy słabej, mianowicie w południowej Anglii, albo jak podano wyżej (na Północy i w Ameryce).

VI. Litera *e* wymawia się jako [y].

Wyrazów takich mamy zaledwie parę:

<i>England</i>	[yngl,nd]	Anglja
<i>English</i>	[ynglysz]	angielski
<i>pretty</i>	[pryty]	ładny.

§ 29. — Wymowa połączeń z literą *e*.

Ea.

Wymieniamy tutaj wartości połączenia *ea* w tym samym porządku, co wartości litery *e*. Uderza prawie całkowita analogia w obu wypadkach.

I. Połączenie *ea* wymawia się jako [i:].

1. Na końcu wyrazu:

<i>flea</i>	[fli:]	pchła		<i>pea</i>	[pi:]	groch.
-------------	--------	-------	--	------------	-------	--------

Oczywiście nie należy do tej kategorii wyraz *idea* [ajdi:ə] w którym omawiane połączenie ma wartość dwuzgłoskową. Poza tem wyjątek stanowi wyraz *yea* [je:] 'tak' (dawny wyraz zamiast „yes“).

2. W przedostatniej otwartej zgłosce wszystkich wyrazów, mających *e* nieme w ostatniej:

<i>league</i>	[li:g]	liga		<i>eagle</i>	[i:g,l]	orzeł
<i>breathe</i>	[bri:ð]	oddychać		<i>beadle</i>	[bi:d,l]	pedel
<i>cease</i>	[si:s]	przestać		<i>heave</i>	[hi:w]	podnieść.

I tutaj można wymienić jako wyjątki wyrazy, w których połączenie *ea* wymawia się dwuzgłoskowo, a więc:

<i>theatre</i>	[ði:ətə]	teatr		<i>create</i>	[kri:ejt]	tworzyć,
jednak wyraz <i>creature</i> [kri:tjə] 'stworzenie', wymawia się z jednozgłoskowym <i>ea</i> .						

3. Dalsze wyrazy, zawierające *ea* w zgłosce otwartej z wymową [i:]

<i>easy</i>	[i:zy]	łatwy		<i>reason</i>	[ri:z,n]	rozum
<i>weary</i>	[u:ry]	zmęczony		<i>season</i>	[si:z,n]	sezon
<i>eager</i>	[i:gə]	żywy		<i>treason</i>	[tri:z,n]	zdrada
<i>meager</i>	[mi:gə]	chudy		<i>heathen</i>	[hi:ð,n]	poganin
<i>feature</i>	[fi:tjə]	rys		<i>beacon</i>	[bi:k,n]	latarnia morska
<i>creature</i>	[kri:tjə]	stworzenie		<i>deacon</i>	[di:k,n]	diakon
<i>easel</i>	[i:z,l]	stalugi		<i>measles</i>	[mi:z,lz]	odra.
<i>weasel</i>	[u:z,l]	łasica				

4. Wyrazy, zawierające *ea* z wymową [i:] w zgłosce zamkniętej, mają na końcu tej zgłoski albo pojedynczą spółgłoskę, wliczając w to oczywiście *sh*, *ch*, *th*, albo *st*:

<i>eat</i>	[i:t]	jeść		<i>meal</i>	[mi:l]	mąka
<i>beat</i>	[bi:t]	bić		<i>team</i>	[ti:m]	
<i>bead</i>	[bi:d]	paciorek		<i>reach</i>	[ri:cz]	sięgać
<i>lead</i>	[li:d]	prowadzić		<i>tear</i>	[ti:r]	łza
<i>read</i>	[ri:d]	czytać		<i>fear</i>	[fi:r]	obawa
<i>beak</i>	[bi:k]	dziób		<i>dear</i>	[di:r]	drogi
<i>clean</i>	[kli:n]	czysty		<i>clear</i>	[kli:r]	czysty
<i>leaf</i>	[li:f]	liść		<i>year</i>	[ji:r]	rok
<i>leash</i>	[li:sz]	smycz		<i>east</i>	[i:st]	wschód
<i>heath</i>	[hi:ð]	wrzos		<i>Easter</i>	[i:stə]	Wielkanoc.

Tak samo wymawia się *beard* [bi:d] broda, jakkolwiek ma dwie spółgłoski na końcu (por. III).

II. Połączenie *ea* wymawia się jako [e].

1. W zgłosce otwartej w następujących wyrazach:

<i>peasant</i> [pez,nt] chłop	<i>pleasure</i> [plezə _r] przyjemność
<i>pleasant</i> [plez,nt] przyjemny	<i>measure</i> [meżə _r] miara
<i>pheasant</i> [fez,nt] bażant	<i>treasure</i> [trezə _r] skarb
<i>heavy</i> [hewy] ciężki	<i>feather</i> [feðə _r] pióro
<i>ready</i> [redy] gotowy	<i>heather</i> [heðə _r] wrzos
<i>steady</i> [stedy] pewny	<i>weather</i> [u'eðə _r] pogoda
<i>heaven</i> [hew,n] niebo	<i>leather</i> [leðə _r] skóra
<i>threaten</i> [ðret,n] grozić	<i>meadow</i> [medou] łąka
<i>weapon</i> [u'ep,n] broń	<i>sweater</i> [s'u'etə _r] kaftan
<i>jealous</i> [dželəs] zazdrosny	<i>leaven</i> [lew,n] rozczyn
<i>zealous</i> [zeləs] gorliwy	<i>endeavour</i> [yn dewə _r] wysiłek
<i>zealot</i> [zelət] zelant	<i>treachery</i> [treczəry] zdrada.

2. W zgłosce zamkniętej *ea* wymawia się jako [e] regularnie przed dwiema spółgłoskami, prócz *st* (por. I. 4.):

<i>breadth</i> [bredθ] szerokość	<i>dreamt</i> [dremt] śnił
<i>health</i> [helθ] zdrowie	<i>dealt</i> [delt] działał
<i>wealth</i> [u'elθ] bogactwo	<i>leant</i> [lent] opierał się
<i>stealth</i> [stelθ] kradzież	<i>leapt</i> [lept] skoczył
<i>realm</i> [relm] królestwo	<i>meant</i> [ment] zamierzał
<i>cleanse</i> [klenz] czyścić	<i>breakfast</i> [brekfəst] śniadanie
<i>cleanly</i> [klenly] czysto (por. <i>clean</i> [kli:n] czysty).	

3. W zgłosce zamkniętej *ea* wymawia się jako [e] w następujących wyrazach z jedną spółgłoską na końcu zgłoski (będzie to wyjątkiem z zasady, podanej w I. 4.):

<i>bread</i> [bred] chleb	<i>Stead</i> [sted] nazwisko
<i>dead</i> [ded] umarły	<i>thread</i> [θred] nitka
<i>dread</i> [dred] obawa	<i>tread</i> [tred] stąpać
<i>head</i> [hed] głowa	<i>breath</i> [breθ] oddech
<i>lead</i> [led] ołów	<i>deaf</i> [def] głuchy
<i>read</i> [red] czytał	<i>sweat</i> [s'u'et] pot
<i>spread</i> [spred] rozsypać	<i>threat</i> [θret] groźba

poza tem jeszcze *breast* [brest] pierś.III. Połączenie *ea* wymawia się jako [ə] w zgłosce zamkniętej przed *r* + spółgłoska:

<i>earl</i> [ə,l] hrabia	<i>earth</i> [ə,θ] ziemia
<i>early</i> [ə,ly] wcześnie	<i>earn</i> [ə,n] zarabiać

<i>search</i> [sə,cz] szukać	<i>pearl</i> [pə,l] perła
<i>dearth</i> [də,θ] susza	<i>yearn</i> [jə,n] wzdychać.

IV. Połączenie *ea* wymawia się jako [e:] przed końcowym *r* w sześciu wyrazach, stanowiących wyjątek z zasady I. 4.:

<i>bear</i> [be:] niedźwiedź	<i>swear</i> [s'u'e:] przysięgać
<i>bear</i> [be:] nosić	<i>wear</i> [u'e:r] nosić
<i>pear</i> [pe:] gruszka	<i>tear</i> [te:r] drzeć.

V. Połączenie *ea* wymawia się jako [a:] w następujących trzech wyrazach, stanowiących wyjątek z zasady pod III.:

<i>heart</i> [ha:r] serce
<i>hearth</i> [ha:rθ] ognisko
<i>hearken</i> [ha:k,n] słuchać.

VI. Połączenie *ea* wymawia się jako [ej] w następujących trzech wyrazach:

<i>break</i> [brejk] łamać
<i>great</i> [grejt] wielki
<i>steak</i> [stejk] zraz.

Eau.

Połączenie to występuje jedynie w wyrazach:

<i>beauty</i> [bju:ty] piękność
<i>beautiful</i> [bju:tyful] piękny.

W nowych zapożyczeniach z języka francuskiego czyta się z możliwym zbliżeniem do wymowy francuskiej, jako [ou]: *bureau* [bju|rou], *Beaumont* [boum,nt], *Beauclerc* [boukle:r].

Beauchamp czyta się [bi:czəm]; nazwisko to pisze się również niekiedy *Beecham*, natomiast *Beaulieu* czyta się [bju:ly].

Ee.

Połączenie to stale ma wartość [i:]:

<i>bee</i> [bi:] pszczoła	<i>sweep</i> [s'u:i:p] wymiatać
<i>see</i> [si:] widzieć	<i>needle</i> [ni:d,l] igła
<i>creep</i> [kri:p] czołgać się	<i>career</i> [kə'ri:r] karjera.

Wyjątek: *threepence* [θryp,ns] trzy pense.

Ei, ey.

Pierwsze połączenie pisze się tylko we środku wyrazu, drugie zawsze na końcu, niekiedy we środku, oba wymawiają się w sposób jednaki.

I. Najczęściej *ei, ey* wymawia się jako [ej], w szczególności przed niemem *gh*, mianowicie w następujących wyrazach:

<i>deign</i> [dejn] raczyć	<i>heinous</i> [hejnəs] ohydny
<i>feign</i> [fej] udawać	<i>reins</i> [rejnz] lejce
<i>reign</i> [rej] panować	<i>reindeer</i> [rejndi:r] renifer
<i>neigh</i> [nej] rzeć	<i>vein</i> [wej] wena
<i>neighbour</i> [nejbər] sąsiad	<i>veil</i> [wej] welon
<i>weigh</i> [uē] ważyć	<i>grey</i> [grej] szary
<i>eight</i> [ejt] osiem	<i>hey</i> [hej] siano
<i>freight</i> [frejt] przewóz	<i>obey</i> [əbej] słuchać się
<i>weight</i> [uējt] waga	<i>they</i> [ðej] oni
<i>survey</i> [sə:wej] oglądać	<i>convey</i> [kənwej] konwojować.

II. Połączenie *ei, ey* wymawia się jako [e:] przed *r* końcowym (por. § 26. III., § 27. II., § 29. IV.):

<i>heir</i> [e:r] dziedzic
<i>their</i> [ðe:r] ich.

III. Połączenie *ei, ey* wymawia się jako [i:] w następujących wyrazach:

<i>ceiling</i> [si:lyn] sufit	<i>key</i> [ki:] klucz
<i>receipt</i> [ry:si:t] recepta	<i>receive</i> [ry:si:w] otrzymać
<i>conceit</i> [kənsi:t] pycha	<i>conceive</i> [kənsi:w] pomyśleć
<i>deceit</i> [dy:si:t] podstęp	<i>deceive</i> [dy:si:w] oszukać.
<i>seize</i> [si:z] schwycić	

IV. Połączenie *ei, ey* wymawia się jako [aj] w następujących wyrazach:

<i>either</i> [ajðər] albo	<i>height</i> [hajt] wysokość
<i>neither</i> [najðər] ani	<i>eye</i> [aj] oko.

Wymawiają zresztą również [i:ðər] i [ni:ðər].

V. Połączenie *ei* wymawia się jako [e] w następujących wyrazach:

<i>heifer</i> [hefər] jałówka	<i>Leicester</i> [lestər] imię własne
<i>nonpareil</i> [nonpərel] nonparel	<i>leisure</i> [leżər] wywczas.

Eo.

Połączenie *eo* występuje jedynie w następujących wyrazach, mając pięć różnych odpowiedników fonetycznych:

<i>people</i> [pi:p,l] ludzie	<i>leopard</i> [lepərd] leopard
<i>yeoman</i> [jəum,n] gwardzista	<i>jeopardy</i> [dżepədy] hazard
<i>feod</i> [fju:d] lenność	<i>Macleod</i> [mək laud] imię własne.

Eu, ew.

Pierwsze połączenie pisze się tylko we środku wyrazu, drugie zawsze na końcu, niekiedy we środku. Oba wymawiają się w sposób jednaki, jako [ju:] lub [u:]

<i>Europe</i> [ju:rəp] Europa	<i>few</i> [fju:] nieliczny
<i>feud</i> [fju:d] walka	<i>pew</i> [pju:] ławka
<i>deuce</i> [dju:s] djabeł	<i>blew</i> [blu:] dął
<i>rheum</i> [ru:m] katar	<i>drew</i> [dru:] ciągnął
<i>rheumatism</i> [ru:mətyz,m] reumatyzm	<i>chew</i> [czu:] żuć
<i>Jew</i> [džu:] żyd	<i>dew</i> [dju:] rosa
	<i>ewe</i> [ju:] owca.

Poza tem pisze się *sew* [sou] 'szyć', dla odróżnienia od *sow* [sou] 'siał', jakkolwiek w brzmieniu różnicy niema.

Francuska końcówka *-eur* wymawia się możliwie zgodnie z wymową francuską, mianowicie:

<i>amateur</i> [ämə:tər] amator	<i>connoisseur</i> [konə:sər] znawca.
---------------------------------	---------------------------------------

§ 30. — Wymowa litery *i* w zgłosce mocnej.

Na pierwszych dwóch miejscach wymieniamy zwykłe wartości litery *i*, podane w tabelce § 23., najprzód wartość długą, czyli nominalną, t. j. odpowiadającą nazwie litery (por. § 22), następnie wartość krótką, a w dalszym ciągu inne wartości.

I. Litera *i* wymawia się jako [aj]:

1. Przed końcowym niemem *e*:

<i>die</i> [daj] umierać	<i>tie</i> [taj] wiązać
<i>lie</i> [laj] kłamać	<i>pie</i> [paj] pasztet.

W odmianie takie *e* nieme dostaje się i do środka wyrazu: *he dies* [hi dajz] 'on umiera', *pies* [pajz] 'pasztety'.

2. W przedostatniej otwartej zgłosce wszystkich wyrazów, mających *e* nieme w ostatniej:

<i>life</i> [lajf] życie	<i>title</i> [tajt.l] tytuł
<i>crime</i> [krajm] przestępstwo	<i>trifle</i> [trajf.l] drobnostka
<i>fine</i> [fajn] piękny	<i>bridle</i> [brajd.l] uzda
<i>fire</i> [faj.r] ogień	<i>desire</i> [dy zaj.r] życzenie.

Wyjątek: por. II. 3.

Zasada ta dotyczy nie tylko zgłoski z głównym przyciskiem, lecz często i z drugorzędym:

<i>sacrifice</i> [säkry fajs] ofiara	<i>empire</i> [empaj.r] cesarstwo
<i>appetite</i> [äpy tajt] apetyt	<i>satire</i> [säta.r] satyra
<i>advertize</i> [ädwə.r tajz] ogłaszać	<i>juvenile</i> [[džu:wy najl] młodo- ciany
<i>authorize</i> [o:ðə rajz] upoważ- niać	<i>alpine</i> [älpajn] alpejski
<i>civilize</i> [sywy lajz] cywilizo- wać	<i>turpentine</i> [tə.r.p.n tajn] terpen- tyna
<i>serpentine</i> [sə.r.p.n tajn] serpen- tyna	<i>porcupine</i> [po:r.kju pajn] żółw.

Wyraz taki ma jeden główny akcent, a poza tem inna zgłoska, zawierająca długą samogłoskę lub dwugłoskę, otrzymuje akcent uboczny, drugorzędny.

3. Przed następującą po niej samogłoską wewnątrz wyrazu:

<i>diary</i> [dajəry] dziennik	<i>diet</i> [dajət] dieta
<i>dialect</i> [dajəlekt] gwara	<i>piety</i> [pajyty] pobożność
<i>iamb</i> [ajəmb] jamb	<i>quiet</i> [k _u ajət] spokojny
<i>diamond</i> [dajm.nd] djament	<i>science</i> [saj.ns] nauka
<i>anxiety</i> [än zajyty] niepokój	<i>lion</i> [laj.n] lew
<i>client</i> [klaj.nt] klient	<i>violent</i> [waj.l.nt] gwałtowny
<i>fiery</i> [fajəry] ognisty	<i>triumph</i> [traj.mf] triumf.

W zgłosce ubocznie akcentowanej:

<i>biography</i> [baj ogrəfy] biografia	<i>triumphant</i> [traj amf.nt] trium- falny.
<i>diameter</i> [daj ämətə.r] średnica	
<i>hiatus</i> [haj ejtəs] rozszew	

4. Wogóle w otwartej zgłosce akcentowane *i* wymawia się znacznie częściej krótko, jako [y]; tutaj podamy najczęstsze wyrazy, mające [aj]. Należą do nich przedewszystkiem wyrazy łacińskie literackie. Tam gdzie mamy wahanie w tym samym

wyrazie, wymowa z [aj] jest więcej staranna, pedantyczna, wymowa z [y] więcej potoczna:

<i>cider</i> [sajdə.r] jabłecznik	<i>library</i> [lajbrəry] biblioteka
<i>cipher</i> [sajfə.r] cyfra	<i>license</i> [lajs,ns] pozwolenie
<i>climate</i> [klajmyt] klimat	<i>microscope</i> [majkrəskoup] mi- kroskop
<i>crisis</i> [krajzys] kryzys	<i>pirate</i> [pajryt] pirat
<i>final</i> [fajn.l] końcowy	<i>private</i> [prajwy] prywatny
<i>horizon</i> [ho rajz.n] horyzont	<i>silent</i> [sajl.nt] milczący
<i>idol</i> [ajdəl] bożyszczce	<i>silence</i> [sajl,ns] milczenie
<i>irony</i> [ajrəny] ironja	<i>spider</i> [spajdə.r] pajak
<i>ivory</i> [ajwəry] kość słoniowa	<i>tidings</i> [tajdynz] wiadomości
<i>iron</i> [ajr.n] żelazo	<i>tiger</i> [tajgə.r] tygrys
<i>ivy</i> [ajwy] bluszcz	<i>divers</i> [dajwə,z] różny.
<i>pilot</i> [pajlat] pilot	

W zgłosce ubocznie akcentowanej:

<i>idolatry</i> [aj dolətry] bałwo- chwalstwo	<i>didactic</i> [daj däkyt] dydak- tyczny
<i>gigantic</i> [džaj gäntyk] olbrzymi	<i>librarian</i> [laj brə:rj.n] bibliote- karz.
<i>idea</i> [aj di:ə] idea	
<i>minute</i> [maj nju:t] drobny	

Dwie wymowy obok siebie:

<i>isolate</i> [ajsolejt]	<i>i</i> [ysolejt]
<i>phthisis</i> [tajsys]	<i>i</i> [tajsys]
<i>organization</i> [o:gənaj zejsz,n]	<i>i</i> [o:gəny zejsz,n] i inne.

W zgłosce zamkniętej litera *i* wymawia się jako [aj] w kilku wypadkach:

5. Przed niemem *gh*:

<i>high</i> [haj] wysoki	<i>night</i> [najt] noc
<i>thigh</i> [ðaj] kostka	<i>light</i> [lajt] światło
<i>nigh</i> [naj] blisko	<i>right</i> [rajt] prawo
<i>sigh</i> [saj] wzdychać	<i>sight</i> [sajt] widok
<i>knight</i> [najt] rycerz	<i>might</i> [majt] moc
<i>fight</i> [fajt] walczyć	<i>delight</i> [dy lajt] radość.

6. Przed *nd* na końcu wyrazu:

<i>bind</i> [bajnd] wiązać	<i>kind</i> [kajnd] dobry
<i>wind</i> [uajnd] wić	<i>behind</i> [by hajnd] z tyłu
<i>mind</i> [majnd] umysł; uważać, pielegnować	<i>hind</i> [hajnd] tylny
	<i>find</i> [fajnd] znaleźć.

2. W przedostatniej otwartej zgłosce wszystkich wyrazów, mających *e* nieme w ostatniej:

<i>life</i>	[lajf]	życie	<i>title</i>	[tajt.l]	tytuł
<i>crime</i>	[krajm]	przestępstwo	<i>trifle</i>	[trajf.l]	drobnostka
<i>fine</i>	[fajn]	piękny	<i>bridle</i>	[brajd.l]	uzda
<i>fire</i>	[faj.r]	ogień	<i>desire</i>	[dy zaj.r]	życzenie.

Wyjątek: por. II. 3.

Zasada ta dotyczy nie tylko zgłoski z głównym przyciskiem, lecz często i z drugorzędnym:

<i>sacrifice</i>	[säkry fajs]	ofiara	<i>empire</i>	[empaj.r]	cesarstwo
<i>appetite</i>	[äpy tajt]	apetyt	<i>satire</i>	[sätaj.r]	satyra
<i>advertize</i>	[ädwə.r tajz]	ogłaszać	<i>juvenile</i>	[džu:wy najl]	młodociany
<i>authorize</i>	[o:ðə rajz]	upoważniać	<i>alpine</i>	[älpajn]	alpejski
<i>civilize</i>	[sywy lajz]	cywilizować	<i>turpentine</i>	[tə.p,n tajn]	terpentyna
<i>serpentine</i>	[sə.p,n tajn]	serpentyna	<i>porcupine</i>	[po:rkju pajn]	żółw.

Wyraz taki ma jeden główny akcent, a poza tem inna zgłoska, zawierająca długą samogłoskę lub dwugłoskę, otrzymuje akcent uboczny, drugorzędny.

3. Przed następującą po niej samogłoską wewnątrz wyrazu:

<i>diary</i>	[dajəry]	dziennik	<i>diet</i>	[dajət]	dieta
<i>dialect</i>	[dajəlekt]	gwara	<i>piety</i>	[pajyty]	pobożność
<i>iamb</i>	[ajəmb]	jamb	<i>quiet</i>	[k _u ajət]	spokojny
<i>diamond</i>	[dajm,nd]	djament	<i>science</i>	[saj,ns]	nauka
<i>anxiety</i>	[än zajyty]	niepokój	<i>lion</i>	[laj,n]	lew
<i>client</i>	[klaj,nt]	klient	<i>violent</i>	[waj,l,nt]	gwałtowny
<i>fiery</i>	[fajəry]	ognisty	<i>triumph</i>	[traj,mf]	triumf.

W zgłosce ubocznie akcentowanej:

<i>biography</i>	[baj ogrəfy]	biografia	<i>triumphant</i>	[traj amf,nt]	triumfalny.
<i>diameter</i>	[daj ämytə.r]	średnica			
<i>hiatus</i>	[haj ejtəs]	rozzsiew			

4. Wogóle w otwartej zgłosce akcentowane *i* wymawia się znacznie częściej krótko, jako [y]; tutaj podamy najczęstsze wyrazy, mające [aj]. Należą do nich przedewszystkiem wyrazy łacińskie literackie. Tam gdzie mamy wahanie w tym samym

wyrazie, wymowa z [aj] jest więcej staranna, pedantyczna, wymowa z [y] więcej potoczna:

<i>cider</i>	[sajdə.r]	jabłecznik	<i>library</i>	[lajbrəry]	biblioteka
<i>cipher</i>	[sajfə.r]	cyfra	<i>license</i>	[lajs,ns]	pozwolenie
<i>climate</i>	[klajmyt]	klimat	<i>microscope</i>	[majkrəskoup]	mikroskop
<i>crisis</i>	[krajzys]	kryzys	<i>pirate</i>	[pajryt]	pirat
<i>final</i>	[fajn,l]	końcowy	<i>private</i>	[prajwyt]	prywatny
<i>horizon</i>	[ho rajz,n]	horyzont	<i>silent</i>	[sajl,nt]	milczący
<i>idol</i>	[ajdəl]	bożyszczce	<i>silence</i>	[sajl,ns]	milczenie
<i>irony</i>	[ajrəny]	ironja	<i>spider</i>	[spajdə.r]	pająk
<i>ivory</i>	[ajwəry]	kość słoniowa	<i>tidings</i>	[tajdynz]	wiadomości
<i>iron</i>	[ajr,n]	żelazo	<i>tiger</i>	[tajgə.r]	tygrys
<i>ivy</i>	[ajwy]	bluszcz	<i>divers</i>	[dajwə,z]	różny.
<i>pilot</i>	[pajlət]	pilot			

W zgłosce ubocznie akcentowanej:

<i>idolatry</i>	[aj dolətry]	bałwochwalstwo	<i>didactic</i>	[daj däkyk]	dydaktyczny
<i>gigantic</i>	[džaj gäntyk]	olbrzymi	<i>librarian</i>	[laj bre:rj,n]	bibliotekarz.
<i>idea</i>	[aj di:ə]	idea			
<i>minute</i>	[majnju:t]	drobny			

Dwie wymowy obok siebie:

<i>isolate</i>	[ajsolejt]	i	[ysolejt]
<i>phthisis</i>	[tajsys]	i	[tysys]
<i>organization</i>	[o:r.gənaj zejsz,n]	i	[o:r.gəny zejsz,n]

W zgłosce zamkniętej litera *i* wymawia się jako [aj] w kilku wypadkach:

5. Przed niemem *gh*:

<i>high</i>	[haj]	wysoki	<i>night</i>	[najt]	noc
<i>thigh</i>	[ðaj]	kostka	<i>light</i>	[lajt]	światło
<i>nigh</i>	[naj]	blisko	<i>right</i>	[rajt]	prawo
<i>sigh</i>	[saj]	wzdychać	<i>sight</i>	[sajt]	widok
<i>knight</i>	[najt]	rycerz	<i>might</i>	[majt]	moc
<i>fight</i>	[fajt]	walczyć	<i>delight</i>	[dy lajt]	radość.

6. Przed *nd* na końcu wyrazu:

<i>bind</i>	[bajnd]	wiązać	<i>kind</i>	[kajnd]	dobry
<i>wind</i>	[_u ajnd]	wić	<i>behind</i>	[by hajnd]	ztyłu
<i>mind</i>	[majnd]	umysł; uważać, pielęgnować	<i>hind</i>	[hajnd]	tylny
			<i>find</i>	[fajnd]	znaleźć.

Wyjątek: *wind* [uɪnd] 'wiatr'; wyraz ten jednak wymawia się w języku poetyckim [uajnd].

Tak samo wymawia się i wyrazy pochodne od wymienionych; a więc: *bookbinder* [bukbajndə_r] 'introligator', *pathfinder* [pa:θfajndə_r] 'skaut', ale *hinder* [hyndə_r] 'przeszkadzać'.

7. Przed *gn* na końcu wyrazu:

<i>sign</i>	[sajn] znak	<i>design</i>	[dyzajn] zamiar
<i>benign</i>	[bynajn] dobrotliwy	<i>resign</i>	[ryzajn] rezygnować.

8. Przed *ld* na końcu wyrazu:

<i>child</i>	[czajld] dziecko	<i>wild</i>	[uajld] dziki.
<i>mild</i>	[majld] łagodny		

9. Poza tem w wyrazach:

<i>climb</i>	[klajm] wspinać się
<i>Christ</i>	[krajst] Chrystus
<i>pint</i>	[pajnt] kwarta
<i>indict</i>	[yn[dajt] oskarżyć
<i>isle</i>	[ajl] wyspa
<i>island</i>	[ajl,nd] wyspa
<i>viscount</i>	[wajkaunt] wicehrabia.

W trzech ostatnich wyrazach właściwie tylko pisownia niepotrzebnie wprowadziła *s*, bez tej litery wymowa byłaby zupełnie zgodna z pisownią.

II. Litera *i* wymawia się jako [y]:

1. Normalnie w zgłosce zamkniętej *i* czytamy zawsze jako krótkie [y]:

<i>chin</i>	[czyn] broda	<i>christen</i>	[krys,n] chrzcić
<i>quick</i>	[ku,yk] prędko	<i>children</i>	[czyldr,n] dzieci
<i>signal</i>	[sygn,l] sygnał	<i>window</i>	[uɪndou] okno
<i>stirrup</i>	[styrəp] ostroga	<i>thin</i>	[θyn] cienki
<i>hinder</i>	[hyndə _r] przeszkadzać	<i>thinner</i>	[θynə _r] cieńszy.

Wyjątki: por. I. punkty 5—9 i III.

2. W zgłosce otwartej również, jeżeli odliczyć wypadki podane pod I., litera *i* normalnie wymawia się jako [y], czyli że wymowa [y] jest znacznie częstsza, niż wymowa [aj]. Oto najczęstsze wypadki w przedostatniej zgłosce:

<i>city</i>	[syty] miasto	<i>livid</i>	[lywyd] ruchliwy
<i>lily</i>	[lyly] lilja	<i>rigid</i>	[rydzyd] stały
<i>pity</i>	[pyty] litość	<i>vivid</i>	[wywyd] żywy
<i>privy</i>	[prywy] prywatny	<i>ribald</i>	[ryb,ld] wszetecznik
<i>risen</i>	[ryz,n] od <i>rise</i>	<i>brigand</i>	[bryg,nd] bandyta
<i>driven</i>	[dryw,n] od <i>drive</i>	<i>lizard</i>	[lyzə _r d] jaszczurka
<i>given</i>	[gyw,n] od <i>give</i>	<i>wizard</i>	[uɪzə _r d] czarodziej
<i>striven</i>	[stryw,n] od <i>strive</i>	<i>chisel</i>	[czyz,l] kielnia
<i>linen</i>	[lyn,n] płótno	<i>civil</i>	[syw,l] cywilny
<i>bishop</i>	[byszəp] biskup	<i>liquor</i>	[lykə _r] likier
<i>shiver</i>	[szywə _r] drzeć	<i>rigour</i>	[rygə _r] rygor
<i>widow</i>	[uɪdou] wdowa	<i>vigour</i>	[wygə _r] siła
<i>hither</i>	[hyðə _r] stąd	<i>finish</i>	[fynysz] kończyć
<i>thither</i>	[ðyðə _r] tutaj	<i>diminish</i>	[dy mynysz] zmniejszyć
<i>wither</i>	[uɪðə _r] więdnąć	<i>exhibit</i>	[ygzybyt] wystawiać
<i>pigeon</i>	[pydż,n] gołąb	<i>prohibit</i>	[pro hybyt] zabraniać
<i>prison</i>	[pryz,n] więzienie	<i>solicit</i>	[sol syt] radzić
<i>vicar</i>	[wykə _r] proboszcz	<i>spirit</i>	[spyryt] duch
<i>consider</i>	[kən sydə _r] obmyśleć	<i>visit</i>	[wyzyt] wizyta
<i>deliver</i>	[dy lywə _r] oddać	<i>image</i>	[ymydz] figura
<i>civic</i>	[sywyk] obywatelski	<i>visage</i>	[wyzydż] twarz
<i>clinic</i>	[klynyk] klinika	<i>figure</i>	[fygə _r] postać
<i>mimic</i>	[mymyk] mimiczny	<i>minute</i>	[mynyt] minuta
<i>pacific</i>	[pə syfyk] spokojny	<i>tribute</i>	[trybjut] danina.
<i>frigid</i>	[frydzyd] zimny		
<i>insipid</i>	[yn sypyd] niemądry		

Tak samo wymawiają się wszystkie wyrazy na *-ition* [ysz,n]. W zgłosce trzeciej od końca każde *i* wymawia się jako krótkie [y]:

<i>ability</i>	[ə bylyty] zdolność	<i>criticize</i>	[krytysajz] krytykować
<i>Italy</i>	[ytəly] Włochy	<i>conspirator</i>	[kən spyrətə _r] spiskowiec
<i>liberty</i>	[lybə,ty] wolność	<i>delirious</i>	[dy lyrjəs] obłądny
<i>trinity</i>	[trynyty] trójca	<i>magnificent</i>	[mæg nyfys,nt] wspaniały
<i>criminal</i>	[krymyn,l] zbrodniarz	<i>omnipotent</i>	[om nypət,nt] wszechmocny
<i>liberal</i>	[lybər,l] liberalny	<i>lineament</i>	[lynym,nt] linjatura
<i>citizen</i>	[sytyz,n] obywatel	<i>privilege</i>	[prywylydż] przywilej
<i>titular</i>	[tytjuia _r] tytularny		
<i>vinegar</i>	[wynygə _r] ocet		
<i>minister</i>	[mynystə _r] minister		
<i>civilize</i>	[sywylaiz] cywilizować		

miracle [myrək,l] cud
visible [wyzyb,l] widoczny
anticipate [än|tysypejt] przewi-
 dzieć
mitigate [mytygejt] uspokajać

participate [pa:|tysypejt] brać
 udział
diminutive [dy|mynjutyw] z-
 drobniały.

3. Litera *i* wymawia się jako [y], niezgodnie z zasadą, po-
 dana pod I. 2, w wyrazach *give* [gyw] 'dawać', *live* [lyw] 'żyć',
lived [lywd] od *live*.

III. Litera *i* wymawia się jako [ə] w zgłosce zamkniętej przed
 końcówką *r* i przed *r* + spółgłoską:

<i>fir</i> [fə _r] sosna	<i>birth</i> [bə _r θ] narodziny
<i>sir</i> [sə _r] pan	<i>first</i> [fə _r st] pierwszy
<i>stir</i> [stə _r] ruszać	<i>girl</i> [gə _r] dziewczyna
<i>mirth</i> [mə _r θ] śmiech	<i>birch</i> [bə _r cz] brzoza.

IV. Litera *i* wymawia się jako [i:] w nowszych wyrazach za-
 pożyczonych, przede wszystkim z języka francuskiego,
 w których Anglik możliwie zachowuje wymowę obcą:

1. Są to najprzód wyrazy z końcówką *-ice*, *-igue*, *-ine*, *-ique*,
 które zachowują także akcent końcowy francuski:

<i>caprice</i> [kə pri:s] kaprys	<i>machine</i> [mə szɪ:n] maszyna
<i>police</i> [pə li:s] policja	<i>magazine</i> [mä gə zi:n] maga- zyn
<i>fatigue</i> [fə ti:g] zmęczenie	<i>antique</i> [ən ti:k] starożytny
<i>intrigue</i> [yn tri:g] intryga	<i>critique</i> [kry ti:k] krytyka
<i>marine</i> [mə ri:n] marynarka	<i>unique</i> [ju ni:k] jedyny
<i>routine</i> [ru ti:n] rutyna	<i>oblique</i> [o bli:k] pochyły.
<i>sardine</i> [sa: di:n] sardynka	
<i>quinine</i> [k _u y ni:n] chinina	

Wszystkie te wyrazy mają na końcu nieme *e*, przejęte z pi-
 sowni francuskiej, stąd niekiedy skłonność angielska do wyma-
 wiania błędnego jako [aj].

2. Dalsze podobne wyrazy:

<i>chagrin</i> [szə gri:n] smutek	<i>élite</i> [y li:t] elita
<i>chemise</i> [szy mi:z] koszula	<i>suite</i> [s _u i:t] świta
<i>czarina</i> [za: ri:nə] carowa	<i>mosquito</i> [mə ski:tou] moskit.

§ 31. — Wymowa połączeń z literą *i*.

ie.

Połączenie *ie* mieliśmy już na końcu wyrazu, wtedy wyma-
 wiało się jako [aj], por. § 30. I. 1. Poza tem spotykaliśmy je we
 środku wyrazu jako przedstawiające dwie różne samogłoski, na-
 leżące do dwóch zgłosek, por. tamże, punkt 3.

III. Połączenie *ie* wymawia się wewnątrz wyrazu jako [i:] i spo-
 tyka się w następujących wyrazach:

<i>achieve</i> [ə czɪ:w] osiągnąć	<i>niece</i> [ni:s] siostrzenica
<i>believe</i> [by li:w] wierzyć	<i>piece</i> [pi:s] kawałek
<i>belief</i> [by li:f] wiara	<i>priest</i> [pri:st] ksiądz
<i>brief</i> [bri:f] krótki	<i>thief</i> [θi:f] złodziej
<i>chief</i> [czɪ:f] główny	<i>cashier</i> [kə szɪ:r] kasjer
<i>field</i> [fi:ld] pole	<i>pierce</i> [pi:s] przebić
<i>yield</i> [ji:ld] ustąpić	<i>fierce</i> [fi:s] okrutny
<i>fiend</i> [fi:nd] strach	<i>grenadier</i> [grenədi:r] grenadjer
<i>grief</i> [gri:f] smutek	<i>pier</i> [pi:r] słup
<i>mien</i> [mi:n] mina	<i>bier</i> [bi:r] mary.

IV. Połączenie *ie* wymawia się jako [e] w jednym wyrazie:

friend [frend] przyjaciel

i pochodnych: *friendly*, *friendship*, *friendless*, *unfriendly*.

ieu, iew.

Połączenia *ieu*, *iew* wymawiają się, analogicznie do *eu*, *ew*,
 jako [ju:] i występują w wyrazach:

<i>view</i> [wju:] widok	<i>adieu</i> [ədju:] dowidzenia
--------------------------	---------------------------------

jednakowoż w wyrazie *lieutenant* dawna wymowa [lju|ten,nt] za-
 chowuje się jeszcze tylko w Ameryce, ogólnie wyraz ten wyma-
 wia się obecnie [lef|ten,nt].

§ 32. — Wymowa litery *o* w zgłosce mocnej.

Na pierwszych dwóch miejscach wymieniamy zwykłe war-
 tości litery *o*, podane w tabelce § 23., a następnie inne wartości,
 rzadziej się spotykające.

I. Litera *o* wymawia się jako [ou].

1. Na końcu wyrazu i przed końcowym niemem *e*, a także przed samogłoską następującej zgłoski:

<i>no</i> [nou] nie	<i>poet</i> [pouyt] poeta
<i>so</i> [sou] tak	<i>zoology</i> [zou olədzy] zoologia
<i>go</i> [gou] chodzić	<i>co-operate</i> [kəu opərejt] współdziałać
<i>foe</i> [fou] wróg	<i>coincidence</i> [kəu ynsyd,ns] przypadek.
<i>toe</i> [tou] palec	
<i>poem</i> [pouəm] wiersz	

W odmianie takie *e* nieme dostaje się i do środka wyrazu:
foes [fouz] wrogowie | *goes* [gouz] idzie.

W ostatnich wyrazach powyższej listy mamy zgłoskę tylko pobocznie akcentowaną. — Wyjątek z zasady, podanej w punkcie 1., stanowią wyrazy:

<i>to</i> [tu] do
<i>do</i> [du:] czynić
<i>who</i> [hu:] kto
<i>two</i> [tu:] dwa
<i>shoe</i> [szu:] trzewik.

2. W przedostatniej otwartej zgłosce wszystkich wyrazów, mających *e* nieme w ostatniej, również wymawiamy [ou]:

<i>bone</i> [boun] kość	<i>note</i> [nout] notować
<i>bones</i> [bounz] kości	<i>he notes</i> [hi nouts] on notuje
<i>noble</i> [noub,l] szlachetny	<i>rose</i> [rouz] róża
<i>whole</i> [houl] cały	<i>hole</i> [houl] dziura.

Wyjątek z tej zasady stanowią wyrazy:

<i>gone</i> [gon] od <i>go</i> iść
<i>shone</i> [szon] od <i>shine</i> świecić.

3. Poza tem w zgłosce otwartej akcentowane *o* wymawia się znacznie częściej krótko, jako [o]; tutaj podajemy najczęstsze wyrazy, mające [ou]. Należą do nich głównie wyrazy łacińskie, literackie. Widzimy tu analogiczny stosunek jak między [aj] i [y], por. § 30.:

<i>holy</i> [houly] święty	<i>chosen</i> [czouz,n] wybrany
<i>bony</i> [bouny] kościsty	<i>frozen</i> [frouz,n] zmarznięty
<i>open</i> [oup,n] otwierać	<i>spoken</i> [spouk,n] mówiony
<i>broken</i> [brouk,n] złamany	<i>stolen</i> [stoul,n] kradziony

<i>token</i> [touk,n] znak	<i>vocal</i> [wouk,l] głosowy
<i>over</i> [ouwə,] nad	<i>omen</i> [oum,n] omen
<i>pony</i> [pouny] kuc	<i>abdomen</i> [äb doum,n] brzuch
<i>motive</i> [moutyw] motyw	<i>colon</i> [koulən] dwukropek
<i>social</i> [sousz,l] społeczny	<i>October</i> [ək toubə,] październik
<i>jovial</i> [dżouwj,l] jowialny	<i>odour</i> [oudə,] zapach
<i>devotion</i> [dy wousz,n] oddanie	<i>focus</i> [foukəs] ognisko
<i>notion</i> [nousz,n] wiadomość	<i>moment</i> [moum,nt] chwila
<i>explosion</i> [yks plouż,n] wybuch	<i>potent</i> [pout,nt] silny
<i>soda</i> [soudə] soda	<i>odious</i> [oudjəs] nienawistny
<i>trophy</i> [troufy] trofea	<i>melodious</i> [my loudjəs] melo- dyjny
<i>local</i> [louk,l] miejscowy	<i>copious</i> [koupjəs] obfity
<i>oval</i> [ouw,l] owalny	
<i>total</i> [tout,l] całkowity	
<i>Polish</i> [poulysz] polski, <i>Poland</i> [poul,nd] Polska, od <i>Pole</i> [poul] Polak.	

4. W zgłosce zamkniętej litera *o* wymawia się jako [ou] przed *l* + spółgłoska i przed końcowym *ll*, niekiedy *l*:

<i>bold</i> [bould] dzielny	<i>bolster</i> [boulstə,] poduszka
<i>cold</i> [kould] chłodny	<i>holster</i> [houlstə,] olstro
<i>gold</i> [gould] złoto	<i>folk</i> [fouk] ludzie
<i>sold</i> [sould] sprzedał	<i>golk</i> [jouk] żółtko
<i>told</i> [tould] powiedział	<i>droll</i> [droul] zabawny
<i>soldier</i> [souldžə,] żołnierz	<i>poll</i> [poul] wybory
<i>bolt</i> [bouli] rygiel	<i>control</i> [kən troul] kontrola
<i>jolt</i> [dżoult] trząść	<i>patrol</i> [pə troul] patrol.

Wyjątki:	<i>golf</i> [golf] golf
	<i>wolf</i> [u lf] wilk
	<i>revolt</i> [ry wolt] powstanie
	<i>poll</i> [pol] papuga
	<i>doll</i> [dol] lalka.

5. Poza tem wyjątkowo w zgłosce zamkniętej w wyrazach:

<i>ghost</i> [goust] duch	<i>both</i> [bouð] obaj
<i>host</i> [houst] gospodarz	<i>only</i> [ounly] tylko
<i>most</i> [moust] najczęściej	<i>comb</i> [koum] grzebień
<i>post</i> [poust] poczta	<i>don't</i> [dount] = <i>do not</i>
<i>gross</i> [grouz] gruby	<i>won't</i> [u ount] = <i>will not</i>

II Litera *o* wymawia się jako [o].

1. Normalnie *o* czytamy jako krótkie [o] w zgłosce zamkniętej:

<i>job</i> [dżob] zarobek	<i>hostile</i> [hostajl] wrogi
<i>stop</i> [stop] zatrzymać	<i>sorrow</i> [sorou] smutek
<i>nod</i> [nod] potakiwać	<i>common</i> [kom,n] wspólny
<i>dog</i> [dog] pies	<i>commerce</i> [komə,s] handel
<i>from</i> [from] od	<i>Congress</i> [kongrəs] zjazd
<i>clock</i> [klok] zegar	<i>hospital</i> [hospyt,l] szpital.

2. W zgłosce otwartej, jeżeli odliczyć wypadki, podane pod I. 1—3., również litera *o* normalnie wymawia się jako [o], czyli że wymowa [o] jest znacznie częstsza, niż wymowa [ou]. Oto najczęstsze wypadki w przedostatniej zgłosce:

<i>body</i> [body] ciało	<i>scholar</i> [skolə,r] uczony
<i>copy</i> [kopy] odpis	<i>proper</i> [propə,r] stosowny
<i>proverb</i> [prowə,b] przysłowie	<i>Roger</i> [rodżə,] imię własne
<i>apostolic</i> [äpo stolyk] apostołski	<i>honour</i> [onə,r] honor
<i>comic</i> [komyk] komiczny	<i>abolish</i> [ə bolysz] obalić
<i>conic</i> [konyk] koniczny	<i>astonish</i> [ə stonysz] zdziwić
<i>historic</i> [hys toryk] historyczny	<i>polish</i> [polysz] politura
<i>topic</i> [topyk] temat	<i>closet</i> [kłozyt] skrytka
<i>solid</i> [solyd] solidny	<i>comet</i> [komyt] kometa
<i>monarch</i> [monə,k] monarcha	<i>prophet</i> [profyt] prorok
<i>coral</i> [kor,l] koral	<i>profit</i> [profyt] korzyść
<i>moral</i> [mor,l] moralny	<i>forest</i> [foryst] bór
<i>model</i> [mod,l] model	<i>honest</i> [onyst] uczciwy
<i>novel</i> [now,l] powieść	<i>modest</i> [modyst] skromny
<i>robin</i> [rob,n] gil	<i>novice</i> [nowys] nowicjusz
<i>foreign</i> [for,n] obcy	<i>volume</i> [wolj,m] tom
<i>solemn</i> [sol,m] poważny	<i>promise</i> [promys] przyrzeczenie
<i>column</i> [kol,m] kolumna	<i>province</i> [prowyns] prowincja
<i>modern</i> [modə,n] nowożytny	<i>olive</i> [olyw] oliwka.

Stale mamy [o] w zgłosce trzeciej od końca i dalszych:

<i>democracy</i> [dy mokrəsy] demokracja	<i>apology</i> [ə polədży] wyjaśnienie
<i>aristocracy</i> [ärys tokrəsy] arystokracja	<i>biography</i> [baj ogrəfy] biografia
<i>policy</i> [polysy] polityka	<i>astronomy</i> [əs tronəmy] astronomia
<i>comedy</i> [komydy] komedia	<i>authority</i> [o θoryty] władza

<i>tolerable</i> [tolərab,l] znośny	<i>monogram</i> [monəgräm] monogram
<i>majority</i> [mədżoryty] większość	<i>monument</i> [monjəmənt] pomnik
<i>minority</i> [my noryty] mniejszość	<i>opulent</i> [opjələnt] obfity
<i>poverty</i> [powə,ty] ubóstwo	<i>operate</i> [opərej] działać
<i>property</i> [propə,ty] własność	<i>solitary</i> [solytəry] samotny.

III. Litera *o* wymawia się jako [o:] tylko przed następującym *r*, mianowicie:

1. W zgłosce otwartej:

<i>bore</i> [bo:,] niósł	<i>glory</i> [glo:ry] chwała
<i>tore</i> [to:,] darł	<i>story</i> [sto:ry] opowieść
<i>more</i> [mo:,] więcej	<i>glorious</i> [glo:rjəs] chwalebny
<i>fore</i> [fo:,] przedni	<i>historian</i> [hys to:rj,n] historyk
<i>adore</i> [ə do:,] adorować	<i>chorus</i> [ko:rəs] chór.

2. W zgłosce zamkniętej wszędzie, z wyjątkiem pewnych wypadków gdy poprzedza je *w*, gdyż wtedy mamy inną wymowę, por. IV. Oto przykłady:

<i>adorn</i> [ə do:,n] ozdabiać	<i>lord</i> [lo:,d] pan
<i>form</i> [fo:,m] forma	<i>thorn</i> [θo:,n] kolec
<i>horse</i> [ho:,s] koń	<i>report</i> [ry po:,t] raport
<i>morning</i> [mo:,ny:n] ranek	<i>torn</i> [to:,n] podarty
<i>corn</i> [ko:,n] ziarno	<i>sword</i> [so:,d] miecz.

IV. Litera *o* wymawia się w zgłosce zamkniętej w sąsiedztwie *w + o + r* jako [ə] w następujących wyrazach:

<i>word</i> [uərd] słowo	<i>wort</i> [uə,t] ziele
<i>work</i> [uərk] praca	<i>whortleberry</i> [h_uə,t,l_bəry] czarna jagoda
<i>worm</i> [uə,m] robak	<i>worth</i> [uə,θ] wartość
<i>worse</i> [uərs] gorzej	<i>worthy</i> [uə,θy] godny.
<i>worst</i> [uərst] najgorzej	
<i>worship</i> [uə,ʃyp] modlić się	

Podobnie w nazwisku *Wordsworth* [uə,dz_uə,θ] i w jednym wyrazie odrębnym *attorney* [ətə,ny] adwokat.

Wyjątki z powyższej zasady:

<i>worsted</i> [uustyd] włóczka
<i>Worcester</i> [uustə,r] miejscowość
<i>worn</i> [uo:,n] od <i>wear</i> , por. III. 2.

V. Litera *o* wymawia się jako [e].1. W następujących wyrazach w połączeniach *o + n*, *o + m*:

<i>done</i> [dɛn] zrobiony (<i>do</i>)	<i>Monday</i> [mɛndɪ] poniedziałek
<i>one</i> [ʌn] jeden	<i>monger</i> [mɛŋgə] handlarz
<i>none</i> [nɛn] żaden	<i>costermonger</i> [kɒstə, mɛŋgə]
<i>once</i> [ʌns] raz	<i>ironmonger</i> [aɪr, n mɛŋgə]
<i>won</i> [ʌn] wygrany (<i>win</i>)	<i>mongrel</i> [mɛŋgr, l] mieszaniec
<i>wonder</i> [ʌndə] cud	<i>monk</i> [mɛnk] mnich
<i>honey</i> [hɛni] miód	<i>monkey</i> [mɛŋki] małpa
<i>money</i> [mɛni] pieniądze	<i>month</i> [mɛnθ] miesiąc
<i>onion</i> [ɒnɪ, n] cebula	<i>sponge</i> [spɛndʒ] gąbka
<i>son</i> [sɛn] syn	<i>tongue</i> [tɛŋ] język
<i>among</i> [e mɛn] pomiędzy	<i>donjon</i> [dɛndʒ, n] wieża
<i>front</i> [frɛnt] przód	<i>ton</i> [tɛn] tonna.

<i>come</i> [kɛm] przychodzić	<i>compass</i> [kɛmpəs] kompas
<i>comfit</i> [kɛmfɪt] komfitura	<i>some</i> [sɛm] trochę
<i>comfiture</i> [kɛmfɪtjə] konfitura	<i>Somerset</i> [sɛmə, sɪt] imię własne
<i>comfort</i> [kɛmfɔ:t] wygoda	<i>stomach</i> [stɛmək]
<i>comely</i> [kɛmli] brzydki	
<i>company</i> [kɛmpəni] towarzystwo	

2. W następujących wyrazach w połączeniu *o + v*:

<i>cover</i> [kɛwə] pokrywa	<i>dove</i> [dɛw] gołąb
<i>covert</i> [kɛwɔ:t] ukrycie	<i>glove</i> [glɛw] rękawiczka
<i>coverture</i> [kɛwɔ:tjə] pokrycie	<i>love</i> [lɛw] kochać
<i>covet</i> [kɛvɪt] pożądać	<i>shove</i> [szɛw] posunąć
<i>covey</i> [kɛvy]	<i>above</i> [e bɛw] ponad
<i>oven</i> [ɛw, n] piec	<i>govern</i> [gɛwə, n] rządzić
<i>shovel</i> [szɛw, l] szufelka	<i>governor</i> [gɛwə, nə] gubernator
<i>slovenly</i> [slɛw, nli] powolny	<i>government</i> [gɛwə, mɛnt] rząd
<i>Covent Garden</i> [kɛw, nt], ale <i>Coventry</i> [kow, ntri] imiona własne.	

3. W następujących dalszych wyrazach:

<i>colour</i> [kɛlə] barwa	<i>other</i> [aðə] inny
<i>borough</i> [bɛrɔ:] miasto	<i>brother</i> [brɔðə] brat
<i>thorough</i> [ðɛrɔ:] gruntowny	<i>mother</i> [mɛðə] matka
<i>thoroughly</i> [ðɛrəli] gruntownie	<i>smother</i> [smɛðə] zadusić
<i>nothing</i> [nɛðɪŋ] nic	<i>dozen</i> [dɛz, n] tuzin
<i>twopence</i> [tɛp, ns] dwa pense	<i>cozen</i> [kɛz, n] oszukać.

VI. Litera *o* wymawia się jako [u:] w następujących wyrazach:

<i>whose</i> [hu:z] czyj
<i>lose</i> [lu:z] gubić
<i>move</i> [mu:w] ruszać się
<i>prove</i> [pru:w] dowieść
<i>whom</i> [hu:m] kogo
<i>tomb</i> [tu:m] nagrobek
<i>womb</i> [u:m] łono.

VII. Litera *o* wymawia się jako [u] w następujących wyrazach:

<i>woman</i> [u, m, n] kobieta
<i>wolf</i> [u, lf] wilk
<i>Wolsey</i> [u, lzɪ] nazwisko
<i>Wolseley</i> [u, lzli] nazwisko
<i>Wolverhampton</i> [u, lwə, hɛmt, n] miejscowość
<i>worsted</i> [u, stɪd] włóczka
<i>Worcester</i> [u, stɔ:] miejscowość
<i>bosom</i> [buz, m] pierś
<i>Boleyn</i> [bul, n] nazwisko
<i>Bolingbroke</i> [bulɪn, bruk] nazwisko.

VIII. Litera *o* wymawia się jako [y] w wyrazie:

<i>women</i> [u, ym, n] kobiety.

§ 33. — Wymowa połączeń z literą *o*.

Oa.

I. Połączenie *oa* wymawia się normalnie jako [ou]:

<i>load</i> [loud] ciężar	<i>coast</i> [koust] brzeg
<i>boat</i> [bout] łódka	<i>foam</i> [foum] piana
<i>road</i> [roud] droga	<i>coach</i> [koucz] karetka
<i>soap</i> [soup] mydło	<i>moan</i> [moun] jęczeć
<i>throat</i> [θrout] gardło	<i>loathe</i> [louð] lżyć
<i>toad</i> [toud] karaluch	<i>loan</i> [loun] pożyczka
<i>toast</i> [toust] grzanka	<i>coat</i> [kout] kurtka
<i>loaf</i> [louf] bochenek	<i>Coats</i> [kouts] nazwisko
<i>coal</i> [koul] węgiel	<i>Soames</i> [soumz] nazwisko.

Wyłączyć musimy oczywiście wypadki takie, kiedy to połączenie nie należy do jednej zgłoski, lecz oznacza dwie różne samogłoski, jak np. *boa* [bouə] 'wąż boa', *Noah* [nouə] imię biblijne.

II. Połączenie to jednak wymawia się jako [o:] :

1. Zawsze przed *r*, analogicznie do wymowy litery *o*, por. § 32. III.:

<i>oar</i>	[o:r]	wiosło		<i>soar</i>	[so:r]	szybować
<i>board</i>	[bo:d]	deska		<i>roar</i>	[ro:r]	krzyżeć
<i>hoarse</i>	[ho:s]	zachrypnięty		<i>hoard</i>	[ho:r,d]	zbierać.

2. Taką samą wymowę mamy jeszcze w dwóch wypadkach :

<i>broad</i>	[bro:d]	szeroki
<i>abroad</i>	[əbro:d]	zagranicę.

Oeu.

Połączenie to występuje jedynie we francuskim wyrazie :

manoeuvre [mənu:wə:] manewry.

Oi, oy.

Pierwsze połączenie pisze się tylko we środku wyrazu, drugie na końcu zawsze, zrzadka we środku. Wymawiają się oba [oj]:

<i>moist</i>	[mojst]	wilgotny		<i>oil</i>	[ojl]	oliwa
<i>join</i>	[dżojn]	łączyć		<i>boy</i>	[boj]	chłopiec
<i>boil</i>	[bojl]	gotować		<i>oyster</i>	[ojstə:r]	ostryga
<i>coin</i>	[kojn]	moneta		<i>Doyle</i>	[dojl]	nazwisko.

Również w wyrazach wyraźnie zapożyczonych z języka francuskiego musimy stosować się do pisowni, nie zaś do wymowy francuskiej:

<i>voyage</i>	[wojydż]	podróż		<i>toilet</i>	[tojlyt]	toaleta
<i>royal</i>	[roj,l]	królewski		<i>Savoy</i>	[səwoj]	Sabaudja.

Wyłączyć musimy także wypadki, kiedy połączenie *oi* nie należy do jednej zgłoski, lecz do dwóch różnych. Wtedy wymawiamy inaczej:

<i>stoic</i>	[stouyk]	stoik		<i>heroic</i>	[hyrouyk]	heroiczny.
--------------	----------	-------	--	---------------	-----------	------------

Poza tem notujemy jeden wyjątek: *choir* [k_ua_jə:] 'chór'. Wyraz ten również często pisze się *quire*, a wtedy ginie rozdzźwięk między wymową a pisownią, coprawda zaciera się wtedy pochodzenie wyrazu.

Oo.

I. Połączenie *oo* najczęściej ma wartość [u:]

<i>too</i>	[tu:]	także		<i>choose</i>	[czu:z]	wybierać
<i>food</i>	[fu:d]	pokarm		<i>loose</i>	[lu:z]	gubić
<i>tool</i>	[tu:l]	przyrząd		<i>soothe</i>	[su:ð]	łagodzić
<i>fool</i>	[fu:l]	głupiec		<i>tooth</i>	[tu:ð]	ząb
<i>spoon</i>	[spu:n]	łyżka		<i>goose</i>	[gu:s]	gęś
<i>cool</i>	[ku:l]	chłodny		<i>root</i>	[ru:t]	korzeń.

II. Połączenie *oo* ma wymowę [u] w następujących wypadkach :

<i>book</i>	[buk]	książka		<i>good</i>	[gud]	dobry
<i>look</i>	[luk]	patrzyć		<i>stood</i>	[stud]	stał
<i>cook</i>	[kuk]	gotować		<i>hood</i>	[hud]	czapka
<i>rook</i>	[ruk]	kawka		<i>wood</i>	[ud]	drzewo
<i>foot</i>	[fut]	stopa		<i>wool</i>	[ul]	wełna.

III. W dwóch wyrazach połączenie *oo* reprezentuje [ø]:

<i>blood</i>	[blød]	krew
<i>flood</i>	[flød]	przyptyw.

IV. W jednym wyrazie *oo* czytamy jako [ou]:

brooch [broucz] broszka.

V. W dwóch wyrazach czytamy *oo* przed *r* jako [o:] :

<i>door</i>	[do:r]	drzwi
<i>floor</i>	[flo:r]	podłoga,

analogicznie do wypadku w § 32. III., poza tem jednak połączenie takie wymawia się regularnie, zgodnie z I. jako [u:], np. *poor* [pu:r] 'ubogi', *moor* [mu:r] 'bagno'.

Ou, ow.

Pierwsze połączenie pisze się tylko we środku wyrazu, drugie na końcu zawsze, niekiedy we środku. Oba wymawiają się w sposób jednakowy.

I. Połączenie *ou, ow* wymawia się jako [au]:

1. We środku wyrazu normalnie:

<i>bough</i> [bau] gałąź	<i>devout</i> [dy wauə,ɾ] pożerać
<i>couch</i> [kaucz] łożo	<i>flour</i> [flauə,ɾ] mąka
<i>doubt</i> [daut] wątpić	<i>hour</i> [auə,ɾ] godzina
<i>ounce</i> [auns] uncja	<i>scour</i> [skauə,ɾ] szorować
<i>plough</i> [plau] pług	<i>flower</i> [flauə,ɾ] kwiat
<i>slough</i> [slau] bagno	<i>power</i> [pauə,ɾ] władza
<i>wound</i> [u aund] wił (<i>wind</i>)	<i>crown</i> [kraun] korona
<i>sound</i> [saund] dźwięk	<i>town</i> [taun] miasto
<i>round</i> [raund] okrągły	<i>gown</i> [gaun] suknia
<i>coward</i> [kauə,d] tchórz	<i>down</i> [daun] wdół.

2. Na końcu wyrazu tylko w następujących wyrazach:

<i>allow</i> [ə lau] pozwolić	<i>how</i> [hau] jak
<i>brow</i> [brau] brwi	<i>low</i> [lau] ryczeć
<i>bow</i> [bau] ukłon	<i>now</i> [nau] teraz
<i>cow</i> [kau] krowa	<i>row</i> [rau] hałas
<i>endow</i> [yn dau] zapatrzyć	<i>sow</i> [sau] maciora
<i>endowment</i> [yn daum,nt] zaopatrzenie	<i>vow</i> [wau] przysięga.

Z pobocznym akcentem: *however* [hau|əwə,ɾ] jednak
somehow [səm|hau] jakoś.

II. Połączenie *ou, ow* wymawia się jako [ou]:

1. Normalnie na końcu wyrazu, prócz wypadków, wymienionych powyżej, a więc np.:

<i>below</i> [by lou] poniżej	<i>show</i> [szou] pokazać
<i>blow</i> [blou] dąć	<i>snow</i> [snou] śnieg
<i>crow</i> [krou] wrona	<i>bow</i> [bou] łuk
<i>low</i> [lou] niski	<i>row</i> [rou] szereg
<i>flow</i> [flou] płynąć	<i>sow</i> [sou] siać
<i>grow</i> [grou] rosnąć	<i>slow</i> [słou] powolny.

Z pobocznym akcentem: *fellow* [felou] 'towarzysz', *widow* [u|ydou] 'wdowa', *window* [u|yndou] 'okno', (por. § 45, I).

2. We środku wyrazu w następujących wypadkach:

<i>moult</i> [moult] topić	<i>poultry</i> [poultry] drób
<i>mould</i> [mould] kształtować	<i>shoulder</i> [szouldə,ɾ] ramię.

<i>soul</i> [soul] dusza	<i>owe</i> [ou] być dłużnym
<i>bowl</i> [boul] naczynie	<i>own</i> [oun] własny
<i>dough</i> [dou] drożdże	<i>owner</i> [ounə,ɾ] właściciel.
<i>though</i> [ðou] chociaż	

Również zaliczymy tutaj wypadki, gdy przez tworzenie wyrazów pochodnych połączenie *ou, ow* dostanie się do środka wyrazów, np. *grown* [groun] 'wyrosły' (od *grow*), *growth* [grouθ] 'wzrost', *lower* [louə,ɾ] 'niższy' (od *low*), *slower* [slouə,ɾ] 'powolniejszy' (od *slow*) i t. d.

III. Połączenie *ou* wymawia się jako [o:]:

1. Przed następującym *r* w następujących wyrazach (por. § 32. III.):

<i>course</i> [ko:,s] bieg	<i>pour</i> [po:,ɾ] lać
<i>of course</i> [əf ko:,s] oczywiście	<i>source</i> [so:,s] źródło
<i>court</i> [ko:,t] dwór	<i>mourn</i> [mo:,n] smuć się
<i>four</i> [fo:,ɾ] cztery	<i>mourning</i> [mo:,nɪŋ] żałoba.

2. W połączeniu z następującym *ght*:

<i>bought</i> [bo:t] kupić	<i>nought</i> [no:t] nic
<i>brought</i> [bro:t] przyniósł	<i>ought</i> [o:t] powinien
<i>fought</i> [fo:t] walczył	<i>sought</i> [so:t] szukał
<i>drought</i> [dro:t] haust	<i>thought</i> [ðo:t] myślał.

IV. Połączenie *ou* wymawia się jako [ɐ] w następujących wyrazach:

<i>country</i> [kɛntri] kraj	<i>rough</i> [rɛf] szorstki
<i>couple</i> [kɛp,l] para	<i>touch</i> [tɛcz] dotykać
<i>courage</i> [kɛrydʒ] odwaga	<i>tough</i> [tɛf] twardy
<i>cousin</i> [kɛz,n] kuzyn	<i>trouble</i> [trɛb,l] kłopot
<i>double</i> [dɛb,l] podwójny	<i>southern</i> [sɛðə,n] południowy
<i>enough</i> [y nɛf] dosyć	<i>southerly</i> [sɛðə,lɪ] południowy
<i>flourish</i> [flɛrysz] kwitnąć	<i>young</i> [jɛŋ] młody
<i>nourish</i> [nɛrysz] karmić	<i>youngster</i> [jɛnstə,ɾ] młodzieniec.

V. Połączenie *ou* wymawia się jako [u:] w następujących wyrazach:

<i>you</i> [ju:] ty, wy	<i>through</i> [ðru:] przez
<i>youth</i> [ju:θ] młodość	<i>group</i> [gru:p] grupa

<i>Louis</i> [lu:ys] Ludwik	<i>tour</i> [tu:r] podróż
<i>uncouth</i> [ʊn ku:θ] sprośny	<i>route</i> [ru:t] droga
<i>wound</i> [u:nd] rana	<i>soup</i> [su:p] zupa.

VI. Połączenie *ou* wymawia się jako [u] w trzech wyrazach:

<i>could</i> [kud] od <i>can</i>
<i>should</i> [szud] od <i>shall</i>
<i>would</i> [uud] od <i>will</i> .

VII. Połączenie *ou, ow* wymawia się jako [o] w kilku wyrazach:

<i>cough</i> [kof] kaszel
<i>trough</i> [trof] koryto
<i>Gloucester</i> [głostər] miejscowość
<i>knowledge</i> [nolydż] wiedza.

§ 34. — Wymowa litery *u* w zgłosce mocnej.

I. Litera *u* wymawia się jako [ju:] lub [u:].

1. Zgodnie z tabelką § 23., litera *u* wymawia się normalnie jako [ju:] w zgłosce otwartej, np.:

<i>hue</i> [hju:] kolor	<i>duty</i> [dju:ty] obowiązek
<i>due</i> [dju:] należny	<i>human</i> [hju:m,n] ludzki
<i>huge</i> [hju:dż] ogromny	<i>bugle</i> [bju:g,l] trąbka
<i>duke</i> [dju:k] książę	<i>stupid</i> [stju:pyd] głupi
<i>use</i> [ju:s] użytek	<i>peculiar</i> [py kju:lja_r] specjalny
<i>union</i> [ju:nj,n] związek	<i>credulity</i> [kry dju:lyty] łatwo-
<i>future</i> [fju:tja_r] przyszłość	wierność
<i>music</i> [mju:zyk] muzyka	<i>musical</i> [mju:zyk,l].

Z pobocznym akcentem na *u*:

<i>substitute</i> [sɛbstytju:t] zastępo- wać	<i>attribute</i> [ätrybju:t] cecha.
---	-------------------------------------

2. Jakkolwiek pierwotnie każde takie *u* miało wartość [ju:], to jednak w wielu wypadkach dzisiaj wymawia się [u:]

zawsze po *r*:

<i>true</i> [tru:] prawdziwy	<i>rural</i> [ru:r,l] wiejski
<i>rule</i> [ru:l] rządzić	<i>rude</i> [ru:d] szorstki
<i>rumour</i> [ru:mə_r] wieść	<i>ruin</i> [ru:yn] ruina,

po <i>s</i> :
<i>assume</i> [ə su:m] przyjąć
<i>suitable</i> [sutəb,l] odpowiedni
<i>superior</i> [su pi:rja_r] wyższy,

zawsze po *j*:

<i>June</i> [dżu:n] czerwiec
<i>junior</i> [dżu:nja_r] młodszy,

po <i>l</i> :
<i>blue</i> [blu:] niebieski
<i>flute</i> [flu:t] flet
<i>allude</i> [ə lu:d] napomknąć
<i>absolute</i> [äpsəlu:t] absolutny
<i>resolution</i> [ryzo lu:sz,n] decyzja
<i>revolution</i> [rywo lu:sz,n] r-cja
<i>lunatic</i> [lunatyk] obłąkany.

Niekiedy oba sposoby wymawiania są spotykane przy *s* i *l*, wtedy [ju:] uchodzi za staranniejsze i więcej wzorowe, [u:] za więcej potoczne.

3. Litera *u* wymawia się jako [ju:] lub [u:] wyjątkowo w zgłosce zamkniętej tylko w paru wypadkach:

<i>Ruth</i> [ru:θ] imię	<i>impugn</i> [ym pju:n] zbijać
<i>truth</i> [tru:θ] prawda	<i>oppugn</i> [ə pju:n] zwalczać
<i>fuchsia</i> [fju:szə] fuksja	
<i>Hugh</i> [hju:] Hugon.	

II. Litera *u* wymawia się jako [ɐ]:

1. Zgodnie z tabelką § 23. normalnie w zgłosce zamkniętej (prócz wypadku pod III.):

<i>bud</i> [bɛd] pączek	<i>butter</i> [betə_r] masło
<i>duck</i> [dɛk] kaczką	<i>gutter</i> [gɛtə_r] ściek
<i>plum</i> [plɛm] śliwka	<i>hurry</i> [hɛry] spieszyć
<i>run</i> [rɛn] biegać	<i>occurrence</i> [ə kɛr,ns] zdarzenie.

2. W zgłosce otwartej, jako wyjątek z zasady pod I., w następujących wyrazach:

<i>ducat</i> [dɛkət] dukat
<i>punish</i> [pɛnysz] karać
<i>study</i> [stɛdy] studjum.

III. Litera *u* wymawia się jako [ə] przed *r* na końcu wyrazu i przed *r* + spółgłoską (por. § 30. III.):

<i>fur</i> [fə_r] futro	<i>purple</i> [pə_p,l] purpurow
<i>occur</i> [ə kɛ_r] zdarzyć się	<i>murder</i> [mə_r,də_r] mord
<i>burn</i> [bə_r,n] palić	<i>Burns</i> [bə_r,nz] nazwisko
<i>turn</i> [tə_r,n] kręcić	<i>Turner</i> [tə_r,nə_r] nazwisko.

IV. Litera *u* wymawia się jako [u]:

1. W połączeniu z poprzednim *p, b, f* w zgłosce z a mknieżnej, jako wyjątek z zasady pod II., w następujących wyrazach:

<i>pull</i> [pul] ciągnąć	<i>bull</i> [bul] byk
<i>pulley</i> [puly] blok	<i>bully</i> [buly] gnębić
<i>Pulman</i> [pulm,n] nazwisko	<i>bullock</i> [bulək] byczek
<i>pulpit</i> [pulpyt] pulpit	<i>bush</i> [busz] krzak
<i>puss</i> [pus] kotek	<i>bushel</i> [busz,l] korzec
<i>pussy</i> [pusy] kotek	<i>Bulwer</i> [bul _u ə _r] nazwisko
<i>put</i> [put] kłosać	<i>bulwark</i> [bul _u ə _r k] przedmurze
<i>pudding</i> [pudy _n] budyń	<i>butcher</i> [buczə _r] rzeźnik
<i>push</i> [pusz] pchać	<i>bulletin</i> [bulyt,n] biuletyn
<i>pullet</i> [pulyt] kurczę	<i>bullion</i> [bulj,n] metal
<i>full</i> [ful] pełny	<i>Fulton</i> [fult,n] nazwisko.

2. W trzech innych wyrazach w zgłosce otwartej, jako wyjątek z zasady pod I.:

<i>cushion</i> [kusz,n] poduszka
<i>cuckoo</i> [kuku:] kukułka
<i>sugar</i> [szuga _r] cukier.

V. Litera *u* wymawia się jako [y] w wyrazach:

<i>busy</i> [byzy] czynny
<i>business</i> [byznəs] czynność.

VI. Litera *u* wymawia się jako [e] w wyrazach:

<i>bury</i> [bery] grzebać
<i>burial</i> [berj,l] pogrzeb.

§ 35. — Wymowa połączeń z literą *u*.

Ua, ue, ui, uo.

I. W połączeniach tych litera *u* wymawia się jako [u]:

1. Gdy następuje po *q*, a więc w grupach *qua, que, qui, quo*:

<i>quality</i> [k _u olyty] jakość	<i>quiet</i> [k _u ajyt] spokojny
<i>quantity</i> [k _u ontyty] ilość	<i>quire</i> [k _u ajə _r] chór
<i>quarrel</i> [k _u or,l] kłótnia	<i>quinsy</i> [k _u ynzy] angina
<i>quench</i> [k _u encz] gasić	<i>quote</i> [k _u out] cytować
<i>question</i> [k _u escz,n] kwestja	<i>quotient</i> [k _u ousz,nt] iloraz.

2. Podobnie w wyrazach:

<i>guano</i> [g _u a:nou] guano	<i>persuade</i> [pə _r s _u ejd] przekonać
<i>cuirass</i> [k _u i räs] kiras	<i>dissuade</i> [dy s _u ejd] odradzić
<i>suite</i> [s _u i:t] świta	<i>suavity</i> [s _u äwyty] łagodność.

II. Często litera *u* wcale się nie wymawia:

1. Gdy następuje po *g*, a więc w grupach *gua, gue, gui* służy ona tylko do zaznaczenia, zgodnie z tradycją pisowni francuskiej, że *g* tutaj wymawia się jako [g], a nie jako [dż]. Czytamy więc:

<i>guard</i> [ga: _r d] straż	<i>guide</i> [gajd] przewodnik
<i>guardian</i> [ga: _r dj,n] opiekun	<i>guise</i> [gajz] przebranie
<i>guess</i> [ges] zgadywać	<i>guinea</i> [gyny] gwinea
<i>guest</i> [gest] gość	<i>guilt</i> [gylt] wina.

2. Również niema jest litera *u*, nie odgrywając zresztą takiej roli, jak wyżej, w wyrazach:

<i>build</i> [byld] budować	<i>buoy</i> [boj] pływak
<i>buy</i> [baj] kupować	<i>buoyant</i> [boj,nt] wesoły.

III. Połączenie *ui* wymawia się jako [ju:] lub [u:] o ile nie należy do grup *qui* i *gui* (p. wyżej):

<i>nuisance</i> [nju:s,ns] kłopot	<i>sluice</i> [slu:s] szluza
<i>cruise</i> [kru:z] krzyżować	<i>juice</i> [dżu:s] sok
<i>suit</i> [su:t] garnitur	<i>fruit</i> [fru:t] owoc.

§ 36. — Wymowa litery *y* w zgłosce mocnej.

W tabelce § 23. litera *y* podana jest obok *i* jako równoznaczna. Różnica jest tylko graficzna i polega na tem, że *i* pisze się tylko na początku i we środku wyrazu, a *y* na końcu zawsze, niekiedy we środku. Nie chcąc jednak nadmiernie komplikować przytoczony w § 30 materiał, nie podaliśmy wypadków z *y*. Czynimy to na tem miejscu, zachowując porządek, podany w § 30. Jedynie pod IV. podajemy nową wartość *y*, -- spółgłoskową.

I. Litera *y* wymawia się jako [aj]:

1. Na końcu wyrazu, przed niemem *e* lub samogłoską:

<i>by</i> [baj] przy	<i>dye</i> [daj] barwić
<i>dry</i> [draj] suchy	<i>dryad</i> [drajəd] driada
<i>rye</i> [raj] proso	<i>hyacinth</i> [hajəsynθ] hiacynt.

Z akcentem pobocznym w licznych czasownikach:

<i>fortify</i> [fo:tyfaj] umacniać	<i>multiply</i> [mɛltyplaj] mnożyć
<i>prophesy</i> [profəsaj] prorokować	<i>magnify</i> [mägnɟfaj] powiększać
<i>simplify</i> [symplyfaj] uprościć	<i>frenchify</i> [frencɟfaj] francuzić.

2. W przedostatniej otwartej zgłosce wszystkich wyrazów, mających *e* nieme w ostatniej:

<i>lyre</i> [laj _r] lira	<i>cycle</i> [sajk,l] cykl
<i>rhymer</i> [ajm] rym	<i>scythe</i> [sajð] sierp.

3. W przedostatniej otwartej zgłosce następujących wyrazów:

<i>asylum</i> [əsajləm] przytułek	<i>hyphen</i> [hajf,n] łącznik
<i>cyclops</i> [sajklops] cyklop	<i>typhus</i> [tajfəs] tyfus
<i>hybrid</i> [hajbryd] dwustronny	<i>tyrant</i> [tajr,nt] tyran.

4. W zgłosce trzeciej od końca, gdy ostatnia ma akcent poboczny:

<i>typograf</i> [tajpəgra:f]	<i>dynamo</i> [dajnəməu]
<i>hydrophone</i> [hajdrəfoun]	<i>hydroplane</i> [hajdrəplejn].

5. W dalszych zgłoskach, gdy są pobocznie akcentowane:

<i>cyclopaedia</i> [sajkləpi:djə]	<i>hydraulic</i> [hajdro:lyk]
<i>hyperbole</i> [hajpəboly]	<i>psychology</i> [sajkolədɟy]
<i>hypothesis</i> [hajpəθɟzys]	<i>hypothetic</i> [hajpəθetyk].

II. Litera *y* wymawia się jako [y]:

1. Regularnie w zgłosce zamkniętej:

<i>hymn</i> [hym] hymn	<i>crystal</i> [kryst,l] kryształ
<i>nymph</i> [nymf] nimfa	<i>system</i> [syst,m] system.

2. W zgłosce przedostatniej w następujących wyrazach:

<i>cynic</i> [synyk] cyniczny	<i>panegyric</i> [pänydɟyryk] panegiryk
<i>lyric</i> [lyryk] liryczny	
<i>mythic</i> [myθyk] mityczny	<i>synod</i> [synəd] synod
<i>physic</i> [fyzyk] lekarstwo	<i>syrup</i> [syrəp] syrop
<i>paralytic</i> [pära lytyk] paralityk	<i>syringe</i> [syryndɟ] bez.
<i>Plymouth</i> [plyməθ] miasto	

3. W zgłosce trzeciej od końca *y* zawsze się już wymawia jako [y]:

<i>pyramid</i> [pyrəmyd] piramida	<i>tyranny</i> [tyrəny] tyranja
<i>synonym</i> [synənym] synonim	<i>tyrannous</i> [tyrənəs] tyrański.

III. Litera *y* wymawia się jako [ə] w zgłosce zamkniętej przed następującym *r* + spółgłoska:

<i>myrrh</i> [mə _r] mirra	<i>myrtle</i> [mə _r ,t,l] mirta.
---------------------------------------	---

IV. Litera *y*, gdy stoi na początku wyrazu przed samogłoską, oznacza spółgłoskę [j], jak w polskim wyrazie *Jan*:

<i>yard</i> [ja: _r d] łokieć	<i>year</i> [ji: _r] rok
<i>yellow</i> [jelou] żółty	<i>yoke</i> [jouk] jarzmo
<i>you</i> [ju:] ty, wy	<i>yawn</i> [jo:n] ziewać.

§ 37. — Samogłoski w zgłosce słabej.

Wspominaliśmy w § 5., że przycisk w języku angielskim znacznie się różni od polskiego pod względem siły. W mowie polskiej mocniej akcentowana zgłoska przedostatnia wyrazu stosunkowo mało się wyróżnia od innych i wyraz taki jak *rozma- wiała*, *powyła mywała* płynie równomiernie z małym tylko podniesieniem głosu i siły w zgłosce przedostatniej. Wyraz taki akcentowo można przedstawić szeregiem perełek, w którym przedostatnia jest nieco większa od innych

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Tak się rzecz ma w typowej polszczyźnie. Gdy przyjrzymy się jednak wymowie kresowej, np. we Lwowie, zauważymy, że główny punkt różniący tę mowę od normalnej, będzie przycisk, który będzie tutaj bardzo silny: przedostatnia zgłoska wyrazu będzie znacznie mocniej wymawiana, niż wszystkie inne. Można powiedzieć, że mocna będzie dwa razy mocniejsza, a słabe dwa razy słabsze od normalnych, otrzymamy więc obraz

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Ta różnica siły wpływa bardzo znaczn na barwę samogłosek; nietylko są one słabsze i krótsze, lecz brzmią niewyraźnie. Narządy mowy nie mają czasu wykonać właściwych ruchów dla wytworzenia potrzebnych samogłosek i zamiast powyższych wyrazów otrzymujemy coś zbliżonego do

[r_uzm_əwjaa_ə]

[p_uwy_əm_əwaa_ə].

Taki właśnie mocny przycisk ma mowa angielska, a wskutek tego samogłoski w zgłosce słabej, nieakcentowanej, znacznie się skracają i tracą swą wyrazność (redukują się). Ogólnie powiedziawszy:

1. Samogłoski *a, o, u* redukują się ku [ə],

2. Samogłoski *e, i, y* redukują się ku [y],

a często słaba samogłoska ginie całkowicie, mianowicie w sąsiedztwie [l m n], kiedy to spółgłoski te stają się ośrodkiem zgłoski, por. § 14. W naszej pisowni fonetycznej piszemy wtedy zamiast samogłoski znak [·], np.:

England [yngl,nd] Anglja

Briton [bryt,n] Brytyjczyk.

Przecinek jednak wtedy niekoniecznie ma oznaczać, że niema tam żadnej samogłoski, lecz że narządy mowy możliwie najkrótszą drogą biegną od jednej spółgłoski do drugiej, a wtedy powstaje jakaś króciutka nieuchwytna samogłoska lub jej zupełnie niema, zależnie od bliskości wzajemnej obu spółgłosek (zawsze jednak jest osobna zgłoska). W pierwszym z podanych wyrazów np. istnieje taka króciutka samogłoska i wyraz ten możemy pisać fonetycznie [ynglənd] lub [yngl,nd], w drugim natomiast samogłoski pośredniej niema, gdyż czujemy przy wymowie, że wcale nie odrywamy języka od dziąseł przy przejściu od [t] do [n], niema więc miejsca na samogłoskę odrębną.

Moglibyśmy pisać [·] również w innym sąsiedztwie, nietylko przy [l m n], gdyż praktycznie na jedno wyjdzie, czy napiszemy *historical* [hystoryk,l] czy [hys|tor,k,l], *apothecary* [əpə|ykəri] czy [əpəθ,k,ry], o ile tylko będziemy wymawiali z całkowitą liczbą zgłosek. Dla Polaka jest korzystniejszym, gdy pisać w transkrypcji odmiany najwięcej skrócone, gdyż z natury rzeczy Polak będzie miał zawsze skłonność do wymawiania wszystkich nieakcentowanych samogłosek zbyt starannie i wyraźnie, przenosząc swe przyzwyczajenie z języka własnego na obcy; należy więc w transkrypcji odmiennosć tę stale podkreślać, by osiągnąć w praktyce dobre wyniki. Inna kwestja, że transkrypcja taka będzie zawsze wywoływała niezadowolenie i sprzeciw Anglika, który nie przywykł do starannej obserwacji własnej wymowy i pozostaje w niewoli swych obrazów ortograficznych.

§ 38. — Wymowa litery *a* w zgłosce słabej.

I. Litera *a* wymawia się jako [ə] lub [·]:

accept [ə|ksept] przyjąć

appear [ə|pi:·] zjawić się

manure [mə|nju:ə·] nawóz

alone [ə|ləun] sam

drama [dra:mə] dramat

idea [aj|di:ə] idea

Edward [ed,ə,d] imię

husband [həzb,nd] mąż

England [yngl,nd] Anglja

breakfast [brekfəst] śniadanie

steadfast [stedfəst] stanowczy

alphabet [əlfəbyt] alfabet

madam [məd,m] pani

Richard [ryczə,d] imię.

Do tejże kategorii należą oczywiście wyrazy jednozgłoskowe w położeniu nieakcentowanym, gdy łączą się z wyrazami sąsiednimi w jedną grupę:

you and I [ju:ənd|aj] ty i ja

a boy [ə|boj] chłopiec

I can go [ajk,n|gou] mogą iść

not at all [notət|o:l] zupełnie nie

an apple [ənəp,l] jabłko

I shall see [ajsz,|li:si] zobaczę.

II. Litera *a* często wymawia się jako [y] w końcówkach *-ace, -age, -ate*:

palace [pälys] pałac

surface [sə,fys] powierzchnia

village [wylydż] wieś

passage [päsydż] przejazd

carriage [kärydż] powóz

Wallace [wə|olys] nazwisko

cabbage [käbydż] kapusta

pilgrimage [pylgrymydż] pielgrzymka

delicate [delykyt] delikatny

fortunate [fo:·tjanyt] szczęśliwy

seperate [sepəryt] osobny

Margate [ma:·gyt] miejscowość

consulate [konsəlyt] konsulat.

Co do wyrazów z końcówką *-ate*, to podana zasada wymawiania dotyczy tylko rzeczowników i przymiotników, natomiast czasowniki mają poboczny przycisk na końcówce i wobec tego inną wymowę:

ameliorate [ə|mi:ljərejt] ulepszyć

anticipate [ən|tysypejt] uprzedzić

celebrate [selybrejt] sławić

seperate [sepərejt] oddzielać

terminate [tə·mynejt] kończyć

mitigate [mytygejt] uspokoić.

§ 39. — Połączenia z literą *a* w zgłosce słabej.

Ai, ay.

Połączenia te wymawiają się jako [y] lub [·]:

captain [käpt,n] kapitan

fountain [faunt,n] źródło

certain [sə,t,n] pewny

maintain [m,n|tejn] utrzymywać

always [o:l_uyz] zawsze
Sunday [s_undy] niedziela

Monday [m_endy] poniedziałek
holiday [h_olydy] święto.

Au.

Połączenie to zwykle nie skraca się aż do formy [ə], rzadziej się słyszy *authority* [əθ_oryty] 'władza', częściej [oθ_oryty], podobnie *audacity* [oɔd_äsyty] 'odwaga', *Australia* [oɔstrejljə] 'Australia'. Gdy ta sama głoska wypadnie w jeszcze mniej akcentowanej pozycji, może ulec większej redukcji: *in Australia* [yn əθ_ostrejljə] 'w Australji'.

§ 40. — Wymowa litery e w zgłosce słabej.

I. Normalną wymową jest [y] lub [ɨ]. Tylko w wypadkach specjalnej staranności, gdy zależy na dokładnem brzmieniu wyrazu, mówi się np. w wyrazach uczonych (łacińskich i greckich) całkowite [e]:

index [yndeks] spis rzeczy
dialect [daj_əlekt] gwara
diadem [daj_ədem] diadem,

ale wtedy właściwie nie można mówić o zgłosce nieakcentowanej, gdyż staranność wymowy powoduje, że ta właściwie słaba zgłoska wymawia się mocniej.

Podobny mamy wypadek, gdy słyszymy wymowę:

quiet [k_uaj_ət] zamiast [k_uajyt] spokojny
piety [paj_əty] „ [pajyty] pobożność
twentieth [t_uenty_əθ] „ [t_uentyyθ] dwudziesty
healthiest [hel_əy_əst] „ [hel_əyyst] najzdrowszy,

wogóle zawsze w liczebnikach porządkowców na *-eth* i przy stopniowaniu na *-est*, gdy końcówka ta następuje po samogłosce. Chęć dokładności powoduje tu staranniejszą wymowę. W zasadzie jednak nieakcentowane *e* wymawia się [y] i [ɨ]. Przykłady:

except [yk|sept] oprócz
exact [yg|zäkt] dokładny
return [ry|t_ə.n] wrócić
necessity [ny|sesyty] konieczność
basket [ba:skyt] kosz

velvet [welwyt] aksamit
college [kolydź] szkoła
knowledge [nolydź] wiedza
foxes [foksyz] lisy
faces [fejzyz] twarze

excellent [eks,l,nt] wyborny
ornament [o:n,m,nt] ornament
element [el,m,nt] element
vowel [wa_uyl] samogłoska
problem [probl.m] problemat

system [syst,m] system
chicken [czyk,n] kurczę
kitchen [kycz,n] kuchnia
sufficient [s_efysz,nt] dostateczny
moment [moum,nt] moment.

II. Przed *r* mamy stale wymowę [ə]:

persuade [p_ə.s_u.ejd] przekonać
perform [p_ə.fo:m] wykonać
dinner [dyn_ə] obiad
father [fa:ð_ə] ojciec
never [new_ə.r] nigdy

better [bet_ə.r] lepszy
paper [pejp_ə.r] papier
venerable [wen_ərəb,l] czcigodny
general [džen_ə.r,l] generał
tolerate [tol_ərejt] tolerować.

W trzech ostatnich wyrazach ewentualnie, przy szybkiej wymowie:

[wen,r,b,l], [džen,r,l], [tol,rejt].

§ 41. — Połączenia z literą e w zgłosce słabej.

I. Połączenia *ea*, *ee*, *ei*, *ey*, podobnie jak *e*, w zgłosce słabej brzmią jako [y] ew. [ɨ], występują jednak stosunkowo rzadko:

guinea [gyny] gwinea
forehead [foryd] czoło
coffee [kofy] kawa

foreign [for,n] obcy
sovereign [sow_ər,n] suweren
money [m_əny] pieniądze.

II. W innych wypadkach grupy takie tworzą właściwie dwie sylaby i *e* w takim połączeniu przed samogłoską ma wartość [i] lub przy skróceniu [j]:

atheism [ejθiyz,m] ateizm
righteous [rajtjəs] sprawiedliwy
hideous [hydjəs] ohydny

area [e:ri_ə] obszar
piteous [pytjəs] litosny
lineal [lynjəl] liniyjny.

O ile styka się [s + j], powstaje na tem miejscu [sz], a więc *ocean* [ousz,n] 'ocean', podobnie jak to samo połączenie przy innej pisowni: *notion* [nousz,n] 'wiedza', *devotion* [dywousz,n] z dawniejszego [sj].

§ 42. — Wymowa litery i, y w zgłosce słabej.

I. Normalną wymową jest [y] lub [ɨ]:

divide [dywajd] dzielić
infinite [ynfynyt] nieskończony

divinity [dywynyty] boskość
physician [fy|zysz,n] lekarz

<i>historical</i> [hys toryk,l] histo- ryczny	<i>cousin</i> [kɛz,n] kuzyn
<i>devil</i> [dew,l] djabeł	<i>raisin</i> [rejz,n] rodzynek
<i>pencil</i> [pens l] ołówek	<i>analysis</i> [ə nälıysıs] analiza
	<i>ability</i> [ə bylyty] zdolność

W wyrazach z końcówką *-ile, -ine*, końcówka ta nieakcentowana wymawia się w wyrazach częstych, potocznych, według zasady powyższej jako [-yl], [-yn], w rzadszych więcej sztucznie jako [-ajl], [-ajn], bardzo często słyszy się obie wymowy obok siebie.

Zawsze krótko wymawiają się np.:

<i>definite</i> [defynıt] określony	<i>granite</i> [gränıt] granit
<i>infinite</i> [ynfynıt] nieskończony	<i>hypocrite</i> [hypəkryt] hipokryta
<i>favourite</i> [fejwəryt] ulubiony	<i>opposite</i> [opəzyt] przeciwny.

Obie wymowy mają np.:

<i>agile</i> [ädźyl]	albo [ädźajl]	ruchliwy
<i>docile</i> [dosyl]	„ [dousajl]	przykładny
<i>fertile</i> [fə,tyl]	„ [fə,tajl]	żyzny
<i>hostile</i> [hostyl]	„ [hostajl]	wrogi
<i>genuine</i> [dženjuyn]	„ [dženjuajn]	prawdziwy.

Zawsze długo wymawiają się np.:

<i>gentile</i> [dżentajl] poganin	<i>alpine</i> [älpajn] alpejski
<i>juvenile</i> [dżu:wynajl] młodociany	<i>supine</i> [sju:pajn] pochyły
<i>senile</i> [si:najl] starczy	<i>Valentine</i> [wäl,ntajn] imię.

II. Tylko połączenia *i + r, y + r* wymawia się jako [ə_r]:

<i>confirmation</i> [konfə _r mejsz,n] za- twierdzenie	<i>Yorkshire</i> [jo: _r kszə _r] hrabstwo York
<i>Sir William</i> [sə _r uyl,m] imię własne	<i>martyr</i> [ma: _r tə _r] męczennik
	<i>satyr</i> [sätə _r] satyr.

§ 43. — Połączenia z literą *i* w zgłosce słabej.

I. Połączenie *ie*, podobnie jak *i*, w zgłosce słabej wymawia się jako [y] Ma to miejsce głównie w liczbie mnogiej wyrazów na *y*, w trzeciej osobie czasu teraźniejszego i w czasie przeszłym oraz w imiesłowie czasowników na *-y*:

<i>mischief</i> [mysczyf] szkoda	<i>ladies</i> [lejdyz] panie
<i>handkerchief</i> [hänkə,zyf] chustka	<i>agonies</i> [ägənyz] agonie

<i>marries</i> [märyz] żeni się	<i>married</i> [märyd] żonaty
<i>carries</i> [käryz] niesie	<i>carried</i> [käryd] nosił.

II. Gdy poza tem *i* znajduje się przed samogłoską, a więc w połączeniach *ia, ie, io, iou*, jest to połączenie dwuzgłoskowe i litera *i* ma wartość [j], podobnie ak wyżej *e* (§ 41., II.)

<i>labial</i> [lejbj,l] wargowy	<i>idiot</i> [ydjət] idjota
<i>genial</i> [dzi:nj.l] genialny	<i>Saviour</i> [sejwjə _r] Zbawiciel
<i>premier</i> [pri:mjə _r] premier	<i>odious</i> [oudjəs] nienawistny
<i>million</i> [mylj,n] milion	<i>period</i> [pi:rjəd] perjod
<i>onion</i> [ənj,n] cebula	<i>various</i> [we:rjəs] różny
<i>behaviour</i> [by hejwjə _r] zachowa- nie	<i>tedious</i> [ti:djəs] nudny.

Tak samo, podobnie jak wyżej, zetknięcie się [s + j] daje [sz] (na piśmie to [s] wygląda jako *t, c, s, sc, x*):

<i>militia</i> [mylyszə] milicja	<i>ancient</i> [ejnsz,nt] starożytny
<i>nation</i> [nejsz,n] naród	<i>sufficient</i> [sə fysz,nt] dostateczny
<i>mention</i> [mensch,n] wspomnieć	<i>Persia</i> [pə,szə] Persja
<i>social</i> [sousz,l] socjalny	<i>noxious</i> [nokszəs] szkodliwy
<i>gracious</i> [grejszəs] łaskawy.	<i>conscience</i> [konsz,ns] sumienie

Zetknięcie [t + j] daje [cz] lub [tj]:

<i>question</i> [k _e escz,n] pytanie	<i>courtier</i> [ko: _r tjə _r] dworak
<i>Christian</i> [kryscz,n] chrześcijanin	<i>frontier</i> [frəntjə _r] granica.

Zetknięcie [d + j] daje [dź], tak samo [g + j]:

<i>soldier</i> [souldźə _r] żołnierz	<i>legion</i> [li:dź,n] legion.
---	---------------------------------

Zetknięcie [z + j] daje [ż]:

<i>occasion</i> [ə kejż,n] okazja	<i>glazier</i> [glejżə _r] lodowiec
<i>division</i> [dy wyż,n] dzielenie	<i>vision</i> [wyż,n] wizja.

§ 44. — Wymowa litery *o* w zgłosce słabej.

I. Na końcu wyrazu redukcja jest nie tak wielka i słyszy się [ou], lecz skrócone, w porównaniu z tym dźwiękiem w zgłosce mocnej. Nowego znaku [o_u] nie wprowadzamy, gdyż wyrazów takich jest niewiele i same pozycja nieakcentowana wskazuje wymowę:

<i>tobacco</i> [tə bäkou] tytoń	<i>ghetto</i> [getou] getto
<i>potato</i> [pə tejtou] ziemniak	<i>Ohio</i> [ou hajou] miejscowość.

Wymawianie w tych wypadkach [ə] jest już bardzo niestandardne i nie zaleca się wobec tego.

II. Poza tem każde nieakcentowane *o* ma skłonność do redukcji do [ə], a niekiedy do [ɪ], chyba że jakieś powody specjalnej staranności temu przeciwdziałają:

<i>consider</i> [k.n sydə,ɪ] obmyślać	<i>method</i> [meθəd] metoda
<i>contain</i> [k.n tejn] zawierać	<i>kingdom</i> [kɪnd,m] królestwo
<i>collect</i> [kə lekt] zbierać	<i>opinion</i> [ə pɪn,j,n] opinia
<i>obtain</i> [əp tejn] otrzymać	<i>orator</i> [orətə,ɪ] mówca
<i>occasion</i> [ə kejz,n] okazja	<i>obey</i> [ə bej] słuchać się
<i>possess</i> [pə zes] posiadać	<i>professor</i> [prəfəsə,ɪ] profesor
<i>official</i> [ə fɪsz,l] oficjalny	<i>progressive</i> [prə gresyw] postępowy
<i>political</i> [pə lytyk,l] polityczny	<i>pronounce</i> [prə nauns] wymówić.
<i>epoch</i> [i:pək] epoka	

Różne stopnie staranności:

<i>phonetics</i> przesadnie [fou netyks] 'fonetyka'
starannie [fo netyks]
normalnie [fə netyks]
pospiesznie [f,netyks].

. — Połączenia z literą *o* w zgłosce słabej.

Połączenia te wymawiają się analogicznie do *o*. A więc:

I. Na końcu wyrazu, a także we środku przed samogłoską, jako [ou]:

<i>cocoa</i> [koukou] kakao	<i>widow</i> [u ydou] wdowa
<i>fellow</i> [felou] członek	<i>widower</i> [u ydouə,ɪ] wdowiec
<i>gallows</i> [gälouz] szubienica	<i>window</i> [u yndou] okno
<i>sorrow</i> [sorou] smutek	<i>borough</i> [berou] forteca
<i>morrow</i> [morou] ranek	<i>thorough</i> [θerou] gruntowny
<i>follower</i> [folouə,ɪ] zwolennik	<i>narrow</i> [närou] wąski
<i>following</i> [folouyn] następujący	<i>follow</i> [folou] iść za kim,

jednak dłuższe wyrazy z redukcją: *Gainsborough* [gejnzbərə] nazwisko, *Edinburgh* [ed,nbərə] miasto.

W innych wypadkach jako [ə]:

<i>waistcoat</i> [u eskət] kamizelka	<i>serious</i> [si:rjəs] serjo
<i>favour</i> [fejwə,ɪ] łaska	<i>Plymouth</i> [plyməθ] miasto
<i>tortoise</i> [to:,təz] żółw	<i>thoroughly</i> [θerəly] gruntownie.

III. Wyrazy, odczuwane wyraźnie jako francuskie, zachowują wymowę odpowiednią, t. j. możliwie zbliżoną do francuskiej:

<i>bouquet</i> [bu kej] bukiet
<i>routine</i> [ru ti:n] rutyna
<i>Louise</i> [lu i:z] Ludwika.

§ 46. — Wymowa litery *u* w zgłosce słabej.

W wymowie litery *u* w zgłosce słabej znów będziemy odróżniali kilka wypadków.

I. Litera *u* wymawia się jako [ə] w zgłosce zamkniętej, a poza tem i w końcówce *-ure*:

<i>sufficient</i> [sə fɪsz,nt] dostateczny	<i>support</i> [sə po:,t] podtrzymywać
<i>subscribe</i> [səb skrajb] abonować	<i>liturgy</i> [lytə,dży] liturgia
<i>difficult</i> [dyfɪkəlt] trudny	<i>figure</i> [fygə,ɪ] figura.

II. Wymowę [jə] mamy często w wyrazach na *-ure*:

<i>nature</i> [nejtjə,ɪ] przyroda	<i>verdure</i> [wə,djə,ɪ] zieleń
<i>picture</i> [pyktjə,ɪ] obraz	<i>measure</i> [meżə,ɪ] miara
<i>century</i> [sentjəri] stulecie	<i>censure</i> [senszə,ɪ] cenzura,

przyczem należy zauważyć, że połączenia spółgłosek + [j] mają niekiedy specjalną wymowę, analogiczną do wypadków w § 43.

II., a więc w *measure* mamy [z + j] jako [ż], w *censure* mamy [s + j] jako [sz]. Wolimy pisać [tj dj] w wyrazach *nature*, *verdure* itp., gdyż wymawiając w ten sposób przy zachowaniu końca języka przy dziąsłach (nie przy zębach!), otrzymamy właściwą wymowę. Transkrypcja [nejczə,ɪ], [wə,dżə,ɪ] nie jest tak dokładna.

III. W zgłosce otwartej często się słyszy wymowę zredukowaną do [jə] zamiast [ju] krótkiego, np.:

particular [pa:|tykjələ_r] ścisły
accurate [ækjəryt] dokładny
calculate [kælkjəlejt] liczyć,

należy o tem pamiętać, by odrazu uchwycić taką wymowę, gdy się ją usłyszy, ale jako wzór dla wymowy wolę Polakowi podać krótkie [ju], a więc:

<i>January</i> [dʒänjuəri] styczeń	<i>muscular</i> [məskjulə _r] mięsniowy
<i>value</i> [wəljū] wartość	<i>actual</i> [æktjuəl] rzeczywisty
<i>argue</i> [a: gju] rozumować	<i>virtuous</i> [wə: tjuəs] cnotliwy
<i>argument</i> [a: gjumənt] argument	<i>gradual</i> [grædjuəl] stopniowy
<i>educate</i> [edjukejt] wychować	<i>manual</i> [mænjuəl] podręcznik.
<i>regular</i> [regjulə _r] regularny	

Z odpowiednią przemianą:

casual [kæʒuəl] przypadkowy
usual [ju:ʒuəl] zwykły
visual [wyʒuəl] wzrokowy,

ale bez przemiany:

insular [ynsjulə_r] wyspowy.

§ 47. — Połączenia z literą *u* w zgłosce słabej.

Pod tym nagłówkiem możemy przytoczyć to, co już w innym związku było podane, por. § 35, tylko obecnie w odniesieniu do zgłoski słabej.

I. Litera *u* jest niema w niektórych wyrazach:

<i>guitar</i> [gi ta: _r] gitara	<i>biscuit</i> [byskyt] sucharek
<i>fatigue</i> [fə ti: g] zmęczenie	<i>circuit</i> [sə,kyt] koło
<i>antique</i> [ən ti:k] antyczny	<i>conquer</i> [konkə _r] zwyciężyć
<i>liquor</i> [lykə _r] likier	<i>tongue</i> [tɛŋ] język.

II. Litera *u* wymawia się jako [u] po *g* w paru wyrazach:

language [læŋg_uydʒ] mowa
languid [læŋg_uyd] słaby
languish [læŋg_uysz] omdlewać
languor [læŋg_uə_r] znużenie.

B. LITERY SPÓŁGŁOSKOWE.

§ 48. — B.

Litera *b* pisowni angielskiej normalnie wymawia się jako [b], jednak często jest niema, t. zn. nie wymawianą wcale.

I. Nie czyta się *b* na końcu wyrazu po *m*:

<i>comb</i> [koum] grzebień	<i>tomb</i> [tu:m] nagrobek
<i>climb</i> [klaɪm] wspinać się	<i>womb</i> [u:m] łono
<i>lamb</i> [læm] owca	<i>bomb</i> [bɒm] bomba
<i>plumb</i> [plɛm] pion	<i>thumb</i> [θɛm] duży palec
<i>succumb</i> [səkɛm] ulec	<i>dumb</i> [dɛm] niemy.

Wyjątek stanowią dwa naukowe wyrazy:

iamb [ajəmb] jamb
rhom [romb] romb.

Wyrazy pochodne zachowują wymowę pierwotników, a więc:

<i>comber</i> [koumə _r] czeszący	<i>plumery</i> [plɛmə _r] wyroby ołowiane
<i>plumber</i> [plɛmə _r] ołownik	<i>climbing</i> [klaɪmj _ɪ n] wspinanie się.
<i>combing</i> [koumj _ɪ n] czesanie	
<i>climber</i> [klaɪmə _r] wspinający się	

II. Nie czyta się *b* przed *t* w kilku wyrazach:

debt [det] 'dług' i dalsze: *debtor* [detə_r] 'dłużnik', *indebted* [ɪn|detyd] 'zadłużony'.
doubt [daʊt] 'wątpić', *doubtless* [daʊtləs] 'niewątpliwy', *undoubtedly* [ʌn|daʊtful] 'niewątpliwy'.
subtle [sɛt,l] 'subtelny', *subtleness* [sɛt,lɪnəs] 'subtelność'.

Są to wyrazy, pochodzące z francuskiego i nigdy w nich dźwięku [b] nie było, lecz w pisowni została wprowadzona litera *b* na podstawie etymologii łacińskiej tych wyrazów, dla więcej naukowego ich wyglądu.

§ 49. — C.

I. Litera *c* wymawia się jako [k] na końcu wyrazu, przed spółgłoską i przed samogłoskami *a*, *o*, *u*:

<i>cat</i> [kät] kot	<i>scull</i> [skæl] czaszka
<i>call</i> [ko:l] wołać	<i>clock</i> [klok] zegar
<i>cold</i> [kould] zimny	<i>cry</i> [kraj] płakać
<i>cut</i> [kət] krajać	<i>act</i> [äkt] akt
<i>cure</i> [kjü:ɹ] leczenie	<i>music</i> [mju:zyk] muzyka.

II. Litera *c* wymawia się jako [s] przed samogłoskami *e*, *i*, *y*, *ae*:

<i>centre</i> [sentəɹ] środek	<i>cynic</i> [synyk] cyniczny
<i>accent</i> [äks,nt] akcent	<i>juice</i> [džu:s] sok
<i>civil</i> [syw,l] grzeczny	<i>induce</i> [yn dju:s] zmusić
<i>face</i> [fejs] twarz	<i>Caesar</i> [si:zəɹ] Cezar.

W wyrazie *accent* mamy ilustrację obu zasad jednocześnie: podobnie *accept* [ək|sept] 'przyjąć', *access* [ək|ses] 'dostęp', *accident* [äksyd,nt] 'przypadek' itp. W wypadkach zaś takich jak *accompany* [əkəmpəny] 'towarzyszyć', *account* [əkəunt] 'rachunek', czyta się dźwięk pojedynczy, jak zawsze zresztą, gdy mamy literę podwojoną (por. § 25).

III. Przy *sc* przed samogłoską *e*, *i*, *y* czytamy pojedynczy dźwięk [s]:

<i>scene</i> [si:n] scena	<i>scythe</i> [sajð] sierp
<i>scissors</i> [syzə,z] nożyczki	<i>scent</i> [sent] zapach
<i>science</i> [saj,ns] nauka	<i>disciple</i> [dy sajp,l] uczeń.

IV. Litera *c* nie wymawia się, wcale (jest niema) w wyrazach:

<i>discern</i> [dy zə,n] rozróżniać
<i>muscle</i> [məs,l] mięsień
<i>victuals</i> [wyt,lz] wiktuały
<i>indict</i> [yn dajt] oskarżyć.

V. Litera *c* (*sc*) wymawia się jako [sz] w pewnych wypadkach, jak:

<i>ocean</i> [ousz,n] ocean
<i>ancient</i> [ejnsz,nt] starożytny
<i>conscience</i> [konsz,ns] sumienie
<i>social</i> [sousz,l] społeczny, por. § 41, 43.

§ 50. — Ch.

I. Dwuznak *ch* wymawia się normalnie jako [cz]:

<i>cheek</i> [czy:k] policzek	<i>chair</i> [cze:ɹ] krzesło
<i>cherub</i> [czərəb] cherubin	<i>chief</i> [czy:f] główny
<i>church</i> [czəɹ,cz] kościół	<i>preach</i> [pri:cz] kazać
<i>reach</i> [ri:cz] sięgać	<i>eschew</i> [ys czu:] unikać
<i>Charles</i> [cza:ɹlz] Karol	<i>chivalry</i> [czyw,lry] rycerskość
<i>chew</i> [czu:] żuć	<i>chivalrous</i> [czyw,lrəs] rycerski
<i>such</i> [səcz] taki	<i>which</i> [h _u ycz] który.

Niekiedy pisze się również *tch* dla wyrażenia tego samego dźwięku:

<i>fetch</i> [fecz] przynieść	<i>watch</i> [u _o cz] zegar
<i>sketch</i> [skecz] szkic	<i>witch</i> [u _y cz] czarownica
<i>pitch</i> [pycz] smoła	<i>wretch</i> [recz] wyrzutek.

II. Dwuznak *ch* wymawia się jako [k] w uczonych wyrazach (greckich):

<i>chameleon</i> [kə mi:lj,n] kameleon	<i>anarchy</i> [änə,ky] anarchja
<i>catechism</i> [kätykiz,m] katechizm	<i>trochee</i> [trouky] trochej
<i>chasm</i> [käs,m] otchłań	<i>anchor</i> [änkəɹ] kotwica
<i>chaos</i> [kejəs] chaos	<i>character</i> [kärəktəɹ] charakter
<i>chimera</i> [kaj mi:rə] chimera	<i>chemist</i> [kemyst] chemik
<i>cholera</i> [kolərə] cholera	<i>Christ</i> [krajst] Chrystus
<i>chord</i> [ko:,d] struna	<i>choir</i> [k _u aj] chór
<i>chorus</i> [ko:rəs] chór	<i>epoch</i> [i:pək] epoka
<i>orchestra</i> [o:ɹ kestrə] orkiestra	<i>baldachin</i> [bäldək,n] baldachim
<i>echo</i> [ekou] echo	<i>mechanics</i> [my känyks] mecha-
<i>architect</i> [a:ɹ kytəkt] architekt	nika
<i>archaic</i> [a:ɹ kejyk] archaiczny	<i>school</i> [sku:l] szkoła
<i>archives</i> [a:ɹ kajwz] archiwum	<i>scholar</i> [skoləɹ] uczony
<i>archangel</i> [a:ɹ k-ejndź,l] archanioł	<i>Christian</i> [kryscz,n] chrześc-
<i>scheme</i> [ski:m] plan	janin
<i>distich</i> [dystyk] dwuwiersz	<i>monarch</i> [monəɹ,k] monarcha
	<i>sepulchre</i> [sep,lkəɹ] grobowiec
	<i>stomach</i> [stəmək] brzuch.

Ale: *arch-* [a:ɹ,cz] w znaczeniu „arcy-“:

<i>archbishop</i> [a:ɹ,cz byszəp] arcybiskup
<i>archdeacon</i> [a:ɹ,cz di:k,n] archidiacon

archduke [a:cz-dju:k] arcyksiążę
arch-enemy [a:cz-enymy] arcywrog.

III. Dwuznak *ch* wymawia się z francuska jako [sz] w wy-
 rażnych zapożyczeniach z języka francuskiego:

<i>chagrin</i> [szə'gri:n] smutek	<i>chef</i> [szef] naczelnik
<i>champagne</i> [szäm'pejn] szampan	<i>chemise</i> [szy'mi:z] koszula
<i>chandelier</i> [szändy'li:r] świecz- nik	<i>chevalier</i> [szewəli:r] rycerz
<i>charlatan</i> [sza,lət,n] szarlatan	<i>chicane</i> [szy'kejn] szykana
<i>Charlotte</i> [sza:,lät] Karolina	<i>machine</i> [mə'szi:n] maszyna
<i>marchioness</i> [ma:sz,nəs] markiza	<i>moustache</i> [mus'ta:sz] wąsy.

IV. W dwóch nazwach miejscowości *ch* wymawia się jako [dź]:

Greenwich [grynydź]
Woolwich [u'lydź].

V. *Ch* jest nieme w czterech wyrazach:

drachm [dräm] drachma
schism [sy:z,m] schizma
fuchsia [fju:szə] fuksja
yacht [jot] jacht.

§ 51. — D.

I. Litera, *d* normalnie wymawia się jako [d] z wyjątkiem wy-
 padku, gdy dźwięk ten upodobnia się do sąsiedniego dźwięku.
 Stale dzieje się to w czasie przeszłym i imiesłowie biernym
 na *ed* od czasowników, kończących się spółgłoską niegło-
 sową, prócz *t*:

stop — *stopped* [stopt] zatrzymał, zatrzymany
lick — *licked* [lykt] lizał, lizany
pass — *passed* [pa:st] minął, miniony
ale print — *printed* [pryntyd] drukował, drukowany.

II. Niekiedy, w grupie trzech spółgłosek, dźwięk [d] redukuje
 się i ginie; wymawia się wobec tego:

handkerchief [hänkə,czyf] chustka do nosa
handsome [häns,m] przystojny

grandfather [gränfa:ðə_r] dziadek
grandmother [gränmɛðə_r] babka
grandson [gräns,n] wnuk
knife and fork [najf,nfo:r,k] nóż i widelec
bread and butter [bred,nbətə_r] chleb z masłem
Wednesday [u'enzdy] środa.

§ 52. — F.

I. Tylko w jednym wypadku litera *f* ma niezwykłą wymowę,
 mianowicie:

of [ow; əw] od

z powodu stałej nieakcentowanej pozycji tego wyrazu. Ten sam
 właściwie wyraz pisze się *off* i wymawia się [of], gdy jest akcen-
 towany: *I take off* [aj tejk of] 'zdejmuję'.

II. Litera *f* jest niema (nie odpowiada żadnemu dźwiękowi)
 w wyrazach:

halfpenny [hejp,ny] pół pensa
halfpence [hejp,ns] „ „

§ 53. — G.

Wymowa litery *g* jest różna zależnie od tego, czy wyraz
 angielski pochodzi ze źródła germańskiego, czy też romańskiego
 (francuskiego i łacińskiego). W pierwszym wypadku litera ta ma
 wartość [g], w drugim zaś tylko przed *a*, *o*, *u* lub spółgłoską
 i na końcu wyrazu ma wartość [g], a przed samogłoskami *e*, *i*
 wymawia się jako [dź]. Gdy więc mamy wyraz angielski z literą
g, to wymowa jego nie budzi wątpliwości, gdy po *g* następuje
a, *o*, *u* lub spółgłoska, lub gdy stoi na końcu wyrazu, — wtedy
 w każdym razie czytamy [g]. Gdy jednak mamy *g* + *e*, *i*, po-
 wstaje wątpliwość i trzeba wiedzieć, czy zaliczyć wyraz do ger-
 mańskich, czy też do romańskich. Dlatego podamy spis od-
 nośnych wypadków z dźwiękiem [g], ustalając zasadę, że wszyst-
 kie inne będziemy czytali z [dź]. A więc:

I. Litera *g* wymawia się jako [g].1. Zawsze przed *a*, *o*, *u* i spółgłoską *i* na końcu wyrazu:

<i>gave</i> [gejw] dał	<i>grant</i> [gra:nt] przyznać
<i>garden</i> [ga:d,n] ogród	<i>glory</i> [glo:ry] sława
<i>govern</i> [gəwə:n] rządzić	<i>big</i> [byg] wielki
<i>fatigue</i> [fə'ti:g] zmęczenie	<i>fog</i> [fog] mgła.

Tutaj również zaliczymy wyrazy pochodne:

<i>bigger</i> [bygə:] większy	<i>foggy</i> [fogy] mglisty.
-------------------------------	------------------------------

2. Przed *e*, *i* w wyrazach następujących:

<i>get</i> [get] otrzymać	<i>geese</i> [gi:s] gęsi
<i>give</i> [gyw] dać	<i>giddy</i> [gydy] zawrotny
<i>auger</i> [o:gə:] świder	<i>gift</i> [gyft] dar
<i>eager</i> [i:gə:] chętny	<i>gild</i> [gyld] złocić
<i>meager</i> [mi:gə:] chudy	<i>gird</i> [gə:d] opasać
<i>tiger</i> [tajgə:] tygrys	<i>girl</i> [gə:l] dziewczyna.

A także w nazwiskach:

Gibbs [gybz], *Gibson* [gybs,n], *Gibbon* [gyb,n].II. Litera *g* wymawia się jako [dź].1. Normalnie przed *e*, *i*:

<i>general</i> [dženə:,l] generał	<i>college</i> [kolydź] szkoła
<i>genius</i> [dzi:njəs] genjusz	<i>hinge</i> [hyndź] zawias
<i>giant</i> [dźaj,nt] olbrzym	<i>strange</i> [strejndź] obcy
<i>gin</i> [dżyn] wódka	<i>gentle</i> [dźent,l] łagodny.

Niekiedy pisze się również *dg* dla wyrażenia tego samego dźwięku:

<i>judge</i> [dźędź] sędzia	<i>hedge</i> [hedź] płot
<i>judgment</i> [dźędźm,nt] sąd	<i>bridge</i> [brydź] most
<i>pledge</i> [pledź] przysięga	<i>lodge</i> [lodź] mieszkać.

Wyjątki: por. I., 2.

2. W wyrazach *gaol* [dżej] 'więzienie', *gaoler* [dżejlə:] 'nadzorca więzienny'. Wyrazy te piszą się zresztą również *jail*, *jailer*.III. Litera *g* wymawia się z francuska jako [ż] w wyrazach świeżo zapożyczonych z języka francuskiego:

<i>ménage</i> [mej:na:ż] gospodarstwo	<i>mirage</i> [mi:ra:ż] miraż
<i>prestige</i> [presti:ż] opinia	<i>rouge</i> [ru:ż] ruż.

IV. Litera *g* nie wymawia się przed *m*, *n*:

<i>gnat</i> [nät] komar	<i>benign</i> [by'najn] dobrotliwy
<i>gnash</i> [näs] zgrzytać	<i>impugn</i> [ym'pju:n] zwalczać
<i>gnaw</i> [no:] ogryzać	<i>champagne</i> [szäm pejn] szampan
<i>feign</i> [fej] udawać	<i>Cologne</i> [kəloun] Kolonja
<i>reign</i> [rej] panować	<i>Boulogne</i> [bu'loun] miasto
<i>sign</i> [sajn] znak	<i>paradigm</i> [pä'rädajm] wzór
<i>foreign</i> [for,n] obcy	<i>phlegm</i> [flem] flegma
<i>poignant</i> [pojn,nt] ostry	<i>apophthegm</i> [äpəθem] sentencja.

W wyrazach łacińskich i greckich zasada ta nie zachowuje się:

<i>signal</i> [sygn,l] sygnał	<i>dignified</i> [dygnyfajd] godny
<i>signify</i> [sygnyfaj] znaczyć	<i>gnostic</i> [gnostyk] gnostyk
<i>dignity</i> [dygnyty] godność	<i>gnosis</i> [gnousys] wiedza
<i>indignant</i> [yn'dygn,nt] oburzony	<i>diagnosis</i> [dajəg'nousys] rozpoznanie.

§ 54. — Gh.

I. Dwuznak *gh* pisze się niekiedy przed samogłoską zamiast *g* i czyta się wtedy zwyczajnie jako [g]. Ma to miejsce w paru wyrazach.

<i>aghast</i> [ə'ga:st] przerażony
<i>ghost</i> [goust] duch
<i>ghastly</i> [ga:stly] przerażający.

II. W następujących wyrazach *gh* ma wartość [f]:

<i>cough</i> [kof] kaszel	<i>trough</i> [trof] koryto
<i>enough</i> [y'nəf] dosyć	<i>laugh</i> [la:f] śmiać się
<i>rough</i> [rəf] szorstki	<i>laughter</i> [la:ftə:] śmiech
<i>tough</i> [təf] twardy	<i>draught</i> [dra:ft] haust.

W nazwiskach: *Hough* [həf]. *Gough* [gof].W nazwie miejscowości: *Loughborough* [ləfbərə].III. *Gh* wymawia się jako [k] w wyrazie *lough* [lok], 'jezioro', pisanym również *loch*. Szkoci wymawiają [loch].Wyraz *hough* [hok] 'podkolanek', pisze się częściej *hock*.

IV. *Gh* jest nieme :1. Przed *t* i na końcu wyrazu (prócz wypadków w II.) :

<i>eight</i> [ejt] osiem	<i>thought</i> [ðo:t] myśl
<i>eighty</i> [ejty] osiemdziesiąt	<i>delight</i> [dylajt] radość
<i>eighteen</i> [ejti:n] osiemnaście	<i>caught</i> [ko:t] schwycił
<i>eighth</i> [ejtθ] ósmy	<i>taught</i> [to:t] uczył
<i>straight</i> [strejt] prosty	<i>sight</i> [sajt] wzrok
<i>straighten</i> [strejt,n] prostować	<i>night</i> [najt] noc.

<i>high</i> [haj] wysoki	<i>sigh</i> [saj] wzdychać
<i>bough</i> [bau] gałąź	<i>thorough</i> [ðerou] gruntowny
<i>though</i> [ðou] chociaż	<i>borough</i> [berou] zamek.

W nazwach miast pisze się albo *-borough*, albo *-burgh*, wymowa jest ta sama: [-bərə] lub [-brə]:

Edinburgh [ed,nbərə] *Scarborough* [ska:,bərə].

2. We środku wyrazu w paru wypadkach :

neighbour [nejbər] sąsiad
Brougham [bru:,m] nazwisko
Vaughan [wo:,n] nazwisko.

§ 55. — H.

I. Litera *h* wymawia się jako [h] zawsze na początku wyrazu.

Wyjątek stanowi kilka wyrazów podanych niżej, p. II. 1.

II. Litera *h* nie wymawia się w czterech wypadkach :

1. Na początku wyrazu w następujących wypadkach :

<i>heir</i> [e:] dziedzic	<i>honest</i> [onyst] uczciwy
<i>heiress</i> [e:rəs] dziedziczka	<i>honour</i> [onər] honor
<i>hour</i> [aú] godzina	<i>humour</i> [ju:mər] humor.

2. W grupie *rh* (pisownia grecka) :

<i>rhetoric</i> [re toryk] retoryka	<i>rhythm</i> [ryð.m] rytm
<i>rhyme</i> [rajm] rym	<i>rheum</i> [ru:m] katar
<i>catarrh</i> [kə ta:] katar	<i>myrrh</i> [mər] mirra.

3. Zazwyczaj po przedrostku *ex-* :

<i>exhaust</i> [yg zo:st] wyczerpać	<i>exhibit</i> [yg zybyt] wystawiać
<i>exhibition</i> [eksy bysz,n] wystawa	<i>exhale</i> [yg zejl] ekshalować.

4. Wewnątrz wyrazu w zgłosce słabej między dwiema samogłoskami :

<i>vehement</i> [wi:ymənt] gwałtowny	<i>Graham</i> [grej,m] nazwisko
<i>vehicle</i> [wi:yk,l] wehikuł	<i>Abraham</i> [ejbrə,m] imię.

§ 56. — K.

Litera *k* wymawia się normalnie jako [k]. Jedynie na początku wyrazu przed *n* nie wymawia się, np.:

<i>knife</i> [najf] nóż	<i>knight</i> [najt] rycerz
<i>know</i> [nou] wiedzieć	<i>knit</i> [nyt] wiązać
<i>knowledge</i> [nolydz] wiedza	<i>knot</i> [not] węzeł
<i>kneel</i> [ni:l] klęczeć	<i>knock</i> [nok] stukać.

§ 57. — L.

Litera *l* wymawia się normalnie jako [l]. Jest jednak niema w kilku wypadkach :

1. Przed *f*, *v* w wyrazach :

<i>half</i> [ha:f] połowa	<i>calf</i> [ka:f] cielę
<i>halves</i> [ha:wz] połowy	<i>calves</i> [ka:wz] cielęta
<i>halfpenny</i> [hejp,ny] pół pensa	<i>salve</i> [sa:w] maść
<i>halfpence</i> [hejp,ns] pół pensa	<i>halve</i> [ha:w] przedzielić.

2. Przed *k*, np.:

<i>chalk</i> [czo:k] kreda	<i>folk</i> [fouk] ludzie
<i>talk</i> [to:k] mówić	<i>folk</i> [jouk] złotko.

3. Przed *m*, np.:

<i>calm</i> [ka:m] spokojny	<i>almond</i> [a:m,nd] migdał
<i>psalm</i> [sa:m] psalm	<i>salmon</i> [säm,n] łosoś.

4. W wyrazach :

<i>could</i> [kud] mógł
<i>should</i> [szud] powinien być
<i>would</i> [uud] chciał,

i w imionach własnych: *Alnwick* [änyk], *Lincoln* [lynk,n], *Malvern* [mo:wə,n], *Holborn* [houbər,n], *Colnebrook* [kounbruk].

§ 58. — LL.

Podwójne *ll* w nazwiskach takich jak *Lloyd* czyta się jako [l]. Rzeczywiście długie [ll] czyta się wtedy, gdy grupa ta pochodzi ze złożenia dwóch samodzielnych dźwięków [l] przy tworzeniu przysłówków, a więc:

wholly [houly] całkowicie (*whole* + *ly*)
solely [souly] jedynie (*sole* + *ly*).

§ 59. — N, (ng).

I. Litera *n* normalnie wymawia się jako [n], jest jednak niema na końcu wyrazu po *m*:

<i>damn</i> [däm] potępić	<i>autumn</i> [o:t,m] jesień
<i>condemn</i> [kän dem] skazać	<i>column</i> [kol,m] kolumna
<i>hymn</i> [hym] hymn	<i>solemn</i> [sol,m] ponury,

również w czasie przeszłym: *damned* [dämd], *condemned* [kän|demd]; w przysłówku: *solemnly* [sol.mly]; w innych pochodnych wyrazach jednak nie: *condemning* [kän|demny_N], *condemnation* [kond,m|nejsz,n], *damnatlon* [däm|nejsz,n], *solemnity* [sə|lemnyty].

II. Litera *n* wymawia się jako [N] przed dźwiękami [k], [g]:

<i>thank</i> [ðänk] dziękować	<i>anchor</i> [änkə _r] kotwica
<i>ink</i> [ynk] atrament	<i>conquer</i> [konkə _r] zwyciężyć
<i>uncle</i> [enk,l] wuj	<i>anxious</i> [änkszəs] niespokojny
<i>single</i> [syng,l] pojedynczy	<i>nightingale</i> [najtyngejl] słowik
<i>anger</i> [ängə _r] gniew	<i>finger</i> [fyngə _r] palec
<i>England</i> [yngl,nd] Anglja	<i>English</i> [ynglysz] angielski.

Wymowa taka zupełnie odpowiada przyzwyczajeniom polskim, nie sprawia więc trudności. Tutaj dźwięk [N] w wymienionych wyrazach angielskich nie jest samodzielny, gdyż powstał wskutek upodobnienia do następujących dźwięków.

III. Gdy jednak [N] występuje samodzielnie, na końcu wyrazu lub między samogłoskami, pisownia angielska w braku osobnej litery pisze *ng*. W takim wypadku *g* się nie wymawia osobno:

<i>thing</i> [ðyn] rzecz	<i>song</i> [SON] pieśń
<i>sing</i> [syn] śpiewać	<i>songs</i> [SONZ] pieśni
<i>wrong</i> [ron] błędny	<i>tongue</i> [tən] język
<i>long</i> [lon] długi	<i>king</i> [kyn] król
<i>singer</i> [synə _r] śpiewak	<i>singing</i> [synyn] śpiewanie.

Jeżeli pierwotny wyraz ma [N], to i pochodny ma tylko [N], a nie [Ng]:

sing — *singer* — *singing*,

z wyjątkiem stopniowania przymiotników:

<i>long</i> [lon] długi	<i>strong</i> [stron] silny
<i>longer</i> [longə _r]	<i>stronger</i> [strongə _r]
<i>longest</i> [longəst]	<i>strongest</i> [strongəst].

§ 60. — P.

1. Litera *p* nie wymawia się na początku wyrazu przed następującem *n*, *s*:

<i>pneumatic</i> [niu mätyk] guma	<i>psalm</i> [sa:m] psalm
<i>pneumonia</i> [niu mounjə] zapalenie płuc	<i>psychology</i> [saj kolədży] psychologia.

2. Często się słyszy połączenie *mp* wymawiane z niemem *p* jako [mt]. Nie polecamy takiej niestarannej wymowy, ale zwracamy na nią uwagę, by ułatwić Polakowi uchwycenie mowy Anglika:

<i>empty</i> [emty] pusty	<i>consumption</i> [kän səmsz,n] suchoty.
<i>tempt</i> [temt] kusić	
<i>temptation</i> [təm tejsz,n] pokusa	

3. Poza tem *p* jest nieme w kilku osobnych wyrazach:

<i>cupboard</i> [kəbəd] komoda	<i>raspberry</i> [ra:zbəry] truskawka
<i>Campbell</i> [kämb,l] nazwisko	<i>receipt</i> [ry si:t] recepta.

§ 61. — Ph.

I. Połączenie to występuje w wyrazach greckich i wymawia się normalnie jak *φ* [f]:

<i>sphere</i> [sfi:r] sfera	<i>physics</i> [fyzyks] lekarstwo
<i>photograph</i> [fotəgräf] fotografia	<i>physician</i> [fy zysz,n] lekarz
<i>phrase</i> [frejz] zdanie	<i>diphthong</i> [dyfθon] dwudźwięk.

II. *Ph* wyjątkowo ma wartość [v] w wyrazach:

<i>nephew</i>	[newju]	bratanek
<i>Stephen</i>	[sti:w,n]	Stefan
<i>Stephenson</i>	[sti:w,ns,n]	nazwisko.

Co do **R** por. § 20.

§ 62. — S.

Ścisłych reguł co do tego, kiedy literze *s* odpowiada dźwięk [s], a kiedy [z] ustalić nie można. Pisownia angielska posiada coprawda dla dźwięku [z] jeszcze i literę *z*, ale ta stosowana jest rzadko, — głównie w tej funkcji występuje litera *s*. Są jednak pewne ogólne tendencje, które tu podamy.

I. Litera *s* wymawia się jako [s]

1. Na początku wyrazu, np.:

<i>see</i>	[si:]	widzieć	<i>small</i>	[smo:l]	mały
<i>son</i>	[sɛn]	syn	<i>salt</i>	[so:lt]	sól.

Również, gdy ten początek dostaje się do środka wskutek złożenia:

<i>seaside</i>	[si:sajd]	wybrzeże	<i>unseen</i>	[en:si:n]	niewidziany
<i>prosecute</i>	[prosykju:t]	prześla- dować	<i>resign</i>	[ri:sajn]	podpisać po wtórnie.

2. Na końcu wyrazu, np.:

<i>gas</i>	[gäs]	gaz	<i>pious</i>	[pajəs]	pobożny
<i>this</i>	[ðys]	ten	<i>canvas</i>	[känwəs]	kanwa.

Przedrostek *mis-* tutaj zaliczyć należy. *Dis-* i *trans-* są chwiejne. Natomiast jako wyjątki z tej zasady zawsze czytają się z [z] wyrazy:

<i>is</i>	[yz]	jest	<i>has</i>	[häz]	ma
<i>was</i>	[uoz]	był	<i>his</i>	[hyz]	jego
<i>does</i>	[dɛz]	czyni	<i>as</i>	[äz]	jako.

Końcówka *-s*, lub *-s* (liczba mnoga, przypadek dzierżawczy i 3. osoba l. pojed. czasu teraźniejszego) wymawia się [z] po samogłoskach i spółgłoskach głosowych, a [s] po spółgłoskach

niegłosowych. Należy więc zjawisko to tak formułować, że zasadniczo końcówka ta czyta się [z], a brzmi ona jako [s] jedynie wskutek upodobnienia do niegłosowej spółgłoski:

<i>seas</i>	[si:z]	morza	<i>cats</i>	[käts]	koty
<i>sees</i>	[si:z]	widzi	<i>puts</i>	[puts]	kładzie
<i>dogs</i>	[dogz]	psy	<i>lips</i>	[lyps]	wargi
<i>moves</i>	[mu:wz]	rusza	<i>laughs</i>	[la:fs]	śmieje się.

Końcówka *-s*, *-es*, *-s* po spółgłoskach syczących [s, z, sz, ż, cz, dż] czyta się zawsze [yz]:

<i>kisses</i>	[kysyz]	pocałunki	<i>churches</i>	[czɛ,czyz]	kościół
<i>kisses</i>	[kysyz]	całuje	<i>loses</i>	[lu:yz]	gubi
<i>judges</i>	[dżɛdżyz]	sędziowie	<i>possesses</i>	[pə:zesyz]	posiada
<i>judges</i>	[dżɛdżyz]	sądzi	<i>purses</i>	[pə:syz]	portmonetki
<i>judge's</i>	[dżɛdżyz]	sędziego	<i>Alice's</i>	[älysyz]	Alicji.

Końcówka *-es* w imionach greckich i jako liczba mnoga trzeciej deklinacji łacińskiej wymawia się [i:z]:

<i>crises</i>	[krajsi:z]	kryzysy, (l. mn. od <i>crisis</i> [krajsys])	<i>Euripides</i>	[ju:rypydi:z].
<i>Diogenes</i>	[dajjodżyni:z]			

3. Regularnie litera *s* czyta się jako [s], gdy wskutek sąsiedztwa spółgłoski niegłosowej nie może się czytać inaczej:

<i>gipsy</i>	[dżypsy]	cygan	<i>cask</i>	[ka:sk]	beczka
<i>wasp</i>	[uosp]	osa	<i>newspaper</i>	[niu:spejpä:]	gazeta
<i>sister</i>	[systɛr]	siostra	<i>sphere</i>	[sfi:]	sfera.

Por. pod 2. tworzenie l. mn. od wyrazów, zakończonych spółgłoską niegłosową.

II Litera *s* wymawia się jako [z].

1. W pozycji między dwiema samogłoskami:

<i>busy</i>	[byzy]	zajęty	<i>proposal</i>	[prə:pouz,l]	propozycja
<i>bosom</i>	[buz,m]	pierś	<i>pleasant</i>	[plez,nt]	przyjemny
<i>thousand</i>	[ðauz,nd]	tysiąc	<i>cousin</i>	[kez,n]	kuzyn
<i>easy</i>	[i:zy]	łatwy	<i>reason</i>	[ri:z,n]	rozum
<i>nasal</i>	[nejz,l]	nosowy	<i>season</i>	[si:z,n]	sezon
<i>resemble</i>	[ry:zemb,l]	być podobnym	<i>reside</i>	[ry:zajd]	rezydować
<i>desire</i>	[dy:zaj]	życzenie	<i>preserve</i>	[pry:zerw]	ochroniać
<i>disaster</i>	[dy:za:stɛr]	nieszczęście	<i>disease</i>	[dy:zi:z]	choroba.

A także z ss:

possess [pə|zes] posiadać
scissors [syzə,z] nożyczki.

2. Prawie zawsze w sąsiedztwie spółgłoski *m*:

<i>clumsy</i> [kləmzy] niezgrabny	<i>chasm</i> [käs,m] przepaść
<i>dismal</i> [dyzm,l] beznadziejny	<i>schism</i> [syz,m] schizma.

Tak samo wszystkie wyrazy na *-ism*: *reumatism* [ru:mətyz,m].

III. Litera *s* wymawia się jako [sz] w wyrazach:

sure [szu:,r] pewny
sugar [szuga:,r] cukier.

Co do wyrazów typu *censure* [senszə:,r] cenzura, *pressure* [preszə:,r] por. § 46 II.

IV. Litera *s* wymawia się jako [ż] w wyrazach typu *vision* [wyż,n], *pleasure* [pleżə:,r], por. § 43, II i § 46, II.

V. Litera *s* jest niemą w kilku nielicznych wypadkach:

<i>isle</i> [ajl] wyspa	<i>aisle</i> [ajl] nawa
<i>island</i> [ajl,nd] wyspa	<i>Carlisle</i> [ka:,lajl] imię własne
<i>viscount</i> [wajkaunt] wicehrabia	<i>Grosvenor</i> [grouwnə:,r] imię wł.

§ 63. — T.

I. Litera *t* jest niema w następujących wypadkach:

1. Połączenie *-sten* na końcu wyrazu czyta się [s,n]:

<i>christen</i> [krys,n] chrzcić	<i>hasten</i> [hejs,n] spieszyć
<i>fasten</i> [fa:s,n] przymocować	<i>listen</i> [lys,n] słuchać
<i>chasten</i> [czejs,n] karcić	<i>moisten</i> [mojs,n] zwilżyć.

2. Połączenie *-stle* na końcu wyrazu czyta się [s,l]:

<i>bustle</i> [bes,l] harmider	<i>epistle</i> [y pys,l] list
<i>castle</i> [ka:s,l] zamek	<i>nestle</i> [nes,l] gnieździć się.

3. W innych połączeniach:

<i>chestnut</i> [czesnət] kasztan	<i>wristband</i> [ryzb,nd] mankiet
<i>Christmas</i> [krysməs] Wilja	<i>bankruptcy</i> [bänkrap̩sy] ban kructwo
<i>often</i> [o:f,n] często	<i>boatswain</i> [bous,n] bosman.
<i>soften</i> [so:f,n] zmiękczyć	
<i>waistcoat</i> [u:eskət] kamizelka	

II. Litera *t*, czytana jako [sz], por. § 43, II.

III. Litera *t*, czytana jako [cz], por. § 43, II.

§ 64. — Th.

Ponieważ, jak wyjaśniono w § 18, połączenie literowe *th* ma dwa różne znaczenia fonetyczne, powstaje kwestja, kiedy ten dwuznak wymawiać głosowo jako [ð], kiedy niegłosowo jako [θ].

I. *Th* wymawia się jako [ð].

1. Zawsze na początku wyrazu (z wyjątkiem niżej przytoczonych wyrazów zaimkowych):

<i>thank</i> [ðänk] dziękować	<i>thing</i> [ðyn] rzecz
<i>think</i> [ðynk] myśleć	<i>thin</i> [ðyn] cienki
<i>thought</i> [ðo:t] myśl	<i>thaw</i> [ðo:] tajeć
<i>theatre</i> [ði:ətə:,r] teatr	<i>theology</i> [ði:olədży] teologia
<i>theory</i> [ði:əri] teoria	<i>thesis</i> [ði:sys] teza.

2. Regularnie na końcu wyrazu, z paru wyjątkami (p. II. 3):

<i>earth</i> [ə,ð] ziemia	<i>eighth</i> [ejtð] ósmy
<i>death</i> [deð] śmierć	<i>fifteenth</i> [fyfi:nð] piętnasty
<i>health</i> [hełðy] zdrowie	<i>path</i> [pa:ð] droga
<i>fourth</i> [fo ,ð] czwarty	<i>north</i> [no ,ð] północ
<i>fifth</i> [fyfð] piąty	<i>south</i> [sauð] południe
<i>mouth</i> [mauð] usta	<i>smith</i> [smyð] kowal.

3. We środku wyrazu rzadko, tylko w uczonych wyrazach grecko-łacińskich:

<i>atheist</i> [ejðyyst] ateusz	<i>authority</i> [ə ðoryty] władza
<i>apothecary</i> [ə pəðykəri] aptekarz	<i>authentic</i> [o ðentyk] autentyczny
<i>author</i> [o.ðə:,r] autor	<i>aesthetic</i> [i:s ðetyk] estetyczny

catholic [kæθəlyk] katolicki
mathematics [məθə|mätəyks] ma-
 tematyka

method [meθəd] metoda
sympathy [sympəθy] sympatja.

II. *Th* wymawia się jako [ð].

1. W środku wyrazów angielskich normalnie:

brother [brədər] brat
mother [mədər] matka
other [ədə,] inny
father [fa:ðə,] ojciec
farther [fa:rðər,] dalej

farthing [fa:,ðyn] grosz
feather [fedər,] pióro
worthy [uə,ðy] godny
northern [no:rðər,n] północny
southern [sədər,n] południowy.

2. Na początku wyrazu tylko w wyrazach zaimkowych,
 które na tem miejscu prawie wszystkie wymieniamy:

that [ðät] tamten
the [ði] ten
thee [ði:] ciebie
their [ðe:r,] ich
there [ðe:r,] tam
these [ði:z] ci
they [ðej] oni

then [ðen] wtedy
than [ðän] niż
though [ðou] chociaż
this [ðys] ten
those [ðouz] tamci
thou [ðau] ty
thus [ðes] tak.

3. W liczbie mnogiej paru wyrazów:

path [pa:ð] droga — *paths* [pa:ðz] drogi
mouth [mauð] usta — *mouths* [mauðz] usta
wreath [ri:ð] wianek — *wreaths* [ri:ðz] wianki.

4. W wyrazach, kończących się na *the* (z niemem *e*):

bathe [bejð] kąpać por. *bath* [ba:ð] kąpiel
breathe [bri:ð] oddychać por. *breath* [breð] oddech
soothe [su:ð] uspokajać
loathe [louð] lżyć
wreathe [ri:ð] pleść por. *wreath* [ri:ð] wianek
seethe [si:ð] cedzić
blithe [blajð] wesoły
smoothe [smu:ð] wygładzić por. *smooth* [smu:ð] gładki
mouthe [mauð] żuć por. *mouth* [mauð] usta.

III. *Th* wymawia się jako [t] w paru wypadkach:

Anthony [äntəny] Antoni
Thomas [toməs] Tomasz
Thames [temz] rzeka

asthma [ästmə] astma
isthmus [ystməs] międzymorze
thyme [tajm] macierzanka.

§ 65. — W.

Litera *w* wymawia się jako [u] tylko przed samogłoską,
 jest natomiast niemą:

1. Przed *r*:

write [rajt] pisać
wrap [räp] owinąć
wreath [ri:ð] wianek
wrote [rout] pisał

wrong [ron] błędny
wrath [ro:ð] gniew
wretched [reczyd] rozpaczliwy
wretch [recz] nieszczęśnik.

2. W następujących wyrazach:

two [tu] dwa
who [hu:] kto
whom [hu:m] kogo

whose [hu:z] czyj
whole [hou] cały
whoop [hu:p] kaszleć.

A także:

answer [a:nse,r] odpowiedź
sword [so:,d] miecz
towards [to:,dz] ku.

§ 60. — X.

Litera *x*; podobnie jak *s* i *th*, ma swoją odmianę niegłosową [ks] i głosową [gz].

I. Normalną wartością tej litery jest [ks]:

box [boks] pudełko | *expect* [yk|spekt] oczekiwać
maxim [mäks,m] maksyma | *index* [yndeks] spis rzeczy

II. Litera *x* ma wymowę [gz] w nieakcentowanym przedrostku
ex- przed samogłoską:

exhibit [yg|zybyt] wystawić | *exactly* [yg|zäktly] dokładnie
example [yg|za:mp,l] przykład | *examine* [yg|zäm,n] egzamin
exist [yg|zyst] istnieć | *exert* [yg|zə,t] ćwiczyć
exalt [yg|zo:lt] wynosić | *exotic* [yg|zoty] egzotyczny,

oraz w innych wyrazach w podobnej pozycji:

anxiety [än|gzajty] niepokój
Alexander [älyg|za:ndər,] imię.

W wyrazach uczonych pozostaje dokładna wymowa litery *x*
 jako [ks]:

exit [eksy] wyjście | *exogamy* [yk|sogəmy] egzogamja.

III. Litera *x* ma wymowę [ksz] w wyrazach:

<i>luxury</i>	[lɛkszəri]	luksus
<i>anxious</i>	[ˈæŋkszəs]	niespokojny
<i>noxious</i>	[nɒkszəs]	szkodliwy.

IV. Litera *x* ma wymowę [gż] w wyrazach:

<i>luxurious</i>	[lɛgʒu:riəs]	luksusowy
<i>luxuriance</i>	[lɛgʒu:ri:ns]	luksusowość.

Głosowość lub niegłosowość tego połączenia zależy tutaj tak samo od akcentu, jak w wypadku II.

V. Litera *x* czyta się jako [k] przed następującym [s], czyli [ks] zamiast [kss]:

<i>excited</i>	[ɪk sajtyd]	podniecony
<i>exceedingly</i>	[ɪk si:diŋli]	niezmiernie.

VI. Litera *x* czyta się jako [z] w uczonych wyrazach (greckich) na początku wyrazu:

<i>Xerxes</i>	[zɛrksi:z]	imię	<i>xylograph</i>	[zajlogra:f]	drzewo-rytnik
<i>Xantippe</i>	[zæn typi:]	imię	<i>xiphias</i>	[zɪfjəs]	miecznik.
<i>Xenophon</i>	[zenəfon]	imię			

§ 67. — Z.

I. Litera *z* normalnie zawsze brzmi [z]:

<i>zeal</i>	[zi:l]	zapał	<i>zero</i>	[zi:rou]	zero
<i>freeze</i>	[fri:z]	marznąć	<i>recognize</i>	[rekəgnajz]	poznać
<i>size</i>	[sajz]	wzrost	<i>seize</i>	[si:z]	chwycić.

II. Analogicznie do innych wypadków mamy *z* z wymową [ż] w wyrazach:

<i>glazier</i>	[glejżɛr]	lodowiec	<i>azure</i>	[ejżɛr]	błękit.
----------------	-----------	----------	--------------	---------	---------

SŁOWNIK FONETYCZNY

		A	
<i>a, an</i>	ə, ən	<i>abridge</i>	e brydż
<i>aback</i>	ə bäk	<i>abroad</i>	ə bro:d
<i>abandon</i>	ə bänd,n	<i>abrupt</i>	əb rɛpt
<i>abash</i>	ə bäs	<i>absense</i>	äps,ns
<i>abate</i>	ə bejt	<i>absent</i>	äps,nt (przymiotn.)
<i>abbess</i>	äbys	<i>absent</i>	əp sent (czasown.)
<i>abbey</i>	äby	<i>absolute</i>	äpsə lu:t
<i>abbot</i>	äbät	<i>absolution</i>	äpsə lu:sz,n
<i>abbreviate</i>	ə bri:wiejt	<i>absolve</i>	əp solw, əb zolw
<i>abbreviation</i>	əbri:wi ejsz,n	<i>abstain</i>	əp stejn
<i>abdicate</i>	äbdykejt	<i>abstemious</i>	əp sti:mjəs
<i>abdication</i>	äbdy kejsz,n	<i>abstinence</i>	äpstyn,ns
<i>abhor</i>	əb hɔ:r	<i>abstract</i>	äpstrækt (przym.)
<i>abhorrence</i>	əb hɔr,ns	<i>abstract</i>	əp strækt (czas.)
<i>ability</i>	ä bylyty	<i>abstraction</i>	əp stræksz,n
<i>abject</i>	äbdżykt	<i>absurd</i>	əp sɛrd
<i>abjure</i>	əb dżu:r	<i>abundance</i>	ə bænd,ns
<i>able</i>	ejb,l	<i>abuse</i>	ə bju:s (rzecz.)
<i>aboard</i>	ə bo:d	<i>abuse</i>	ə bju:z (czas.)
<i>abode</i>	ə boud	<i>abusive</i>	ə bju:syw
<i>abolish</i>	ə bolysz	<i>abyss</i>	ə bys
<i>abolition</i>	əbo lysz,n	<i>academic</i>	äkə demyk
<i>abominable</i>	ə bomynəb,l	<i>academy</i>	əkä dymy
<i>aborigines</i>	əbo rydżyni:z	<i>accede</i>	ək si:d
<i>abound</i>	ə baund	<i>accelerate</i>	ək selərejt
<i>about</i>	ə baut	<i>acceleration</i>	äkselə rejsz,n
<i>above</i>	ə bew	<i>accent</i>	äks,nt (rzecz.)
<i>abreast</i>	ə brest	<i>accent</i>	ək sent (czas.)
		<i>accept</i>	ək sept
		<i>access</i>	ək ses

<i>accessory</i>	äksysəry
<i>accident</i>	äksyd,nt
<i>accidental</i>	äksydent,l
<i>acclamation</i>	äklə'mejsz,n
<i>acclamatory</i>	äklämətəry
<i>acclimatisation</i>	ə'klajməty zejsz,n
<i>acclimatize</i>	ə'klajmətajz
<i>accommodate</i>	ə'komədəjt
<i>accommodation</i>	ə'komədəjsz,n
<i>accompany</i>	əkəmpəny
<i>accomplice</i>	əkəmplys
<i>accomplish</i>	əkəmplysz
<i>accord</i>	əkə'rd
<i>accost</i>	əkə'st
<i>account</i>	əkə'unt
<i>accumulate</i>	əkju:mjulejt
<i>accuracy</i>	əkju:rəsy
<i>accurate</i>	əkju:ryt
<i>accusation</i>	əkju:zejsz,n
<i>accuse</i>	əkju:z
<i>accustom</i>	əkə'st,m
<i>ache</i>	ejk
<i>achieve</i>	ə'czɪ:w
<i>acid</i>	äsyd
<i>acknowledge</i>	ək'nəlydž
<i>acorn</i>	ejkə'n
<i>acquaint</i>	əkə'lejnt
<i>acquiesce</i>	əkə'yjes
<i>acquire</i>	əkə'ajr
<i>acquisition</i>	əkə'y zysz,n
<i>acquit</i>	əkə'yt
<i>acre</i>	ejkə'r
<i>acid</i>	äkryd
<i>across</i>	əkros
<i>act</i>	äkt
<i>action</i>	äksz,n
<i>active</i>	äktyw
<i>activity</i>	äktıwyty
<i>actor</i>	äktə'r
<i>actress</i>	äktrys

<i>actual</i>	äktjuəl
<i>actuality</i>	äktju'äljyty
<i>actuate</i>	äktjuejt
<i>acute</i>	əkju:t
<i>adage</i>	ädydž
<i>adamant</i>	ädəmənt
<i>adamantine</i>	ädə mänt,n
<i>adopt</i>	ədäpt
<i>adaptability</i>	ädäptə bylyty
<i>adaptation</i>	ädäptəjsz,n
<i>add</i>	äd
<i>addition</i>	ədysz,n
<i>address</i>	ədres
<i>adept</i>	ədəpt
<i>adequate</i>	ädjkejt
<i>adhere</i>	ədhi:r
<i>adieu</i>	ədju:
<i>adjacent</i>	ədžejs,nt
<i>adjourn</i>	ədžə'n
<i>administer</i>	əd'mıny'stə'r
<i>administration</i>	əd'mıny strejsz,n
<i>admirable</i>	ädmy'rəb,l
<i>admiration</i>	ädmy'rejsz,n
<i>admire</i>	əd'majr
<i>admission</i>	əd'mysz,n
<i>admit</i>	əd'myt
<i>admonish</i>	əd'məny'sz
<i>admonition</i>	äd'mə'nysz,n
<i>ado</i>	ə'du:
<i>adopt</i>	ədopt
<i>adore</i>	ədə'rd
<i>adorn</i>	ədə'rd,n
<i>adult</i>	ədəlt
<i>adultery</i>	ədəltəry
<i>advance</i>	əd'wə:ns
<i>advantage</i>	əd'wə:ntydž
<i>advantageous</i>	äd'wəntəjdžəs
<i>adventure</i>	əd'wentjə'r
<i>adversary</i>	äd'wə'rəry
<i>advertise</i>	äd'wə'r,tajz

<i>advertisement</i>	əd'və:ryzm,nt
<i>advice</i>	əd'wajz
<i>advise</i>	əd'wajz
<i>affable</i>	äfəb,l
<i>affair</i>	ə'fe:r
<i>affect</i>	ə'fekt
<i>affectation</i>	äfyk'tejsz,n
<i>affirmative</i>	ə'fə:mətyw
<i>affluence</i>	ə'fluəns
<i>afford</i>	ə'fo:rd
<i>affront</i>	ə'frənt
<i>afraid</i>	ə'frejd
<i>after</i>	a:ftə'r
<i>afterwards</i>	a:ftə'ru ə,dz
<i>again</i>	ə'gen
<i>against</i>	ə'genst
<i>age</i>	ejdž
<i>aged</i>	ejdžd (imiesłów)
<i>aged</i>	ejdžyd (przym.)
<i>agent</i>	ejdž,nt
<i>aggravate</i>	ə'grəwejt
<i>aghost</i>	ə'gə:st
<i>agitate</i>	ədžytejt
<i>ago</i>	ə'gəu
<i>agony</i>	ə'gəny
<i>agree</i>	ə'gri:
<i>ague</i>	ejgju
<i>ahead</i>	ə'hed
<i>aid</i>	ejd
<i>ail</i>	ejl
<i>aim</i>	ejm
<i>air</i>	e:r
<i>aisle</i>	ajl
<i>ajar</i>	ədžə:r
<i>alarm</i>	ə'lə:r,m
<i>alas</i>	ə'lə:s
<i>alderman</i>	ə'ldə'r,m,n
<i>ale</i>	ejl
<i>alien</i>	ejlj,n
<i>alight</i>	ə'lajt

<i>alike</i>	ə'lajk
<i>alive</i>	ə'lajw
<i>all</i>	ə:l
<i>allege</i>	ə'ledž
<i>allegiance</i>	ə'li:dž,ns
<i>allegory</i>	əlygory
<i>alleviate</i>	ə'li:wjejt
<i>alley</i>	əly
<i>alliance</i>	ə'laj,ns
<i>allot</i>	ə'lə't
<i>allow</i>	ə'ləu
<i>allude</i>	ə'lud
<i>ally</i>	ə'laj
<i>almanac</i>	ə:l'mənək
<i>almighty</i>	ə:l'majty
<i>almond</i>	a:m,nd
<i>almost</i>	ə:l'məst
<i>alms</i>	a:mz
<i>alone</i>	ə'ləun
<i>along</i>	ə'lən
<i>aloud</i>	ə'ləud
<i>alphabet</i>	ə'fəbet
<i>already</i>	ə:l'redy
<i>also</i>	ə:l'səu
<i>altar</i>	ə'ltə'r
<i>alternative</i>	ə'l'tə:nətyw
<i>although</i>	ə'l'dəu
<i>altogether</i>	ə'l'tə'geðə'r
<i>always</i>	ə:l'wəyz
<i>amass</i>	ə'mə:s
<i>amaze</i>	ə'mejz
<i>ambition</i>	ə'mbı'sz,n
<i>ameliorate</i>	ə'mi:ljerejt
<i>amen</i>	ə'men, ejl'men
<i>amend</i>	ə'mend
<i>amiable</i>	ə'mjəb,l
<i>amicable</i>	ə'mıkəb,l
<i>amidst</i>	ə'mıd'st
<i>amiss</i>	ə'mı's
<i>among</i>	ə'məng

<i>amount</i>	ə'maunt
<i>amuse</i>	ə'mju:z
<i>analogy</i>	ənə'lədʒy
<i>analysis</i>	ənə'lajs
<i>anarchy</i>	ənə'ky
<i>ancestor</i>	ənsystə
<i>anchor</i>	ə'ŋkə
<i>ancient</i>	ejn'sz,nt
<i>and</i>	ənd, ənd, ən, n
<i>angel</i>	ejn'dʒ,l
<i>anger</i>	ə'ŋgə
<i>angle</i>	ə'ŋg,l
<i>angry</i>	ə'ŋgry
<i>anguish</i>	ə'ŋgʊ,ysz
<i>animal</i>	ə'nym,l
<i>animate</i>	ə'nymejt
<i>annihilate</i>	ənə'jylejt
<i>anniversary</i>	əny'wə,səry
<i>announce</i>	ənə'nauns
<i>annual</i>	ənjuəl
<i>annul</i>	ə'nəl
<i>another</i>	ənə'ðə
<i>answer</i>	a:nsə
<i>ant</i>	ənt
<i>anticipate</i>	ənti'sypejt
<i>antipodes</i>	ənti'podi:z
<i>antique</i>	ənti:k
<i>anxiety</i>	ən'zajty
<i>anxious</i>	ə'ŋkszəs
<i>any</i>	eny
<i>apartment</i>	ə'pɑ:tm,nt
<i>ape</i>	ejp
<i>apology</i>	ə'pələdʒy
<i>apostle</i>	ə'pɔs,l
<i>apostrophe</i>	ə'pɔstrəfi:
<i>apothecary</i>	ə'pɔðykəri
<i>appal</i>	ə'pɔ:l
<i>apparent</i>	ə'pe:r,nt
<i>appear</i>	ə'pi:
<i>appetite</i>	ə'pytajt

<i>applaud</i>	ə'plo:d
<i>applause</i>	ə'plo:z
<i>apple</i>	əp,l
<i>applicable</i>	ə'plykəb,l
<i>apply</i>	ə'plaj
<i>apprentice</i>	ə'prentys
<i>approach</i>	ə'prəucz
<i>approve</i>	ə'pru:w
<i>apron</i>	ejpr,n
<i>archangel</i>	a:rk'ejn'dʒ,l
<i>archbishop</i>	lɑ:cz'byszəp
<i>archduke</i>	a:cz'dju:k
<i>archer</i>	a:czə
<i>architect</i>	a:kytekt
<i>ardent</i>	a:d,nt
<i>ardour</i>	a:də
<i>arduous</i>	a:djuəs
<i>area</i>	e:riə
<i>argue</i>	a:rgju
<i>arise</i>	ə'rajz
<i>arisen</i>	ə'ryz,n (imiestów)
<i>aristocracy</i>	ə'ristokrəsi
<i>arm</i>	a:m
<i>arms</i>	a:mz
<i>army</i>	a:my
<i>arose</i>	ə'rouz (arise)
<i>around</i>	ə'raund
<i>arouse</i>	ə'rauz
<i>arrange</i>	ə'rejn'dʒ
<i>arrest</i>	ə'rest
<i>arrive</i>	ə'rajw
<i>arrow</i>	ərou
<i>art</i>	a:t
<i>article</i>	a:tyk,l
<i>artificial</i>	a:ty'fysz,l
<i>as</i>	əz, əz
<i>ascend</i>	ə'send
<i>ascertain</i>	ə'sə'tejn
<i>ascribe</i>	ə'skrajb
<i>ash</i>	əsz

<i>ashamed</i>	ə'szejmd
<i>ashes</i>	əszyz
<i>ashore</i>	ə'szɔ:r
<i>aside</i>	ə'sajd
<i>ask</i>	a:sk
<i>asp</i>	əsp, a:sp
<i>aspect</i>	ə'spykt
<i>ass</i>	əs, a:s
<i>assail</i>	ə'sejl
<i>assault</i>	ə'sɔ:lt
<i>assemble</i>	ə'semb,l
<i>assent</i>	ə'sent
<i>assert</i>	ə'sə:t
<i>assiduous</i>	ə'syduəs
<i>assist</i>	ə'syst
<i>association</i>	ə'sousjejsz,n
<i>assume</i>	ə'sju:m
<i>assumption</i>	ə'səmpsɔz,n
<i>assure</i>	ə'szu:
<i>astonish</i>	ə'stonysz
<i>astronomy</i>	ə'stronəmy
<i>asylum</i>	ə'sajləm
<i>at</i>	ət, ət
<i>ate</i>	ejt, et, por. eat
<i>atrocious</i>	ə'trɔuszəs
<i>attach</i>	ə'tætʃ
<i>attack</i>	ə'tæk
<i>attain</i>	ə'tejn
<i>attempt</i>	ə'tempt
<i>attend</i>	ə'tend
<i>attention</i>	ə'tensz,n
<i>attire</i>	ə'taj
<i>attorney</i>	ə'tə,ny
<i>attract</i>	ə'trækt
<i>attribute</i>	ə'trybju:t (rzecz.)
<i>attribute</i>	ə'trybju:t (czas.)
<i>audacious</i>	ə'dejszəs
<i>audible</i>	ə'dyb,l
<i>audience</i>	ə:dj,ns
<i>aunt</i>	a:nt

<i>austere</i>	ə'sti:r
<i>author</i>	ə:ðə
<i>authority</i>	ə:ðɔryty
<i>autumn</i>	ə:t,m
<i>auxiliary</i>	əg'zyljəri
<i>avail</i>	ə'vejl
<i>avarice</i>	ə'wərys
<i>avenue</i>	ə'wɔnju:
<i>await</i>	ə'vejt
<i>awake</i>	ə'vejk
<i>award</i>	ə'wɔ:r,d
<i>aware</i>	ə've:r
<i>away</i>	ə'vej
<i>awe</i>	ə:
<i>awkward</i>	ə:kərd
<i>awoke</i>	ə'wɔuk (awake)
<i>axe</i>	əks
<i>ay</i>	aj (w znac.: tak)
<i>ay</i>	ej (w zn.: zawsze)
<i>azure</i>	ejzə

B.

<i>baa</i>	ba:
<i>babble</i>	bäb,l
<i>babe</i>	bejb
<i>baby</i>	bejby
<i>bachelor</i>	bäczələ
<i>back</i>	bäk
<i>bacon</i>	bejk,n
<i>bad</i>	bäd
<i>bade</i>	bäd (bid)
<i>baffle</i>	bäf,l
<i>bag</i>	bäg
<i>baggage</i>	bägydʒ
<i>bail</i>	bejl
<i>bailiff</i>	bejlyf
<i>bait</i>	bejt
<i>bake</i>	bejk
<i>balance</i>	bäl,ns

<i>balcony</i>	bälkəny
<i>bald</i>	bo:ld
<i>ball</i>	bo:l
<i>ballad</i>	bäləd
<i>balloon</i>	bəlu:n
<i>balm</i>	ba:m
<i>balsam</i>	bo:lsəm
<i>band</i>	bänd
<i>bandage</i>	bändydź
<i>bane</i>	bejn
<i>banish</i>	bänysz
<i>banker</i>	bänkə _r
<i>banquet</i>	bänk _u yt
<i>baptism</i>	bäptyz,m
<i>baptize</i>	bəptajz
<i>bar</i>	ba:r
<i>barbarian</i>	ba:be:rj,n
<i>barbaric</i>	ba: bäryk
<i>barbarism</i>	ba:bəryz,n.
<i>barbarous</i>	ba:bəəs
<i>bard</i>	ba:d
<i>bare</i>	be:r
<i>bargain</i>	ba:rg,n
<i>barge</i>	ba:rdź
<i>bark</i>	ba:rk
<i>barley</i>	ba:ly
<i>barn</i>	ba:n
<i>barometer</i>	bəromytə _r
<i>baron</i>	bär,n
<i>barrel</i>	bär,l
<i>barren</i>	bär,n
<i>barricade</i>	bärykejd
<i>barrier</i>	bärjə _r
<i>base</i>	bejs
<i>bashful</i>	bäsźful
<i>basin</i>	bejs,n
<i>basis</i>	bejsys
<i>basket</i>	ba:skyt
<i>bass</i>	bejs (głos basowy)
<i>bastard</i>	bästə _r d

<i>bath</i>	ba:ð
<i>bathe</i>	bejð
<i>battle</i>	bät,l
<i>bay</i>	bej
<i>bazaar</i>	bəza:r
<i>be</i>	bi:
<i>beach</i>	bi:cz
<i>bead</i>	bi:d
<i>beadle</i>	bi:d,l
<i>beak</i>	bi:k
<i>beam</i>	bi:m
<i>bean</i>	bi:n
<i>bear</i>	be:r
<i>beard</i>	bi:d
<i>beast</i>	bi:st
<i>beat</i>	bi:t
<i>beauty</i>	bj _u :ty
<i>beaver</i>	bi:wə _r
<i>because</i>	by ko:z
<i>beckon</i>	bek,n
<i>become</i>	by kəm
<i>bed</i>	bed
<i>bee</i>	bi:
<i>beech</i>	bi:cz
<i>beef</i>	bi:f
<i>beer</i>	bi:r
<i>before</i>	by fo:r
<i>beggar</i>	begə _r
<i>begin</i>	by gyn
<i>behave</i>	by hejw
<i>behind</i>	by hajnd
<i>behold</i>	by hould
<i>believe</i>	by li:w
<i>bellows</i>	belouz
<i>belly</i>	bely
<i>belong</i>	by lon
<i>below</i>	by lou
<i>bench</i>	bencz
<i>bend</i>	bend
<i>beneath</i>	by ni:ð

<i>benefit</i>	benyfyt
<i>benevolent</i>	by newəl,nt
<i>benign</i>	by najn
<i>benignant</i>	by nygn,nt
<i>bereave</i>	by ri:w
<i>berth</i>	bə _r ð
<i>beseech</i>	by si:cz
<i>bestow</i>	by stou
<i>betray</i>	by trej
<i>between</i>	by t _u :i:n
<i>beware</i>	by u _e :r
<i>beyond</i>	by jond
<i>bible</i>	bajb,l
<i>biblical</i>	byblyk,l
<i>bicycle</i>	bajsyk,l
<i>bid</i>	byd
<i>big</i>	byg
<i>bind</i>	bajnd
<i>birch</i>	bə _r cz
<i>bird</i>	bə _r d
<i>birth</i>	bə _r ð
<i>biscuit</i>	byskyt
<i>bishop</i>	byszəp
<i>bite</i>	bajt
<i>black</i>	bläk
<i>blame</i>	blejm
<i>blaspheme</i>	bläsfi:m
<i>bleach</i>	bli:cz
<i>bleak</i>	bli:k
<i>blemish</i>	blemysz
<i>blew</i>	blu: (blow)
<i>blind</i>	blajnd
<i>blood</i>	bləd
<i>blow</i>	blou
<i>blown</i>	bloun (blow)
<i>blue</i>	blu:
<i>blush</i>	bləsz
<i>board</i>	bo:rd
<i>boast</i>	boust
<i>boat</i>	bout

<i>body</i>	body
<i>bold</i>	bould
<i>bolster</i>	boulstə _r
<i>bolt</i>	boult
<i>bomb</i>	bom
<i>bond</i>	bond
<i>bondage</i>	bondydź
<i>bone</i>	boun
<i>bonnet</i>	bonyt
<i>book</i>	buk
<i>boot</i>	bu:t
<i>bore</i>	bo:r (bear)
<i>born</i>	bo:r,n (urodzony)
<i>borne</i>	bo:r,n (niesiony)
<i>borough</i>	bərou
<i>borrow</i>	borou
<i>bosom</i>	buzəm
<i>both</i>	bouð
<i>bother</i>	boðə _r
<i>bottle</i>	not,l
<i>bottom</i>	bot,m
<i>bough</i>	bau
<i>bought</i>	bo:t (buy)
<i>bounce</i>	bauns
<i>bound</i>	baund (bind)
<i>bow</i>	bou (łuk)
<i>bow</i>	bau (kłaniać się)
<i>bowels</i>	bau,lz
<i>bower</i>	bauə _r
<i>bowl</i>	bau,l
<i>brain</i>	brejn
<i>branch</i>	bra:nsz
<i>brand</i>	bränd
<i>brandy</i>	brändy
<i>brass</i>	bra:s
<i>bravo</i>	bra:wou
<i>breach</i>	bri:cz
<i>bread</i>	bred
<i>breadth</i>	bredð
<i>break</i>	brejk

<i>breakfast</i>	brekfəst
<i>breast</i>	brest
<i>breath</i>	brɛθ
<i>breathe</i>	bri:ð
<i>breeches</i>	bri:czyz
<i>breed</i>	bri:d
<i>breeze</i>	bri:z
<i>brew</i>	bru:
<i>bribe</i>	brajb
<i>bridal</i>	brajd,l
<i>bride</i>	brajd
<i>bridge</i>	brydź
<i>bridle</i>	brajd,l
<i>brief</i>	bri:f
<i>brigade</i>	bry gejd
<i>brigand</i>	bryg,nd
<i>bright</i>	brajt
<i>brilliant</i>	brylj,nt
<i>bring</i>	bryn
<i>British</i>	brytysz
<i>broad</i>	bro:d
<i>broke</i>	brouk (od <i>break</i>)
<i>broken</i>	brouk,n (od <i>break</i>)
<i>brooch</i>	broucz
<i>brook</i>	bruk
<i>broom</i>	bru:m
<i>broth</i>	broθ
<i>brother</i>	brɛðə,r
<i>brought</i>	bro:t (od <i>bring</i>)
<i>brow</i>	brau
<i>brown</i>	braun
<i>bruise</i>	bru:z
<i>brush</i>	bresz
<i>brutal</i>	bru:t,l
<i>bucket</i>	bɛkyt
<i>bud</i>	bɛd
<i>bugle</i>	bju:g,l
<i>build</i>	byld
<i>bulk</i>	bɛlk
<i>bull</i>	bul

<i>bullet</i>	bulyt
<i>bulwark</i>	bul,ə,k
<i>bunch</i>	bɛncz
<i>bundle</i>	bɛnd,l
<i>buoy</i>	boj
<i>buoyant</i>	boj,nt
<i>burden</i>	bə,d,n
<i>burn</i>	bə,n
<i>burst</i>	bə,st
<i>bury</i>	bery
<i>bush</i>	busz
<i>bushel</i>	busz,l
<i>busy</i>	byzy
<i>business</i>	byznəs
<i>bustle</i>	bɛs,l
<i>but</i>	bɛt, bət
<i>butcher</i>	buczə,r
<i>butter</i>	bɛtə,r
<i>button</i>	bɛt,n
<i>buy</i>	baj
<i>by</i>	baj
<i>bye; good-bye</i> gud baj.	

C.

<i>cab</i>	käb
<i>cabbage</i>	käbydź
<i>cabin</i>	käbyn
<i>cabinet</i>	käbynnt
<i>cable</i>	kejb,l
<i>cage</i>	kejdź
<i>cake</i>	kejk
<i>calamity</i>	kə lämyty
<i>calculate</i>	kä kjəlejt
<i>caldron</i>	ko:ldr,n
<i>calf</i>	ka:f
<i>call</i>	ko:l
<i>calm</i>	ka:m
<i>calumny</i>	käləmnny
<i>came</i>	kejm (<i>come</i>)

<i>camel</i>	käm,l
<i>campaign</i>	kəm pejn
<i>canal</i>	kə näl
<i>canary</i>	kə nejry
<i>cancer</i>	ka:nsə,r
<i>candle</i>	känd,l
<i>cane</i>	kejn
<i>cannon</i>	kän,n
<i>canon</i>	kän,n
<i>cant</i>	känt
<i>can't</i>	ka:nt (= <i>can not</i>)
<i>canvass</i>	känwəs
<i>caoutchouc</i>	kauczuk, ku:czuk
<i>capable</i>	kejpəb,l
<i>capacious</i>	kə pejszəs
<i>capacity</i>	kə päsyty
<i>cape</i>	kejp
<i>capital</i>	käpyt,l
<i>caprice</i>	kə pri:s
<i>captain</i>	käpt,n
<i>captive</i>	käptyw
<i>capture</i>	käptjə,r
<i>car</i>	ka:r
<i>card</i>	ka:d
<i>care</i>	ke:r
<i>career</i>	kə ri:r
<i>careless</i>	ke:ləs
<i>caress</i>	kə res
<i>carnage</i>	ka:,nydź
<i>carol</i>	kär,l
<i>carouse</i>	kə rauz
<i>carpenter</i>	ka:,p,ntə,r
<i>carpet</i>	ka:,pyt
<i>carriage</i>	kärydź
<i>carry</i>	käry
<i>cart</i>	ka:r,t
<i>carve</i>	ka:,w
<i>case</i>	kejs
<i>cashier</i>	kə szj:r
<i>cast</i>	ka:st
<i>castle</i>	ka:s,l
<i>casual</i>	käzuəl
<i>catch</i>	käcz
<i>cathedral</i>	kə θi:dr,l
<i>catholic</i>	kəθəlyk
<i>cattle</i>	kät,l
<i>caught</i>	ko:t (<i>catch</i>)
<i>cause</i>	ko:z
<i>caution</i>	ko:sz,n
<i>cautious</i>	ko:szəs
<i>cavalry</i>	kəw,lry
<i>cease</i>	si:s
<i>ceiling</i>	si:lyN
<i>celebrate</i>	selybrejt
<i>celebrity</i>	sy lebrjty
<i>celerity</i>	sy lerjty
<i>cellar</i>	selə,r
<i>cemetery</i>	semytəry
<i>centre</i>	sentə,r
<i>century</i>	sentjəry
<i>certain</i>	sə,t,n
<i>chaff</i>	cza:f
<i>chagrin</i>	szə gri:n
<i>chain</i>	czejn
<i>chair</i>	cze:r
<i>chaise</i>	szejz
<i>chalk</i>	czo:k
<i>challenge</i>	czäl,ndź
<i>chamber</i>	czejmbə,r
<i>champagne</i>	szəm pejn
<i>champion</i>	czämpj,n
<i>chance</i>	cza:ns
<i>chancellor</i>	cza:nsələ,r
<i>chandelier</i>	szändyli:r
<i>chandler</i>	cza:ndlə,r
<i>change</i>	czejndź
<i>channel</i>	czän,l
<i>chap</i>	czäp
<i>chapel</i>	czäp,l
<i>chaplain</i>	czäplyn

<i>chapter</i>	czäptä _r	<i>chose</i>	czouz (<i>choose</i>)
<i>char</i>	cza: _r	<i>chosen</i>	czouz,n (<i>choose</i>)
<i>chare</i>	cze: _r	<i>christen</i>	krys,n
<i>character</i>	käräktä _r	<i>Christ</i>	krajst
<i>charge</i>	cza: _r dź	<i>Christian</i>	krystj,n; kryscz,n
<i>charity</i>	czäryty	<i>Christmas</i>	krysmäš
<i>charm</i>	cza: _r m	<i>chronicle</i>	kronyk,l
<i>chase</i>	czejs	<i>church</i>	czä _r cz
<i>chasten</i>	czejs,n	<i>churn</i>	czä _r n
<i>chastise</i>	czäs tajz	<i>cigar</i>	sy ga: _r
<i>cheap</i>	czy:p	<i>cipher</i>	sajfä _r
<i>cheat</i>	czy:t	<i>circle</i>	sä _r k,l
<i>cheek</i>	czy:k	<i>circuit</i>	sä _r kyt
<i>cheers</i>	czy: _r z	<i>circumstance</i>	sä _r k,mst,ns
<i>cheese</i>	czy:z	<i>citizen</i>	sytyz,n
<i>chemist</i>	kemyst	<i>city</i>	syty
<i>cherish</i>	czerysz	<i>civil</i>	syw,l
<i>cherry</i>	czery	<i>civilisation</i>	sywylaj zejsz,n
<i>chess</i>	czes	<i>claim</i>	klejm
<i>chest</i>	czest	<i>clamour</i>	klämä _r
<i>chestnut</i>	czesnä	<i>claret</i>	kläryt
<i>chevalier</i>	szewä li: _r	<i>clasp</i>	kla:sp
<i>chew</i>	czu:	<i>class</i>	kla:s
<i>chicken</i>	czyk,n	<i>clay</i>	klej
<i>chide</i>	czajd	<i>clean</i>	kli:n
<i>chief</i>	czy:f	<i>cleanly</i>	kli:nly (<i>przysł.</i>)
<i>child</i>	czajld	<i>cleanly</i>	klenly (<i>przym.</i>)
<i>children</i>	czyldr,n	<i>cleanse</i>	klenz
<i>chime</i>	czajm	<i>clear</i>	kli: _r
<i>chimney</i>	czymny	<i>cleave</i>	kli:w
<i>chin</i>	czyn	<i>clemency</i>	klem,nsy
<i>chisel</i>	czyz,l	<i>clench</i>	klencz
<i>chivalry</i>	czyw,lry	<i>clergy</i>	klä _r dży
<i>chocolate</i>	czoklyt	<i>clerical</i>	kleryk,l
<i>choice</i>	czojs	<i>clerk</i>	kla: _r k
<i>choir</i>	k _u aj _r	<i>clever</i>	klewä _r
<i>choke</i>	czouk	<i>climate</i>	klajmyt
<i>cholera</i>	kolä _r ä	<i>climb</i>	klajm
<i>choose</i>	czu:z	<i>cloak</i>	klouk
<i>chord</i>	ko: _r d	<i>clock</i>	klok

<i>close</i>	klous (<i>przym.</i>)	<i>commerce</i>	komä,s
<i>close</i>	klouz (<i>czas.</i>)	<i>commercial</i>	kä mä _r sz,l
<i>closet</i>	klozyt	<i>commission</i>	kä mysz,n
<i>cloth</i>	klo:š	<i>commit</i>	kä myt
<i>cloths</i>	klo:šs	<i>committee</i>	kä myty
<i>clothes</i>	klouðz	<i>commodious</i>	kä moudjäs
<i>clothe</i>	klouð	<i>common</i>	kom,n
<i>cloud</i>	klaud	<i>communicate</i>	kä mju:nykejt
<i>clown</i>	klaun	<i>companion</i>	k,m pänj,n
<i>coach</i>	koucz	<i>company</i>	kəmpəny
<i>coal</i>	koul	<i>compare</i>	k,m pe: _r
<i>coarse</i>	ko: _r s	<i>comparison</i>	k,m pärys,n
<i>coast</i>	koust	<i>compel</i>	klm pel
<i>coat</i>	kout	<i>complain</i>	k,m plejn
<i>cockswain</i>	koks,n	<i>complaint</i>	k,m plejnt
<i>coffee</i>	kofy	<i>complete</i>	k,m pli:t
<i>coincide</i>	kouynsajd	<i>compliance</i>	k,m plaj,ns
<i>cold</i>	kould	<i>compliment</i>	kompłym,nt (<i>rzecz.</i>)
<i>collar</i>	kolä _r	<i>compliment</i>	kompły'ment (<i>czas.</i>)
<i>colleague</i>	kə li:g (<i>czas.</i>)	<i>comply</i>	k,m plaj
<i>colleague</i>	koli:g (<i>rzecz.</i>)	<i>compose</i>	k,m pouz
<i>collect</i>	kə lekt (<i>czas.</i>)	<i>composition</i>	kompə zysz,n
<i>collection</i>	kə leksz,n	<i>compromise</i>	kompřəmajz
<i>college</i>	kolydź	<i>conceal</i>	k,nisi:l
<i>collision</i>	kə lyź,n	<i>conceit</i>	k,nisi:t
<i>colloquial</i>	kə louk _{uj} ,l	<i>conceive</i>	k,nisi:w
<i>colonel</i>	kə _r ,n,l	<i>concern</i>	k,n sä _r n
<i>colony</i>	koləny	<i>condemn</i>	k,nidem
<i>colour</i>	kələ _r	<i>condition</i>	k,nidysz,n
<i>column</i>	kol,m	<i>conduct</i>	kondäkt (<i>rzecz.</i>)
<i>comb</i>	koum	<i>conduct</i>	k,n'däkt (<i>czas.</i>)
<i>combat</i>	kombät	<i>confer</i>	k,nifä _r
<i>combine</i>	k,m bajn	<i>conference</i>	konfär,ns
<i>come</i>	kəm	<i>confess</i>	k,nifes
<i>comely</i>	kəmly	<i>confide</i>	k,nifajd
<i>comfort</i>	kəmfät	<i>confidence</i>	konfyd,ns
<i>comic</i>	komyk	<i>confine</i>	k,nifajn
<i>command</i>	kä ma:nd	<i>confirm</i>	k,nifä _r m
<i>commence</i>	kä mens	<i>conflict</i>	konflykt
<i>commend</i>	kä mend	<i>confound</i>	k,n'faund

<i>confuse</i>	k,n fju:z
<i>confusion</i>	k,n fju:z,n
<i>congratulate</i>	k,n grätjəlejt
<i>congregation</i>	kongry gejsz,n
<i>Congress</i>	kongrys
<i>conjure</i>	k,n dzu:ɾ
<i>connect</i>	kə nekt
<i>conquer</i>	konkəɾ
<i>conquest</i>	konkəyst
<i>conscience</i>	konsz,ns
<i>conscious</i>	konszəs
<i>consent</i>	k,n sent
<i>consequence</i>	konsykəns
<i>conserve</i>	k,n sə,w
<i>consider</i>	k,n sydəɾ
<i>considerable</i>	k,n sydəɾəb,l
<i>consist</i>	k,n syst
<i>console</i>	k,n soul
<i>conspiracy</i>	k,n spyrəsy
<i>conspire</i>	k,n spaj,
<i>constant</i>	konst,nt
<i>construct</i>	k,n strəkt
<i>consult</i>	k,n selt
<i>consume</i>	k,n sju:m
<i>consumption</i>	k,n səmpsɿz,n
<i>contact</i>	kontəkt
<i>contagious</i>	k,n tejdžəs
<i>contain</i>	k,n tejn
<i>contemplate</i>	kont,mplejt
<i>contempt</i>	k,n temp
<i>contend</i>	k,n tend
<i>content</i>	k,n tent
<i>continue</i>	k,n tynju
<i>contrary</i>	kontrəry
<i>contrive</i>	k,n trajw
<i>control</i>	k,n troul
<i>convenient</i>	k,n wi:nj,nt
<i>conversation</i>	konwəɾ sejsz,n
<i>convey</i>	k,n wej

<i>convince</i>	k,n wyns
<i>cook</i>	kuk
<i>cool</i>	ku:l
<i>copious</i>	koupjəs
<i>copper</i>	kopəɾ
<i>copy</i>	kopy
<i>cordial</i>	ko:ɾ,dj,l
<i>cork</i>	ko:ɾ,k
<i>corn</i>	ko:ɾ,n
<i>corner</i>	ko:ɾ,nəɾ
<i>correct</i>	kə rekt
<i>correspond</i>	koryspond
<i>corrupt</i>	kə rəpt
<i>cost</i>	kost
<i>costume</i>	kostjum
<i>cottage</i>	kotydz
<i>couch</i>	kaucz
<i>cough</i>	kof
<i>could</i>	kud (can)
<i>council</i>	kauns,l
<i>counsel</i>	kauns,l
<i>count</i>	kaunt
<i>countenance</i>	kaunt,n,ns
<i>country</i>	kentry
<i>couple</i>	kəp,l
<i>courage</i>	kerydz
<i>course</i>	ko:ɾ,s
<i>court</i>	ko:ɾ,t
<i>courtesy</i>	ko:ɾ,tysy (grzecz- ność)
<i>courtesy</i>	kəɾ,tysy (ukłon)
<i>courtier</i>	ko:ɾ,tjəɾ
<i>cousin</i>	kəz,n
<i>cover</i>	kəwəɾ
<i>cow</i>	kau
<i>coward</i>	kauəɾ,d
<i>cradle</i>	krejd,l
<i>craft</i>	kra:ft
<i>cravat</i>	krə wät

<i>cream</i>	kri:m
<i>create</i>	krylejt
<i>creation</i>	kry ejsz,n
<i>creature</i>	kri:tjəɾ
<i>credible</i>	kredyb,l
<i>credit</i>	kredyt
<i>credulity</i>	kre dju:lyty
<i>credulous</i>	kredjələs
<i>creep</i>	kri:p
<i>crew</i>	kru:
<i>crime</i>	krajm
<i>criminal</i>	krym,n,l
<i>crisis</i>	krajsys
<i>critic</i>	krytyk
<i>crooked</i>	kru:kyd
<i>crouch</i>	kraucz
<i>crow</i>	krou
<i>crowd</i>	kraud
<i>crown</i>	kraun
<i>cruel</i>	kru:yl
<i>crumb</i>	krəm
<i>cry</i>	kraj
<i>crystal</i>	kryst,l
<i>cuckoo</i>	kuku:
<i>cup</i>	kəp
<i>cupboard</i>	kəbəɾ,d
<i>curate</i>	kju:ryt
<i>cur</i>	kəɾ
<i>cure</i>	kju:ɾ
<i>curiosity</i>	kju:ɾ rjosyty
<i>curl</i>	kəɾ,l
<i>curse</i>	kəɾ,s
<i>curtain</i>	kəɾ,t,n
<i>cushion</i>	kusz,n
<i>custom</i>	kəst,m
<i>cut</i>	kət
<i>cypress</i>	sajprys
<i>czar</i>	za:ɾ
<i>czarina</i>	zə ri:nə

D.

<i>daily</i>	dejly
<i>damage</i>	dämydz
<i>damn</i>	däm
<i>damnation</i>	dämnejsz,n
<i>dance</i>	da:ns
<i>danger</i>	dejndžəɾ
<i>Danish</i>	dejnyysz
<i>dare</i>	de:ɾ
<i>dark</i>	da:ɾ,k
<i>darling</i>	da:ɾ lyn
<i>date</i>	dejt
<i>daughter</i>	do:təɾ
<i>dawn</i>	do:n
<i>day</i>	dej
<i>dead</i>	ded
<i>deaf</i>	def
<i>deal</i>	di:l
<i>dealt</i>	delt (deal)
<i>dean</i>	di:n
<i>dear</i>	di:ɾ
<i>dearth</i>	dəɾ,θ
<i>death</i>	deθ
<i>debt</i>	det
<i>decease</i>	dy si:s
<i>deceit</i>	dy si:t
<i>deceive</i>	dy si:w
<i>decent</i>	di:s,nt
<i>decide</i>	dy sajd
<i>decision</i>	dy syž,n
<i>declare</i>	dy kle:ɾ
<i>decline</i>	dy klajn
<i>decrease</i>	dy kri:s
<i>deem</i>	di:m
<i>deep</i>	di:p
<i>deer</i>	di:ɾ
<i>defeat</i>	dy fi:t
<i>defect</i>	dy fekt

<i>defence</i>	dy fens
<i>defend</i>	dy fend
<i>defiance</i>	dy faj,ns
<i>deficiency</i>	dy fysz,nsy
<i>definite</i>	defynyt
<i>degrade</i>	dy grejd
<i>degree</i>	dy gri:
<i>deign</i>	dejn
<i>deject</i>	dy dżekt
<i>delay</i>	dy lej
<i>delicate</i>	delykyt
<i>delicious</i>	dy lyszəs
<i>delight</i>	dy lajt
<i>deliver</i>	dy lywə _r
<i>deluge</i>	deljudż
<i>delusion</i>	dy lu:ż,n
<i>demand</i>	dy ma:nd
<i>demon</i>	di:m,n
<i>denial</i>	dy naj,l
<i>dense</i>	dens
<i>deny</i>	dy naj
<i>depart</i>	dy pa:rt
<i>depend</i>	dy pend
<i>descend</i>	dy send
<i>describe</i>	dy skrajb
<i>desert</i>	dezət (rzecz.)
<i>desert</i>	dy zə _r t (czas.)
<i>deserve</i>	dy zə _r w
<i>design</i>	dy zajn
<i>desire</i>	dy zaj _r
<i>desolate</i>	desolyt (przym.)
<i>despair</i>	dy spe:r
<i>desperate</i>	despəryt
<i>despise</i>	dy spajz
<i>despot</i>	despot
<i>destination</i>	desty nejsz,n
<i>destine</i>	dest,n
<i>destiny</i>	destyny
<i>destitute</i>	destytjut
<i>destroy</i>	dy stroj

<i>detail</i>	di:tejl
<i>detain</i>	dy tejn
<i>determine</i>	dy tə _r ,m,n
<i>develop</i>	dy weləp
<i>device</i>	dy wajz
<i>devil</i>	dew,l
<i>devise</i>	dy wajz
<i>devotion</i>	dy wousz,n
<i>devour</i>	dy wau _r
<i>dew</i>	dju:
<i>diadem</i>	dajədəm
<i>dialogue</i>	dajəlog
<i>diamond</i>	dajm,nd
<i>dice</i>	dajs
<i>dictionary</i>	dyksz,nəry
<i>die</i>	daj
<i>diet</i>	dajyt
<i>differ</i>	dyfə _r
<i>difference</i>	dyfer,ns
<i>difficult</i>	dyfykəlt
<i>dig</i>	dyg
<i>digest</i>	dy dżest
<i>dignity</i>	dygnyty
<i>diligence</i>	dylydż,ns
<i>diminish</i>	dy mynysz
<i>dine</i>	dajn
<i>dinner</i>	dynə _r
<i>direct</i>	dy rekt
<i>disaster</i>	dy za:ste _r
<i>discern</i>	dy sə _n
<i>discharge</i>	dys cza:dż
<i>disciple</i>	dy sajp,l
<i>discover</i>	dys kəwə _r
<i>disease</i>	dy zi:z
<i>disgrace</i>	dyz grejs
<i>disguise</i>	dyz gajz
<i>disgust</i>	dyz gest
<i>dishonest</i>	dyz onyst
<i>dishonour</i>	dyz onə _r
<i>dislike</i>	dys lajk

<i>dismal</i>	dyzm,l
<i>dismiss</i>	dys mys
<i>disorder</i>	dyz o:rdə _r
<i>dispose</i>	dys pouz
<i>dispute</i>	dys pju:t
<i>dissent</i>	dy sent
<i>disolve</i>	dy solw
<i>dissuade</i>	dy s _u ejd
<i>distance</i>	dyst,ns
<i>distinguish</i>	dy styng _u ysz
<i>distress</i>	dy stres
<i>divers</i>	dajwə _r s
<i>divert</i>	dy wə _r t
<i>divide</i>	dy wajd
<i>divine</i>	dy wajn
<i>divinity</i>	dy wynyty
<i>division</i>	dy wyż,n
<i>do</i>	du:
<i>doll</i>	dol
<i>domestic</i>	də mestyk
<i>done</i>	dən (od czas. do)
<i>doom</i>	du:m
<i>door</i>	do: _r
<i>double</i>	dəb,l
<i>doubt</i>	daut
<i>dough</i>	dou
<i>dove</i>	dew
<i>down</i>	daun
<i>dozen</i>	dəz,n
<i>drachm</i>	dräm
<i>draft</i>	dra:ft
<i>dragon</i>	dräg,n
<i>dragoon</i>	drägu:n
<i>drama</i>	dra:mə
<i>draught</i>	dra:ft
<i>draw</i>	dro:
<i>drawn</i>	dro:n
<i>dread</i>	dred
<i>dream</i>	dri:m
<i>dreamt</i>	dremt

<i>dreary</i>	dri:ry
<i>drew</i>	dru:
<i>drive</i>	drajw
<i>driven</i>	dryw,n
<i>droll</i>	droul
<i>drove</i>	drouw
<i>drown</i>	draun
<i>dry</i>	draj
<i>duchess</i>	dəcysz
<i>due</i>	dju:
<i>dug</i>	dəg
<i>duke</i>	dju:k
<i>dumb</i>	dəm
<i>dupe</i>	dju:p
<i>during</i>	dju:ry _n
<i>duty</i>	dju:ty
<i>dwarf</i>	d _u o: _r f
<i>dye</i>	daj
<i>dynasty</i>	dynəsty

E.

<i>each</i>	i:cz
<i>eager</i>	i:gə _r
<i>eagle</i>	i:g,l
<i>ear</i>	i: _r
<i>earl</i>	ə _r l
<i>early</i>	ə _r ly
<i>earn</i>	ə _r n
<i>earnest</i>	ə _r nyst
<i>earth</i>	ə _r θ
<i>ease</i>	i:z
<i>east</i>	i:st
<i>Easter</i>	i:stə _r
<i>easy</i>	i:zy
<i>eat</i>	i:t
<i>eat (ate)</i>	ejt, et (cz. przeszły)
<i>echo</i>	ekou
<i>economy</i>	y konəmy
<i>edge</i>	edż

<i>edition</i>	y dysz,n
<i>editor</i>	edyt _r
<i>educate</i>	edjuejt
<i>effect</i>	y fekt
<i>effort</i>	ef _r .t
<i>eight</i>	ejt
<i>eighth</i>	ejt ^o
<i>either</i>	ajd _r , i:d _r
<i>ejaculate</i>	y dzäkjulejt
<i>eject</i>	y dzekt
<i>elbow</i>	elbou
<i>elegant</i>	elyg,nt
<i>element</i>	el,m,nt
<i>elephant</i>	elyf,nt
<i>elevate</i>	elywejt
<i>eleven</i>	y lew,n
<i>eloquence</i>	eläk _u əns
<i>else</i>	els
<i>embark</i>	ym ba:,k
<i>embarrass</i>	ym bärəs
<i>embrace</i>	ym brejs
<i>eminent</i>	em,n,nt
<i>emotion</i>	y mousz,n
<i>emperor</i>	emp _r ə _r
<i>empire</i>	empaj _r
<i>employ</i>	ym ploj
<i>empty</i>	empy
<i>enable</i>	yn ejb,l
<i>end</i>	end
<i>endeavour</i>	yn dew _r
<i>endure</i>	yn dju: _r
<i>enemy</i>	enymy
<i>energy</i>	en _r .dzy
<i>engage</i>	yn gejdż
<i>engine</i>	endż,n
<i>engineer</i>	endżyni: _r
<i>English</i>	yn glysz
<i>enjoy</i>	yn dzoj
<i>enough</i>	y n _r ɛf
<i>ensue</i>	yn sju:

<i>enter</i>	ent _r
<i>enterprise</i>	ent _r prajz
<i>entertain</i>	ent _r tejn
<i>enthusiasm</i>	yn θu:zjāz,m
<i>entire</i>	yn taj _r
<i>entrance</i>	entr,ns
<i>entreat</i>	yn tri:t
<i>envelop</i>	yn weləp (czas.)
<i>envelope</i>	enwəlop (rzecz.)
<i>environs</i>	yn wajr,nz,
	enwyr,nz
<i>envy</i>	enwy
<i>episcopal</i>	y pyskəp,l
<i>equal</i>	i:k _u əl
<i>equality</i>	yik _u olyty
<i>err</i>	ə _r
<i>error</i>	er _r
<i>escape</i>	y skejp
<i>especial</i>	y spesz,l
<i>esquire</i>	y sk _u aj _r
<i>essay</i>	esej
<i>essential</i>	y sensz,l
<i>establish</i>	y stāblysz
<i>estate</i>	y stejt
<i>esteem</i>	y sti:m
<i>eternal</i>	y t _r .n,l
<i>eternity</i>	y t _r .nyty
<i>eve</i>	i:w
<i>even</i>	i:w,n
<i>evening</i>	i:w _n
<i>ever</i>	ew _r
<i>every</i>	ewry
<i>evidence</i>	ewyd,ns
<i>evil</i>	i:w,l
<i>exact</i>	yg zäkt
<i>exaggerate</i>	yg zädżärejt
<i>exalt</i>	yg zo:lt
<i>examine</i>	yg zäm,n
<i>example</i>	yg za:mp,l
<i>exceed</i>	yk si:d

<i>excellent</i>	eks,l,nt
<i>except</i>	yk sept
<i>exchange</i>	yks czejndż
<i>excite</i>	yk sajt
<i>exclaim</i>	yks klejm
<i>excursion</i>	yks k _r .sz,n
<i>excuse</i>	yks kju:s (rzecz.)
<i>excuse</i>	yks kju:z (czas.)
<i>execute</i>	eksykju:t
<i>exempt</i>	yg zemt
<i>exercise</i>	eksəsajz
<i>exertion</i>	yg z _r .sz,n
<i>exhaust</i>	yg zo:st
<i>exhibit</i>	yg zybyt
<i>exile</i>	eksajl, egzajl
<i>exist</i>	yg zyst
<i>expect</i>	yk spekt
<i>expense</i>	yk spens
<i>experience</i>	yk spi:rj,ns
<i>expire</i>	yk spaj _r
<i>explain</i>	yks plejn
<i>extol</i>	yks toul
<i>extract</i>	eksträkt (rzecz.)
<i>extract</i>	yks träkt (czas.)
<i>extravagant</i>	yk strāwəg,nt
<i>extreme</i>	yk stri:m
<i>extremity</i>	yk stremyty
<i>exult</i>	yg z _r elt
<i>eye</i>	aj

F.

<i>fable</i>	fej _r .l
<i>face</i>	fejs
<i>facility</i>	f _r əsylyty
<i>faculty</i>	fäk,ly
<i>fail</i>	fejl
<i>failure</i>	fejlj _r
<i>fain</i>	fejn
<i>faint</i>	fejnt

<i>fair</i>	fe: _r
<i>faith</i>	fej ^o
<i>falcon</i>	fo:k,n
<i>fall</i>	fo:l
<i>fallen</i>	fo:l,n
<i>fallacious</i>	f _r əlejszəs
<i>false</i>	fo:ls
<i>falter</i>	fo:lt _r
<i>fame</i>	fej _m
<i>familiar</i>	f _r əmylj _r
<i>family</i>	fämyly
<i>famine</i>	fäm,n
<i>famish</i>	fämysz
<i>famous</i>	fej _m əs
<i>fancy</i>	fänsy
<i>far</i>	fa: _r
<i>fare</i>	fe: _r
<i>farm</i>	fa: _r .m
<i>fashion</i>	fäs _r .n
<i>fast</i>	fa:st
<i>fasten</i>	fa:s,n
<i>fatal</i>	feit,l
<i>fate</i>	feit
<i>father</i>	fa:d _r
<i>fathom</i>	fäd,m
<i>fatigue</i>	f _r əti:g
<i>fault</i>	fo:lt
<i>favour</i>	fejw _r
<i>favourite</i>	fejw _r yt
<i>fear</i>	fi: _r
<i>feast</i>	fi:st
<i>feat</i>	fi:t
<i>feather</i>	fed _r
<i>feature</i>	fi:tj _r
<i>feeble</i>	fi:b,l
<i>feed</i>	fi:d
<i>feel</i>	fi:l
<i>feign</i>	fej _n
<i>fellow</i>	felou
<i>female</i>	fi:mej _r

<i>ferocious</i>	fəˈrɒʊszəs	<i>flourish</i>	flɛrɪsz
<i>ferocity</i>	fəˈrɒʊsɪtɪ	<i>flow</i>	fləʊ
<i>fertile</i>	fəˈtɪl, fəˈtʌɪl	<i>flower</i>	flaʊə
<i>festival</i>	fɛstɪvəl	<i>flown</i>	flaʊn (<i>fly</i>)
<i>fever</i>	fiːwə	<i>fluent</i>	fluːənt
<i>few</i>	fjuː	<i>flute</i>	flu:t
<i>fidelity</i>	fɪˈdɛlɪtɪ	<i>fly</i>	flaɪ
<i>field</i>	fi:ld	<i>foam</i>	fəʊm
<i>fiend</i>	fi:nd	<i>foe</i>	fəʊ
<i>fierce</i>	fiːs	<i>fog</i>	fɒg
<i>fiery</i>	fajəri	<i>fold</i>	fəʊld
<i>fight</i>	fajt	<i>folk</i>	fəʊk
<i>figure</i>	fygə	<i>follow</i>	fəˈləʊ
<i>filch</i>	fɪlʃ	<i>fond</i>	fɒnd
<i>final</i>	fajnl	<i>food</i>	fu:d
<i>find</i>	fajnd	<i>fool</i>	fu:l
<i>fine</i>	fajn	<i>foot</i>	fut
<i>finger</i>	ˈfɪŋgə	<i>for</i>	fɔː, fə
<i>finish</i>	fɪnɪʃ	<i>forage</i>	fɔːrɪdʒ
<i>finite</i>	fajnaɪt	<i>forbear</i>	fəˈbeɪə
<i>fir</i>	fə	<i>forbid</i>	fəˈbɪd
<i>fire</i>	fajə	<i>force</i>	fɔːs
<i>firm</i>	fərm	<i>ford</i>	fɔːd
<i>first</i>	fɜːst	<i>forehead</i>	fɔːrɪd
<i>flame</i>	fleɪm	<i>foreign</i>	fɔːn
<i>flask</i>	flaːsk	<i>foremost</i>	fɔːmɒst
<i>flavour</i>	ˈfleɪwə	<i>forenoon</i>	fɔːnuːn
<i>flea</i>	fiː	<i>forest</i>	fɔːrɪst
<i>flee</i>	fliː	<i>forfeit</i>	fɔːfɪt
<i>fleet</i>	fli:t	<i>forge</i>	fɔːdʒ
<i>flew</i>	fluː (<i>fly</i>)	<i>forget</i>	fəˈɡet
<i>flight</i>	flaɪt	<i>forgive</i>	fəˈɡɪv
<i>flinch</i>	flɪnʃ	<i>fork</i>	fɔːk
<i>fling</i>	flɪŋ	<i>form</i>	fɔːm
<i>float</i>	fləʊt	<i>former</i>	fɔːmə
<i>flood</i>	fləd	<i>formidable</i>	fɔːmɪdəbəl
<i>floor</i>	flɔː	<i>forsake</i>	fəˈseɪk
<i>florin</i>	flɔːn	<i>forth</i>	fɔːð
<i>flour</i>	flaʊ	<i>fortnight</i>	fɔːtnaɪt

<i>fortress</i>	fɔːtrɪs	<i>fugitive</i>	fjuːdʒɪtɪv
<i>fortune</i>	fɔːtʃn	<i>full</i>	ful
<i>forward</i>	fɔːwəd	<i>fume</i>	fju:m
<i>foster</i>	fɒstə	<i>funeral</i>	fju:nərəl
<i>fought</i>	fɔ:t (<i>fight</i>)	<i>fur</i>	fə
<i>foul</i>	faʊl	<i>furious</i>	fju:rjəs
<i>found</i>	faʊnd (<i>find</i>)	<i>furnace</i>	fəˈnɪs
<i>fountain</i>	faʊntn	<i>furniture</i>	fəˈnɪtʃə
<i>four</i>	fɔː	<i>fury</i>	fju:ri
<i>fowl</i>	faʊl	<i>future</i>	fju:tʃə
<i>fragile</i>	frædʒl		
<i>fragment</i>	fræɡm,nt		
<i>frame</i>	freɪm		
<i>fraud</i>	fro:d		
<i>free</i>	friː		
<i>freeze</i>	fri:z		
<i>freight</i>	freɪt		
<i>french</i>	frɛnz		
<i>frequent</i>	fri:kwənt		
<i>friar</i>	fraɪə		
<i>Friday</i>	fraɪdɪ		
<i>friend</i>	frend		
<i>frigate</i>	fryɡɪt		
<i>fright</i>	fraɪt		
<i>frighten</i>	fraɪt, n		
<i>frigid</i>	frydʒɪd		
<i>fringe</i>	fryndʒ		
<i>frivolous</i>	fryvələs		
<i>frolic</i>	frolɪk		
<i>from</i>	frɒm, frəm		
<i>front</i>	frent		
<i>frontier</i>	frentjə		
<i>frost</i>	frost		
<i>froth</i>	froð		
<i>frown</i>	fraʊn		
<i>froze</i>	frouz (<i>freeze</i>)		
<i>frozen</i>	frouz, n		
<i>frugal</i>	fru:g, l		
<i>fruit</i>	fru:t		
<i>fuel</i>	fju:əl		

G.

<i>gabble</i>	ɡæb, l
<i>gable</i>	ɡeɪb, l
<i>Gaelic</i>	ɡeɪljɪk
<i>gain</i>	ɡeɪn
<i>gale</i>	ɡeɪl
<i>gallant</i>	ɡæl, nt (dzielny)
<i>gallant</i>	ɡælənt (galant)
<i>gallop</i>	ɡæləp
<i>gallows</i>	ɡæləʊz
<i>game</i>	ɡeɪm
<i>gaol</i>	dʒeɪl
<i>garden</i>	ɡɑːd, n
<i>garrison</i>	ɡærɪs, n
<i>garter</i>	ɡɑːtə
<i>gasp</i>	ɡɑːsp
<i>gate</i>	ɡeɪt
<i>gather</i>	ɡæðə
<i>gaunt</i>	ɡoːnt, ɡɑːnt
<i>gauge</i>	ɡeɪdʒ
<i>gave</i>	ɡeɪv (<i>give</i>)
<i>gay</i>	ɡeɪ
<i>gaze</i>	ɡeɪz
<i>gazette</i>	ɡæzɪt
<i>geese</i>	ɡiːs (<i>goose</i>)
<i>gem</i>	dʒɛm
<i>gender</i>	dʒɛndə
<i>general</i>	dʒɛnərəl

<i>generous</i>	dženərəs
<i>genius</i>	dzi:njəs
<i>genteel</i>	džen ti:l
<i>gentility</i>	džen tylyty
<i>gentle</i>	džent,l
<i>genuine</i>	dženjuyn
<i>geography</i>	dzy ogrəfy
<i>German</i>	džə,m,n
<i>gesture</i>	džestjə,r
<i>get</i>	get
<i>ghastly</i>	ga:stly
<i>ghost</i>	goust
<i>giant</i>	džaj,nt
<i>gibbet</i>	dzybyt
<i>giddy</i>	gydy
<i>gift</i>	gyt
<i>gigantic</i>	džaj gäntyk
<i>gild</i>	gyld
<i>gin</i>	džyn
<i>ginger</i>	džyndžə,r
<i>gipsy</i>	džypsy
<i>gird</i>	gə,d
<i>girdle</i>	gə,d,l
<i>girl</i>	gə,l
<i>give</i>	gyw
<i>given</i>	gyw,n
<i>glad</i>	gläd
<i>glance</i>	gla:ns
<i>glass</i>	gla:s
<i>glimpse</i>	glymps
<i>globe</i>	gloub
<i>gloom</i>	glu:m
<i>glorious</i>	glo:rjəs
<i>glory</i>	glo:ry
<i>gloss</i>	glos
<i>glove</i>	gləw
<i>glow</i>	glou
<i>gnash</i>	näsz
<i>gnat</i>	nät
<i>gnaw</i>	no:

<i>go</i>	gou
<i>goal</i>	goul
<i>goat</i>	gout
<i>god</i>	god
<i>gold</i>	gould
<i>gone</i>	gon (go)
<i>good</i>	gud
<i>goose</i>	gu:s
<i>gooseberry</i>	guzbəriy
<i>gorge</i>	go:dž
<i>gospel</i>	gosp,l
<i>gossip</i>	gosyp
<i>gout</i>	gaut
<i>govern</i>	gewə,n
<i>government</i>	gewə,m,nt
<i>gown</i>	gaun
<i>grace</i>	grejs
<i>gracious</i>	grejszəs
<i>gradual</i>	grädjuəl
<i>grammar</i>	grämə,r
<i>grand</i>	gränd
<i>grandfather</i>	gränfa:ðə,r
<i>grant</i>	gra:nt
<i>grapes</i>	grejps
<i>graphic</i>	gräfyk
<i>grasp</i>	gra:sp
<i>grass</i>	gra:s
<i>gratify</i>	grätyfaj
<i>gratitude</i>	grätytju:d
<i>grave</i>	grejw
<i>gravel</i>	gräw,l
<i>gravity</i>	gräwyty
<i>gravy</i>	grejwy
<i>gray</i>	grej
<i>graze</i>	grejz
<i>grease</i>	gri:s
<i>great</i>	grejt
<i>Greek</i>	gri:k
<i>greedy</i>	gri:dy
<i>green</i>	gri:n

<i>greet</i>	gri:t
<i>grenadier</i>	grenə di:r
<i>grew</i>	gru: (grow)
<i>grey</i>	grej
<i>grief</i>	gri:f
<i>grieve</i>	gri:w
<i>grind</i>	grajnd
<i>grindstone</i>	grajndstoun,
	grynstən

<i>gripe</i>	grajp
<i>groan</i>	groun
<i>grocer</i>	grouə,r
<i>groom</i>	gru:m
<i>grope</i>	group
<i>gross</i>	grous
<i>ground</i>	ground
<i>group</i>	gru:p
<i>grovel</i>	grow,l
<i>grow</i>	grou
<i>growl</i>	graul
<i>grown</i>	groun (grow)
<i>growth</i>	grouθ
<i>grudge</i>	grədž
<i>guard</i>	ga:rd
<i>guess</i>	ges
<i>guest</i>	gest
<i>guide</i>	gajd
<i>guilt</i>	gylt
<i>guinea</i>	gyny

H.

<i>habit</i>	häbyt
<i>hail</i>	hejl
<i>hair</i>	he:r
<i>half</i>	ha:f
<i>halfpenny</i>	hejp,ny
<i>halfpence</i>	hejp,ns
<i>hall</i>	ho:l
<i>hallelujah</i>	hälylu:jə

<i>hallo, halloa</i>	həlou
<i>halloo</i>	həlu:
<i>halt</i>	ho:lt
<i>hammer</i>	hämə,r
<i>hand</i>	händ
<i>handkerchief</i>	hänkə,czyf
<i>handle</i>	händ,l
<i>handsome</i>	häns,m
<i>hang</i>	hän
<i>happen</i>	häp,n
<i>happy</i>	häpy
<i>harass</i>	härəs
<i>harbour</i>	ha:r,bə,r
<i>hard</i>	ha:r,d
<i>hare</i>	he:r
<i>harm</i>	ha:r,m
<i>harmonic</i>	ha:r monyk
<i>harmony</i>	ha:r,məny
<i>harness</i>	ha:r,nys
<i>harp</i>	ha:r,p
<i>harvest</i>	ha:r,wyst
<i>haste</i>	hejst
<i>hasten</i>	hejs,n
<i>hate</i>	hejt
<i>hatred</i>	hejtryd
<i>haughty</i>	ho:ty
<i>haunch</i>	ho:nsz, ha:nsz
<i>haunt</i>	ho:nt, ha:nt
<i>have</i>	häw, həw, əw, w
<i>haven</i>	hejw,n
<i>havoc</i>	häwək
<i>hawk</i>	ho:k
<i>hay</i>	hej
<i>hazard</i>	həzəd
<i>hazel</i>	hejz,l
<i>he</i>	hi:, hi
<i>head</i>	hed
<i>health</i>	helθ
<i>heap</i>	hi:p
<i>hear</i>	hi:r

<i>heard</i>	hə:d (hear)	<i>hire</i>	hajr
<i>hearken</i>	ha:k,n	<i>historian</i>	hys to:rij,n
<i>hearse</i>	hə:s	<i>historical</i>	hys toryk,l
<i>heart</i>	ha:t	<i>history</i>	hystəry
<i>hearth</i>	ha:r,θ	<i>hither</i>	hyðə,r
<i>heat</i>	hi:t	<i>hive</i>	hajw
<i>heath</i>	hi:θ	<i>hoard</i>	ho:d
<i>heathen</i>	hi:ð,n	<i>hoarse</i>	ho:s
<i>heaven</i>	hew.n	<i>hold</i>	hould
<i>heavy</i>	hewy	<i>hole</i>	houl
<i>hedge</i>	hedʒ	<i>holiday</i>	holydej
<i>heed</i>	hi:d	<i>hollow</i>	holou
<i>heel</i>	hi:l	<i>holy</i>	houly
<i>height</i>	hajt	<i>homage</i>	homydʒ
<i>heinous</i>	hejnəs	<i>home</i>	houm
<i>heir</i>	e:r	<i>honest</i>	onyst
<i>held</i>	held (hold)	<i>honey</i>	həny
<i>hence</i>	hens	<i>honour</i>	onə,r
<i>her</i>	hə,r	<i>hood</i>	hud
<i>herald</i>	her,ld	<i>hook</i>	huk
<i>herb</i>	hə,b	<i>hoop</i>	hu:p
<i>here</i>	hi:r	<i>hope</i>	houp
<i>hereditary</i>	hə'redɪtəri	<i>horizon</i>	hə'rajz,n
<i>heritage</i>	herytydʒ	<i>horn</i>	ho:n
<i>hermit</i>	hə,myt	<i>horrible</i>	horyb,l
<i>hero</i>	hi:rou	<i>horrid</i>	horyd
<i>heroic</i>	hy'rouyk	<i>horror</i>	horə,r
<i>heroism</i>	herouyz,m	<i>horse</i>	ho:s
<i>herring</i>	heryn	<i>hospitable</i>	hospytəb,l
<i>hesitate</i>	hezɪtejt	<i>host</i>	houst
<i>hew</i>	hju:	<i>hostess</i>	houstys
<i>hiccough</i>	hykəp	<i>hostile</i>	host,l
<i>hid</i>	hyd (hide)	<i>hostility</i>	hostɪlyty
<i>hide</i>	hajd	<i>hostler</i>	oslə,r
<i>hideous</i>	hydʒəs	<i>hotel</i>	hou tel
<i>high</i>	haj	<i>hound</i>	haund
<i>hinder</i>	hyndə,r	<i>hour</i>	au,r
<i>hindrance</i>	hyndr,ns	<i>house</i>	haus
<i>hinge</i>	hyndʒ	<i>houses</i>	hauzyz (house)

<i>hover</i>	howə,r	<i>immediate</i>	y mi:dʒyt
<i>how</i>	hau	<i>immense</i>	y mens
<i>howl</i>	haul	<i>impatient</i>	y mpɛjsz,nt
<i>hue</i>	hju:	<i>impeach</i>	y mpi:cz
<i>hug</i>	hæg	<i>impediment</i>	y mped,m,nt
<i>huge</i>	hju:dʒ	<i>imperial</i>	y mpi:rjəl
<i>human</i>	hju:m,n	<i>impertinent</i>	y mpə:t,n,nt
<i>humane</i>	hju mejn	<i>impetuous</i>	y mpetjuəs
<i>humanity</i>	hju mänyty	<i>implore</i>	y mplo:r
<i>humble</i>	həmb,l	<i>imply</i>	y mplaj
<i>humiliate</i>	hju myljejt	<i>important</i>	y mpo:t,nt
<i>humility</i>	hju mylyty	<i>impose</i>	y mpouz
<i>humour</i>	ju:mə,r	<i>impossible</i>	y mposyb,l
<i>hundred</i>	hændryd	<i>improve</i>	y mpru:w
<i>hunger</i>	həngə,r	<i>imprudent</i>	y mpru:d,nt
<i>hurry</i>	həri	<i>impudent</i>	y mpjud,nt
<i>hurt</i>	hə,t	<i>incapable</i>	y n kejpəb,l
<i>husband</i>	hezbn,d	<i>incapacity</i>	y nkə päsytɪ
<i>hymn</i>	hym	<i>incense</i>	y ns,ns (rzecz.)
<i>hypocrisy</i>	hy pokrysy	<i>incense</i>	y nsens (czas.)
<i>hypocrite</i>	hy pəkryt	<i>incessant</i>	y nsəs,nt
		<i>inch</i>	y ncz, y nsz
		<i>incident</i>	y nsyd,nt
		<i>inclement</i>	y n klem,nt
		<i>inclination</i>	y nkly nejsz,n
		<i>incline</i>	y n klajn
		<i>inclose</i>	y n klouz
		<i>include</i>	y n klu:d
		<i>income</i>	y nkem
		<i>increase</i>	y nkri:s
		<i>incur</i>	y nkə,r
		<i>indebted</i>	y ndetyd
		<i>indeed</i>	y ndi:d
		<i>indicate</i>	y ndykejt
		<i>indigence</i>	y ndydʒ,ns
		<i>indignant</i>	y ndygn,nt
		<i>individual</i>	y ndy wydjuəl
		<i>indulge</i>	y ndeldʒ
		<i>industrious</i>	y ndəstrɪəs
		<i>industry</i>	y ndəstri
		I.	
<i>ice</i>	ajs		
<i>idea</i>	ajdi:ə		
<i>identical</i>	ajdentyk		
<i>idiot</i>	ydjət		
<i>idle</i>	ajd,l		
<i>idol</i>	ajd,l		
<i>ignite</i>	ygnajt		
<i>ignoble</i>	ygnoub,l		
<i>ignorant</i>	ygnər,nt		
<i>illumine</i>	y lu:m,n		
<i>illusion</i>	y luz,n		
<i>illustrate</i>	y ləstrejt,		
	y ləstrejt		
<i>image</i>	ymydʒ		
<i>imagine</i>	y mädʒ,n		
<i>imitate</i>	ymytejt		

<i>heard</i>	hə,r,d (<i>hear</i>)
<i>hearken</i>	hə:,r,k,n
<i>hearse</i>	hə,s
<i>heart</i>	hə:,t
<i>hearth</i>	hə:,r,θ
<i>heat</i>	hi:t
<i>heath</i>	hi:θ
<i>heather</i>	hi:ð,n
<i>heaven</i>	hew,n
<i>heavy</i>	hewy
<i>hedge</i>	hedż
<i>heed</i>	hi:d
<i>heel</i>	hi:l
<i>height</i>	hajt
<i>heinous</i>	hejnəs
<i>heir</i>	e:r
<i>held</i>	held (<i>hold</i>)
<i>hence</i>	hens
<i>her</i>	hə,r
<i>herald</i>	her,ld
<i>herb</i>	hə,r,b
<i>here</i>	hi:r
<i>hereditary</i>	hə rədýtəry
<i>heritage</i>	herytydż
<i>hermit</i>	hə,myt
<i>hero</i>	hi:rou
<i>heroic</i>	hy rouyk
<i>heroism</i>	herouyz,m
<i>herring</i>	heryn
<i>hesitate</i>	hezytejt
<i>hew</i>	hju:
<i>hiccough</i>	hykəp
<i>hid</i>	hyd (<i>hide</i>)
<i>hide</i>	hajt
<i>hideous</i>	hydjəs
<i>high</i>	haj
<i>hinder</i>	hyndə,r
<i>hindrance</i>	hyndr,ns
<i>hinge</i>	hyndż

<i>hire</i>	haj,r
<i>historian</i>	hys to:rj,n
<i>historical</i>	hys toryk,l
<i>history</i>	hystəry
<i>hither</i>	hyðə,r
<i>hive</i>	hajw
<i>hoard</i>	ho,r,d
<i>hoarse</i>	ho:,r,s
<i>hold</i>	hould
<i>hole</i>	houl
<i>holiday</i>	holydej
<i>hollow</i>	holou
<i>holy</i>	houly
<i>homage</i>	homydż
<i>home</i>	houm
<i>honest</i>	onyst
<i>honey</i>	həny
<i>honour</i>	onə,r
<i>hood</i>	hud
<i>hook</i>	huk
<i>hoop</i>	hu:p
<i>hope</i>	houp
<i>horizon</i>	hə rajz,n
<i>horn</i>	ho:,n
<i>horrible</i>	horyb,l
<i>horrid</i>	horyd
<i>horror</i>	horə,r
<i>horse</i>	ho:,s
<i>hospitable</i>	hospytəb,l
<i>host</i>	houst
<i>hostess</i>	houstys
<i>hostile</i>	host,l
<i>hostility</i>	hostylyty
<i>hostler</i>	oslə,r
<i>hotel</i>	hou tel
<i>hound</i>	haund
<i>hour</i>	au,r
<i>house</i>	haus
<i>houses</i>	hauzyz (<i>house</i>)

<i>hover</i>	howə,r
<i>how</i>	hau
<i>howl</i>	haul
<i>hue</i>	hju:
<i>hug</i>	hæg
<i>huge</i>	hju:dż
<i>human</i>	hju:m,n
<i>humane</i>	hju mejn
<i>humanity</i>	hju mänyty
<i>humble</i>	həmb,l
<i>humiliate</i>	hju myljejt
<i>humility</i>	hju mylyty
<i>humour</i>	ju:mə,r
<i>hundred</i>	həndryd
<i>hunger</i>	həngə,r
<i>hurry</i>	hery
<i>hurt</i>	hə,t
<i>husband</i>	həzb,nd
<i>hymn</i>	hym
<i>hypocrisy</i>	hypokrysy
<i>hypocrite</i>	hypəkryt

I.

<i>ice</i>	ajs
<i>idea</i>	aj di:ə
<i>identical</i>	aj dentyk
<i>idiot</i>	ydjət
<i>idle</i>	ajd,l
<i>idol</i>	ajd,l
<i>ignite</i>	ygnajt
<i>ignoble</i>	ygnoub,l
<i>ignorant</i>	ygnər,nt
<i>illumine</i>	y lu:m,n
<i>illusion</i>	y luż,n
<i>illustrate</i>	y ləstrejt,
	y ləstrejt
<i>image</i>	ymydż
<i>imagine</i>	y mädż,n
<i>imitate</i>	ymytejt

<i>immediate</i>	y mi:djyt
<i>immense</i>	y mens
<i>impatient</i>	ym pejsz,nt
<i>impeach</i>	ym pi:cz
<i>impediment</i>	ym ped,m,nt
<i>imperial</i>	ym pi:rjəl
<i>impertinent</i>	ym pə,r,t,n,nt
<i>impetuous</i>	ym petjuəs
<i>implore</i>	ym plo:r
<i>imply</i>	ym plaj
<i>important</i>	ym po:,t,nt
<i>impose</i>	ym pouz
<i>impossible</i>	ym posyb,l
<i>improve</i>	ym pru:w
<i>imprudent</i>	ym pru:d,nt
<i>impudent</i>	ympjud,nt
<i>incapable</i>	yn kəjpəb,l
<i>incapacity</i>	ynkə päsyt
<i>incense</i>	yns,ns (rzczech.)
<i>incense</i>	yn sens (czas.)
<i>incessant</i>	yn ses,nt
<i>inch</i>	yncz, ynsz
<i>incident</i>	ynsyd,nt
<i>inclement</i>	yn klem,nt
<i>inclination</i>	ynkly nejsz,n
<i>incline</i>	yn klajn
<i>inclose</i>	yn klouz
<i>include</i>	yn klu:d
<i>income</i>	ynkəm
<i>increase</i>	yn kri:s
<i>incur</i>	yn kə,r
<i>indebted</i>	yn detyd
<i>indeed</i>	yn di:d
<i>indicate</i>	yndykejt
<i>indigence</i>	yndydż,ns
<i>indignant</i>	yn dygn,nt
<i>individual</i>	yndy wydjuəl
<i>indulge</i>	yn deldż
<i>industrious</i>	yn dęstrjəs
<i>industry</i>	yndęstry

<i>infamy</i>	ynfəmy
<i>infancy</i>	ynf,nsy
<i>infant</i>	ynf,nt
<i>infect</i>	yn fekt
<i>infer</i>	yn fə _r
<i>inferior</i>	yn fi:rjə _r
<i>inferral</i>	yn fə,n,l
<i>infidel</i>	ynfyd,l
<i>infinite</i>	ynfynyt
<i>inflict</i>	yn flykt
<i>influence</i>	ynfluəns
<i>inform</i>	yn fo:,m
<i>ingenions</i>	yn dži:njəs
<i>inherit</i>	yn heryt
<i>initial</i>	y nysz,l
<i>injure</i>	yndžə _r
<i>injury</i>	yndžəry
<i>inmate</i>	ynmejt
<i>innocent</i>	ynəs,nt
<i>inquire</i>	yn k _u aj _r
<i>inside</i>	yn sajd
<i>insolent</i>	ynsəl,nt
<i>inspire</i>	yn spaj _r
<i>instance</i>	ynst,ns
<i>instant</i>	ynst,nt
<i>instead</i>	yn sted
<i>instruct</i>	yn strekt
<i>insult</i>	ynsəlt (rzecz.)
<i>insult</i>	yn səlt (czas.)
<i>intellect</i>	yntələkt
<i>intelligence</i>	yn itelydž,ns
<i>intense</i>	yn tens
<i>intention</i>	yn tensz,n
<i>interest</i>	yntərest, yntryst
<i>interior</i>	yn ti:rjə _r
<i>interpret</i>	yn tə _r pryt
<i>interrogate</i>	yn iterəgejt
<i>interrupt</i>	yntə rept
<i>intimate</i>	yntytyt (przym.)

<i>intimate</i>	yntytyt (czas.)
<i>intricate</i>	yntyrykt
<i>intrigue</i>	yn tri:g
<i>introduce</i>	yntrə dju:s
<i>introduction</i>	yntrə dększ,n
<i>invade</i>	yn wejd
<i>invalid</i>	yn wälyd (nie- ważny)
<i>invalid</i>	ynwə li:d (inwalid)
<i>invasion</i>	yn wejž,n
<i>invention</i>	yn wensz,n
<i>invisible</i>	yn wyzyb,l
<i>invite</i>	yn wajt
<i>Irish</i>	ajrysz
<i>iron</i>	ajə,n, ajr,n
<i>irony</i>	ajrəny
<i>island</i>	ajl,nd
<i>isle</i>	ajl
<i>isthmus</i>	ystməs
<i>ivory</i>	ajwəry
<i>ivy</i>	ajwy

J.

<i>jackal</i>	džäko:l
<i>jacket</i>	džäkyt
<i>jail</i>	džejl
<i>jam</i>	džäm
<i>jar</i>	dža: _r
<i>jaundice</i>	džo:ndys, dža:ndys
<i>jaw</i>	džo:
<i>jealous</i>	dželəs
<i>jeer</i>	dži: _r
<i>jeopardy</i>	džepə _r ,dy
<i>jerk</i>	džə _r ,k
<i>jest</i>	džest
<i>Jew</i>	džu:
<i>jewel</i>	džu:əl
<i>job</i>	džob

<i>jockey</i>	džoky
<i>jocose</i>	džə kouz
<i>jog</i>	džog
<i>join</i>	džojn
<i>joke</i>	džouk
<i>jolly</i>	džoly
<i>jolt</i>	džoult
<i>journal</i>	džə,n,l
<i>journey</i>	džə,ny
<i>joy</i>	džoj
<i>jubilee</i>	džu:byli:
<i>judgement</i>	džędžm,nt
<i>judicious</i>	džu dyszəs
<i>jug</i>	džęg
<i>juice</i>	džu:s
<i>jump</i>	džęmp
<i>junction</i>	džęnksz,n
<i>junior</i>	džu:njə _r
<i>jury</i>	džu:ry
<i>just</i>	džęst
<i>justice</i>	džęstys
<i>juvenile</i>	džu:wynajl

K.

<i>keel</i>	ki:l
<i>keen</i>	ki:n
<i>keep</i>	ki:p
<i>kernel</i>	kə,n,l
<i>key</i>	ki:
<i>kid</i>	kyd
<i>kiln</i>	kyl
<i>kind</i>	kajnd
<i>kindle</i>	kynd,l
<i>kindred</i>	kyndryd
<i>kingdom</i>	kyndəm
<i>kitchen</i>	kycz,n
<i>kitten</i>	kyt.n
<i>knack</i>	näk
<i>knapsack</i>	näpsäk

<i>knave</i>	nejw
<i>knead</i>	ni:d
<i>knee</i>	ni:
<i>kneel</i>	ni:l
<i>knell</i>	nəl
<i>knew</i>	nju: (know)
<i>knife</i>	najf
<i>knight</i>	najt
<i>knit</i>	nyt
<i>knives</i>	najwz (knife)
<i>knock</i>	nok
<i>knoll</i>	noul
<i>knot</i>	not
<i>know</i>	nou
<i>knowledge</i>	nolydž
<i>known</i>	noun (know)
<i>knuckle</i>	nęk,l

L.

<i>label</i>	lejb,l
<i>labour</i>	lejbə _r
<i>lace</i>	lejs
<i>lacerate</i>	läsərejt
<i>lad</i>	läd
<i>ladle</i>	lejd,l
<i>lady</i>	lejdy
<i>laid</i>	lejd (lay)
<i>lain</i>	lejn (lie)
<i>lake</i>	lejk
<i>lamb</i>	läm
<i>lame</i>	lejm
<i>lament</i>	lə ment
<i>lamentable</i>	läm,ntəb,l
<i>lamp</i>	lämp
<i>lance</i>	la:ns
<i>lanch</i>	= launch
<i>land</i>	länd
<i>language</i>	läng _u ydž
<i>languid</i>	läng _u yd

<i>languish</i>	läng _u ysz	<i>leather</i>	leðə _r
<i>lantern</i>	läntə _n	<i>leave</i>	li:w
<i>larch</i>	la:cz	<i>leaven</i>	lew _n
<i>large</i>	la:dž	<i>lecture</i>	lektjə _r
<i>lark</i>	la:k	<i>legacy</i>	legəsy
<i>lass</i>	läs, la:s	<i>legal</i>	li:g.l
<i>last</i>	la:st	<i>legend</i>	ledž,nd
<i>late</i>	lejt	<i>legible</i>	ledžyb,l
<i>lather</i>	läðə _r	<i>legislator</i>	ledžyslejtə _r
<i>Latin</i>	lät _n	<i>legitimate</i>	lejdžytymyt
<i>latter</i>	lätə _r	<i>leisure</i>	lezə _r , li:žə _r
<i>laudable</i>	lo:dəb,l	<i>lemon</i>	lem _n
<i>laudanum</i>	lo:dənəm	<i>lend</i>	lend
<i>laugh</i>	la:f	<i>length</i>	lenθ
<i>laughter</i>	la:ftə _r	<i>lenient</i>	li:nj,nt
<i>launch</i>	lo:ncz, la:nsz	<i>lenity</i>	lenyty
<i>laundress</i>	lo:ndrys, la:ndrys	<i>leopard</i>	lepə _r d
<i>laurel</i>	lo:r,l, lor,l	<i>leper</i>	lepə _r
<i>lavish</i>	läwysz	<i>leprosy</i>	leprəsy
<i>law</i>	lo:	<i>lesson</i>	les _n
<i>lawn</i>	lo:n	<i>level</i>	lew,l
<i>lawyer</i>	lo:jə _r	<i>levity</i>	lewyty
<i>lay</i>	lej (<i>lie</i>)	<i>levy</i>	lewy
<i>layer</i>	lejə _r	<i>liable</i>	lajəb,l
<i>lazy</i>	lejzy	<i>liar</i>	lajə _r
<i>lead</i>	led (ołów)	<i>libel</i>	lajb,l
<i>lead</i>	li:d (prowadzić)	<i>liberal</i>	lybər,l
<i>leaf</i>	li:f	<i>liberty</i>	lybə _r ty
<i>league</i>	li:g	<i>librarian</i>	laj bre:rj,n
<i>leak</i>	li:k	<i>library</i>	lajbrəry
<i>lean</i>	li:n	<i>licence</i>	lajs,ns
<i>leant</i>	lent (<i>lean</i>)	<i>licentious</i>	laj senszəs
<i>leap</i>	li:p	<i>lie</i>	laj
<i>leapt</i>	lept (<i>leap</i>)	<i>lieutenant</i>	lef ten,nt
<i>learn</i>	lə _n	<i>life</i>	laif
<i>learned</i>	lə _r nd (czas przeszły i imiesł. od <i>learn</i>)	<i>light</i>	lait
<i>learned</i>	lə _r nyd (przym.)	<i>lighten</i>	lajt _n
<i>least</i>	li:st	<i>lightning</i>	lajtnj _n
		<i>like</i>	lajk

<i>lily</i>	lyly	<i>lunch</i>	lencz, lensz
<i>limb</i>	lym	<i>luncheon</i>	lencz _n , lensz _n
<i>limit</i>	lymyt	<i>luxurious</i>	lægžu:rjəs
<i>limn</i>	lym	<i>luxury</i>	ləkszəry
<i>line</i>	lajn	<i>lyre</i>	laj _r
<i>linen</i>	lyn _n	<i>lyric</i>	lyryk
<i>linger</i>	lyngə _r		
<i>lion</i>	lajən		M.
<i>liquid</i>	lyk _u yd		
<i>liquor</i>	lykə _r	<i>ma</i>	ma: (= <i>mamma</i>)
<i>listen</i>	lys _n	<i>ma'am</i>	ma:m, mäm (= <i>madam</i>)
<i>literal</i>	lytə _r ,l		
<i>literature</i>	lytrətjə _r	<i>mace</i>	mejs
<i>live</i>	lajw (przym.)	<i>machine</i>	mə szɪ:n
<i>live</i>	lyw (czas.)	<i>mad</i>	mäd
<i>lively</i>	lajwly	<i>made</i>	mejd (<i>make</i>)
<i>liver</i>	lywə _r	<i>madam</i>	mäd,m
<i>load</i>	loud	<i>magazine</i>	mägə zi:n
<i>loaf</i>	louf	<i>magic</i>	mädžyk
<i>loan</i>	loun	<i>magistrate</i>	mädžystryt
<i>loath</i>	louθ (przym.)	<i>mahogany</i>	mə hogəny
<i>loathe</i>	louð (czas.)	<i>maid</i>	mejd
<i>local</i>	louk,l	<i>maiden</i>	mejd _n
<i>lodge</i>	lodž	<i>mail</i>	mejł
<i>lodgings</i>	lodžjnz	<i>main</i>	mej _n
<i>lonely</i>	lounly	<i>maintain</i>	mən tejn
<i>look</i>	luk	<i>maintenance</i>	mejnt _n ,ns
<i>loose</i>	lu:s	<i>majority</i>	mə džoryty
<i>lord</i>	lo:d	<i>make</i>	mej _k
<i>lose</i>	lu:z	<i>malady</i>	mälədy
<i>lost</i>	lost (<i>lose</i>)	<i>male</i>	mejł
<i>loth</i>	= <i>loath</i>	<i>malice</i>	mäljys
<i>lounge</i>	laundž	<i>malicious</i>	mə lyszəs
<i>louse</i>	laus	<i>malt</i>	mo:lt
<i>love</i>	ləw	<i>maltreat</i>	məl tri:t
<i>low</i>	lou (niski)	<i>mamma</i>	mə ma:
<i>low</i>	lou, lau (ryczeć)	<i>manage</i>	mänydž
<i>lower</i>	louə _r	<i>manifold</i>	mäny fould
<i>lucid</i>	lu:syd	<i>mankind</i>	mən kajnd
<i>luggage</i>	lægjydž	<i>manner</i>	mänə _r

<i>mansion</i>	män:sz,n
<i>mantle</i>	mänt,l
<i>manual</i>	mänjuäl
<i>manufactory</i>	mänju fäktöry
<i>many</i>	meny
<i>marble</i>	ma:,b,l
<i>March</i>	ma:,cz
<i>march</i>	ma:,cz
<i>marchioness</i>	ma:,szənes
<i>mare</i>	me:ɾ
<i>margin</i>	ma:,dž,n
<i>mariner</i>	märynä,
<i>mark</i>	ma:,k
<i>market</i>	ma:,kyt
<i>marquess</i>	ma:,k _u ys
<i>marquis</i>	ma:,k _u ys
<i>marriage</i>	märydž
<i>narrow</i>	märou
<i>marry</i>	märy
<i>martial</i>	ma:,sz,l
<i>martyr</i>	ma:,tə,
<i>marvel</i>	ma:,w,l
<i>mask</i>	ma:sk
<i>mason</i>	mejs,n
<i>mass</i>	ma:s
<i>mast</i>	ma:st
<i>master</i>	ma:stə,
<i>mate</i>	mejt
<i>material</i>	mə ti:rj,l
<i>matter</i>	mätə,
<i>mature</i>	mətju:ɾ
<i>may</i>	mej
<i>May</i>	mej
<i>mayor</i>	me:ə,
<i>maze</i>	mejž
<i>me</i>	mi:
<i>meadow</i>	medou
<i>meagre</i>	mi:gə,
<i>meal</i>	mi:l
<i>mean</i>	mi:n

<i>means</i>	mi:nz
<i>meant</i>	ment (<i>mean</i>)
<i>measles</i>	mi:z,lz
<i>measure</i>	mežə,
<i>meat</i>	mi:t
<i>medal</i>	medəl, med,l
<i>medicine</i>	mets,n (lekarstwo)
<i>medicine</i>	mədys,n (medyc.)
<i>meet</i>	mi:t
<i>melancholy</i>	mel,nkoly
<i>melody</i>	melədy
<i>member</i>	membə,
<i>memory</i>	meməry
<i>menace</i>	menys
<i>mend</i>	mend
<i>mention</i>	mensz,n
<i>merchandize</i>	mə,cz,ndajz
<i>merchant</i>	mə,cz.nt
<i>mercy</i>	mə,sy
<i>mere</i>	mi:ɾ
<i>merit</i>	meryt
<i>merry</i>	mery
<i>message</i>	mesydž
<i>messenger</i>	mes,ndžə,
<i>metal</i>	met,l
<i>method</i>	meðəd
<i>middle</i>	myd,l
<i>might</i>	majt
<i>migrate</i>	majgrejt
<i>mild</i>	majld
<i>mile</i>	mail
<i>million</i>	mylj,n
<i>mind</i>	majnd
<i>mingle</i>	myng,l
<i>minister</i>	mynystə,
<i>minus</i>	majnəs
<i>minute</i>	mynyt (minuta)
<i>minutes</i>	mynyts (protokół)
<i>minute</i>	majnju:t (dokładny)
<i>miracle</i>	myrək,l

<i>miraculous</i>	my räkjuləs
<i>mirror</i>	myrə,
<i>mirth</i>	mə,ð
<i>mischief</i>	myszczyf
<i>mischievous</i>	myszczywəs
<i>miserable</i>	myzəɾəb,l
<i>misery</i>	myzəry
<i>mission</i>	mysz,n
<i>mistress</i>	mystrys
<i>Messrs.</i>	mesə,z
<i>model</i>	mod,l
<i>moderate</i>	modəryt
<i>modern</i>	modə,n
<i>modest</i>	modyst
<i>modify</i>	modyfaj
<i>moisture</i>	mojstjə,
<i>molest</i>	mo lest
<i>moment</i>	moum,nt
<i>monarch</i>	monə,k
<i>Monday</i>	məndy
<i>money</i>	məny
<i>monk</i>	mənk
<i>monkey</i>	mənkj
<i>month</i>	mənð
<i>monument</i>	monjumənt
<i>mood</i>	mu:d
<i>moon</i>	mu:n
<i>moral</i>	mɔr,l
<i>morass</i>	mə räs, mə ra:s
<i>more</i>	mo:ɾ
<i>morning</i>	mo:,nyN
<i>morrow</i>	morou
<i>morsel</i>	mo:,s,l
<i>mortal</i>	mo:,t,l
<i>mortgage</i>	mo:,gydž
<i>moss</i>	mos
<i>most</i>	moust
<i>mother</i>	məðə,
<i>motion</i>	mousz,n
<i>motive</i>	moutyw

<i>mount</i>	maunt
<i>mountain</i>	maunt,n
<i>mourn</i>	mo:,n
<i>mourning</i>	mo:,nyN
<i>mouse</i>	maus
<i>mouth</i>	mauð
<i>move</i>	mu:w
<i>mow</i>	mou
<i>Mr.</i>	mystə,
<i>Mrs.</i>	mysz
<i>much</i>	mecz
<i>mud</i>	məd
<i>multitude</i>	məlytju:d
<i>murder</i>	mə,də,
<i>murmur</i>	mə,mə,
<i>muscle</i>	məs,l
<i>muscular</i>	məskjulə,
<i>museum</i>	mju zi:əm
<i>music</i>	mju:zyk
<i>mustache</i>	mus ta:sz
<i>mute</i>	mju:t
<i>mutiny</i>	mju:tyny
<i>mutton</i>	mət,n
<i>mutual</i>	mju:tjuəl
<i>mylady</i>	my lejdy
<i>mylord</i>	my lo:,d
<i>myrrh</i>	mə,
<i>myrtle</i>	mə,t,l
<i>mysterious</i>	mys ti:rjəs
<i>mystery</i>	mystəry
<i>mythic</i>	myðyk

N.

<i>nail</i>	nejl
<i>naked</i>	nejkyd
<i>name</i>	nejm
<i>narrative</i>	närətyw
<i>narrow</i>	närou
<i>nasty</i>	na:sty

<i>nation</i>	nejsz,n	<i>night</i>	najt
<i>national</i>	nāsz,n,l	<i>nine</i>	najn
<i>native</i>	nejtyw	<i>ninth</i>	najnð
<i>nativity</i>	nā tywyty	<i>no</i>	nou
<i>naturel</i>	nā tjur,l	<i>nobility</i>	nə bylyty
<i>nature</i>	nejtjə _r	<i>noble</i>	noub,l
<i>naught</i>	no:t	<i>noise</i>	nojz
<i>naughty</i>	no:ty	<i>none</i>	nən
<i>nausea</i>	no:szjə	<i>nook</i>	nuk
<i>naval</i>	nejw,l	<i>nor</i>	no _r
<i>navel</i>	nejw,l	<i>normal</i>	no _r ,m,l
<i>navigate</i>	nāwygejt	<i>north</i>	no:ð
<i>navy</i>	nejwy	<i>north</i>	no:ðə,n
<i>near</i>	ni: _r	<i>Norwegian</i>	no: _r ui:dž,n
<i>neat</i>	ni:t	<i>nose</i>	nouz
<i>necessary</i>	nesysəry	<i>note</i>	nout
<i>necessity</i>	ny sesyty	<i>nothing</i>	nəðy _N
<i>need</i>	ni:d	<i>notice</i>	noutys
<i>needle</i>	ni:d,l	<i>notion</i>	nousz,n
<i>negative</i>	negətyw	<i>notwithstanding</i>	notwyð ständy _N
<i>neglect</i>	ny glekt	<i>nought</i>	no:t
<i>negligence</i>	neglydž,ns	<i>nourish</i>	nərysz
<i>negotiate</i>	ny gouszjejt	<i>novel</i>	now,l
<i>negro</i>	ni:grou	<i>now</i>	nau
<i>neigh</i>	nej	<i>nowhere</i>	nouh _u e: _r
<i>neighbour</i>	nejbə _r	<i>nuisance</i>	niu:s,ns
<i>neither</i>	najðə _r , ni:ðə _r	<i>number</i>	nəmbə _r
<i>nephew</i>	nevju	<i>numeral</i>	niu:mə _r ,l
<i>nerve</i>	nerw	<i>numerous</i>	niu:mə _r əs
<i>nervous</i>	nə,wəs	<i>nuptials</i>	nəpsz,lz
<i>neuter</i>	nju:tə _r	<i>nurse</i>	nə _r s
<i>never</i>	newə _r	<i>nurture</i>	nə _r tjə _r
<i>new</i>	niu:	<i>nymph</i>	nymf
<i>news</i>	niu:z		
<i>newspaper</i>	niu:spejpə _r		
<i>nice</i>	najs		
<i>nicety</i>	najsty		
<i>niece</i>	ni:s		
<i>nigh</i>	naj		

O.

<i>oak</i>	ouk
<i>oar</i>	o: _r
<i>oats</i>	outs

<i>oath</i>	ouð (l. pojed.)	<i>opinion</i>	ə pynj,n
<i>oaths</i>	ouðz (l. mn.)	<i>opportunity</i>	opə _r tju:nyty
<i>obedient</i>	ə bi:dj,nt	<i>oppose</i>	ə pouz
<i>obesity</i>	obesyty	<i>opposite</i>	opəzyt
<i>obey</i>	ə bej	<i>oppress</i>	ə pres
<i>object</i>	obdżykt (rzecz.)	<i>opulence</i>	opjul,ns
<i>object</i>	ə džekt (czas.)	<i>or</i>	o _r , ə _r
<i>oblige</i>	ə blajdž	<i>orange</i>	or,ndž
<i>obscure</i>	əbskju: _r	<i>orchard</i>	o: _r czə _r d
<i>observe</i>	əb zə _r w	<i>orchestra</i>	o: _r kestrə
<i>obstacle</i>	obstək,l	<i>order</i>	ó: _r də _r
<i>obstinate</i>	obstynyt	<i>ordinary</i>	o: _r d,nəry
<i>obtain</i>	əb tejn	<i>origin</i>	orydž,n
<i>obvious</i>	obwjas	<i>original</i>	ə rydž,n,l
<i>occasion</i>	ə kejž,n	<i>ornament</i>	o: _r 'n,m,nt.
<i>occupy</i>	okjupaj	<i>orphan</i>	o: _r 'f,n
<i>occur</i>	əkə _r	<i>other</i>	əðe _r
<i>occurrence</i>	əkə _r ,ns	<i>ought</i>	o:t
<i>ocean</i>	ousz,n	<i>our, ours</i>	au _r , au _r z
<i>odds</i>	od-z	<i>ourselves</i>	au _r selwz
<i>odious</i>	oudjəs	<i>out</i>	aut
<i>odour</i>	oudə _r	<i>outrage</i>	autrydž
<i>of</i>	ow, əw	<i>outrageous</i>	aut rejdzəs
<i>off</i>	of	<i>outside</i>	aut sajd
<i>offence</i>	ə fens	<i>oval</i>	ouw,l
<i>offend</i>	ə fend	<i>oven</i>	əw,n
<i>offer</i>	ofə _r	<i>over</i>	ouwə _r
<i>office</i>	ofys	<i>owe</i>	ou
<i>officer</i>	ofysə _r	<i>owl</i>	au,l
<i>official</i>	ə fysz,l	<i>own</i>	oun
<i>officious</i>	ə fyszəs	<i>oyster</i>	ojstə _r
<i>ogre</i>	ougə _r		
<i>old</i>	ould		
<i>omen</i>	oum,n		
<i>omit</i>	ə myt		
<i>once</i>	u _ə ns		
<i>one</i>	u _ə n		
<i>onion</i>	ənj,n		
<i>only</i>	ounly		
<i>open</i>	oup,n		

P.

<i>pa</i>	pa: (= papa)
<i>pace</i>	pejs
<i>pacific</i>	pə syfj
<i>pacify</i>	pəsy faj
<i>packet</i>	päkyt
<i>pagan</i>	pejg,n

<i>page</i>	pejdž
<i>pain</i>	pejn
<i>paid</i>	pejd (<i>pay</i>)
<i>paint</i>	pejnt
<i>pair</i>	pe:r
<i>palace</i>	päläs
<i>palate</i>	pälät
<i>pale</i>	pejl
<i>pallid</i>	pälid
<i>palm</i>	pa:m
<i>palsy</i>	po:lzy
<i>panic</i>	pänyk
<i>pant</i>	pänt
<i>papal</i>	pejp,l
<i>paper</i>	pejpär
<i>papist</i>	pejpyst
<i>paradise</i>	pärädajs
<i>parallel</i>	pärälel
<i>parcel</i>	pa:r,s,l
<i>parch</i>	pa:cz
<i>pardon</i>	pa:r,d,n
<i>parent</i>	pe:r,nt
<i>parish</i>	pärysz
<i>park</i>	pa:r,k
<i>parliament</i>	pa:r,l,m,nt
<i>parlour</i>	pa:r,lär
<i>parrot</i>	pärät
<i>parson</i>	pa:r,s,n
<i>part</i>	pa:r,t
<i>partake</i>	pa:r tejk
<i>partial</i>	pa:r,sz,l
<i>particular</i>	pär tykjulär
<i>party</i>	pa:r,ty
<i>pass</i>	pa:s
<i>passage</i>	päsydž
<i>passenger</i>	päs,ndžär
<i>passion</i>	päsž,n
<i>past</i>	pa:st
<i>paste</i>	pejst
<i>pastry</i>	pejstry

<i>pasture</i>	pästjä,
<i>patent</i>	pejt,nt
<i>path</i>	pa:ð (l. pojed.)
<i>paths</i>	pa:ðz (l. mn.)
<i>patient</i>	pejsz,nt
<i>patron</i>	pejtr,n
<i>pause</i>	po:z
<i>pavement</i>	pejwm,nt
<i>paw</i>	po:
<i>pawn</i>	po:n
<i>pay</i>	pej
<i>pea</i>	pi:
<i>peace</i>	pi:s
<i>pear</i>	pe:r
<i>pearl</i>	pär,l
<i>peasant</i>	pez,nt
<i>peculiar</i>	py kju:ljär
<i>peer</i>	pi:r
<i>penalty</i>	pen,lty
<i>penance</i>	pen,ns
<i>pencil</i>	päns,l
<i>penetrate</i>	penytřejt
<i>penitent</i>	penyt,nt
<i>penny</i>	peny
<i>people</i>	pi:p,l
<i>perceive</i>	pär si:w
<i>perfect</i>	pä,fykt
<i>perfidious</i>	pär fydjäs
<i>perfidy</i>	pär,fydy
<i>perform</i>	pär fo:r,m
<i>perfume</i>	pär fju:m (rzecz.)
<i>perfume</i>	pär fju:m (czas.)
<i>perhaps</i>	pär häps
<i>peril</i>	peryl
<i>period</i>	pi:rjäd
<i>perish</i>	perysz
<i>perjury</i>	pär,džäry
<i>permanent</i>	pär,män,nt
<i>permission</i>	pär,mysz,n
<i>permit</i>	pär,myt

<i>pernicious</i>	pär,nyszäs
<i>perpetual</i>	pär,petjuäl
<i>persecute</i>	pär,sykju:t
<i>persevere</i>	pär,sy wi:r
<i>person</i>	pär,s,n
<i>perspire</i>	pär spaj,r
<i>persuade</i>	pär suejd
<i>petition</i>	py tysz,n
<i>petty</i>	pety
<i>pew</i>	pju:
<i>phenomenon</i>	fy nomynän
<i>philosophy</i>	fy losäfy
<i>photograph</i>	foutägräf
<i>phlegm</i>	flem
<i>phrase</i>	frejz
<i>physics</i>	fyzyks
<i>physician</i>	fy zysz,n
<i>picture</i>	pyktjä,
<i>pie</i>	paj
<i>piece</i>	pi:s
<i>piety</i>	pajyty
<i>pigeon</i>	pydž,n
<i>pillow</i>	pylou
<i>pilot</i>	pajlät
<i>pinch</i>	pyncz, pynsz
<i>pine</i>	pajn
<i>pint</i>	pajnt
<i>pious</i>	pajäs
<i>pipe</i>	pajp
<i>pirate</i>	pajryt
<i>pity</i>	pyty
<i>placard</i>	pläkär,d
<i>place</i>	plejs
<i>plague</i>	plejg
<i>plaid</i>	pläd, plejd
<i>plain</i>	plejn
<i>plaintive</i>	plejntyw
<i>plait</i>	plät, plejt
<i>plant</i>	pla:nt
<i>plaster</i>	pla:stär

<i>plate</i>	plejt
<i>play</i>	plej
<i>plea</i>	pli:
<i>plead</i>	pli:d
<i>pleasant</i>	plez,nt
<i>please</i>	pli:z
<i>pleasure</i>	pležär
<i>pledge</i>	pledž
<i>plenty</i>	plenty
<i>plight</i>	plajt
<i>plough</i>	plau
<i>plunge</i>	pländž
<i>poach</i>	poucž
<i>pocket</i>	pokyt
<i>poem</i>	pouym
<i>poet</i>	pouyt
<i>poison</i>	pojz,n
<i>Poland</i>	poul,nd
<i>Pole</i>	poul
<i>police</i>	pälli:s
<i>policy</i>	polysy
<i>Polish</i>	poulysz
<i>polish</i>	polysz
<i>polite</i>	pällajt
<i>political</i>	pälytyk,l
<i>politics</i>	polytyks
<i>poll</i>	pol (papuga)
<i>poll</i>	poul (wybory)
<i>pond</i>	pond
<i>pony</i>	pouny
<i>pool</i>	pu:l
<i>poor</i>	pu:r
<i>pope</i>	poup
<i>populace</i>	popjulyš
<i>popular</i>	popjulär
<i>pork</i>	po:r,k
<i>porridge</i>	porydž
<i>port</i>	po:r,t
<i>portion</i>	po:r,sz,n
<i>position</i>	pälzysz,n

<i>positive</i>	pozytyw	<i>preparation</i>	prepə'rejsz,n
<i>possess</i>	pə'zes	<i>prepare</i>	prɪ'pe:r
<i>possession</i>	pə'zesh,n	<i>present</i>	prez,nt (rzecz., przym.)
<i>possibility</i>	posy'bylyty	<i>present</i>	prɪ'zent (czas.)
<i>possible</i>	posyb,l	<i>preserve</i>	prɪ'zə,w
<i>post</i>	poust	<i>president</i>	prezyd,nt
<i>postage</i>	poustydź	<i>presume</i>	prɪ'zju:m
<i>posterity</i>	pəs'teryty	<i>presumption</i>	prɪ'zemsz,n
<i>potato</i>	pə'tejtəu	<i>pretence</i>	prɪ'tens
<i>poultry</i>	poultry	<i>pretend</i>	prɪ'tend
<i>pound</i>	paund	<i>pretty</i>	prɪty
<i>pour</i>	po:r	<i>prevail</i>	prɪ'vejl
<i>poverty</i>	powə,ty	<i>prevalent</i>	prewəl,nt
<i>powder</i>	paudə,	<i>prevent</i>	prɪ'went
<i>power</i>	pauə,	<i>previous</i>	pri:wjəs
<i>practicable</i>	präktykəb,l	<i>prey</i>	prej
<i>practical</i>	präktyk,l	<i>price</i>	prajs
<i>practice</i>	präktys	<i>pride</i>	prajd
<i>practise</i>	präktys	<i>priest</i>	pri:st
<i>praise</i>	prejz	<i>primitive</i>	prymytyw
<i>pray</i>	prej	<i>princess</i>	prɪnsys
<i>prayer</i>	pre:r	<i>principal</i>	prɪnsyp,l
<i>preach</i>	pri:cz	<i>prison</i>	prɪz,n
<i>precede</i>	prɪ'si:d	<i>private</i>	prajwyt
<i>precedent</i>	presyd,nt (precedens)	<i>prize</i>	prajz
<i>precedent</i>	prɪ'si:d,nt (poprze- dzający)	<i>probability</i>	probə'bylyty
<i>precept</i>	pri:sypt	<i>probable</i>	probəb,l
<i>precious</i>	preszəs	<i>proceed</i>	prə'si:d
<i>precipice</i>	presypys	<i>process</i>	prousys
<i>precipitate</i>	prɪ'sypytejt	<i>procure</i>	prəkju:r
<i>precise</i>	prɪ'sajs	<i>prodigious</i>	prə'dydżəs
<i>precision</i>	prɪ'syż,n	<i>produce</i>	prodjus (rzecz.)
<i>preface</i>	prefys	<i>produce</i>	prə'dju:s (czas.)
<i>prefer</i>	prɪ'fə,	<i>profit</i>	prɒfyt
<i>preferable</i>	prefərəb,l	<i>profound</i>	prə'faund
<i>preference</i>	prefər,ns	<i>progress</i>	progrys, prougrys (rzecz.)
<i>prejudice</i>	predżudys	<i>progress</i>	prə'gres (cza- sownik)
<i>premier</i>	pri:mjə,		

<i>project</i>	prodżykt, proudżykt (rzecz.)	<i>purple</i>	pə,p,l
<i>project</i>	prə'dżekt (czas.)	<i>purpose</i>	pə'pəs
<i>promise</i>	promys	<i>purpur</i>	pə'pjə,
<i>pronounce</i>	prə'nauns	<i>purse</i>	pə's
<i>pronunciation</i>	prənən'sjejsz,n	<i>pursue</i>	pə'rsju:
<i>proof</i>	pru:f	<i>push</i>	pusz
<i>proper</i>	propə,	<i>puss</i>	pus
<i>property</i>	propə,ty	<i>put</i>	put
<i>prophecy</i>	profysy	<i>puzzle</i>	pez,l
<i>prophecy</i>	profysaj	<i>pyramid</i>	pyrəmyd
<i>prophet</i>	profyt		
<i>propose</i>	prə'pouz		
<i>proposition</i>	propə'zysz,n		
<i>propriety</i>	prə'prajty		
<i>prose</i>	prouz		
<i>prosecute</i>	prosykju:t		
<i>prospect</i>	prospykt		
<i>prosperity</i>	prəs'peryty		
<i>prosperous</i>	prəspərəs		
<i>protect</i>	prə'tekt		
<i>prove</i>	pru:w		
<i>proverb</i>	prəwə,b		
<i>provide</i>	prə'wajd		
<i>providence</i>	prə'wyd,ns		
<i>province</i>	prə'w,ns		
<i>prudent</i>	pru:d,nt		
<i>psalm</i>	sa:m		
<i>public</i>	pəblyk		
<i>pudding</i>	pudy ^N		
<i>pull</i>	pul		
<i>pulpit</i>	pulpyt		
<i>punch</i>	pencz, pensz		
<i>punctual</i>	pə'ktjuəl		
<i>punish</i>	pə'nysz		
<i>puny</i>	pju:ny		
<i>pupil</i>	pju:p,l		
<i>purchase</i>	pə'czys		
<i>pure</i>	pju:r		
<i>purge</i>	pə'dż		

Q.

<i>quaint</i>	k _u 'ejnt
<i>quake</i>	k _u 'ejk
<i>Quaker</i>	k _u 'ejkə,
<i>quality</i>	k _u 'olyty
<i>quantity</i>	k _u 'ontyty
<i>quarrel</i>	k _u 'or,l
<i>quarter</i>	k _u 'o:,tə,
<i>quay</i>	ki:
<i>queen</i>	k _u :n
<i>queer</i>	k _u 'i:r
<i>quench</i>	k _u 'encz, k _u 'ensz
<i>question</i>	k _u 'estj,n, k _u 'escz,n
<i>quick</i>	k _u 'yk
<i>quiet</i>	k _u 'ajət
<i>quire</i>	k _u 'aj,r
<i>quit</i>	k _u 'yt
<i>quite</i>	k _u 'ajt
<i>quote</i>	k _u 'out

R.

<i>race</i>	rejs
<i>radiant</i>	rejdj,nt
<i>radical</i>	rädyk,l
<i>raft</i>	ra:ft
<i>rafter</i>	ra:ftə,
<i>rage</i>	rejdz

<i>ragged</i>	rägyd
<i>railway</i>	rej _u ej
<i>rain</i>	rejn
<i>raise</i>	rejsz
<i>rally</i>	räly
<i>range</i>	rejndź
<i>rapid</i>	räpyd
<i>rare</i>	re:ɾ
<i>rascal</i>	ra:sk,l
<i>rate</i>	rejt
<i>rather</i>	ra:ðəɾ
<i>rational</i>	räszt,n,l
<i>ravage</i>	räwydź
<i>raven</i>	rejw,n
<i>ravish</i>	räwysz
<i>raw</i>	ro:
<i>razor</i>	rejzəɾ
<i>reach</i>	ri:czt
<i>read</i>	ri:d (cz. przeszły i imiesłów: red)
<i>ready</i>	redy
<i>real</i>	ri:l
<i>reality</i>	ri älyty
<i>realization</i>	ri:əly zejsz,n
<i>realize</i>	ri:əłajz
<i>realm</i>	relm
<i>reap</i>	ri:p
<i>rear</i>	ri:ɾ
<i>reason</i>	ri:zt,n
<i>rebel</i>	reb,l (rzecz.)
<i>rebel</i>	ry bel (czas.)
<i>receipt</i>	ry si:t
<i>receive</i>	ry si:w
<i>recent</i>	ri:s,nt
<i>reception</i>	ry sepsz,n
<i>recite</i>	ry sajt
<i>reckon</i>	rek,n
<i>recognize</i>	rekognajz
<i>recollect</i>	ry:kə lekt (przy-

	pomnieć
<i>recollect</i>	ri:kə lekt (zebrać powtórnie)
<i>recommend</i>	rykə mend
<i>reconcile</i>	rek,nsajl
<i>recourse</i>	ry ko:ɾs
<i>recover</i>	ry kəwəɾ (odzy- skać)
<i>recover</i>	ri:kəwəɾ (zakryć powtórnie)
<i>reform</i>	ry fo:ɾm
<i>refuge</i>	refjudz
<i>refuse</i>	ry fju:s
<i>regard</i>	ry ga:ɾd
<i>regent</i>	ri:dź,nt
<i>regiment</i>	redź,m,nt
<i>region</i>	ri:dź,n
<i>register</i>	redźystəɾ
<i>regret</i>	ry gret
<i>regular</i>	regjulaɾ
<i>reign</i>	rejn
<i>reins</i>	rejnzt
<i>reject</i>	ry dźekt
<i>rejoice</i>	ry dźojs
<i>relate</i>	ry lejt
<i>relative</i>	relətyw
<i>release</i>	ry li:zt
<i>relic</i>	relyk
<i>relief</i>	ry li:f
<i>religion</i>	ry lydź,n
<i>relinquish</i>	ry lynk _u yszt
<i>rely</i>	ry łaj
<i>remain</i>	ry mejn
<i>remark</i>	ry ma:ɾk
<i>remedy</i>	remydy
<i>remember</i>	ry membəɾ
<i>remind</i>	ry majnd
<i>remote</i>	ry mout
<i>remove</i>	ry mu:w

<i>renounce</i>	ry nouns
<i>renown</i>	ry naun
<i>repair</i>	ry pe:ɾ
<i>repeat</i>	ry pi:t
<i>repel</i>	ry pel
<i>repent</i>	ry pent
<i>reply</i>	ry plaj
<i>repose</i>	ry pouz
<i>represent</i>	repyzent
<i>reproach</i>	ry proucz
<i>republic</i>	ry pəblyk
<i>request</i>	ry k _u est
<i>require</i>	ry k _u ajɾ
<i>rescue</i>	reskju
<i>resemble</i>	ry zemb,l
<i>reserve</i>	ry zə,w
<i>reside</i>	ry zajd
<i>residence</i>	rezyd,ns
<i>resign</i>	ry zajn (rezygno- wać)
<i>resign</i>	ri: sajn (podpisać powtórnie)
<i>resist</i>	ry lyst
<i>resolution</i>	rezə lu:sz,n
<i>resolve</i>	ry zolw
<i>resound</i>	ry zaund
<i>resource</i>	ry so:ɾs
<i>respect</i>	ry spekt
<i>respire</i>	ry spajɾ
<i>responsible</i>	ry sponsyb,l
<i>restore</i>	ry sto:ɾ
<i>result</i>	ry zelt
<i>resume</i>	ry zju:m
<i>retain</i>	ry tejn
<i>retire</i>	ry tajɾ
<i>retreat</i>	ry tri:t
<i>return</i>	ry təɾ,n
<i>reveal</i>	ry wi:l
<i>revel</i>	rew,l
<i>revelation</i>	rewy lejsz,n

<i>revenge</i>	rywendź
<i>reverence</i>	rewəɾ,ns
<i>reverend</i>	rewəɾ,nd
<i>review</i>	ry wju:
<i>revive</i>	ry wajw
<i>reward</i>	ry u:ɾd
<i>rheum</i>	ru:m
<i>rhyme</i>	rajm
<i>ribbon</i>	ryb,n
<i>rich</i>	rycz
<i>ride</i>	rajd
<i>ridiculous</i>	rydykjules
<i>rifle</i>	rajf,l
<i>right</i>	rajt
<i>rigid</i>	rydźyd
<i>rigorous</i>	rygəɾəs
<i>rise</i>	rajz
<i>risen</i>	ryz,n
<i>rival</i>	rajwl
<i>river</i>	rywəɾ
<i>road</i>	roud
<i>roar</i>	ro:ɾ
<i>roast</i>	roust
<i>rob</i>	rob
<i>robin</i>	rob,n
<i>rode</i>	roud (ride)
<i>rogue</i>	roug
<i>roll</i>	roul
<i>Roman</i>	roum,n
<i>romance</i>	rə ma:ns
<i>roof</i>	ru:f
<i>rook</i>	ruk
<i>room</i>	ru:m
<i>root</i>	ru:t
<i>rope</i>	roup
<i>rose</i>	rouz (róža)
<i>rose</i>	rouz (rise)
<i>rough</i>	raf
<i>round</i>	raund
<i>row</i>	rau (hałas)

<i>row</i>	rou (szereg; wio- słować)
<i>royal</i>	roj,l
<i>rub</i>	rəb
<i>rude</i>	ru:d
<i>ruin</i>	ru:yn
<i>rute</i>	ru:l
<i>rumour</i>	ru:mə,r
<i>rural</i>	ru:r,l
<i>rye</i>	raj

S.

<i>sabre</i>	sejb,r
<i>sacred</i>	sejkryd
<i>sacrifice</i>	säkryfajs
<i>sad</i>	säd
<i>safe</i>	seif
<i>said</i>	sed (say)
<i>sail</i>	sejl
<i>saint</i>	sejnt
<i>Saint-John</i>	s,n,džon
<i>sake</i>	sejk
<i>salad</i>	säläd
<i>salary</i>	säläry
<i>sale</i>	sejl
<i>sallow</i>	sälou
<i>salmon</i>	säm,n
<i>salt</i>	so:lt
<i>salutary</i>	säljüläry
<i>salute</i>	sälju:t
<i>salvation</i>	sälwejsz,n
<i>sand</i>	sänd
<i>sandwich</i>	sänd,ycz
<i>satisfaction</i>	sätysfäksz,n
<i>satisfy</i>	sätysfaj
<i>savage</i>	säwydž
<i>save</i>	sejw
<i>saviour</i>	sejwjə,r
<i>savour</i>	sejwə,r

<i>saw</i>	so: (see)
<i>say</i>	sej
<i>says</i>	sez
<i>scanty</i>	skänty
<i>scarcely</i>	ske:sly
<i>scarlet</i>	ska:,lyt
<i>scene</i>	si:n
<i>scent</i>	sent
<i>sceptic</i>	skeptyk
<i>scheme</i>	ski:m
<i>schism</i>	syz,m
<i>scholar</i>	skolə,r
<i>school</i>	sku:l
<i>schoener</i>	sku:nə,r
<i>science</i>	saj,ns
<i>scientific</i>	saj,nityfyk
<i>scissors</i>	syzə,z
<i>scold</i>	skould
<i>scorch</i>	sko:,cz
<i>score</i>	sko:r
<i>scorn</i>	sko:,n
<i>scoundrel</i>	skaundr,l
<i>scour</i>	skau,r
<i>scourge</i>	skə,dž
<i>scream</i>	skri:m
<i>screen</i>	skri:n
<i>screw</i>	skru:
<i>scripture</i>	skryptjə,r
<i>scruple</i>	skru:p,l
<i>scythe</i>	sajð
<i>sea</i>	si:
<i>seal</i>	si:l
<i>search</i>	sə:,cz
<i>season</i>	si:z,n
<i>seat</i>	si:t
<i>second</i>	sek,nd
<i>secret</i>	si:kryt
<i>secretary</i>	sekrytəry
<i>secure</i>	sy'kju:r
<i>seduce</i>	sy'dju:s

<i>see</i>	si:	<i>shame</i>	szejm
<i>seed</i>	si:d	<i>shape</i>	szejp
<i>seek</i>	si:k	<i>share</i>	szə:r
<i>seem</i>	si:m	<i>sharp</i>	sza:r,p
<i>seen</i>	si:n (see)	<i>shave</i>	szejw
<i>seize</i>	si:z	<i>shawl</i>	szo:l
<i>seldom</i>	seld,m	<i>she</i>	szı:, szı
<i>select</i>	sy lekt	<i>sheaf</i>	szı:f
<i>send</i>	send	<i>shear</i>	szı:r
<i>senior</i>	si:njə,r	<i>sheep</i>	szı:p
<i>sense</i>	sens	<i>sheet</i>	szı:t
<i>sensibility</i>	sensybylyty	<i>shelter</i>	szeltə,r
<i>sensible</i>	sensyb,l	<i>shepherd</i>	szepə,d
<i>sensual</i>	senszuəl	<i>sheriff</i>	szeryf
<i>sentence</i>	sent,ns	<i>shield</i>	szı:ld
<i>sentiment</i>	sent,m,nt	<i>shine</i>	szajn
<i>sentinel</i>	sent,n,l	<i>shirt</i>	szə,t
<i>separate</i>	sepəryt (przym.)	<i>shiver</i>	szywə,r
<i>separate</i>	sepərej't (czas.)	<i>shoe</i>	szu:
<i>sepulchre</i>	selp,lkə,r	<i>shone</i>	szon (shine)
<i>serene</i>	sy ri:n	<i>shook</i>	szuk (shake)
<i>serenity</i>	sy renyty	<i>shoot</i>	szu:t
<i>sergeant</i>	sa:,dž,nt	<i>shore</i>	szo,r
<i>serious</i>	si:rjəs	<i>short</i>	szo:r,t
<i>sermon</i>	sə,m,n	<i>should</i>	szud
<i>serpent</i>	sə,p,nt	<i>shoulder</i>	szouldə,r
<i>servant</i>	sə,w,nt	<i>shout</i>	szaut
<i>serve</i>	sə,w	<i>shove</i>	szəw
<i>service</i>	sə,wys	<i>shovel</i>	szəw,l
<i>seven</i>	sew,n	<i>show</i>	szou
<i>several</i>	sewər,l	<i>showed</i>	szoud
<i>severe</i>	sy wi:r	<i>shower</i>	szauə,r
<i>severity</i>	sy weryty	<i>shown</i>	szoun (show)
<i>sew</i>	sou	<i>shrewd</i>	szru:d
<i>shade</i>	szejd	<i>shudder</i>	szədə,r
<i>shadow</i>	szädou	<i>shy</i>	szaj
<i>shaft</i>	sza:ft	<i>side</i>	sajd
<i>shake</i>	szejk	<i>siege</i>	si:dž
<i>shaken</i>	szejk,n	<i>sight</i>	sajt
<i>shall</i>	szäl, sz,l	<i>sign</i>	sajn

<i>signal</i>	sygn,l	<i>slumber</i>	slɛmbə,r
<i>signify</i>	sygnyfaj	<i>small</i>	smo:l
<i>silence</i>	sajl,ns	<i>smart</i>	sma:r,t
<i>similar</i>	symylə,r	<i>smear</i>	smi:r
<i>simplicity</i>	sym plysyty	<i>smile</i>	smajl
<i>simulate</i>	symjulejt	<i>smite</i>	smajt
<i>sincere</i>	s,n si:r	<i>smith</i>	smyθ
<i>sincerity</i>	s,n seryty	<i>smithy</i>	smyðy
<i>sinew</i>	synju	<i>smoke</i>	smouk
<i>single</i>	syng,l	<i>smooth</i>	smu:θ
<i>singular</i>	syngjula,r	<i>smoothe</i>	smu:ð
<i>sir</i>	sə,r	<i>smote</i>	smout (<i>smite</i>)
<i>sister</i>	systə,r	<i>smother</i>	sməða,r
<i>size</i>	sajz	<i>smoulder</i>	smouldə,r
<i>skate</i>	skejt	<i>snail</i>	snejl
<i>skeleton</i>	skelyt,n	<i>snake</i>	snejk
<i>skill</i>	skyl	<i>snare</i>	sne:r
<i>skin</i>	skyn	<i>sneak</i>	sni:k
<i>skirmish</i>	skə,mysz	<i>sneer</i>	sni:r
<i>skirt</i>	skə,t	<i>snipe</i>	snajp
<i>sky</i>	skaj	<i>snow</i>	snou
<i>slain</i>	slejn (<i>slay</i>)	<i>snug</i>	snæg
<i>slaughter</i>	slo:tə,r	<i>so</i>	sou
<i>slave</i>	sleju	<i>soap</i>	soup
<i>slay</i>	slej	<i>soar</i>	so:r
<i>sledge</i>	sledź	<i>sober</i>	soubə,r
<i>sleek</i>	sli:k	<i>sobriety</i>	sə brajty
<i>sleep</i>	sli:p	<i>sociable</i>	souszəb,l
<i>sleeve</i>	sli:w	<i>social</i>	sousz,l
<i>sleight</i>	slajt	<i>society</i>	sə sajty
<i>slew</i>	slu: (<i>slay</i>)	<i>soften</i>	sof,n
<i>slide</i>	slajd	<i>sojourn</i>	soudźə,n
<i>slight</i>	slajt	<i>solace</i>	solys
<i>slope</i>	sloup	<i>sold</i>	sould (<i>sell</i>)
<i>sloth</i>	slouθ	<i>soldier</i>	souldźə,r
<i>slouch</i>	slaucz	<i>sole</i>	soul
<i>slough</i>	slau (bagno)	<i>solely</i>	souly
<i>slough</i>	sləf (skóra węża)	<i>solemn</i>	sol,m
<i>slow</i>	slou	<i>solemnise</i>	sol,mnajz
<i>sluice</i>	slu:s	<i>solicit</i>	so lycyt

<i>solid</i>	solyd	<i>spoke</i>	spouk
<i>solitary</i>	solytəry	<i>spoken</i>	spouk,n (<i>speak</i>)
<i>solitude</i>	solytju:d	<i>sponge</i>	spændź
<i>some</i>	səm	<i>spoon</i>	spu:n
<i>son</i>	sən	<i>sport</i>	spo:r,t
<i>soon</i>	su:n	<i>spread</i>	spred
<i>soothe</i>	su:ð	<i>spur</i>	spə,r
<i>sore</i>	so:r	<i>spy</i>	spaj
<i>sorrow</i>	sorou	<i>squalid</i>	sk _u olyd
<i>sought</i>	so:t (<i>seek</i>)	<i>squator</i>	sk _u olə,r
<i>soul</i>	soul	<i>squander</i>	sk _u ondə,r
<i>sound</i>	saund	<i>square</i>	sk _u e:r
<i>soup</i>	su:p	<i>squeeze</i>	sk _u i:z
<i>sour</i>	sau,r	<i>squirrel</i>	sk _u yr,l
<i>source</i>	so:s	<i>stable</i>	stejb,l
<i>south</i>	sauθ	<i>staff</i>	sta:f
<i>southern</i>	səða,n	<i>stage</i>	stejdź
<i>sovereign</i>	sow,r,n	<i>stagger</i>	stägə,r
<i>sow</i>	sau (świnia)	<i>stairs</i>	ste:r,z
<i>sow</i>	sou	<i>stake</i>	stejk
<i>sowed</i>	soud	<i>stalk</i>	sto:k
<i>sown</i>	soun	<i>stall</i>	sto:l
<i>space</i>	spejs	<i>stalwart</i>	sto:l _u ə,t
<i>spanish</i>	spänysz	<i>stand</i>	ständ
<i>spare</i>	spe:r	<i>standard</i>	ständə,d
<i>spark</i>	spa:k	<i>star</i>	sta:r
<i>sparrow</i>	spärou	<i>starch</i>	sta:r,cz
<i>speak</i>	spi:k	<i>stare</i>	ste:r
<i>spear</i>	spi:r	<i>start</i>	sta:r,t
<i>special</i>	spesz,l	<i>starve</i>	sta:r,w
<i>species</i>	spi:szyz	<i>state</i>	stejt
<i>specious</i>	spi:szəs	<i>station</i>	stejsz,n
<i>spectacle</i>	spektyk,l	<i>statue</i>	stätju
<i>spectator</i>	spek tejtə,r	<i>staunch</i>	sto:ncz, sta:nsz
<i>speech</i>	spi:cz	<i>staves</i>	stejwz (<i>staff</i>)
<i>speed</i>	spi:d	<i>stay</i>	stej
<i>spend</i>	spend	<i>steady</i>	stedy
<i>sphere</i>	sfi:r	<i>steak</i>	stejk
<i>spirit</i>	spyryt	<i>steal</i>	sti:l
<i>spiritual</i>	spyrytjuəl	<i>stealthy</i>	stelθy

<i>steam</i>	sti:m
<i>steel</i>	sti:l
<i>steep</i>	sti:p
<i>steeple</i>	sti:p,l
<i>steer</i>	sti:r
<i>sterling</i>	stərlyN
<i>stern</i>	stər,n
<i>stew</i>	stju:
<i>steward</i>	stju:uə,d
<i>stingy</i>	styndży
<i>stir</i>	stər
<i>stirrup</i>	styrəp
<i>stocking</i>	stokyn
<i>stole</i>	stoul
<i>stolen</i>	stoul,n (<i>steal</i>)
<i>stomach</i>	stəmək
<i>stone</i>	stoun
<i>stood</i>	stud (<i>stand</i>)
<i>stoop</i>	stu:p
<i>store</i>	sto:r
<i>storm</i>	sto:r,m
<i>story</i>	sto:ry
<i>stout</i>	staut
<i>Stove</i>	stouw
<i>stow</i>	stou
<i>straight</i>	strejt
<i>strain</i>	strejn
<i>strange</i>	strejndż
<i>stranger</i>	strejndżə,
<i>straw</i>	stro:
<i>stray</i>	strej
<i>stream</i>	stri:m
<i>street</i>	stri:t
<i>strength</i>	strenθ
<i>strew</i>	stru:
<i>strife</i>	strajf
<i>strike</i>	strajk
<i>strive</i>	strajw
<i>striven</i>	stryw,n
<i>stroke</i>	strouk

<i>strove</i>	strouw (<i>strive</i>)
<i>strow</i>	strou
<i>stubborn</i>	stebə,n
<i>student</i>	stju:d,nt
<i>studio</i>	stju:djou, stu:djou
<i>studious</i>	stju:djəs
<i>study</i>	stədy
<i>stupefy</i>	stju:pyfaj
<i>stupid</i>	stju:pyd
<i>style</i>	stajl
<i>suave</i>	suejw
<i>suavity</i>	suewytj
<i>subdue</i>	səb'dju:
<i>subject</i>	səbdżykt (<i>rzecz.</i>)
<i>subject</i>	səbdżekt (<i>czas.</i>)
<i>sublime</i>	sə'blajm
<i>submission</i>	sət mysz,n
<i>submit</i>	səb myt
<i>subscribe</i>	səpskrajb
<i>subside</i>	səp'sajd
<i>substance</i>	səpst,ns
<i>substantial</i>	səpstənsz,l
<i>substantive</i>	səpst,ntyw
<i>subtle</i>	sət,l
<i>suburb</i>	səbə,b
<i>succeed</i>	sək'si:d
<i>success</i>	sək'ses
<i>succession</i>	sək'sesz,n
<i>succour</i>	səkə,
<i>such</i>	səcz
<i>sudden</i>	səd,n
<i>suffer</i>	səfə,
<i>suffice</i>	səfajs
<i>sufficient</i>	sə'fysz,nt
<i>sugar</i>	szugə,
<i>suggest</i>	sədżest
<i>suicide</i>	sju:ysajd
<i>suit</i>	sju:t, su:t
<i>summit</i>	səmyt
<i>summon</i>	səm,n

<i>sumptuous</i>	səmtjuəs
<i>Sunday</i>	səndy
<i>superficial</i>	sju:pə'fysz,l
<i>superfluous</i>	sju:pə'fluəs
<i>superior</i>	sju'pi:rjə,
<i>superstition</i>	sju:pə'stysz,n
<i>supply</i>	səplaj
<i>support</i>	sə'po:t
<i>suppose</i>	sə'pouz
<i>supposition</i>	səpə'zysz,n
<i>suppress</i>	sə'pres
<i>supreme</i>	sju pri:m
<i>sure</i>	szu:r
<i>surface</i>	sə'fys
<i>surfeit</i>	sə'fyt
<i>surgeon</i>	sə'rdż,n
<i>surmount</i>	sə'rmaunt
<i>surname</i>	sə'nejm
<i>surprise</i>	sə'praiz
<i>surrender</i>	sə'rendə,
<i>surround</i>	sə'raund
<i>survey</i>	sə'wej
<i>survive</i>	sə'wajw
<i>suspect</i>	səs'pekt
<i>suspense</i>	səs'pens
<i>suspicion</i>	səs'pysz,n
<i>sustain</i>	səs'tejn
<i>sustenance</i>	səst,n,ns
<i>swallow</i>	sə'olou
<i>swamp</i>	sə'omp
<i>swan</i>	sə'on
<i>swarm</i>	sə'o:r,m
<i>sway</i>	səej
<i>swear</i>	sue:r
<i>sweat</i>	suet
<i>Swedish</i>	sui:dysz
<i>sweep</i>	sui:p
<i>sweet</i>	sui:t
<i>swine</i>	səajn
<i>woon</i>	səu:n

<i>sword</i>	so:d
<i>swore</i>	sə'o:r, <i>sworn</i> sə'o:r,n (<i>swear</i>)
<i>syllable</i>	syləb,l

T.

<i>table</i>	tejb,l
<i>tail</i>	tejl
<i>tailor</i>	tejlə,
<i>take</i>	tejk
<i>taken</i>	tejk,n
<i>tale</i>	tejl
<i>talent</i>	täl,nt
<i>talk</i>	to:k
<i>tall</i>	to:l
<i>tallow</i>	tälou
<i>tame</i>	tejm
<i>tapestry</i>	täpystry
<i>tardy</i>	ta:dy
<i>tarry</i>	täry
<i>task</i>	ta:sk
<i>taste</i>	tejst
<i>taught</i>	to:t (<i>teach</i>)
<i>taunt</i>	to:nt
<i>tea</i>	ti:
<i>teach</i>	ti:cż
<i>tear</i>	ti:r (łza)
<i>tear</i>	te:r (<i>drzeć</i>)
<i>tedious</i>	ti:djəs
<i>teetotaller</i>	ti:toutələ,
<i>telegraph</i>	telygräf
<i>temperature</i>	tempə'tjə,
<i>tempest</i>	tempyst
<i>tempestuous</i>	tym'pestjuəs
<i>temporal</i>	tempər,l
<i>tempt</i>	tempt
<i>temptation</i>	temp'tejsz,n
<i>tenacious</i>	ty'nejszəs
<i>tenacity</i>	ty'näsyty

<i>tendency</i>	tend,nsy
<i>term</i>	tə,m
<i>terminate</i>	tə,mynejt
<i>terminus</i>	tə,mynəs
<i>terrible</i>	teryb,l
<i>terror</i>	terə,
<i>than</i>	ðän
<i>thank</i>	ðänk
<i>that</i>	ðät, ðæt
<i>thaw</i>	ðo:
<i>theatre</i>	ði:ətə,
<i>theatrical</i>	ði:jättryk,l
<i>theft</i>	ðeft
<i>their</i>	ðe:ɹ
<i>them</i>	ðem, ðəm
<i>theme</i>	ði:m
<i>themselves</i>	ðəm'selwz
<i>then</i>	ðen
<i>theology</i>	ði:olədzy
<i>theory</i>	ði:əri
<i>there</i>	ðe:ɹ
<i>these</i>	ði:z
<i>they</i>	ðej
<i>thick</i>	ðyk
<i>thief</i>	ði:f
<i>thigh</i>	ðaj
<i>thin</i>	ðyn
<i>think</i>	ðynk
<i>thirst</i>	ðə,st
<i>this</i>	ðys
<i>thistle</i>	ðys,l
<i>thither</i>	ðyðə,
<i>thorn</i>	ðo:,n
<i>thorough</i>	ðerou
<i>thoroughly</i>	ðerəly
<i>those</i>	ðouz
<i>though</i>	ðou
<i>thought</i>	ðo:t (myśl; czas przeszły i imiesł. od <i>think</i>)

<i>thousand</i>	ðauz,nd
<i>thread</i>	ðred
<i>threat</i>	ðret
<i>threaten</i>	ðret,n
<i>three</i>	ðri:
<i>threepence</i>	ðryp,ns
<i>threshold</i>	ðreszould
<i>threw</i>	ðru: (<i>throw</i>)
<i>thrive</i>	ðrajw
<i>thriven</i>	ðryw,n
<i>throat</i>	ðrout
<i>throne</i>	ðroun
<i>through</i>	ðru:
<i>throve</i>	ðrouw (<i>thrive</i>)
<i>throw</i>	ðrou
<i>thrown</i>	ðroun
<i>thumb</i>	ðəm
<i>thunder</i>	ðændə,
<i>thus</i>	ðəs
<i>thwart</i>	ðu:ɔ:t
<i>thyme</i>	tajm
<i>ticket</i>	tykyt
<i>tide</i>	tajd
<i>tidings</i>	tajdynz
<i>tie</i>	taj
<i>tiger</i>	tajgə,
<i>tight</i>	tajt
<i>tile</i>	tajl
<i>time</i>	tajm
<i>timid</i>	tymyd
<i>timidity</i>	tymydyty
<i>tired</i>	taj,d
<i>title</i>	tajt,l
<i>to</i>	tu, tə
<i>toad</i>	toud
<i>toast</i>	toust
<i>tobacco</i>	tə'bəkou
<i>toe</i>	tou
<i>together</i>	tə'geðə,
<i>toilet</i>	tojlyt

<i>token</i>	touk,n
<i>told</i>	tould (<i>tell</i>).
<i>tolerable</i>	tolərəb,l
<i>tomb</i>	tu:m
<i>tone</i>	toun
<i>tongue</i>	tɛs
<i>too</i>	tu:
<i>took</i>	tuk (<i>take</i>)
<i>tool</i>	tu:l
<i>tooth</i>	tu:θ
<i>topic</i>	topyk
<i>tore</i>	to:ɹ (<i>tear</i>)
<i>torment</i>	to:,m,nt (<i>rzecz.</i>)
<i>torment</i>	to:,ment (<i>czas.</i>)
<i>torn</i>	to:,n (<i>tear</i>)
<i>torpid</i>	to:,pyd
<i>torture</i>	to:,tjə,
<i>touch</i>	tɛcz
<i>tough</i>	tɛf
<i>tourist</i>	tu:ryst
<i>tow</i>	tou
<i>towards</i>	to:,dz
<i>tower</i>	tauə,
<i>town</i>	taun
<i>trace</i>	trejs
<i>trade</i>	trejd
<i>tradition</i>	trə'dysz,n
<i>tragedy</i>	trädzydy
<i>tragic</i>	trädzyk
<i>train</i>	trejn
<i>traitor</i>	trejtə,
<i>translate</i>	trənslejt
<i>travel</i>	trəw,l
<i>treachery</i>	treczəry
<i>tread</i>	tred
<i>treason</i>	tri:z,n
<i>treasure</i>	trezə,
<i>treat</i>	tri:t
<i>tree</i>	tri:
<i>trespass</i>	trespəs

<i>trial</i>	traj,l
<i>tribunal</i>	traj bju:n,l
<i>trifle</i>	trajf,l
<i>trinity</i>	trynyty
<i>triumph</i>	trajəmf
<i>triumphant</i>	traj'əmf,nt
<i>troll</i>	troul
<i>troop</i>	tru:p
<i>tropical</i>	tropyk,l
<i>trouble</i>	trəb,l
<i>trough</i>	trof
<i>trousers</i>	trauzə,z
<i>trout</i>	traut
<i>trudge</i>	trędz
<i>true</i>	tru:
<i>truth</i>	tru:θ
<i>try</i>	traj
<i>Tuesday</i>	tju:zdy
<i>tumult</i>	tju:məlt
<i>tumultuous</i>	tju:məltjuəs
<i>tune</i>	tju:n
<i>turkey</i>	tə,ky
<i>turn</i>	tə,n
<i>tutor</i>	tju:tə,
<i>twice</i>	tɔ:ajs
<i>twig</i>	tɔ:yg
<i>twilight</i>	tɔ:ajlajt
<i>two</i>	tu:
<i>twopence</i>	tɛp,ns
<i>type</i>	tajp
<i>tyrannical</i>	taj ränyk,l
<i>tyrannous</i>	tyrənəs
<i>tyranny</i>	tyrəny
<i>tyrant</i>	tajr,nt

U.

<i>ugly</i>	əgly
<i>umbrella</i>	əm'brelə
<i>unable</i>	en'lejb,l

<i>unanimous</i>	jun änyməs
<i>unawares</i>	ənə uē:z
<i>unbelief</i>	ənby li:f
<i>uncle</i>	ək l
<i>uncouth</i>	ək ku:θ
<i>uncover</i>	ək kəwə _r
<i>under</i>	endə _r
<i>underground</i>	endə _r graund
<i>underneath</i>	endə _r ni:θ
<i>understand</i>	endə _r ständ
<i>undertake</i>	endə _r tejk
<i>undo</i>	ən du:
<i>undress</i>	ən dres
<i>undue</i>	ən dju:
<i>uneasy</i>	ən i:zy
<i>unequal</i>	ən i:k <u>u</u> əl
<i>uniform</i>	ju:nyfo: _r m
<i>union</i>	ju:nj,n
<i>unique</i>	ju ni:k
<i>unite</i>	ju najt
<i>unity</i>	junyty
<i>universal</i>	juny wə:s,l
<i>universe</i>	ju:nywə:s
<i>unless</i>	ən les
<i>until</i>	ən tyl
<i>up</i>	əp
<i>upbraid</i>	əp brejd
<i>upholsterer</i>	əp houlstərə _r
<i>upright</i>	əp rajt
<i>upset</i>	əp set
<i>upstairs</i>	əp ste:z
<i>upwards</i>	əp <u>u</u> ə _r dz
<i>urge</i>	ə _r dź
<i>usage</i>	ju:zydź
<i>use</i>	ju:s (rzecz.)
<i>use</i>	ju:z (czas.)
<i>usual</i>	ju:zuəl
<i>usurp</i>	ju zə _r p
<i>usury</i>	ju:žəry
<i>utensil</i>	ju'tensil

<i>utmost</i>	ətmo:st
<i>utterance</i>	ətər,ns
V.	
<i>vacant</i>	wejk,nt
<i>vague</i>	wejg
<i>vain</i>	wejn
<i>valet</i>	wälyt
<i>valid</i>	wälyd
<i>valley</i>	wäly
<i>valour</i>	wälə _r
<i>valuable</i>	wäljuəb,l
<i>value</i>	wälju
<i>vanish</i>	wänysz
<i>vanity</i>	wänyty
<i>vanquish</i>	wänk <u>u</u> ysz
<i>vapour</i>	wejpə _r
<i>variable</i>	we:rjəb,l
<i>variance</i>	we:rj,ns
<i>variety</i>	wə'rajty
<i>various</i>	wärjəs
<i>vary</i>	we:ry
<i>vast</i>	wa:st, wäst
<i>vault</i>	wo:lt
<i>vaunt</i>	wo:nt, wa:nt
<i>veal</i>	wi:l
<i>vegetables</i>	wedźytyb,lz
<i>vehement</i>	wi:ym,nt
<i>veil</i>	wejl
<i>vein</i>	wejn
<i>velocity</i>	wy losyty
<i>velvet</i>	welwyt
<i>venerable</i>	wenərəb,l
<i>vengeance</i>	wendź,ns
<i>venison</i>	wenys,n
<i>venom</i>	wen,m
<i>venture</i>	wentjə _r
<i>verbal</i>	wə,b,l
<i>verdict</i>	wə,dykt

<i>verge</i>	wə,dź
<i>verify</i>	weryfaj
<i>verse</i>	wə,s
<i>very</i>	wery
<i>vessel</i>	wes,l
<i>vexation</i>	weksejsz,n
<i>vibrate</i>	wajbrejt
<i>vicar</i>	wykə _r
<i>vice</i>	wajs
<i>vicinity</i>	wysynyty
<i>victim</i>	wykt,m
<i>victorious</i>	wyktu:rjəs
<i>victory</i>	wyktəry
<i>victuals</i>	wyt,lz
<i>vie</i>	waj
<i>view</i>	wju:
<i>vigilant</i>	wydź,l,nt
<i>vigorous</i>	wygərəs
<i>vigour</i>	wygə _r
<i>village</i>	wylydź
<i>villain</i>	wyl,n
<i>vine</i>	wajn
<i>vinegar</i>	wynygə _r
<i>vineyard</i>	wynjə _r d
<i>violate</i>	wajəlejt
<i>violent</i>	waj,l,nt
<i>virgin</i>	wə,dź,n
<i>virtue</i>	wə _r tju
<i>visage</i>	wyzydź
<i>viscount</i>	wajkaunt
<i>visible</i>	wyzyb,l
<i>vision</i>	wyź,n
<i>visit</i>	wyzyt
<i>vital</i>	wajt,l
<i>vivacious</i>	waj wejszəs
<i>vivacity</i>	waj wäsyty
<i>vivid</i>	wywyd
<i>vocal</i>	wouk,l
<i>voice</i>	wojs
<i>volume</i>	woljəm

<i>voluntary</i>	wol,ntəry
<i>volunteer</i>	wol,nti: _r
<i>voluptuous</i>	wə ləptjuəs
<i>vomit</i>	womyt
<i>vouchsafe</i>	waucz sejf
<i>vow</i>	wau
<i>vowel</i>	wau,l
<i>voyage</i>	wojydź
<i>vulgar</i>	welgə _r

W.

<i>wafer</i>	u ejfə _r
<i>waft</i>	u a:ft, u äft
<i>wag</i>	u äg
<i>wager</i>	u ejdźə _r
<i>wages</i>	u ejdźyz
<i>waggon</i>	u äg,n
<i>wail</i>	u ejl
<i>waist</i>	u ejst
<i>waistcoat</i>	u eskə _t
<i>wait</i>	u ejt
<i>walk</i>	u o:k
<i>wall</i>	u o:l
<i>wallet</i>	u olyt
<i>wallow</i>	u olou
<i>walnut</i>	u o:lnət
<i>wander</i>	u ondə _r
<i>want</i>	u ont
<i>wanton</i>	u ont,n
<i>war</i>	u o: _r
<i>warm</i>	u o: _r m
<i>warn</i>	u o: _r n
<i>warrant</i>	u or,nt
<i>warrior</i>	u orjə _r
<i>was</i>	u o:z, u əz
<i>wash</i>	u osz
<i>wasp</i>	u osp
<i>waste</i>	u ejst
<i>watch</i>	u ocz

<i>water</i>	u _o :tə _r
<i>wave</i>	u _e jw
<i>wax</i>	u _ä ks
<i>way</i>	u _e j
<i>we</i>	u _i :, u _i
<i>weak</i>	u _i :k
<i>wealth</i>	u _e lθ
<i>weapon</i>	u _e p,n
<i>wear</i>	u _e : _r
<i>wearry</i>	u _i :ry
<i>weather</i>	u _e ðə _r
<i>weave</i>	u _i :w
<i>Wednesday</i>	u _e nzdy, u _e end,nzdy
<i>weed</i>	u _i :d
<i>week</i>	u _i :k
<i>weep</i>	u _i :p
<i>weigh</i>	u _e j
<i>weight</i>	u _e jt
<i>weird</i>	u _i : _r ,d
<i>welcome</i>	u _e lkəm
<i>were</i>	u _e : _r , u _e _r
<i>wharf</i>	h _u o: _r f
<i>what</i>	h _u ot
<i>wheat</i>	h _u i:t
<i>wheel</i>	h _u i:l
<i>where</i>	h _u e: _r
<i>whether</i>	h _u eðə _r
<i>which</i>	h _u ycz
<i>while</i>	h _u ajl
<i>whistle</i>	h _u ys,l
<i>white</i>	h _u ajt
<i>Whitsunday</i>	h _u yt[sə]ndy, h _u yts,ndej
<i>who</i>	hu:
<i>whole</i>	houl
<i>why</i>	h _u aj
<i>wicked</i>	u _y kyd
<i>wide</i>	u _a jd
<i>widow</i>	u _y dou
<i>width</i>	u _a jdθ

<i>wife</i>	u _a jf
<i>wig</i>	u _y g
<i>wild</i>	u _a jd
<i>wilderness</i>	u _y ldə _r ,nys
<i>willow</i>	u _y lou
<i>wind</i>	u _y nd (wiatr)
<i>wind</i>	u _a jd (nawijać)
<i>window</i>	u _y ndou
<i>wine</i>	u _a jn
<i>wipe</i>	u _a jp
<i>wisdom</i>	u _y zd,m
<i>wise</i>	u _a jz
<i>with</i>	u _y ð
<i>withal</i>	u _y ðo:l
<i>wither</i>	u _y ðə _r
<i>within</i>	u _y ðyn
<i>without</i>	u _y ðaut
<i>witness</i>	u _y tnys
<i>woe</i>	u _o u
<i>wolf</i>	u _u lf
<i>woman</i>	u _u m,n
<i>women</i>	u _y m,n
<i>womb</i>	u _u :m
<i>won</i>	u _e n (win)
<i>wonder</i>	u _e ndə _r
<i>won't</i>	u _o unt (= will not)
<i>wont</i>	u _o unt
<i>wood</i>	u _u d
<i>wool</i>	u _u l
<i>word</i>	u _e rd
<i>wore</i>	u _o : _r (wear)
<i>work</i>	u _e rk
<i>world</i>	u _e rd
<i>worm</i>	u _e rm
<i>worn</i>	u _o : _r n (wear)
<i>worry</i>	u _e ry
<i>worse</i>	u _e rs
<i>worst</i>	u _e rst
<i>worship</i>	u _e rszyp
<i>worth</i>	u _e rdθ

<i>worthy</i>	u _e rdy
<i>would</i>	u _u d, u _e d
<i>wound</i>	u _a und (wind)
<i>wound</i>	u _u :nd
<i>wove</i>	u _o uw
<i>woven</i>	u _o uw,n (weave)
<i>wrap</i>	räp
<i>wrath</i>	ro:ð
<i>wreath</i>	ri:ð
<i>wreathe</i>	ri:ð
<i>wreck</i>	rek
<i>wrestle</i>	res,l
<i>wretched</i>	reczyd
<i>wring</i>	ryn
<i>write</i>	rajt
<i>written</i>	ryt,n
<i>wrong</i>	ron
<i>wrote</i>	rout (write)

Y.

<i>yacht</i>	jot
<i>Yankee</i>	jänky

<i>yard</i>	ja: _r ,d
<i>gawn</i>	jo:n
<i>year</i>	ji: _r
<i>yearn</i>	jə _r ,n
<i>yellow</i>	jelou
<i>yeoman</i>	jou,n
<i>yield</i>	ji:ld
<i>yoke</i>	jouk
<i>yolk</i>	jouk
<i>you</i>	ju:, ju
<i>young</i>	jə _n
<i>your</i>	ju: _r , jo: _r
<i>youth</i>	ju:θ

Z.

<i>zeal</i>	zi:l
<i>zealot</i>	zelət
<i>zealous</i>	zeləs
<i>zero</i>	zi:rou
<i>zoology</i>	zoulołədy
<i>zyme</i>	zajm.

DODATEK: POTOCZNE IMIONA WŁASNE

I.			
Imiona i nazwiska.			
Aaron	ejrən	Darius	də'rajəs
Abraham	ejbrəm	Dawid	dejwyd
Adam	ädəm	Deborah	debərə
Adolphus	ə'dolfəs	Dinah	dajnə
Aesop	i:səp	Diogenes	daj'odźyni:z
Albert	älbət	Disraeli	dyz'rejly
Anthony	äntəny	Dorothy	dorəθy
Balfour	bälfu _r	Edith	i:dyθ
Beaconsfield	bi:k,nzi:ld	Elias	y'lajəs
Beauchamp	bi:czəm	Eliot, Elliott	eljət
Boleyn	bul,n	Eliza	y'lajzə
Brougham	bru:əm	Elizabeth	y'lyzəbyθ
Caesar	si:zə _r	Emily	emyly
Campbell	kämb,l	Euclid	ju:klyd
Carnegie	ka:ni:gy	Eugene	ju'dzi:n
Caroline	kärəlajn	Eunice	ju'najsy
Catherine	käθryn	Eustace	ju:stəs
Charles	cza:lz	Evangeline	y'wändźylajn
Christopher	krystəfə _r	Eve	i:w
Clara	kle:rə	Eveline	ewylyn
Clarence	klär,ns	Falstaff	fo:lstäf
Clarendon	klär,ndən	Farquhar	fə:kə _r
Cooper	ku:pə _r	Fatima	fätymə
Cowper	kaupə _r , ku:pə _r	Fawkes	fo:ks
Cromwell	kromwəl	Felicia	fyllyszjə
Cyrus	sajrəs	Felix	fi:lyks
Daniel	dänj,l	Florence	flor,ns
		Frances	fra:nsys, fränsys
		Frank	frä _n k
		Frederic	fredryk

Froude	fru:d	Hobbes	hobz
Fulton	fult,n	Holmes	houmz
Furnival	fə,nyw,l	Horace	horəs
Gabriel	gejbrj,l	Howard	hauə,d
Gainsborough	gejnzərə	Howden	haud,n
Gawain	gə'ejn	Hubert	hju:bət
Geoffrey	džefry	Hugh	hju:
George	džo:dž	Hume	hju:m
Gibbon	gyb,n	Ida	ajdə
Gibbs	gybz	Immanuel	y'mänjuəl
Gibson	gybs,n	Irene	ajri:ny
Gifford	gyfə,d	Isaac	ajzək
Gilbert	gylbət	Isis	ajsys
Gilchrist	gylkryst	Israel	yzræl
Giles	džajlz	Jacob	džejkəb
Gilpin	gylpyn	James	džejmz
Gladstone	glädst,n	Jane	džejn
Godiva	go:dajwə	Jeffrey	džefry
Goldsmith	gouldsmyθ	Jenny	dženy
Goliath	gə'lajəθ	Jerome	džer,m dżəroum
Goschen	gousz,n	Jesus	dži:zəs
Gould	gu:ld	John	džon
Gough	gof	Johnson	džons,n
Graham	grej,m grejm	Johnstone	džonst,n
Grosvenor	grəuw,nə _r	Jonas	džounəs
Gulliver	gelywə _r	Jonathan	džonəθ,n
Gug	gaj	Joseph	džouzjyf
Hamlet	hämlyt	Judith	džu:dyθ
Hannah	hänə	Julia	džu:ljə
Hannibal	hänyb,l	Juliet	džu:ljət
Harald	här,ld	Julius	džu:ljəs
Hardinge	ha:dy _n	Kenilworth	ken,lə _r ,θ
Harold	här,ld	Kennedy	kenydy
Hart	ha:t	Kingsley	ky _n zly
Hastings	hejsty _n z	Kitchener	kycz,nə _r
Havelock	hävlok	Knox	noks
Hawes	hə:z	Kyd	kyd
Hawthorne	hə:θə,n	Ladislaus	lädyslo:s
Hearne	hə _n	Landsdowne	länzdəun
Hemans	hem,nz hi:m,nz	Lascelles	ləselz

<i>Latham</i>	lejθəm lejðəm
<i>Laura</i>	lo:rə
<i>Laurence</i>	lo:r,ns
<i>Lazarus</i>	läzərəs
<i>Leicester</i>	lestə _r
<i>Leigh</i>	li:
<i>Leo</i>	li:ou
<i>Letitia</i>	lejtyszə
<i>Lewes, Lewis</i>	lu:ys
<i>Lincoln</i>	lynk,n
<i>Livingstone</i>	lywynst,n
<i>Lyell</i>	lajəl
<i>Lynch</i>	lyncz lysz
<i>Lytton</i>	lyt,n
<i>Mabel</i>	mejβ,l
<i>Macaulay</i>	məko:ly
<i>Macbeth</i>	mək beθ
<i>Mackinley</i>	mək ynly
<i>Macleod</i>	mək laud
<i>Macpherson</i>	mək fə,s,n
<i>Magdalen</i>	mägdälən
<i>Magdalen College</i>	mo:dlyn
<i>Mahomet</i>	mə homyt
<i>Malcolm</i>	mälkəm
<i>Malthus</i>	mälθəs
<i>Margaret</i>	ma:r,gryt
<i>Maria</i>	mə rajə
<i>Marlborough</i>	ma:lbərə
<i>Marryat</i>	märjət
<i>Matthew</i>	mäθju
<i>Michael</i>	majk,l
<i>Monmouth</i>	mənməθ
<i>Monroe</i>	mənrou mən rou
<i>Moore</i>	mu:r
<i>Morgan</i>	mo:r,g,n
<i>Napoleon</i>	nəpoulj,n
<i>Nathan</i>	nejθ,n
<i>Nicholas</i>	nykələs
<i>Nickleby</i>	nyk,lby

<i>Niobe</i>	najəbi:
<i>Noah</i>	nouə
<i>Numa</i>	nju:mə
<i>O' Brien</i>	ou braj,n
<i>Odysseus</i>	o dysju:s
<i>Oenone</i>	i:nouni:
<i>Ogilvie</i>	oug,lwy
<i>Oliphant</i>	olyf,nt
<i>Oliver</i>	olywə _r
<i>O'Neill</i>	ou ni:l
<i>Ouida</i>	u:i:də
<i>Palmerston</i>	pa:mə _r st,n
<i>Paul</i>	po:l
<i>Pelham</i>	peləm
<i>Peter</i>	pi:tə _r
<i>Phoebe</i>	fi:bi:
<i>Pythagoras</i>	py θägərəs
<i>Rachel</i>	rejcz,l
<i>Raleigh</i>	ro:ly räly
<i>Ramsey</i>	rämzy
<i>Raphael</i>	räfəl
<i>Reynolds</i>	ren,ldz
<i>Richard</i>	ryczə,d
<i>Robert</i>	robə _r t
<i>Roger</i>	rodzə _r
<i>Rogers</i>	rodzə _r ,z
<i>Roland</i>	roul,nd
<i>Roscoe</i>	roskou
<i>Rothschild</i>	roθsczajld
<i>Rudyard</i>	rədjə _r d
<i>Samuel</i>	sämjuəl
<i>Scipio</i>	sajpjou
<i>Shakespeare</i>	szejkspi: _r
<i>Sherlock</i>	szə,lək
<i>Simeon</i>	symj,n
<i>Simon</i>	sajm,n
<i>Sinclair</i>	syn kle: _r
<i>Skeat</i>	ski:t
<i>Soames</i>	soumz

<i>Socrates</i>	soukrəti:z
<i>Solomon</i>	soləmən
<i>Sophia</i>	sə fajə
<i>Sophy</i>	soufy
<i>St. George</i>	s,n dzo:dž
<i>St. Patrick</i>	s,n pätryk
<i>St. Paul</i>	s,n po:l
<i>Stephen</i>	sti:w,n
<i>Stephenson</i>	sti:w,ns,n
<i>Stevenson</i>	sti:w,ns,n
<i>Stuart</i>	stju:ət
<i>Swinburne</i>	s,uynbə _r n
<i>Talbot</i>	to:lbət
<i>Teazle</i>	ti:z,l
<i>Thackeray</i>	θäkəry
<i>Thomas</i>	toməs
<i>Thompson</i>	toms,n
<i>Thomson</i>	toms,n
<i>Timothy</i>	tyməθy
<i>Titian</i>	tysz,n
<i>Titus</i>	tajtəs
<i>Todhunter</i>	tohdəntə _r
<i>Tompkins</i>	tomk,nz
<i>Twain</i>	t,uajn
<i>Tyndall</i>	tynd,l
<i>Tyrrel</i>	tyr,l
<i>Valentine</i>	wäl,ntajn
<i>Vaughan</i>	wo:ən wo:n
<i>Victoria</i>	wyk to:rjə
<i>Villiers</i>	wyljə,z
<i>Vincent</i>	wyns,nt
<i>Wallace</i>	u,olys
<i>Walter</i>	u,o:ltə _r
<i>Welsh</i>	u,elsz
<i>Whitman</i>	h,uym,n
<i>Wilde</i>	u,ajld
<i>Williams</i>	u,ylj,mz
<i>Willoughby</i>	u,yləby
<i>Wolsey</i>	u,ulzy
<i>Wolseley</i>	u,ulzly

<i>Woodard</i>	u,udə _r d
<i>Wordsworth</i>	u,ə,dz,u,ə _r ,θ
<i>Xantippe</i>	zän typi:
<i>Xerxes</i>	zə,ksi:z

II.

Nazwy miejscowości.

<i>Aberdeen</i>	äbə _r di:n
<i>Adelaide</i>	ädylejd
<i>Aden</i>	ejd,n, a:d,n
<i>Adriatic, The</i>	ädryätik
<i>Aegean Sea</i>	i dži:ən si:
<i>Africa</i>	äfrykə
<i>Alabama</i>	älə ba:mə
<i>Alaska</i>	ə läskə
<i>Albany</i>	o:lbəny
<i>Albion</i>	älbj,n
<i>Aldershot</i>	o:ldə _r ,szot
<i>Alexandria</i>	älygiza:ndrjə
<i>Algeria</i>	äl dzi:rjə
<i>Alleghany</i>	äly ga:ny
<i>America</i>	ə merykə
<i>Anglesea</i>	äng,lsi:
<i>Antilles</i>	än tyli:z
<i>Antwerp</i>	änt _u ,ə _r p
<i>Apennines</i>	äpənajnz
<i>Arabia</i>	ə rejbjə
<i>Argentine</i>	a:,dž,ntajn
<i>Argyll</i>	a: gajl
<i>Arkansas</i>	a: kənsəs
<i>Armenia</i>	a: mi:njə
<i>Asia</i>	ejszjə, ejzjə
<i>Asia Minor</i>	ejszjə majnə _r
<i>Athens</i>	ejθ,nz
<i>Australia</i>	ost rejljə
<i>Austria</i>	o:strijə
<i>Avebury</i>	ejbəri
<i>Avon</i>	äv,n

<i>Babylon</i>	bäbylän
<i>Baltic, The</i>	bo:lyk
<i>Barcelona</i>	ba:sylounə
<i>Bealieu</i>	bju:ly
<i>Belfast</i>	bellfa:st
<i>Bentham</i>	bent,m
<i>Belgium</i>	beldz,m
<i>Bengal</i>	ben go:l
<i>Bethlehem</i>	beðləhəm
<i>Birmingham</i>	bə,myN,m
<i>Bombay</i>	bombej
<i>Bournemouth</i>	bo:,nməð
<i>Brazil</i>	brəzyl
<i>Bretagne</i>	bryltejN
<i>Bristol</i>	bryst,l
<i>Britain</i>	bryt,n
<i>Brooklyn</i>	bru:kl,n
<i>Bruges</i>	bru:dzyz
<i>Brunswick</i>	brənz,yk
<i>Brussels</i>	brəs,lz
<i>Buckingham</i>	bəkyN,m
<i>Buffalo</i>	bəf,lou
<i>Bulgaria</i>	bəlge:rjə
<i>Caesarea</i>	si:zə:ri:ə
<i>Cairo</i>	kajrou
<i>Caledonia</i>	kälydounjə
<i>California</i>	käli fo:,njə
<i>Cambridge</i>	kejmbrydz
<i>Canaan</i>	kejnən
<i>Canada</i>	känədə
<i>Canterbury</i>	käntə,bəry
<i>Chatkām</i>	czät,m
<i>Champagne</i>	szämpejn
<i>Chester</i>	czestə,r
<i>Chicago</i>	szyka:gou
<i>China</i>	czajnä
<i>Colorado</i>	kələra:dou
<i>Columbia</i>	kələmbjə
<i>Connecticut</i>	kənektykət
<i>Copenhagen</i>	koup,n hejg,n

<i>Corea</i>	ko:ri:ə
<i>Cornwall</i>	ko:,nə:l
<i>Dalmatia</i>	dəlmejszjə
<i>Danube</i>	dänju:b
<i>Dover</i>	douwə,r
<i>Durham</i>	dər,m
<i>Edinburgh</i>	ed,nbərə
<i>Egypt</i>	i:dzypt
<i>Eltham</i>	elt,m
<i>England</i>	yngl,nd
<i>Essex</i>	esyks
<i>Eton</i>	i:t,n
<i>Europe</i>	ju:rəp
<i>Falkland</i>	fo:kl,nd
<i>Faroe Islands</i>	fe:rou ajl,ndz
<i>Flodden</i>	flod,n
<i>Florida</i>	florydə
<i>France</i>	fra:ns
<i>Galicia</i>	gəlyszjə
<i>Galvestone</i>	gəwyst,n
<i>Ganges</i>	gändzi:z
<i>Gaul</i>	go:l
<i>Geneva</i>	dzy ni:wə
<i>Genoa</i>	dzenoə
<i>Georgia</i>	dzo:,dzjə
<i>Germany</i>	dzə,m,ny
<i>Gethsemane</i>	geð semə ni:
<i>Gibraltar</i>	dzy bro:ltə,r
<i>Glasgow</i>	gləzɡou
<i>Gloucester</i>	glostə,r
<i>Great Britain</i>	grejt bryt,n
<i>Greece</i>	gri:s
<i>Greenwich</i>	grynydz
<i>Gretna-Green</i>	gretnä gri:n
<i>Guinea</i>	gyny
<i>Haarlem</i>	ha:,lem
<i>Hague</i>	hejg
<i>Hanover</i>	hänəwə,r
<i>Hastings</i>	hejstyNz
<i>Hebrides</i>	hebrydi:z

<i>Hereford</i>	heryfə,d
<i>Hertford</i>	hə:,tfə,d
<i>Holborn</i>	houbə,n
<i>Hook of Holland</i>	huk əw hol,nd
<i>Hull</i>	hel
<i>Huron, Lake</i>	lejk hju:r,n
<i>Hythe</i>	hajð
<i>Ida</i>	ajdə
<i>Illinois</i>	ylynoj
<i>Illyria</i>	y lyrjə
<i>India</i>	yndjə
<i>Indies</i>	yndyz
<i>Iowa</i>	ajə,wə
<i>Iran</i>	irän
<i>Ireland</i>	aj,l,nd
<i>Italy</i>	ytəly
<i>Ithaca</i>	yðəkə
<i>Java</i>	dza:wə
<i>Japan</i>	dzəlpän
<i>Jutland</i>	dzət,l,nd
<i>Kansas</i>	känzəs
<i>Kentucky</i>	kənteky
<i>Kimberley</i>	kymbə,ly
<i>Leicester</i>	lestə,r
<i>Leinster</i>	lenstə,r
<i>Leith</i>	li:ð
<i>Leominster</i>	lemstə,r
<i>Lichfield</i>	lyczfi:ld
<i>Liege</i>	li:dz
<i>Liverpool</i>	lywə,pu:l
<i>London</i>	lənd,n
<i>Loughborough</i>	ləfbərə
<i>Madeira</i>	mədi:rə
<i>Madras</i>	mədräs
<i>Madrid</i>	mədryd
<i>Magellan</i>	mədzəl,n
<i>Malmesbury</i>	mə:mzbəry
<i>Malta</i>	mo:ltə
<i>Marlborough</i>	mə:lərə

<i>Massachusetts</i>	mäsə czu:syts
<i>Melbourne</i>	melbə,n
<i>Mercia</i>	mə,szjə
<i>Milan</i>	mylän
<i>Montreal</i>	montry o:l
<i>Mutich</i>	mju:nyk
<i>Naples</i>	nejp,lz
<i>Nazareth</i>	nəzərəð
<i>Nepal</i>	nypo:l
<i>Nevada</i>	ny wə:də
<i>Newcastle</i>	nu:ka:s,l
<i>New Orleans</i>	nu o:,lyənz
<i>New York</i>	nu jo:,k
<i>Niagara</i>	naj ägərə
<i>Northampton</i>	no:r ðəmt,n
<i>Norway</i>	no:ru:ej
<i>Norwich</i>	norydz
<i>Nottingham</i>	notyN,m
<i>Ontario, Lake</i>	lejk onte:rjou
<i>Orleans</i>	o:,lyənz
<i>Oxford</i>	oksfə,d
<i>Palgrave</i>	po:lgrejw
<i>Pall-Mall</i>	pel mel
<i>Paris</i>	pärys
<i>Peking</i>	pi:kyn
<i>Pensylvania</i>	pens,l wejnə
<i>Plymouth</i>	plyməð
<i>Portland</i>	po:,tlənd
<i>Portsmouth</i>	po:,tsməð
<i>Prussia</i>	preszə
<i>Queensland</i>	kwi:nzlənd
<i>Ramsgate</i>	rämzgyt
<i>Reading</i>	redyn
<i>Rocky Mountains</i>	roky maunt,nz
<i>Roumania</i>	ru mejnə
<i>Russia</i>	reszə
<i>Scarborough</i>	skə:,bərə
<i>Servia</i>	sə,wjə
<i>Somerset</i>	səmə:set

<i>Somerville</i>	səmə,wyl	<i>Vienna</i>	wy enə
<i>Southwark</i>	səðə,k	<i>Wadham</i>	„od,m
<i>Southwick</i>	səðyk	<i>Wales</i>	„ejlz
<i>Stonehenge</i>	stounhendz	<i>Warsaw</i>	„o:,so
<i>Streatham</i>	stret,m	<i>Waterloo</i>	„o:tə,lu:
<i>Sydenham</i>	sydn,m	<i>Wight</i>	„ajt
<i>Thames</i>	temz	<i>Wolverhampton</i>	„ulwə,hämt,n
<i>Trafalgar</i>	trə fälgə,	<i>Woolwich</i>	„ulydż
<i>Utah</i>	ju:tə	<i>Yale</i>	jejl
<i>Vancouver</i>	wän ku:wə,	<i>Yucatan</i>	ju:kə tän
<i>Venice</i>	wenys	<i>Zurich</i>	zju:ryk

OBJAŚNIENIE ZNAKÓW FONETYCZNYCH

W stosowanej tutaj pisowni fonetycznej litery mają te same znaczenia, co w zwykłej pisowni polskiej. Dla dźwięków angielskich, których niema w polszczyźnie, wprowadzamy kilka nowych znaków: trzy samogłoskowe i trzy spółgłoskowe.

1. Samogłoski.

[ä] leży pod względem wrażenia słuchowego i położenia języka między [a] a [e]; można je nazwać bardzo szerokim [e]. Por. § 9.

[ɐ] jest to [a], lecz z biernym (obojętnym) położeniem warg, brzmi więc głucho. Por. § 10.

[ə] jest to [e], lecz z biernym (obojętnym) położeniem warg, brzmi więc głucho. Por. § 11.

2. Spółgłoski.

[ɸ] jest zbliżone do [f]. Mianowicie przy [f] powietrze przeciska się przez wąską szczelinę między górnymi zębami a dolną wargą. Różnica polega na tem, że przy [ɸ] szczelina tworzy się między górnymi zębami a końcem języka. Por. § 18.

[ɸ] jest zbliżone do [w]. Różnica ta sama, co poprz. między [ɸ] a [f].

[ɳ] istnieje i w języku polskim, lecz niesamodzielnie: *bank* [bank], ręka [renka]. Jest to *n* tylnojęzykowe, nie przedniojęzykowe, jak w *noc*, *nasz*. W mowie angielskiej jest to dźwięk samodzielny. Por. § 19.

3. Inne znaki.

[ː] pionowa kreska stoi przed mocną (akcentowaną) zgłoską: *divinity* [dy|wynyty]. O ile takiej kreski niema wcale, mocną zgłoską jest pierwsza. Poza tem jednak każda długa samogłoska i każda dwugłoska wyrazu, nie będąca w mocnej zgłosce, ma wtórny akcent, słabszy, gdyż tego wymaga jej długa wymowa: *serpentine* [sərp,ntajn] ma pierwszą zgłoskę mocną, a ostatnią półmocną; podobnie *nineteen* [najnti:n], *empire* [empajr], *appetite* [äpytajt].

[ː] dwukropek po samogłosce oznacza długie jej trwanie. Gdy niema tego znaku, należy czytać wyraźnie krótkie samogłoski. Por. § 7.

[,] przecinek we środku wyrazu oznacza zanik krótkiej samogłoski w zgłosce słabej przed dźwiękami [l m n]. Dźwięki te nie przestają tworzyć jednak osobnych zgłosek. Por. § 14.

POPRAWKI DRUKU.

- Str. 17. w. 10 od dołu: [uəðər] zam. [uəðəɹ].
 Str. 31. w. 3 od góry: brak wyrazu „żołądź”.
 Str. 31. w. 4 od góry: brak wyrazu „przystań”.
 Str. 41. w. 13 od góry: [y|femər,l] zam. [efemər,l].
 Str. 76. w. 11 od dołu: opuszczono: „§ 45. Połączenia”.
 Str. 79. w. 14 od dołu: *plumbery* zam. *plumery*.
 Str. 84. w. 1 od dołu: [pres|ti:ż] zam. [presti:ż].
 Str. 85. w. 5 od góry: [kə|louŋ] zam. [kəloun].
 Str. 95. w. 17 od góry: „§ 66” zam. „§ 60” (w tytule).

DOPEŁNIENIE DO PRZEDMOWY.

Kończąc obecnie druk swej książki, chciałbym zaznaczyć, że od czasu mej przedmowy, pisanej przed dwoma laty, znacznie dopełniłem rękopis, szczególnie w kierunku uzupełnienia list wyrazów. Pod tym względem zależny jestem bardzo od materiału podanego w „Englische Lautlehre” Westerna, co i na tem miejscu chciałbym z wdzięcznością podkreślić. Jakkolwiek włożyłem w pracę tę ogromnie dużo starania, nie udało mi się osiągnąć zupełnej poprawności wobec tak trudnego druku; podaję jednak powyżej najważniejsze uchybienia pod tym względem, prosząc o poprawienie ich przed użyciem książki.

Warszawa. w lutym 1924 roku.

Autor.

SPIS RZECZY.

	Str.
Przedmowa	3
Wstęp: Pisownia tradycyjna a fonetyczna	5
§ 1. Pisownia tradycyjna	5
§ 2. Reformy pisowni	6
§ 3. Obecna pisownia angielska	6
§ 4. Konieczność pisowni fonetycznej	7
CZEŚĆ FONETYCZNA.	
§ 5. Przycisk w języku angielskim	8
§ 6. Różna długość samogłosek angielskich	9
§ 7. Samogłoski długie	10
§ 8. Samogłoski krótkie [e], [o], [u], [y]	10
§ 9. Samogłoska krótka [ä]	11
§ 10. Samogłoska krótka [ɐ]	13
§ 11. Samogłoska krótka [ə]	14

	Str.
§ 12. Dwugłoski angielskie	14
§ 13. Samogłoska [u] niezgłoskotwórcza	17
§ 14. [l m n] zgłoskotwórcze	18
§ 15. Co to jest głos?	19
§ 16. Spółgłoski głosowe na końcu wyrazu	19
§ 17. Spółgłoski przedniojęzykowe	20
§ 18. Tak zwane <i>th</i> angielskie	21
§ 19. [ŋ], czyli <i>n</i> tylnojęzykowe	23
§ 20. <i>r</i> angielskie	24
§ 21. <i>l</i> angielskie	25

CZEŚĆ GRAFICZNA.

§ 22. Angielskie znaki graficzne	26
A) Litery samogłoskowe.	
§ 23. Tabelka zwykłych wartości	27
§ 24. Nieme <i>e</i>	28
§ 25. Podwajanie spółgłosek	29
§ 26. Wymowa litery <i>a</i> w zgłosce mocnej	30
§ 27. Wymowa połączeń z literą <i>a</i>	36
<i>aa</i>	36
<i>ae</i>	34
<i>ai, ay</i>	34
<i>ao</i>	38
<i>au, aw</i>	38
§ 28. Wymowa litery <i>e</i> w zgłosce mocnej	39
§ 29. Wymowa połączeń z literą <i>e</i>	42
<i>ea</i>	45
<i>eau</i>	45
<i>ee</i>	45
<i>ei, ey</i>	46
<i>eo</i>	47
<i>eu, ew</i>	47
§ 30. Wymowa litery <i>i</i> w zgłosce mocnej	47
§ 31. Wymowa połączeń z literą <i>i</i>	53
<i>ie</i>	53
<i>ieu, iew</i>	53
§ 32. Wymowa litery <i>o</i> w zgłosce mocnej	53
§ 33. Wymowa połączeń z literą <i>o</i>	59
<i>oa</i>	59
<i>oou</i>	60
<i>oi, oy</i>	60
<i>oo</i>	61
<i>ou, ow</i>	61
§ 34. Wymowa litery <i>u</i> w zgłosce mocnej	64
§ 35. Wymowa połączeń z literą <i>u</i>	66
<i>ua, ue, ui, ou</i>	66

	Str.
§ 36. Wymowa litery <i>y</i> w zgłosce mocnej	67
§ 37. Samogłoski w zgłosce słabej	71
§ 38. Wymowa litery <i>a</i> w zgłosce słabej	71
§ 39. Połączenia z literą <i>a</i> w zgłosce słabej	71
<i>ai, aj, au.</i>	
§ 40. Wymowa litery <i>e</i> w zgłosce słabej	72
§ 41. Połączenia z literą <i>e</i> w zgłosce słabej	73
<i>ea, ee, ei, ey.</i>	
§ 42. Wymowa litery <i>i, y</i> w zgłosce słabej	73
§ 43. Połączenia z literą <i>i</i> w zgłosce słabej	74
§ 44. Wymowa litery <i>o</i> w zgłosce słabej	75
§ 45. Połączenia z literą <i>o</i> w zgłosce słabej	76
§ 46. Wymowa litery <i>u</i> w zgłosce słabej	77
§ 47. Połączenia z literą <i>u</i> w zgłosce słabej	78

B) Litery spółgłoskowe.

§ 48. B	79
§ 49. C	80
§ 50. Ci	71
§ 51. D	82
§ 52. F	83
§ 53. G	83
§ 54. Gh	85
§ 55. H	86
§ 56. K	87
§ 57. L	87
§ 58. LL	88
§ 59. N, Ng	88
§ 60. P	89
§ 61. Ph	89
§ 62. S	90
§ 63. T	92
§ 64. Th	93
§ 65. W	95
§ 66. X	95
§ 67. Z	96
Słownik fonetyczny	97—150
Objaśnienie znaków fonetycznych	153
Poprawki druku	154
Dopełnienie do przedmowy	154
Spis rzeczy	154

Arch. Emigracji
Biblioteka

Główna
UMK Toruń

1393251

Biblioteka Główna UMK



300021016414

4/6^{2/6}